Leto VII., štev. 34 | Ljubljana, četrtek 11. februarja 1926 | Poštnina pavšalirana. | Cena 3 Din

Izhaja ob 4. zjutraj.

Stane mesečno Din 25·—; za inozemstvo Din 40·— neobvezno.

Oglasi po tarifu.

Uredništvo: Ljubljana, Knaflova ulica štev. 5/I. Telefon štev. 72, ponoči tudi štev. 34.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Upravništvo: Ljubljana, Prešernova ulica št. 54. — Telefon št. 36.

Inseratni oddelek: Ljubljana, Prešernova ulica št. 4. — Telefon št. 492

Podružnici: Maribor, Barvarska ulica št. 1. — Celje, Aleksandrova cesta.

Račun pri poštnem ček. zavodu: Ljubljana št. 11.842 - Praha číslo 78.180. Wien, Nr. 105.241.

Današnja številka obsega 16 strani in stane 3 Din.

Ljubljana, 10. februarja.

SLS je doživela pri volitvah v Delavsko zbornico katastrofalen poraz. Ob razpisu minulih volitev so delavske stranke ponujale klerikalcem kompromis, oni pa so ga trdovratno odklanjali, ker so zanesljivo računali, da dobe v zastopstvu Delavske zbornice nadpolovično večino. Izid volitev je SLS bridko razočaral. Od skupnih 60 mandatov je dobila komaj eno dobro četrtino. V delavski skupini, kjer je pričakovala 25—30 mandatov, jih je dobila SLS od 50 samo 14.

Z vsem svojim razsežnim aparatom se je vrgla SLS v volitve za Delavsko zbornico. Sam generalni tajnik SLS je prevzel vrhovno komando nad krščanskimi socijalisti, a tudi organizacija Marijinih devic je bila poleg politične strankarske organzacije vprežena v strankarsko agitacijsko delo; saj je pa šlo stranki, ki ima od 26 slovenskih mandatov v Narodni skupščini, 20 v svojih rokah za prestiž, a tudi zato, da bi prišla v neomejeno posest stanovske korporacije, ki avtonomno razpolaga z letnim proračunom več milijonov dinarjev.

Razkrinkana je sedaj tudi klerikalna laž, da je slovensko delavstvo v klerikalnem taboru. Volitve v stanovska zastopstva, kjer ne more toliko učinkovati pritisk iz župnišč in kjer demagogija nima uspehov, nas vedno bolj in bolj utrjuje v prepričanju, da slovensko ljudstvo po svoji miselnosti ni klerikalno. Poraz klerikalcev pri volitvah v Delavsko zbornico neposredno dokazuje, da pri političnih volitvah v Sloveniji ni zmagalo prepričanje in svobodna volja volilcev, ampak duševno nasilje prižnic in spovednic. A tudi to, da je klerikalna zmaga pri poslednjih skupščinskih volitvah bila Pirova zmaga.

Klerikalno časopisje skuša sedaj poraz SLS pri volitvah v Delavsko zbornico prekriti s tem, da razblinja dr. Koroščev govor v Narodni skupščini. Videti je, da je v Narodni skupščini povzel besedo gosp. dr. Korošec tudi zato, da bi na ta način maskiral debacle, ki ga je doživela njegova stranka v Ljubljani, v srcu Slovenije. Gotovo je, da bodo klerikalci tudi še one, katerih pozornost se jim je posrečilo odvrniti od poraza, skušali tolažiti na vse mogoče načine ter ublažiti z najrazličnejšimi kapljicami, zlasti pa z dokazovanjem, da volitve niso bile izraz proste volje volilcev. Toda poraz SLS je tako strašen, da ga nobene obtožbe proti drugim ne morejo zmanjšati. V klerikalnih vrstah pač ni več borbenosti. Te ni, ker ni več notranjega prepričanja. Klerikalni organizem je trhel in pri vsakih volitvah ga težje lepijo s peklom in hudičem. Močna, borbena in zavedna armada se ne vda nobenemu nasilju, ako ravno eno ali drugo krdelo morda podleže pritisku. Če klerikalci trdijo, da so podlegli le nasilju in goljufijam, priznavajo s tem, da njihovi volilci nimajo več prepričanja o zveličavnosti klerikalne politike.

Izid volitev v Delavsko zbornico je slab omen za bodočnost klerikalnih federalistov v Sloveniji. Že sedem let špekulirajo in radi te špekulacije uganjajo separatistične orgije v nadi, da bi federacija ali klerikalna avtonomija prinesla in za večno zajamčila nadvlado SLS v Sloveniji. Sedaj pa vidijo, kako vstaja slovensko ljudstvo proti njim in že danes lahko izračunajo, kako bi SLS tudi s svojo brezglavo separatistično politiko pripomogla do nadvlade v Sloveniji čisto komu drugemu, kakor pa sama sebi.

Sedanje vodstvo SLS je bilo v svojih sklepih in prizadevanjih vedno kratkovidno in nikdar ni pomislilo na končni efekt svoje politike. Leta 1918. so klerikalci ukinili deželno avtonomijo, a niso mislili na to, da jih bo ta greh še hudo tepel. Klerikalni diplomati so ob prevratu dopovedovali Slovencem, da naj bodo lepo mirni, ker bo že g. Wilson določil meje Slovencem. Po njihovi krivdi in radi njihove nesposobnosti in zaslepljenosti smo izgubili Koroško in velik del Notranjske. In da ni brez njihove zasluge in morda celo proti njihovi volji prišla po prevratu v Slovenijo srbska vojska ter zaustavila prodiranje Italijanov pri Vrhniki in pri Žirch, bi l. 1918. Italija zasedla Slovenijo tja do Trbovelj. Tudi je nepremišljenost in kratkovidnost dr. Korošca in njegovih pomagačev spravila nekdanjega federalističnega zavezника gosp. Stjepana Radića v Beogradu na vlado ter omogočila izolacijo Slovencev ter režim dualistične (srbsko - hrvatske) politike v državi. Isto tragično usodo samoprevare bi dočakala SLS tudi v svoji avtonomiji in federaciji; kajti l. 1918. — ko so napredne dobričine nasedli nemoralnemu klerikalnemu slogaštvu — se za SLS nikdar več ne povrne, zato pa tudi ne izostane majhen obračun slovenskega ljudstva nad njeno prevarantsko politiko. Po vsej priliki bi v slučaju federacije ali klerikalne avtonomije — katere sicer nikdar ne bo — prišel obračun še mnogo hitreje, nego v današnjem stanju, ko uživajo klerikalci v Beogradu še vedno preveč obzira in potuhe.

Situacija še ni razčiščena

Včerajšnje konference Radića s Pašićem in inkvizicija v ministrskem svetu. — Demonstrativna absenca ministra Maksimovića. — Danes se Pašić posvetuje z radikalskimi prvaki. — Garancije g. Radića.

Beograd, 10. februarja. p. Danes dopoldne ob 11. sta se sestala Pašić in Radić. Razgovor je trajal nad eno uro. Pašić je Radiću povedal, da je z ozirom na dogodke zadnjega časa včeraj kralju razložil težko situacijo ter je povdaril, da je Radić s svojimi izjavami spravil v opasnost možnost sodelovanja v vladi. Zahteval je od Radića reparacijo pogrešk in stvarne garancije, da se kaj podobnega ne bo več zgodilo. Izrazil je mišljenje, da bi bilo najbolje, ako se Radić umakne iz vlade event. nastopi daljši dopust ter odide v inozemstvo. Radić je v obširnem razlaganju dokazoval, da ni nič zagrešil odnosno da so bile njegove izjave ali napačno reproducirane ali pa se jih je napačno razumelo. Odklonil je izstop iz vlade, a tudi dopust, pač pa je ponudil Pašiću, da ostane do sprejetja budžeta stalno v Beogradu in se tako izogne govorom in izjavam, ki bi vznemirjale. V razgovoru ni prišlo do definitivnega razčiščenja.

Popoldne se je vršila dolga seja ministrskega sveta, ki je bila posvečena razpletu težke krize. O poteku seje ministri ne dajejo nobenih podrobnih pojasnil.

Ve se le toliko, da je prišlo do jako ostrih objašnjavanj. Radikalski ministri so stavili Radiću konkretna vprašanja. Radić se je obširno zagovarjal. Od njega nameravana protiofenziva pa je, kakor vse kaže, izostala.

Po seji je g. Radić izjavil novinarjem: **Krize ni.** To so potrdili tudi nekateri radikalski ministri. Na malicijozno protivprašanje: Ali je **še** ni? ni nikdo odgovoril.

Mnogo se je opažalo, da se **minister Maksimović seje ni udeležil.** Na vprašanje novinarjev, ali znači to, da bo Maksimović, kateremu je Radić v Imotskem napovedal štiriurni ultimat, odstopil, je odgovoril minister Srskić: O tem ni govora.

Položaj se presoja tako-le: Situacija še ni razčiščena. Kakor se zdi, odločitev o postopanju radikalov proti Stjepanu Radiću še ni padla. Radikalni poslaniški klub ni imel svoje napovedane seje, temveč jo bo imel jutri, da da Pašiću časa konferirati z radikalnimi prvaki. Sodi se, da bo Pašić nadaljeval posvetovanje s svojimi prijatelji. Od nekega radićevskega ministra je vaš dopisnik doznal, da se bo že našel izhod. Vaš dopisnik je vprašal Pašića, ali obstoji kriza vlade, nakar je Pašić odvrnil: Vsako ministrstvo ima svoje krize. Na vprašanje drugega novinarja ali so Radićeve izjave njega umirile, je odgovoril Pašić: To vprašajte Radića.

Konferenca Male antante v Temišvaru

Program konference. — V Temišvaru ni jugoslovenskih zastav. — Češkoslovaška prekinila pogajanja za priznanje sovjetske Rusije. — Stališče Male antante napram kraljevskemu vprašanju na Madžarskem.

Temišvar, 10. februarja. Cel Temišvar je na čast zastopnikov Male antante, ki so dospeli na današnjo konferenco, okrašen z zastavami vseh treh zavezniških držav. Vse temišvarsko časopisje brez razlike strank prinaša pozdravne članke. Dr. Beneš in dr. Ninčić, ki sta gosta rumunske vlade, sta ponoči dospela v Temišvar. Rumunski zunanji minister Duca je prišel včeraj ob 10. dopoldne v spremstvu svoje soproge. Isti večer je prispelo tudi šest zastopnikov jugoslovenskega časopisja.

Glede programa poročajo časopisi sledeče: 1. Proučavanje splošnega notranjega položaja v državah Male antante; 2. vprašanje sosednih odnošajev napram Madžarski v zvezi s ponarejevalsko afero in stališče držav Male antante o tej zadevi pred Zvezo narodov; 3. položaj, ki je nastal po locarnski pogodbi in vprašanje sklepa podobnih paktov z ostalimi državami; 4. vstop Nemčije v Zvezo narodov; 5. položaj Češkoslovaške in njeni odnošaji napram raznim sosedom; 6. sodelovanje Amerike pri finančni konsolidaciji evropskih držav.

Zatrjujejo, da bo dr. Beneš podal na konferenci izjavo, da sprejema Češkoslovaška sleherno rešitev v madžarskem kraljevskem vprašanju, celo če bi šlo za kronanje Otona Habsburškega. Tudi dr. Ninčić bo baje izjavil, da želi Jugoslavija živeti v dobrih odnošajih z Madžarsko in ne bo ničesar podvzela, kar bi moglo nasprotovati tej nameri. Podobno stališče zavzema tudi Rumunija.

Temišvar, 10. februarja. V spremstvu dr. Ninčića so dospeli danes ob 8. zjutraj šef njegovega kabineta Vukičević, poslaniški svetnik Antić, pomočnik načelnika dopisnega urada Erhartič in tajnik jugoslovenskega poslaništva ter posebni pobočnik dr. Ninčića Konstantin Flandor. Precejšnje nezadovoljstvo pri naši delegaciji je izzvalo dejstvo, da je v mestu sicer polno rumunskih, češkoslovaških in francoskih zastav, naše pa ni videti niti ene. Udeleženci konference so sklenili, da ne bodo podali nikakšne izjave pred zaključkom sestanka.

Beograd, 10. februarja. p. Ob 9.30 dopoldne se je začela konferenca Male antante. Ob začetku je dr. Beneš izjavil, da je **Češkoslovaška prekinila pogajanja s sovjeti radi priznanja sovjetske Rusije, ker sovjetska Rusija ni hotela sprejeti nekaterih opravičenih zahtev Češkoslovaške**, zlasti tudi ni hotela dati garancije, da ne bo širila komunistične propagande na Balkanu in v Podkarpatski Rusiji. Rumunija se je pokazala zelo zadovoljno radi prekinjenja pogajanj, Jugoslavija pa se drži svojega starega stališča.

Konferenca se je prekinila ob 1. uri popoldne brez komunikeja. Sklenilo se je, da se ta sestanek smatra za izrednega ter da se bo reden sestanek vršil meseca maja na ozemlju Jugoslavije, verjetno v Beogradu. Po konferenci so se ministri v avtomobilih peljali na sprehod po mestu, nakar se je vršil banket. Popoldne so se konference nadaljevale. Razpravljali so o madžarski falzifikatorski aferi. Ko so proučili situacijo, so se ministri postavili na stališče, da se za sedaj ne more sprejeti nobena definitivna odločitev odnošno, da je treba počakati konec preiskave in razsodbe. Ako do prihodnjega sestanka Male antante ta afera ne bo rešena, se bo dr. Beneš v imenu Male antante sporazumel s francosko vlado o skupnih korakih.

Ob 5. popoldne je dr. Ninčić imel daljši telefonski razgovor z Beogradom. Potem pa so razpravljali o razorožitvi, ki naj bo predmet razprave pred Zvezo narodov v Ženevi. V tem vprašanju so vse države Male antate soglasnega mnenja, da je stvar zelo delikatna, ker sovjetska Rusija ne razorožuje ter so vsled tega vse druge države v težkem položaju in ne morejo verjeti v dober uspeh.

O sestanku ministrov Male antante se širijo raznovrstne vesti. Novinarji so javljali, da se je na konferenci razpravljalo tudi o vprašanju vzpostavitve monarhije na Madžarskem. To vprašanje spada sicer v pristojnost konference veleposlanikov. V smislu trianonske pogodbe se to vprašanje sploh ne more pokreniti. Naša vlada je izrazila skrb radi kršitve obvez, ki jih ima Madžarska glasom mirovne pogodbe.

O konferenci je bil zvečer ob 6. izdan nastopni komunike: Ministri za zunanje stvari dr. Ninčić, dr. Beneš in Duca so se sestali in izmenjali misli o vseh vprašanjih, ki so na dnevnem redu in ki interesirajo države Male antante. Seja je trajala od 9. do 1. in od 3. do 6. ter se je pretresala vsa politična situacija. Prišli so do zaključka, da se stališče vseh treh ministrov popolnoma strinjajo. Dr. Beneš, Duca in dr. Ninčić so zavzeli enako stališče o vseh vprašanjih, ki so se razpravljala meseca marca pred Zvezo narodov o vprašanju razorožitve.

Pretresalo se je tudi vprašanje situacije, ki se ustvarilo v vsej Evropi z locarnskim sporazumom. To vprašanje se je pretresalo v smislu pacifizma v zvezi z balkanskim mirom. V vprašanju madžarske falzifikatorske afere so prišli do zaključka, da bi v interesu miru bilo potrebno, da se to vprašanje odkrije popolnoma ter da se radi tega mora počakati na rezultat preiskave. Dr. Beneš je odpotoval v Prago ob 10., dr. Ninčić pa nocoj v Beograd. Duca odpotuje jutri v Bukarešto.

Klerikalci skušajo popraviti Koroščeve pogreške

Beograd, 10. februarja. p. Nocoj je bila skupna seja zastopnikov Davidovićevega, klerikalnega in Spahovega kluba. Sodi se, da se je ta seja vršila na inicijativo klerikalnega kluba, ki poskuša popraviti pogreško svojega načelnika Korošca ter se izogniti popolni izolaciji. Na seji so klerikalci izjavljali, da njihov federalistični program ni vzeti resno...

Minister Maksimović v Mariboru

Beograd, 10. februarja. p. Minister Maksimović je nocoj odpotoval v Maribor, kamor spremlja svojo soprogo, ki potuje na lečenje na Dunaj.

Odmev nemškega odgovora v Rimu

Včeraj je Mussolini odgovoril v senatu na dr. Stresemannova izvajanja. — Mussolini očita Nemcem, da ne poznajo dovolj fašistovske Italije in vztraja pri svojih pretnjah. — Nemške kulturne zahteve so v nasprotstvu z italijansko suvereniteto! — Italija ne potrebuje tujskega prometa!? — Vprašanje raznaroditve v fašistovski luči.

Rim, 10. februarja. s. Ob velikanskem zanimanju je imel danes ministrski predsednik Mussolini pred senatom sledeči govor:

»Dolgi in zaviti govor nemškega zunanjega ministra dr. Stresemanna potrebuje takojšnjega odgovora, ki bo jasen in odločen, kakor govor, ki sem ga imel preteklo soboto v zbornici.

Ta govor ni bil improviziran,

temveč dobro premišljen v času dveh mesecev diviega protiitalijanskega vpitja, ki smo ga potrpežljivo prenašali. Ta govor ni retoričen, temveč nasprotno antiretoričen. Dejstvo, da bi mogel državni zunanji minister dr. Stresemann moj govor drugače razlagati, dokazuje, da dr. Stresemann in z njim veliko drugih Nemcev prav nič ne poznajo globokega duševnega in antiretoričnega preokreta, ki se je izvršil v mišljenju sedanje Italije. Toda to so samo podrobnosti debate.

Noben govor ni našel v italijanski duši in javnem mnenju Evrope tako hitrega in tako močnega odmeva, kakor moj sobotni. **To dokazuje, da je bil**

za razčiščenje položaja potreben,

ker bi bilo sicer lahko prišlo do dogodkov izredne važnosti. To razčiščenje se je že pokazalo. Nasprotje je zgodovinsko jasno. **Gre namreč za nasprotje med polno italijansko pravico in dozdevnimi nemškimi zahtevami.** Ni potrebno omeniti, **da v duhu in v besedah potrjujem svoj zadnji govor ne izvzemši namigavanja na koncu govora, ki so se nanašala**

na našo trobojnico na Brennerju.

Dr. Stresemann lahko ta namigavanja tolmači po svoje, Italija jih bo tolmačila na ta način, da ne bo nikdar trpela kršitve mirovnih pogodb, ki garantirajo z velikimi žrtvami osvojene meje.

Dr. Stresemann s svojimi izvajanji le potrjuje vse bistvene točke mojega govora. Ali je morda dementiral moje navedbe, da vodi Italija šele v povojni dobi napram Nemčiji zmerno politiko? Ne, ker tega ni mogel storiti. Ali je morda dementiral

kampanjo nemškega časopisja

tekom zadnjih mesecev, ki je prekoračila meje najelementarnejšega takta, s tem da je širila protiitalijanske laži ter žalila čustva, ki so Italijanom najdražja? Ne! Časopisna kampanja je bila organizirana in celo vladni listi, med njimi »Die Tägliche Rundschau«, ki se s pravico označuje kot organ nemškega zunanjega ministra, so prizadeti

Ali je dr. Stresemann morda dementiral kampanjo, ki je bila usmerjena na to, da doseže

bojkot za italijansko blago

in tujski promet v Italijo? Ne, ker je bila ta kampanja izvršena in traja še dalje in se je, kakor sem ravno prejel nova poročila zopet poostrila. Dr. Stresemann je hotel pomen te kampanje zmanjšati na ta način, da je rekel, da je to delo manjših skupin in neodgovornih ljudi. Ali dr. Stresemann ne ve, da se je ta propaganda za bojkot proti Italiji vršila na Bavarskem na univerzah, na poštnih uradih, na javnih prostorih in na železnici? Ali dr. Stresemann ne ve, da so bili v nadzornem odboru za izvedbo tega bojkota proti Italiji neki liberalni poslanec, neki šolski nadzornik, dva vseučiliška profesorja in neki bivši justični minister?

Ali dr. Stresemann ne ve, da so dne 29. januarja nekateri poslanci nemške ljudske stranke v pruskem deželnem zboru stavili predlog,

naj pridejo privatni italijanski dolgovi v Prusiji pod zaporo?

Dr. Stresemann se ni niti z eno besedo spomnil onega dela mojega govora, v katerem sem omenil svoječasne načrte, s katerimi so voditelji pangermanizma koketirali v juliju 1918, ko so se zmage gotovi zbrali v Stertzingu v Gornji Adiški dolini in

zahtevali nemško obmejno ozemlje

ne samo do Salurna, temveč do Sedmih Občin, do Desenzana, Peschiere in Veronske Tesni z namero, da bi vse to ozemlje raznarodili. Jaz, ki dobro poznam dejstva, trdim, da se **široke plasti nemškega prebivalstva še niso končnoveljavno odpovedale tem zadnjim sanjam, tudi če jih nemška vlada pripisuje samo enostavnim kulturnim zahtevam, ki pa so v ostalem nezdružljive s polnim uveljavljenjem italijanske suverenitete.**

Tudi ni dr. Stresemann našel niti besede odgovora na moje trditve, da so, dočim so drugi narodi anektirali milijone Nemcev, **uprizorili samo radi Gornje Adiže umetno agitacijo, ki je utemeljena na popolnih lažeh.** Ali ni naredba praške vlade, ki nalaga vsem državljanom češkoslovaške republike tudi trem in pol milijona Nemcev obligatorično uporabo češkega jezika v vseh državno-upravnih panogah, od danes? Dr. Stresemann je končno z zelo slabimi argumenti branil nezaslišano trditev dr. Helda, ki gre za tem, da je treba zahtevati

osvoboditev južno-tirolskih bratov

Ta stavek je v stenografskem zapisniku. Retorični sofizmi in klavrne mistifikacije lahko samo povečajo njegov pomen in njegovo nenavadno resnost.

Ni dovolj, če pravijo da se zunanja politika vodi v Berlinu, in ne v Monakovem. Nas zanimajo tudi možje, ki z vidika svoje odgovornosti in svojega stališča govore o tem. Dr. Stresemann je deloma prezrl vsebino mojega govora in se je rajši držal podrobnosti, čijih

globoke ironije ni razumel

in na katere se bom takoj povrnil. Predvsem pa hočem ponoviti gotove posebnosti Stresemannovega govora.

Prispodoba, ki jo je napravil dr. Stresemann med medsebojnim postopanjem z italijanskimi in

jugoslovenskimi manjšinami

iz jasnih vzrokov ne drži. Z ozirom na zvezo med nami in Avstrijo ne more biti govora o kaki dvoreznosti. Vsled tega se razblinjajo Stresemannovi zgodovinski predhodni primeri o poslaniku Pleori-Giraldi in prestolnem govoru v prid Italije v nič v tem smislu, da je dejansko dokazal absolutno in popolno

brezplodnost svoje politike

ki so jo Nemci vedno radi razlagali kot znake slabosti. Fašistovska vlada sama je zasledovala v prvih treh letih skoraj izključno politiko čakanja in odpuščanja. Ravnotako pa je bila pripravljena, da jo izrečno spremeni, ko smo približno spomladi leta 1925. opazili velike nevarnosti, katerim bi bil italijanski narod vsled tega stališča lahko izročen bližnji in daljni bodočnosti.

V Stresemannovem govoru je trditev, ki jo moram na najformelnejši način dementirati, t. j. ona, **da je Italija baje zahtevala**

dopolnilni garancijski pakt za mejo na Brennerju.

V trenotnem položaju je najboljša garancija moralična in materijalna sila pogodb italijanskega naroda.

Sedaj bom pobil še nekatere izreke v nekatnejših trditvah dr. Stresemanna, da sem izjavil nemškemu poslaniku Neurathu, da bo italijanska vlada na bojkot odgovorila z bojkotom. Kaj pa bi radi? Da bi Italija pasivna gledala bojkot ter dovolila prost uvoz nemškemu blagu. Dr. Stresemann je protestiral proti temu, kar sem rekel glede nemških turistov. Zatrjujem še enkrat da smo gostoljuben narod in da bomo taki ostali, vendar ne bomo trpeli, da bi se gostje navzeli gotovih arogantnih manir in nam metali svoj denar v obraz, kot da bi Italija ne imela drugih virov za življenje (!?) Številni Nemci ne poznajo Italije polja, tovarn in delavnic, one Italije, ki lahko dobro živi tudi če bi prišlo do tega, da bi noben Nemec prekoračil Alp. Kar se tiče Walterja von der Vogelweide sem spoštoval njegov spomin in spomenik, misel pa, da bi ga bilo primerjati z Dantejem, je naravnost groteskna.

Ne zanikavam, da sem l. 1920. pisal o nemški možnosti. Italija, ki je

v mojem režimu utelešena,

ne tvori epizode temveč epoho in se ne ukloni pred varuštvom ali aroganco. Kar se tiče nacijonalizacije Gornje Adiže, je treba reči, da zamenjava Stresemann v premislekom **razdelitev, ki se ne vrši, z običajno uporabo italijanskih zakonov (! !)** Napačno je, da vlada v Gor. Adiži sila ali teror. Kar je trdil dr. Held, tega dr. Stresemann ni povedal v slabši obliki. Da je nemško časopisje lagalo, je dokazano po izjavah drugorodnih učiteljev, hotelirjev in vojnih oškodovancev v Gor. Adiži, ki so brez kakega pritiska izrazili svoje simpatije do italijanske vlade, pri čemer so se ogorčeno obrnili proti manevrom z one strani Brennerja.

Vsi ministri in senatorji so Mussoliniju čestitali k njegovemu govoru. Nato je senat odobril londonski in washingtonski dogovor o poravnavi italijanskih vojnih dolgov. Seja je bila zaključena ob 17. Prihodnja bo sklicana pismeno.

Poplave v Rumuniji

Bukarešta, 10. februarja. k. Vsled neprestanega deževja in staljenega snega so nastale v stari Rumuniji velike povodnji. V okolici Bukarešta je nastala velika škoda. Tudi Donava je zelo narastla.

Vesti o sporazumu s princem Karlom se potrjujejo?

Beograd, 10. februarja. p. »Vreme« objavlja brzojavko iz Rima, po kateri sta bivši rumunski prestolonaslednik Karel in kralj Ferdinand napravila sporazum, po katerem se princu Karlu vrnejo vsi naslovi in kraljevske pravice. Ministrski predsednik Bratianu odpotuje za dalj časa v inozemstvo, general Avarescu pa dobi mandat za sestavo nove vlade. Ta vest se v Beogradu ne potrjuje.

Radić na jadrnem umiku . . .

Zopet so ubogi novinarji skoraj vsega krivi. — Brez Pašića in Radića nemogoča vlada, brez Radića Hrvati v državi ne sodelujejo.

Beograd, 10. februarja, r. Davi se je vrnil v Beograd minister prosvete St. Radić. Prišel je v skupščino, kjer so ga nekateri poslanci pozdravili z ironičnimi klici in se precej časa živahno in razburjeno razgovarjal z ministrom dr. Šuperino. Ob 11. je bil pozvan k Pašiću, s katerim je ostal eno uro v razgovoru. Po tej konferenci so ga čakali novinarji, katerim je dal razne izjave. Pritožil se je, da listi niso poročali resnice o njegovih govorih in da ni bilo potrebno povzročiti razburjenje. Izjavil je, da bo ob 5. popoldne na seji ministrskega sveta podal svojim ministrskim tovarišem potrebna pojasnila. Nato je razlagal svoje potovanje po Bosni in Dalmaciji. «Jugoslovenstvo ne obstoji. Govoriti sedaj o jugoslovenstvu, je ‚švindel'. Obstoji samo srbstvo, hrvatstvo ter slovenstvo in samo potom njih je mogoča asimilacija v jugoslovenstvo. Zaradi tega je moje potovanje v Bosno neizmerno ojačilo državo. Jaz nisem vršil nobene strankarske agitacije, ker mi tega ni treba, toda kot šef stranke se moram zanimati za vse.»

Nadalje je izjavil, da o Solunu ni ničesar govoril. Madžari nimajo pameti, Italija pa ima čudno in pustolovsko vlado. O vladni krizi je izjavil, da je izmišljena, da pa tega ni kriv noben novinar, ker je stvar politično spletena, kar bo dokazal. Demantiral je vest «Beograda» o govoru dr. Mačka v Jastrebarskem. G. Pašića je lepo o vsem obvestil, toda tudi Pašić je bil napačno informiran.

«G. minister, govori se, da boste izstopili iz vlade? je vprašal vaš dopisnik, a Radić je odgovoril:

«Kdor misli, da bo delal z radikali brez Pašića in s seljaško stranko brez Radića, ne pozna politične abecede. Brez Pašića in Radića je nemogoče. Mi smo se s Pašićem lepo sporazumeli in nimamo nobenega tajnega dogovora, da delamo skupno za volitve. Tega ni, ker imamo ustavno parlamentarno večino. Netočne so vesti, da se radikali cepijo na 17 frakcij, radićevci pa na dve ali tri. Ne morejo ministri seljaške stranke na eno stran, njihov poslanski klub pa na drugo. Te vesti so izmišljene pod vplivom pomladanske atmosfere. Rezultat vsega je ta, da ne smem več iti iz Beograda . . .»

Na vprašanje, kako dolgo misli ostati minister, je odgovoril, da bo ostal tako dolgo, dokler ne bo izvršil vse posle, ki jih namerava. Demantiral je, da bi rekel, da so Francozi budale. Francozi so pameten narod, toda v njihovem parlamentu ruši vladna večina vlado, kar ni ravno najpametnejše. Zatem je dejal, da se bodo občinske volitve vršile v poletju, a v Dalmaciji že spomladi. O parlamentarnih volitvah pa da ni govoril. Tudi o kraljevem kronanju ni tako govoril, kakor se je poročalo. «Mi imamo v ostalem toliko dela, da nimamo časa za parade . . .»

«Kriza vlade je nemogoča. Naj se najde kdo, ki noče Radića v vladi; ta ne bo imel Hrvatov v državi. To sem povsod govoril in je potrebno, da se to povdari.»

Na pripombo, da radikali insistirajo na tem, da bi izstopil iz vlade, je dejal: «Tako govore tudi o Pašiću. Intriganti nekaj kuhajo za občutljivo srbsko javnost.»

Na vprašanje, ali je resnica, da je govoril o Maksimoviću, da se mu mora postaviti ultimat, je dejal: «Res je, ta pa radi razmer v Imotskem, kjer je 14 občin še vedno pod obznano. Res je tudi govoril, da je minister dr. Stojadinović kvartopirec in da se mu ne sme zaupati. To pa vsled tega, ker je čital v «Corriere della Sera», da je doktor Stojadinović v Parizu kvartal in izgubil 500.000 frankov . . .

Na vprašanje, kaj misli o resoluciji glavnega odbora profesorske organizacije, ki je naperjena proti njemu, je izjavil: «Profesorji ne vedo, kaj delajo. Ravnatelj Gjorgjević je izvršil neštete nezakonistosti (!?). Na nekem izletu je posilil eno izmed svojih učenk, s katero se je potem oženil. Toda on se more samo enkrat oženiti. Tak človek ne more biti na takem mestu. Gjorgjević je v svojem govoru o Strossmayerju omenjal Srbe in Slovence, a Hrvatov ni omenil. Gjorgjević je razen tega izvršil tudi neko umazano delo za 32.000 dinarjev.

Na koncu je g. Radić ponovno ostro napadel finančnega ministra.

Radić naj gre v Filadelfijo

Najnovejši načrt za odložitev krize RR. — Pašić hoče najprej proračun, potem pa razčiščenje.

Beograd, 10. februarja.

Današnji «Politički glasnik» piše poleg drugega o političnem položaju naslednje:

«Ako se upoštevajo vsa dejstva, ni treba takoj sklepati, da je vladna koalicija že doživela polom, in najmanj, da nastajajoča vladna kriza že pomenja krizo sporazuma. Tak sklep ne bi odgovarjal stvarnostim. Radić je storil gotove korake, ki jih ne odobravajo njegovi zavezniki v vladi, vendar pa to še ne pomenja, da je sklenil, da politiko svoje stranke ne bo spravil v sklad s politiko stranke, s katero je v vladi, in da je dal svobodi svoje strankarske akcije prednost pred nadaljnim obstankom v vladi. To se bo spoznalo iz nadaljnega njegovega zadržanja in šele potem se more končno sklepati. Razen tega je veliko vprašanje, ali bi sličen **korak šefa HSS naletel na odobravanje v vseh vrstah njegove stranke**, posebno pa v njenem poslanskem klubu. Po našem mnenju je tu težišče položaja. Hrvati v HSS so jamčili, da je preokret v politiki njihove stranke v smislu njenega priznanja monarhije in edinstva iskren ter nosijo zato končno odgovornost. Od njih je v prvi vrsti odvisna usoda ne samo sedanje vladne koalicije, temveč tudi politike sporazuma. V slučaju, da prekrši njihov šef dano besedo, bi se morali odločiti ali za državo ali za stranko.

Nadalje piše «Politički glasnik»: «Tako se v vladnih krogih trdi, da bo Radić dal vladi pojasnila, ki bodo odstranila vsako vznemirjenje glede na nadaljne odnošaje med vladnima strankama, in da bi se njegovi izpadi ne ponavljali, bo naprošen, naj odpotuje v inozemstvo za dalje časa. Ker se Radić bavi že dalje časa z mislijo, da bi posetil naše izseljeniške kolonije v severni Ameriki, ni izključeno, **da odpotuje na mednarodno razstavo v Filadelfijo** in da izkoristi to priliko za obsežno anketo o izseljeniškem vprašanju. **Njegova misija bi trajala nekoliko mesecev.** V tem času bi vlada nadaljevala svoje delo za učvrstitev politike sporazuma.»

V beležki pod naslovom «Namenj velikega vezirja» piše «Politički glasnik»: Ljudje iz bližine ministrskega predsednika trdijo, da mu je **najvažnejša stvar sprejetje državnega proračuna** in da se vsa ostala vprašanja, tako tudi vprašanje nadaljnega obstoja vladne koalicije, odložé na kasnejše. Trdi se, da bo zato Pašić potlačil vladne neprilike in **podaljšal življenje vlade še za nekoliko tednov.** Šele po sprejetju proračuna bi pričel razčiščevati politični položaj. Nasprotniki Pašića pa trdijo, da je on glavni povzročitelj vladne krize. Po njihovem mnenju računa Pašić, da je razpad koalicije z radićevci edini način, po katerem bi dobil volilni mandat. Pašić tudi nima namena uveljaviti proračun. Njegov glavni cilj naj bi bil, da ohrani disciplino v stranki ter odstrani iz nje med volitvami svoje nasprotnike. Istotako se trdi, da Pašić resno misli na obnovitev koalicije s samostojnimi demokrati in v prilog temu se omenjajo zadnje tajne konference Pašićevih pooblaščencev s Pribićevićem (katere si je izmislil «Politički glasnik». Op. ur.).»

Razvoj preiskave madžarskega komplota

Senzacijonalne izjave polkovnika Jankovicsa. — Falzifikatorji so zasledovali politični prevrat kot maščevanje za izgubo slovanskih pokrajin. — Vloga Arturja Schultzeja.

d. Budimpešta, 10. februarja.

V zadevi ponarejevalcev francoskih frankov se polagoma doznavajo vedno bolj zanimive stvari. Pri zaslišavanju je izjavil prijeti Nadossy, da so hoteli porabiti s ponarejanjem frankov dobljeni denar **za volitve na Češkoslovaškem, ker so upali, da bodo z velikimi vsotami pridobili prebivalstvo za Madžarsko.** Princ Windischgrätz je odklonil vsako izjavo o političnih ciljih akcije, ki se je ponesrečila.

Nekateri obtoženci pravijo, da je hotela družba z dobičkom akcije strmoglaviti ministrskega predsednika grofa Bethlena in postaviti na čelo novi vladi princa Windischgrätza. To je zlasti potrdil prijeti polkovnik Jankovics v Haagu holandskim oblastvom. Ako bi se posrečilo vreči sedanjo vlado, bi Windischgrätz takoj razpisal nove volitve, od katerih si je mnogo obetal za svoje prijatelje, ki bi v novem kabinetu dobili portfelje. Tako je bil Nadossy določen za notranjega ministra, Jankovics pa za honvedskega. Nova **vlada bi v prvi vrsti stremela za tem, da se popravi krivica, ki jo je prinesla Madžarski trianonska mirovna pogodba in da se obnove meje krone sv. Štefana.**

V političnih krogih pravijo, da tem izjavam, zlasti pa Jankovicsem inozemstvo ne veruje preveč. Posebno so dvomljive izjave Jankovicseve, o katerih menijo, da jih je podal pod pritiskom razmer v zaporu in da je hotel stvar kolikor mogoče razpresti, da bi falzificiranju dodal kolikor mogoče mnogo politične barve. **Vendar menijo tukajšnji politiki, da ni izpovedi Jankovicseve kratkomalo odkloniti, ker so zelo važne in imajo prav gotovo precej podlage. Vsekakor so pripravljali ponarejevalci puč, ker so imeli popolnoma izdelan načrt, po katerem so šli na delo.** Govorice o nameravanem puču na Madžarskem, ki so se malo pred odkritjem sleparije pojavile zlasti v Budimpešti, so gotovo v zvezi s to akcijo prevratnežev.

Nadalje se izve, da je bil Jankovics nekak finančni minister ponarejevalske akcije, ki se je razen tega bavil z drugimi posli, ki so prinašali denar, tako s spekulacijami, transakcijami itd. Smoter vsega tega delovanja je bil, preskrbeti družbi čim več denarja, da bi mogla z njim dalje operirati. Jankovics je za razpečavanje ponarejenih frankov najemal mlade ljudi, ki jih je dobro plačeval. Ko so šli v inozemstvo, so dobili na roko po 160 dolarjev, pa tudi več.

Vsekakor je še vedno zelo tajinstvena oseba Schultzeja, ki ga policija še vedno pridno išče. Sedaj se je dognalo, da je ta Artur Schultze ruski državljan in je bil svojčas tehnični vodja oddelka državne novčanične tiskarne v Petrogradu. Ko so prišli na krmilo boljševiki, se ni mogel kot zagrizen monarhist sprijazniti z novimi razmerami. Pobegniti je moral v Nemčijo, pa tudi tu mu razmere niso prijale. Zato se je obrnil na Madžarsko, ki je še vedno nekaka dvoživka, ker ni ne monarhija ne republika, ampak takorekoč vsakega nekaj. Leta 1922. je prišel Schultze v stike z raznimi magnati in drugimi politiki. Leto kasneje je bil že v pogajanjih s princem Windischgrätzom, ki se je pri njem informiral, ali in kako bi se dali ponarejati tuji bankovci, posebno francoski. **To naj bi bilo maščevanje za trianonsko mirovno pogodbo.**

Preiskava je dognala, da je bil Schultze opetovano na Windischgrätzovem gradu Sarospataku in v njegovi palači v Budimpešti. Kmalu sta se zedinila in mož je šel na delo, ki ga je v veliki meri tudi vodil. Schultze je večkrat dobival iz Budimpešte velike zneske na pošti v Sarospataku, ki mu jih je nakazovala visoka politična osebnost v madžarski prestolnici. Vse kaže, da je tega moža tudi zaprisegel vojaški škof Zadravecz. Za to stvar se posebno zanimajo Francozi, ker jim je zelo na tem, da posvetijo v to še precej temno zadevo. Nekateri pravijo, da je Schultze v Budimpešti, seveda dobro skrit, v hotelu Metropolu, kjer se je prijavil pod napačnim imenom.

Poljska in pristop Nemčije k Zvezi narodov

Nemška vlada je sklenila pristop k Zvezi narodov.

Kakor je danes notranji položaj v Nemčiji, je računati kot z gotovim dejstvom, da postane v kratkem ta država članica te prevažne mednarodne zveze, ki vodi danes, lahko se to reče, politično usodo Evrope. Vstop Nemčije pomeni zelo dalekosežno spremembo v razmerju sil v Zvezi, pomeni novost v notranji njeni strukturi, in posledice te spremembe se bodo nedvomno pokazale kmalu.

Lahko se trdi, da so se posledice nemškega pristopa pokazale že sedaj, še predno se je dejansko izvršil. Poljska zahteva, da se prepusti k Zvezi narodov kot permanenten član Sveta, in ta poljska zahteva je baš posledica nemškega vstopa. V Svetu Zveze narodov so doslej štiri velesile stalni člani, in sicer so to Velika Britanija, Francija, Italija in Japonska; ostali člani Zveze se volijo na določeno dobo in takih voljenih članov je sedaj šest. Jasno je, da je velika razlika med tem, ali je kaka država stalen član Zveze, ali pa more priti le od časa do časa na vrsto, da izvolijo njenega zastopnika v Zvezin Svet; kolikor bolj se uveljavlja Zveza o mednarodni politiki, toliko večja je važnost za državo, kako je zastopana v njeni eksekutivi, to je v Svetu. Po prvotnem projektu bi se imelo število stalnih članov zvišati na sedem, kar bi se zgodilo s pristopom treh velesil, ki doslej še niso člani Zveze, namreč Nemčije, Rusije in Združenih držav Amerike; z njih vstopom se računa še vedno. Nemčija prehaja baš sedaj k Zvezi in ko se njen pristop v vseh formalnostih izvrši, postane tedaj prej ali slej permanenten član Sveta. In to je važno.

Francija se smatra v prvi vrsti upravičena, da postane v največji meri pozorna na to spremembo. Zakaj vzpričo delikatnega razmerja, ki vlada med Francijo in Anglijo in pa med njo in Italijo, bi bila situacija francoskega zastopnika v Svetu lahko v kočljivih slučajih prav neprijetna. Zato želijo v Parizu, da bi si svojo pozicijo v Svetu podprli s tem, da dobi v njem Poljska stalno članstvo.

Kako bi se moglo to zgoditi? Poljska je danes za velesilami prva država v Evropi; šteje skoro 30 milijonov prebivalcev in se nahaja tedaj precej daleč pred vsemi ostalimi evropskimi državami. Zato so začeli v Varšavi misliti na to, kako bi dali tej svoji velikosti in moči izraza tudi na zunaj. V Parizu so bili takoj pripravljeni, da jim pomorejo in Francija je bila takoj pripravljena, da prizna Poljski značaj velesile. Zgodilo se je priznanje poljske velesile s tem, da je Francija spremenila svoje poslaništvo v Varšavi v veleposlaništvo in priznala isti značaj tudi poljskemu predstavniku v Parizu. Jasno je, da sta imeli Poljska in Francija že takrat v mislih pomen značaja velesile za Svet Zveze narodov za slučaj, če pristopi Nemčija. In ta slučaj je faktično nastopil sedaj.

Stvar pa seveda s tem še ni urejena. Zakaj ostale države Poljski značaja velesile še niso priznale in tudi sedaj ne soglašajo vse v tem, da bi se priznala Poljska kot permanenten član Sveta. Osobito se obrača proti temu angleško časopisje. S poljske in francoske strani se utemeljuje zahteva z ozirom na potrebo, da je vzhodni sosed Nemčije tudi stalni član, proti čemer pa se navajajo pomisleki, češ, da bi bil to neljub precedenc.

V zvezi s tem vprašanjem se je pojavila tudi zahteva, da bi postala stalni član Zveze tudi — Brazilija, ki je danes poleg Poljske edina država, ki je blizu velesil in daleč pred ostalimi državami; šteje nad 30 milijonov ljudi in ima tudi ogromen teritorij z najlepšimi razvojnimi sposobnostmi. Toda tudi proti taki povzdigi Brazilije se javljajo pomisleki, češ, da je težko akcentirati to edino portugalsko silo kot zastopnico latinske južne Amerike, ki je razen Brazilije vsa — španska.

V prihodnjih tednih se morajo odločiti te stvari pred mednarodnim forumom. S slovanskega stališča je prav želeti, da prodre poljsko in francosko stališče, katerega realizacija bi bila gotovo v korist tudi Jugoslaviji.

Budimpešta, 10. februarja, s. Poslanec Melhior Kiss je izstopil iz stranke probujajočih se Madžarov. Utemeljil je svoj korak v pismu, ki ga je poslal poslancu Gömbösu s trditvijo, da so probujajoči se Madžari zavzeli napram vladi v številnih vprašanjih, tako tudi vprašanju svetovnega škandala glede ponarejenih francoskih frankov stališče, ki ga ne more odobravati, ker je po njegovem mnenju v tej aferi vlada zelo težko kompromitirana.

Listi poročajo, da se jugoslovenska vlada po svojem budimpeštanskem poslaniku zanima za izid policijske preiskave, ki je bila v l. 1920. uvedena proti Ivanu Zenku in Frideriku Dijamantu, kakor tudi bratoma Vilhelm in tovarišu radi suma, da so spravili ponarejene dinarske novčanice v promet.

Besedni dvoboj med Rimom in Berlinom

Italijansko časopisje še vedno v elementu. — Nemčija ne bi smela spraviti tirolskega vprašanja pred Zvezo narodov. — Nova nemška interpelacija.

Rim, 10. februarja, o. «Tevere» piše, da Stressemanov govor jasno izraža fizjognomijo sedanje Nemčije, ki ni nič drugega kot predvojna Nemčija. Čeravno je bila Nemčija v svetovni vojni popolnoma poražena, si je vendar v nekaj letih zopet osvojila v Evropi važno diplomatsko pozicijo. Ako misli Nemčija, kateri se je z njeno taktiko zopet posrečilo svobodno dihati ob Renu in ki se zanaša na grajevredno Zvezo narodov, pričeti z ofenzivo proti jugu, se zelo moti. Fašistovska Italija si ne da sugerirati od nikogar dosegljivih idealov evropskega bratstva. Radi tega je popolnoma brezplodno, da se Stresemann sklicuje na zajedniški duh, ki bi moral urejevati mednarodne odnošaje. Italija, s katero bi imel dr. Stresemann večkrat opraviti, ni predvojna niti povojna Italija, temveč v Italiji vlada druga volja in drug stil, ki ne dopuščata vmešavanja tujih držav v notranje italijanske zadeve.

«Tribuna» ponavlja zahtevo, da se Zveza narodov ne sme baviti z Južno Tirolsko, ker mora italijanska kultura vzgojiti tujejezične manjšine. — Tudi «Corriere d' Italia» zastopa stališče, da Nemčija ne sme spraviti vprašanja Južne Tirolske pred Zvezo narodov in se jezi nad tem, da se je Stresemann sicer izrekel proti napačnim vestem, vendar pa ni nastopil proti ostalemu delu temu v prid. — Vsi večerni listi prinašajo Stresemannov govor v celoti.

«Agenzia Volta» je pooblaščena sporočiti, da odsotnost italijanskega poslanika in italijanskega poslaniškega svetnika v Berlinu ni v nobeni zvezi s komplikacijami zadnjih dni.

Newyork, 10. k. Stressemanov odgovor Mussoliniju označuje «World» za zelo posrečen. List piše, da je bil govor izrečen v najbolj pripravnem trenutku in da bi vsebinsko ne mogel bolj zadovoljiti. Stressemanove besede ostro voljiti. Stresemannove besede ostro čenju in so vzgled dobrega obnašanja in pametnega preudarka, ki bodo koristile Mussolinijeve in vročekrvnežem nacijonalističnega časopisja v Nemčiji. Stresseman je pametnejši kot naduteži v Rimu. Stresemann je vzorno odgovoril in izrazil močno zaupanje v Zvezo narodov.

Berlin, 10. februarja, s. Nemški nacijonalci so predložili državnemu zboru novo interpelacijo radi južno-tirolskega vprašanja. Frakcija zahteva obvestila, kakšne korake je storila nemška vlada o tej zadevi in kakšne namerava še storiti.

Politične beležke

+ **Dr. Koroščev govor — redka senzacija.** Pondeljkov dr. Koroščev govor v Narodni skupščini je bil že zaradi tega senzacija, ker je dr. Korošec po petih letih zopet izpregovoril v parlamentu, kar se je tudi takoj ugotovilo ob tej priliki. Koliko se trudi dr. Korošec v parlamentu, je razvidno tudi iz odgovora dr. Uzunovića, ki je ugotovil, da je Korošec zelo redkokdaj v parlamentu, nakar je dr. Korošec izjavil, da je vedno v parlamentu in da samo redko govori. Minister Uzunović pa je ponovil svojo trditev: «G. Korošec je zelo redkokdaj v parlamentu. Od početka načelne razprave o proračunu vidim g. Korošca danes prvič tukaj, kar je v njegovo škodo.» Klerikalci so res lahko ponosni na senzacijo, ki jo je povzročil dr. Korošec s svojim nepričakovanim pojavom in govorom v skupščini.

+ **Dogodki v slovenskem UJU.** P. n. odgovornemu uredniku «Jutra» g. dr. Albertu Kramarju, Ljubljana, Knaflova ulica. Sklicujoč se na čl. 26. zakona o tisku zahtevam, da z ozirom na vašo notico pod naslovom «Dogodki v slovenskem UJU», natisnjeno v «Jutru» št. 18. od 23. januarja t. l. na drugi strani v četrtem stolpcu, prinesete v zmislu čl. 27. zakona o tisku pod istim naslovom v zakonitem roku sledeči popravek: Ni res, kar trdite: «V Učiteljskem Tovarišu čitamo imena vseh, o kojih se s klerikalne strani tako ponosno poroča, da so obračunali s SDS. Med imeni ni takih, ki bi bili v SDS. To velja tudi za nadučitelja g. Lapajneta iz Cerkelj na Gorenjskem, ki že dalje časa ni član SDS.» Res pa je: da je večina govornikov na mišljeni seji bila članov SDS in tudi, da sem jaz vkljub boju za nestrankarsko organizacijo član SDS in celo član izvršilnega odbora SDS. V Cerkljah, dne 8. svečana 1926. Josip Lapajne.

+ **«Komentarji k govoru drja. Korošca»,** ki jih priobčuje včerajšnji «Slovenec», so skoraj sami falzifikati. Iz «Novosti» citira «Slovenec», da je izzval Koroščev govor «razumljivo senzacijo», a ne citira, kar «Novosti» debelo podčrtavajo, da se izjava dr. Korošca za federacijo mnogo komentira in da je ta pokret klerikalcev bolj diktiran od motivov volilne kampanje, nego neke parlamentarne taktike. Iz «Politike» navaja, da so Koroščeve izjave zanesle v sam položaj veliko senzacijo, dočim «Politika» v resnici piše, da so zanesle v položaj še več nejasnosti in zmešnjave! Ravno tako falzificira klerikalno glasilo drugi citat iz «Politike»: Dr. Korošec je govoril, da se mora centralizem zrušiti in da mora priti do revizije ustave. Dejansko pa piše «Politika»: Voditelj klerikalcev se je definitivno izrazil za federalizem, trdeč, da se mora centralizem zrušiti in ustava revidirati. Naravno, da «Slovenec» tudi ne citira komentarja gosp. Ljube Davidovića, ki ga objavlja «Politika» z debelimi črkami. Iz «Pravde» citira «Slovenec», da so drja. Korošca tudi ministri poslušali, a ne citira komentarja, da znači njegov govor ofenzivo federalistov in da je silno razdražil srbske politične kroge ter meščanstvo. Le iz «Balkana» (!) ima «Slovenec» obširen citat, ker «Balkan» hvali Korošca, da radikalov ni napadal in ker se «Balkanu» zdi, da bi mogli klerikalci priti še v poštev za zvezo z radikali! Klerikalci so povsod enako pošteni. Oni gladko falzificirajo mučen utis Koroščevega govora ter mu dajejo značaj velikega političnega uspeha. Zato menda sedaj gosp. Korošec po «Obzoru» in «Slovencu» daje svoje intervjuve, v katerih popravlja in razlaga svoja izvajanja v parlamentu ter se umika iz federacije, češ da je bil za njo le zato, ker je mislil, da jo — vlada odobrava!

+ **Po starih časih jih skomina.** Včerajšnji «Slovenec» je objavil članek, v katerem se do dna zrcali klerikalno srbofobstvo in v katerem indirektno trdi, da je bilo v Avstriji Slovencem bolje, kakor pa je sedaj v Jugoslaviji. Ko vprašuje, kje so znaki in sledovi kakega resničnega napredka in rastoče kulture, (v Avstriji sobi! i znaki napredka in kulture!) in ko trdi, da je vse razdejano in ubito (Jugoslavija je vse razdejala in ubila, kar je pustila Avstrija!), piše tudi, da morajo uvideti Srbi (ne RR vlada!), kako se danes v tej državi njim godi, a kako se godi Slovencem, kaj imajo oni, a kaj imamo mi. Srbi so našli v tej državi izpolnitev ne samo vseh svojih nacijonalnih in političnih teženj, piše «Slovenec», ampak tudi vso kulturno in gospodarsko zadovoljenje; v sedmih letih so mogli zaceliti vse rane (Gospodarska zveza jih ni!), ki jih je njihovemu domovju zasekala vojna, iz razvalin je vzklilo vsepovsod novo bujno življenje, palače se dvigajo danes tam, kjer so stale nekdaj skromne kuče, gladke, široke avtomobilske ceste se belijo, kjer so preje bili blatni kolovozi, srbskemu kmetu raste blagostanje, množijo se mu črede in premoženje, povsod velik razmah in napredek — naš slovenski narod pa, razrezan na tri dele, oropan najlepših svojih dežel, ni v teh sedmih letih mogel v svoji lastni državi vsaj gospodarsko si opomoči, ampak revnejši je danes, kot je bil.» Vse to so za klerikalce vzroki, da se ločimo od Srbov. Zato, ker se baje Srbom dobro godi, nam pa ne, bi bilo po «Slovenčevi» logiki potrebno, da ustvarimo svojo neodvisno avtonomno Slovenijo, da bo lahko v svojem beraštvu sama umirala. Ta klerikalna avtonomna Slovenija bo po tej logiki tudi tako močna, da bo združila na tri dele razdeljene Slovence menda po isti metodi, ki so jo uporabljali klerikalni državniki v času koroškega plebiscita, in pa takrat, ko se je govorilo o Wilsonovi črti. «Slovenec» pravi končno, da njegova izvajanja niso nobena zavist, nobeno očitanje in nobeno sovraštvo, a da je treba tudi nam pomagati v sedanjem težkem gospodarskem položaju. Mi smo le radovedni, kako si klerikalci predstavljajo to izpolnjevanje pomoči, ko istočasno propagirajo idejo separatistične Slovenije in ko se v naprej odrekajo enakopravnosti s Srbi in Hrvati. Ali mislijo klerikalci, ki zahtevajo tudi finančno samostojnost Slovenije, da bodo Srbi in Hrvati pripravljeni dati le en vinar za tako Slovenijo? Samo v popolni enakopravnosti vseh državljanov v unitaristično urejeni državi more biti bodočnost Slovencev in Slovenije! Kar trobijo klerikalci, je demagoštvo, a je tudi izdajstvo slovenskih interesov.

Naši kraji in ljudje

Ob proslavi Prešernovega jubileja v ljubljanski drami

„Sauglockenläuten" – klafarija Prešernovega cenzorja Pavška

Znano je, da si klerikalci dandanes vedno in povsod lastijo vlogo protektorjev in pospeševateljev kulture. To pa je samo navidezno. Če pogledamo v knjigo slovenske kulturne zgodovine, spoznamo, da je ta ljubezen le hlinjena in da so bili baš ljudje v klerikalnem taboru pravi preganjalci vsega, kar je dišalo po kulturi. Primeri s Trubarjem, Prešernom in Cankarjem so tako značilni, da jih n eovrže nobena še tako slepilna in demagoška fraza.

Prinašamo faksimile odlomka iz Prešernovega pisma češkemu pesniku Ladislavu Čelakovskemu dne 29. aprila 1833. V celoti je pismo objavil pokojni Fran Levec v «Ljubljanskem Zvonu» leta 1882. Pismo je dragocen in neizbrisen dokument o tedanjih žalostnih kulturnih razmerah, ko je na eni strani dušila in morila avstrijska cenzura vsak svobodnejši literarni pokret, na drugi strani pa je delal proti Prešernu fanatični janzenist ljubljanski, cenzor Pavšek, ki je skušal preprečiti izdajo 4. zvezka «Kranjske Čebelice» predvsem radi «nemoralnih» pesmi Franceta Prešerna.

Vsebina pisma slove v glavnem takole: Tukajšnji cenzor za knjige, Pavšek (profesor filozofije in bornirani janzenist) je, mesto da bi vršil svojo dolžnost, poslal na gubernijo pismo, v katerem predlaga, naj se odloži «Imprimatur» in odobritev «Čebelice», ker se nahaja v Prešernovih pesmih cela vrsta takih mest, ki žalijo nravnost ter so ušla cenzorju Čopu. Fantazija tega pesnika je kljub blagohotnemu opozorilu dunajskega cenzorja (Kopitarja, op. ur.) pretrpela moraličen udarec, ker noče pesnik popustiti od svojega najljubšega gradiva — sit venia verbo — — klafarije (dem Sauglockenläuten).

Faksimil po originalu v knjižnici Narodnega muzeja v Pragi.

TRANSKRIPCIJA PREŠERNOVEGA ROKOPISA:

...Nahmens Paushik (zugleich Professor der Philosophie, übrigens der boruierteste Jansenist) hat statt sein Amt zu handeln, einen in seiner Ar einzigen Bericht an das Gubernium erstattet und im solchen um Suspendirung des Imprimatur und Recensurirung der Zhebeliza gebethen «indem sich in Dr. Preshérns Gedichten noch eine Menge der Sittlichkeit anstössige Stellen befinden, die dem Censor Zhóp entgangen zu sein scheinen, überhaupt die Phantasie dieses Dichters (prečrtano: trotz einer wohlgemeinten Warnung des Wienercensors [namreč Kopitarja]) einen bedauernswürdigen moralischen Stoss erlitten hat, da er (prečrtano) von seinem Lieblingsstofe, sit venia verbo dem Sauglockenläuten (prečrtano) trotz der wohlgemeinten Warnung (na drugi strani: des Wienercensors nicht ablässt.»

Akademija ob 125letnici Prešernovi

Snoči se je vršila v dramskem gledališču ljubljanskem proslava Prešernovega spomina ob 125letnici njegovega rojstva. Akademija ali beseda, ki sta jo priredila Narodno gledališče in Društvo slovenskih književnikov, se je posrečila vrlo častno. Gledališče je bilo po vseh prostorih polno ter so bili zastopani prav vsi sloji naše družbe. Oder je bil izpremenjen v okusno, s pesnikovim doprsnim kipom, jugoslovenskimi in slovenskimi trobojnicami ter z zelenjem okrašeno dvorano. Ves večer je vladalo v občinstvu resno svečanostno razpoloženje; pozornost, s katero je bila spremljana vsaka točka sporeda, pa je kazala globoko pieteto in ljubezen do pesnika in njegovih klasičnih poezij. Prav to občutje je bilo najlepše na tem večeru: snoči se je pokazalo znova, da je Ljubljana boljša, kakor njen sloves, da je njena duševnost danes mnogo višja kakor pred vojno in prva leta po vojni. In to nam je jamstvo, da lahko stremimo pogumno naprej in navzgor; uspeh je gotov.

Spored sam se je razvijal in izvajal vseskoz jako lepo. Ne bom ponavljal imen in točk, ki so bili priobčeni že opetovano. Gosp. Oton Župančič je uvodoma kratko, jedrnato, a v najlepši obliki očrtal Prešerna kot poeta, človeka, borca in mučenika. Zlasti mi je ugajala njegova pogumna beseda o Prešernovih preganjalcih sodobnih in novejših dni. Tudi Župančičeve recitacije so bile vrlo dobre; zlasti «Oglar» in «Sonetje nesreče» so bili kabinetno podani. Izmed ostalih recitacij je posebno ugajala satira «Nova pisarija», ki sta jo izvajala g. Fr. Albrecht in g. Jos. Vidmar.

Med Betettovimi vseskozi sijajno izvajanimi samospevi bi dal prednost Michlovemu «Pevcu», Gdč. Potučkove samospev «Nezakonska mati» je zaradi zastarele oblike in plitke izraznosti ugajala pač manje, dasi je bilo izvajanje prav dobro. Tudi kvartet ni bil posebno srečen v izberi, a žal, niti na višku svoje umetnosti. Prav čustveno in inteligentno je deklamirala ga. Vida Jerajeva narodno «Lepo Vido» ob melodramskem spremljanju na klavirju g. K. Jeraja. Da je g. F. S. Finžgar izvrsten govornik, je splošno znano; «Zdravljico» pa je vzel preveč počasno in flegmatično. G. dirigent N. Štritof je kot spremljevalec solistov odlično storil svojo nalogo.

V celem torej prav lep, za prireditelje, izvajalce in občinstvo časten večer.

50letnica Rdečega križa v Srbiji

Srbija je bila v začetku l. 1876. na pragu velikih in usodnih dogodkov. Bosansko - hercegovinska vstaja je krepko napredovala in sleherni Srb je bil prežet misli, da priskoči zatiranim bratom na pomoč. Ravno te dni, pred 50 leti je bilo v to svrho ustanovljeno društvo za pomoč ranjencem in bolnikom v vojnah — Rdeči križ, ki slavi letos svojo 50letnico.

Oficijelna proslava jubileja tega popularnega človekoljubnega društva se bo vršila sicer šele jeseni, ko bo končno zgrajen Dom Rdečega križa. V spomin 50letnice se je vršila sedaj samo slavnostna seja glavnega odbora. Ravno na istem kraju, kjer je bil pred 50. leti priv sestanek srbskih rodoljubov, ki so osnovali Rdeči križ, namreč v dvorani beograjske občine, se je vršila slavnostna seja. Vsi hodniki in dvorana so bili slovesno okrašeni. Seje so se udeležili kot zastopnik kralja polkovnik Kostić, dalje patrijarh Dimitrije, minister za notranja dela Boža Maksimović, minister poljoprivrede dr. Jovanović, državni podtajnik Bora Milovanović in zastopniki vseh korporacij in humanitarnih ženskih organizacij.

Točno ob 10. dopoldne je dr. Marko Leko otvoril sejo in z iskrenim nagovorom pozdravil visoke goste. «Tu,» je dejal, «se je vršila prva seja glavnega odbora Rdečega križa.» Nato je patrijarh opravil cerkvene obrede v spomin umrlim članom ustanovnikom in dobrotnikom. V svojem govoru je naglašal, da je Rdeči križ po svoji miroljubnosti in človekoljubnosti zelo blizu cerkvi. Nato je imel dr. Joksimović predavanje o ustanovitvi, ciljih in razvoju akcije Rdečega križa. Razen pomoči ranjencem, družinam pogrešanih in sirot v vojnem času, je uvedel Rdeči križ pomožne akcije tudi za slučaj socijalnih in elementarnih nezgod. Naravnost nevenljivih zaslug si je pridobilo društvo v vojnah za osvobojenje in ujedinjenje. Za časa okupacije Srbije, ko je bil narod prepuščen samemu sebi, je Rdeči križ ostal v državi in bodril narod k vztrajnosti.

Po osvoboditvi je organiziral Rdeči križ celo vrsto akcij za slučaje raznih elementarnih nezgod. Zgradil je okrepčevališča za invalide in več domov za vojne sirote in razširil zdravstveno propagando v najširše sloje naroda. Ustanovil je tudi pomladek Rdečega križa. Po 50. letih napornega dela more društvo s ponosom gledati na dosežene rezultate. V vojnah 1912./13. je priskočil na pomoč 50 tisoč vojakom, v svetovni vojni v letih 1914./15. pa nad 100 tisoč vojakom. Od ustanovitve do sedaj je izdal Rdeči križ 15 milijonov dinarjev v gotovini za vojne potrebščine, vrednost podpore in natura pa znaša dvakrat toliko.

Stara pot

Naslednji članek je napisal starejši zaslužni slovenski šolnik, ki je hotel k «deklaracijski» debati, katera se sedaj vodi med naprednim učiteljstvom spregovoriti trezno besedo. Poslal je članek «Učiteljskemu Tovarišu», ki pa ga ne objavi. Članek priobčujemo zato mi in sicer neizpremenjen. Odklonitev članka je karakterističen dokaz, kako se z gotove strani vse stori, da bi med učiteljstvom ne zmagal trezni prevdarek...

Učiteljstvo je hodilo desetletja vedno isto pot, ozko in trnjevo, a vedno naprej in navzgor. Ne glede na režim, naj je vladal Šusteršič in Schwarz in razni nemški mogotci štajerski, naj je ministroval Vukičević, dr. Korošec, Pribićević, ali kdo drugi. Šli smo svojo pot v delu za mladino in ljudstvo, v borbi za pravice svojega stanu.

O, koliko ponižanj in preganjanj smo pretrpeli in ni čuda, če je kdo opešal, klonil svojo glavo ter podal izjavo, da je «deutschfreundlich», ali da je za konfesijonalno šolo, ali kar je ravno bilo prikladno, da je pomogel svoji osebi.

Naši voditelji so bili neustrašeni, če tudi so vedeli naprej, da bodo vsled tega zapostavljeni in oškodovani, dokler bodo v službi. Učiteljstvo je imelo zaupanje v nje in je tvorilo trdno butaro.

Primerjajte našo organizacijo z drugimi in morate priznati, da je med najodličnejšimi.

Nismo nezmotljivi, nismo brez napak, ponosni učitelji smo, naše delo je nesebično, polno idealizma in ljubezni do stanu in do naše skupne, nerazdelne domovine. Te ljubezni nam ne vzame noben — veto —!

Kadar so se objavljale resolucije, ne da bi jih prej obravnaval poseben odbor, je bila vedno blamaža. Čujte in glejte, kdo triumfira nad deklaracijo, o kateri še učiteljstvo ni imelo prilike razpravljati in sklepati, in vedeli boste, koliko je vredna za nas.

Učiteljstvo nima po številu dosti prijateljev, ima jih pa odlične po kakovosti in še te naj odbijemo? Ali hočete, da bodo vsi z učiteljstvom enako neprijazno postopali?

Pustite besede in kažite v dejanju slogo in sporazumnost!

30 let sem član organizacije, dolgoletni odbornik, tudi predsednik društva in se ni v tem času od Zaveze, ne od U. J. U. nikoli zahtevalo od mene političnega delovanja, sam nisem kot predsednik nikoli vlačil društvo v politiko, posameznikom pa vendar ne smemo državljanskih pravic kratiti!

Sloga nam je potrebna. Vsi veste, kako se pri društvu potrudijo in vabijo učiteljstvo na skupno delo, a nekatere niti k važnim pedagoškim predavanjem ne morejo dobiti. Kdor se ne zaveda in išče osebnih koristi v politiki, ne pristopi, naj ga vabim na primeren ali neprimeren način.

Židje v Mariboru

(Iz zgodovine mariborskega mesta.)

Sklep mestnega občinskega sveta v Mariboru, da se bo nekdanja židovska sinagoga adaptirala za dve stanovanji, je spomnil javnost na židovski živelj, ki je v srednjem veku igral v Mariboru veliko vlogo, ki pa je koncem XV. in v začetku XVI. stoletja za dolgo dobo popolnoma izginil iz mesta.

Židje se v Mariboru prvič omenjajo leta 1182. Bili so kasta za sebe, direktno podložni deželnemu vladarju kot servi camerae, kateremu so plačevali visoke davke, zato pa so uživali razne privilegije. Ker cerkveno pravo kristjanom ni dovoljevalo izposojanje denarja proti obrestim, so ta posel prevzeli židje. Z razvojem trgovine in obrti, ki sta rabila kapital, so bili židje s svojimi bančnimi posli vedno bolj potrebni. Ker pa izgube niso bile redke, so se skušali oškodovati z visokimi obrestmi, s katerimi se visoke obresti vsled pomanjkanja denarja v zadnjih letih pri nas niti daleč ne morejo primerjati. Po «židovskem redu» iz leta 1244. so smele od židovskih izposojevalcev denarja zahtevane obresti znašati do 173 in pol odst. Šele v začetku XV. stoletja se je dovoljena obrestna mera znižala na 33 in pol odst.

Ni čuda, da so židje kot edini imetniki in posredovalci kapitalij prav kmalu obogateli. Ker kristjani sami niso smeli pobirati obresti za izposojeni denar, so ga v ta namen dajali židom in dobivali od njih odškodnino, in sicer v tako visoki meri, da so se škofijske sinode večkrat pečale s tem vprašanjem in grozile kristjanom s cerkvenimi kaznimi.

Židje se niso bavili samo z bančnimi posli, ampak tudi s trgovino; ne le, da je bilo pri njih vse zadolženo, od deželnega vladarja in najvišjih cerkvenih knezov do samostanov, nižjega plemstva, meščanstva in kmetov, so postali tudi vplivni trgovci, ki niso barantali samo z zapadlimi zastavljenimi stvarmi, ampak so kupčevali posebno v Mariboru in Gradcu z vinom na debelo, kar je dalo povod neštetim pritožbam.

Kakor v vseh večjih mestih, so imeli tudi v Mariboru svoj posebni mestni del — ghetto. Do leta 1278. so zasedli znaten del mesta: sedanjo Židovsko ulico, spodnji del Vetrinjske ulice, Jenkovo ulico in Tkalsko ulico. Niso bili le hišni posestniki, ampak tudi lastniki posestev in zlasti vinogradov v okolici. V sedanji Židovski ulici so imeli svojo sinagogo in svoje pokopališče kakor tudi lastno kopališče.

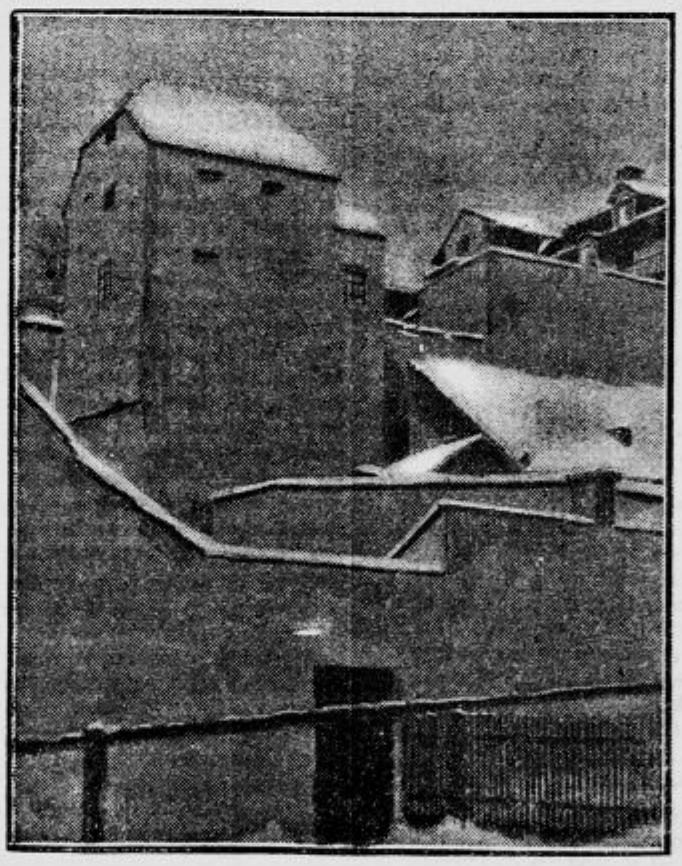

Kot upniki vseh slojev so bili židje seveda splošno zelo nepriljubljeni in osovraženi, kar so pokazali upori proti njim v Fürstenfeldu in Judenburgu. Deželni vladarji pa so jih kot dobre davkoplačevalce ščitili, dokler ni zavladal Maksimilijan I., tega so deželni stanovi proti odkupnini 38.000 goldinarjev na mesto odpadlih davkov pregovorili, da je meseca marca 1496. izdal povelje, da morajo vsi židje zapustiti Štajersko do praznika Treh kraljev 1497. Vendar se je izselitev zavlekla do leta 1510.

Leta 1496. je bilo tudi za mariborske žide usodno. Po listinah je dokazano, da je takrat osem židov prodalo svoje hiše v Mariboru: Süsskind, Türl, Haym, Händl, Schalas, Isaak, Jona in Maul, bilo pa jih je brez dvoma mnogo več. Nekatere hiše in židovsko sinagogo je kupil mestni sodnik (župan) Bernardin Drucker in je sinagogo spremenil v cerkev Vseh svetnikov, zraven pa je ustanovil beneficij za duhovnika in cerkovnika. Odtod prejšnje ime te ulice: **Ulica Vseh svetnikov.** Znano je več tukajšnjih duhovnikov s slovenskimi imeni, torej slovenskega rodu, kakor: Benkovič, Roglevič. Mestna občina pa je slabo upravljala ta beneficij in je zapravila več hiš, njiv in vinogradov.

Cerkev Vseh svetnikov je bila opuščena leta 1785., prodana in prezidana v magazin. Zunanjost je seveda močno trpela in se tako spremenila, da skoraj nič več ne priča o bivši sinagogi in poznejši cerkvi. Na vrtu se pri kopanju pogosto najdejo človeške kosti, kar priča, da je bilo tukaj pokopališče in posamezni židovski nagrobni kamni, ki so jih na vrtu izkopali, kažejo na to, da so tukaj pokopavali žide.

V neposredni bližini je jugovzhodni stolp bivšega mestnega obzidja, ki se radi nekdanje židovske naselbine imenuje «židovski stolp» in po prevratu je tudi prejšnja ulica vseh svetnikov dobila zgodovinsko ime: **Židovska ulica.**

Šele po preteku stoletij se je v najnovejšem času naselilo nekaj židovskih obitelji, ki pripadajo odličnim trgovskim in industrijskim krogom. Ker nimajo lastne molilnice in pokopališča, spadajo k židovski cerkveni občini v Varaždinu, pokopavajo pa jih v Gradcu

Sliko nam je iz prijaznosti napravil g. bančni uradnik g. Fontana.

Protest jugoslovenskih profesorjev proti Radiću

r. Beograd, 10. februarja.

Sinoči je glavni odbor profesorske organizacije izdal naslednji komunike:

«Glavna uprava «Profesorskega društva» je na svojih sejah od 8. in 9. t. m. resno razpravljala pogoste izjave ministra prosvete g. St. Radića o šoli, njenih dijakih in učiteljih, ter je z obžalovanjem ugotovila, da g. minister niti v eni izjavi ni našel lepe besede za naše šole in za naporno in uspešno delo v njih.

Nasprotno so bili šola, učitelji in dijaki izpostavljeni pogostim prezirom od strani g. ministra, njene svetle tradicije so bile izpostavljene zasmehu, in z njenimi učitelji je g. minister postopal tako, kakor se v tej državi ni postopalo zadnjih 25 let.

Vpoštevajoč vse te izjave in postopke g. prosvetnega ministra glavni odbor profesorskega udruženja konstatira:

1.) da je sedanji g. minister prosvete s svojim naglim izmenjavanjem uradništva v centrali prekinil neobhodno potrebno kontinuiteto v prosvetni politiki ministrstva ter s tem omajal temelje naše šole, odnosno dajal strankarski in osebni nestrpnosti značaj državne potrebe;

2.) da način, po katerem g. minister izprašuje učence o učiteljih in njih delovanju, da negativne ocene, ki jih on kot minister daje učiteljem pred učenci in široko javnostjo, omalovažujejo ugled učiteljev. Z nepremišljenimi izjavami direktno škoduje g. minister ugledu nastavnikov in bije v obraz vsem pedagoškim načelom, na katerih temelji šola;

3.) g. minister prosvete samovoljno in nepremišljeno premešča profesorje in šolske starešine kot državne uradnike, protivno pravilom in načinom, kakor so v predpisih, določeni po obstoječem zakonu in ustavi. Na ta način direktno ubija vero uradništva svojega resora v silo zakona, ustave in države;

4.) g. minister prosvete kljub vsem tradicijam šole omalovažuje ustanove, ki so kot n. pr. proslava Sv. Save močan prosvetni organ in zelo važne za šolsko življenje;

5.) g. minister prosvete s svojo delitvijo nastavnikov in učencev na Hrvate, Srbe in Slovence, s svojo trditvijo, da morajo Hrvate podučevati samo učitelji — Hrvatje, Srbe Srbi itd., direktno ruši osnovne temelje, na katerih je zgrajeno duševno življenje šole in na katerih se edino more graditi življenje države.

Tako postopanje in take izjave g. ministra prosvete daleč segajo iz okvira splošnega šolskega življenja ter spodkopavajo indirektno narodno in državno edinstvo. Te izjave so v direktnem nasprotju z ustavo in z idejami, ki so v njej sankcijonirane, ter oja-

Novost! Danes prvič v Ljubljani! Novost!

„Gostilna pri padlih angeljčkih"

Družabna drama po romanu **„Mother O'Day"** v gl. vlogi Virgina Lee Corbin in lepi **RICARDO CORTEZ** (II. Rudolfo Valentino.)

Krasna zelo zanimiva vsebina — Zabave in orgije v nočnem lokalu imenovani „Gostilna pri padlih angel,čkih" — Kolosalna zasedba igralcev — Izdelek: **Paramonnt-film.**

Izven programa: **„Novi Deulig Journal"**

Danes ob **4., pol 6., pol 8. in 9. uri.**

KINO «LJUBLJANSKI DVOR» TELEFON 730.

PREDNAZNANILO: **HARROLD Lloyd — Večeri smeha.**

Danes v filmu „T o r n a d o"

najgrozovitejši posnetki velikanskega viharja, kateri je uničil cele pokrajine, razrušil mostove in vrgel vlak v vodo. Nepopisne so scene, kako se vse uničuje, voda vedno bolj in bolj dere, ljudje se po možnosti rešavajo, lomijo se drevesa — celi gozdovi so opustošeni — kratko povedano — nečuveno, in nehote se bavite le z mislijo — kako je bilo to filmsko posnemanje mogoče. — *Oglejte si vsi ta film, ker Vam prinaša nekaj, kar še niste videli, in kar mora gotovo vsakogar interesirati.* — Med vsem tem se vrši pretresljiva drama.

Predstave ob: 3., ½ 5., 6., ½ 8. in 9. uri.

«Kino Ideal.»

čujejo vrste separatizma in plemenskega grupiranja.

Z ozirom na vse to smatra glavni odbor profesorskega udruženja za svojo dolžnost, da javno in odločno protestira proti takemu delovanju g. prosvetnega ministra in da opozarja merodajne faktorje da najdejo način, da se tako škodljivo delovanje onemogoči v bodočnosti.

Glavni odbor profesorskega udruženja, stoječ neomajno na stališču narodnega in državnega edinstva s svoje strani prosi svoje tovariše, da še nadalje nadaljujejo svoje blage in dobre posle brez ozira na ovire in napade od katerekoli si bodi strani.

Glavni odbor bo naslovil v tem smislu posebno spomenico na kraljevo vlado, narodno skupščino in bo apeliral na celokupno javnost oz. na vse one, ki žele dobro naši šoli.

Volilcem v Delavsko zbornico

Narodno in socijalno-napredno delavstvo je pri volitvah v našo najvažnejšo delavsko ustanovo, v Delavsko zbornico častno zmagalo. Uspeh je popoln. Preko osem tisoč delavcev je izreklo svoje zaupanje listi, ki je v volilnem proglasu povdarila, da smatra Delavsko zbornico za zakonito zastopnico gospodarskih in kulturnih koristi vsega delavstva brez ozira na politično opredelitev. Volilci »Neodvisne delavske liste« so izrazili voljo, da delavstvo v boju za svojo gospodarsko osamosvojitev in kulturno povzdigo proti interesnim organizacijam delodajalcev nastopa strnjeno z enotnim hotenjem. Samo v tej volji je moč in le ta moč bo sposobna v našem gospodarskem življenju uveljaviti upravičenost delavskih zahtev. Interesna zastopstva delavskega razreda so gospodarske ustanove, ki so zapisane životarjenju, ako uveljavljajo politične namere. Politične cilje morejo in morajo zasledovati višji organi, ne stanovska zastopništva. Našemu delavcu manjka predvsem kruha. Danes tega nima, zato pa ima politike v izobilju; ravno radi tega nima kruha.

Socijalna politika, ki naj predvsem uresničuje delavske zahteve, je sicer tudi politika, toda ona ni stremljenje po nasilju in nadmoči, ampak volja po izenačenju dolžnosti in pravic. Zato vas ne bomo varali z draženjem proti »kapitalizmu«, vzpodbujali vas bomo le z zahtevo, da bodi delavec v ustroju našega gospodarstva kot enakovreden etičen in produkcijski faktor soudeležen pri gospodarskem razmahu naših ustvarjajočih in proizvajajočih sil. Delavna sila ne sme biti blago, ki se po zakonu o ponudbi in povpraševanju kupuje in mora prodajati, hočemo, da se delovna sila v našem gospodarskem sistemu uveljavlja kot producent. Zato mora biti delavcu naš narodni gospodarski razvoj in razmah njegova notranja etična potreba in njegova lastna gospodarska nujnost.

Iz tega materijalnega razloga osvajamo načelo narodnosti, katere mi ne smatramo za izraz romantike, ampak za osnovani predpogoj delavčevega gospodarskega napredka, torej za izraz tudi čisto materijalnega značaja. Dokler bo na svetu odločilen socijologičen moment simpatije in ne moremo v sebi zabrisati posebnosti naše zemlje in svoje okolice, tako dolgo vemo, da bo n. pr. tako nemški delavec kakor nemški industrijalec nam sovražen in si bo hotel na našo škodo gospodarsko udobnejše postlati. Le delavec, kateremu omogočimo, da se bo i etično i ormalno pravno uveljavil kot producent našega narodnega gospodarstva, bo koristil sebi in celoti.

Za gornja načela se je izreklo nad osem tisoč delavcev. Ta volja je prišla iz src in zato je nepremagljiva. Ona je mejnik v našem delavskem življenju. Preroditi mora obliko našega gospodarskega udejstvovanja.

»Neodvisna delavska lista« bo s svojimi sedmimi mandati v zvezi z onimi zastopniki zasebnih nameščencev, ki osvajajo načela narodnosti in socijalne naprednosti, v Delavski zbornici skušala dati ročnemu in duševnemu delavstvu odločilen vpliv na naše gospodarsko življenje in socijalno-politično udejstvovanje v državi. Pričakujemo, da bodo naše zahteve razumevane tudi od zastopnikov drugih list.

Neustrašenim borcem za narodno stvar in socijalni napredek veljaj naša zahvala. Končane volitve so le pričetek novega dela.

Za »Neodvisno delavsko listo«
Rudolf Juvan, s. r. dr. Joža Bohinjec, s. r.

Roparski napad na vlak pri Grosupljem

Ambulančni voz izropan. — Službujoči uradnik zvezan. — Maskirani razbojnik z revolverjem v roki. — Šuti i poklekni! — 258.400 Din ukradenih.

Tudi v naših krajih ,kjer so varnostne razmere v naši državi še najbolje urejene, se dogajajo — čeprav redko — izredno rafinirani roparski napadi, kakor n. pr. pred mesci na rudniškega inženjerja pri Rajhenburgu, kateremu so maskirani roparji ukradli okoli 350.000 Din, namenjenih za delavce. Podoben dogodek se je zgodil nekoliko kasneje tudi v bližini Črnomlja. A, da bi bil napaden v Sloveniji kak vlak, to je nedvomno senzacija prve vrste, ki spominja precej na amerikanske ali pa macedonske razmere, in je v naši kriminalistiki nedvomno brez primere.

Snoči se je dogodil na progi Kočevje-Ljubljana roparski napad na ambulančni voz dolenjskega vlaka. Stvar sama je silno misterijozna in bo morda preiskava že v najkrajšem času prinesla malo več jasnosti. Za enkrat se omejimo samo na dejstvo samo.

Ob 19.25 je kočevski vlak na vožnji proti Ljubljani pripeljal na postajico Predolje pred Grosupljem. Ko je počasi nadaljeval vožnjo, je nenadoma skočil na vlak neznan človek. V ambulančnem vozu je bil v drugem oddelku poštni poduradnik Ivan *Kalan*. Zaposlen je bil ravno z urejevanjem pošte, ko ga je nenadoma udaril nekdo z vso silo s pestjo za vrat. Kalan se je osupnjen ozrl in zamahnil krepko z roko nazaj ter se pri tem poškodoval. V tem trenutku pa ga je neznanec že zgrabil za vrat, podrl na tla, pomolil pred njega samokres in zavpil:

«Šuti i poklekni! Roke kvišku!» Kalan je bil brez moči in tudi ni mogel potegniti zasilne zavore, da bi se vlak ustavil. Ko je prestrašen klečal na tleh in držal roke kvišku, mu jih je razbojnik zvezal z vrvico, nato pa zahteval od njega, naj mu takoj pokaže, kje je «novac». Med tem je že zapazil štiri vrečice, katerih se je takoj polastil. V njih je bilo skupno 258.400 Din v gotovini. Toda ropar se s tem še ni zadovoljil, temveč je zahteval naj mu Kalan pove, kje je še ostali denar. Najbrže, ker so postala razbojniku tla že prevroča in situacija nevarna, se je potem naglo okrenil, pustil Kalana zvezanega v vozu in izginil.

Kalanu se je kasneje posrečilo, da se je rešil spon na rokah, nakar je pričel klicati skozi okno na pomoč. Na njegove klice je prihitel vlakovodja, ki je potem potegnil zasilno zavoro, nakar se je vlak tik pred uvoznim signalom v Grosupljem ustavil. Potnikom se ni niti sanjalo, kaj se je med postajama Predolje in Grosuplje dogodilo. Presenečeni so začudeno poslušali, kar jim je pripovedoval ambulančni poduradnik Iv. Kalan.

Ob 20.36 se je končno izropani dolenjski vlak pripeljal v Ljubljano, kjer so Kalana takoj zaslišali. Po njegovi izjavi je bil razbojnik črno maskiran, 170 — 174 cm visok in močne postave. Imel je temnosiv klobuk in ravnotak površnik do podkolen ter oguljen ovratnik. Star je bil 40 — 44 let, precej rejen, imel je črno brado, črnkaste angleški pristrižene brke. Govoril je slabo hrvatski in po mnenju Kalana najbrže ni bil Hrvat. Napravil je nanj vtis postopača. Roke je imel zamazane in sploh zelo zanemarjene.

Vrečice z denarjem, ki so bile ukradene, so bile iz jute, sive in platnene — običajne denarne vreče, dolge 40 cm in široke 18 cm. Kak denar je bil v njih, še ni ugotovljeno in tudi o razbojniku ni ne duha ne sluha.

Pošta na glavnem kolodvoru v Ljubljani in tudi policija sta bila že nekaj minut po ropu obveščena o dogodku, ki je vzbudil med potujočim občinstvom ogromno senzacijo in povzročil tudi najrazličnejše komentarje. Še tekom poznega večera so bile odrejene obširne poizvedbe in je upati, da bo dogodek, ki je vsekakor silno misterijozen, kmalu razjasnjen.

Predor skozi planino Ivanj

Železniška proga, ki vozi iz Sarajeva proti Gružu, je speljana skozi planino Ivanj. Teren, po katerem teče železnica, je mestoma zelo nevaren, ker je vsekan čestokrat v živo skalo. Vlaki morajo voziti nekaj časa navzgor, potem zopet navzdol in v serpetinah. Vlaki potrebujejo za vožnjo v tem predelu po dve lokomotivi in morajo voziti skrajno previdno. Najopasnejši del proge leži med Pazaričem in Konjicom.

Inženjerji in tehnični strokovnjaki so že dolgo premišljali o tem, kako bi progo skozi planino Ivanj izboljšali. Napravili so načrt za predor, ki bi šel globoko pod sedanjimi tuneli ter bi odstranil neprijetno dviganje in padanje proge, za katero porabijo lokomotive toliko dragocene energije. Načrt je bil predložen potom prometnega ministra ministrskemu svetu in ta je sklenil, da se izvrta med Raštelico in Bradino nad 10 km dolg tunel, s katerim bo proga znatno izboljšana in popolnoma varna.

Z vrtanjem planine se bo pričelo takoj. Sedaj se v okolici imenovanih krajev že postavljajo barake za delavce, dovaža se materijal in se najemajo delavci.

Dela za novi predor bodo trajala najbrž dolge mesece. Ker bo treba zaposliti veliko delavnih sil, bo ta prilika ubližala tudi brezposelnost, ki je v Bosni in Hercegovini precej občutna. Dela bo vodil poseben odbor, v katerem so med drugimi pomočnik direktorja za grajenje železnic, Vaso Marković ter inženjerja Hugo Keinzl in Martinović. V nadzorstvenem odboru sta ravnatelja Babović in Kuzmanović, ravnatelj železnic za Bosno in Hercegovino Peter A. Prokić ter pomočnik generalnega ravnatelja Kralić.

V mlakuži nemoralnosti

Ljubljana, 10. februarja.

Že v včerajšnji številki smo med drugim kratko omenili, da se je ljubljanski policiji posrečilo izslediti krožek homoseksualcev, ki je prirejal sestanke v privatnem stanovanju enega izmed aretovancev, včasih pa v nekem tukajšnjem hotelu. Aretovane so bile doslej poleg »Malega judeka« Rudolfa Vahtarja še tri osebe in sicer dva brivska mojstra in neki delavec.

Afera je prišla na dan vsled čudne obolelosti mladega natakarja Ivana, ki je bil zaposlen v neki tukajšnji restavraciji. Fant se je zdravil dalje časa privatno, končno pa je moral v bolnico, kjer je zdravniku naposled odkritosrčno izpovedal svoje tajnosti. Pozneje je zaznal za vse neki kriminalni uradnik in zadeva se je razvijala naprej. Natakar je izpovedal, da ga je lepega dne ustavil na cesti neznan gospod, ki ga je povabil s seboj v neko gostilno. Oba sta se kmalu spoprijateljila in pričela veseljačiti. Neznanec je bil neki brivski mojster, ki je natakarja omamil z vinom in ga zavlekel v svo je stanovanje. Dasiravno spolno okužen, je kljub temu izvršil nad mladim od pijače popolnoma omamljenem fantom zločin proti nravi in posledice usodnega veseljačenja so postale za tega skoro pogubne.

Oba brivca sta bila intimna prijatelja. Eden je pred par meseci tudi slučajno spoznal takrat brezposelnega imenovanega delavca in ga zavlekel v neko prenočišče v Kolodvorski ulici. Odslej so se vsi trije shajali skupno v stanovanju najstarejšega, kjer so prirejali homoseksualne orgije. Dva pa sta prihajala večkrat tudi v neki hotel v Kolodvorski ulici, kjer sta sem pa tje prenočevala seveda kot popolnoma dostojna tujca, tako da se spočetka nikomur ni niti sanjalo, kaki odnošaji vladajo med njima. Šele zadnje dni so pričeli uslužbenci nekaj slutiti. V nedeljo, ko sta zopet ležirala v eni hotelskih sob, ju je opazoval skozi okence detektiv, ki je naposled vdrl v sobo in njima napovedal aretacijo.

Na pravoslavnem „žegnanju“

Ni bil to cerkveni sabor tam v Sremskih Karlovcih, ki mu predseduje poglavar pravoslavne cerkve, častitljivi patrijarh Dimitrije, temveč je bil to cerkveni sabor v Leskovcu na srbskih tleh, sabor, kateremu bi pri nas rekli «žegnanje» ali «romanje». Pripovedovali so mi o njem že v Vranju, kjer smo slovenski rezervni častniki prošlo leto junačili na orožnih vajah. Takrat sem slišal praviti, da se ob takih prilikah zbere na tisoče ljudstva.

Pa se odločim — bilo je to prvo nedeljo v lanskem avgustu — da se peljem v Leskovac. Naročil sem nočnemu stražarju, naj me zbudi ob pol treh zjutraj. Bila je še trda tema. V svežem jutranjem zraku sem jo mahnil po široki kaldrmi na postajo. Že se je začelo daniti. Povedali so mi pa, da ima vlak eno uro zamude, zato sem sedel v pravkar odprto «kafano» k zajtrku.

Pred postajo so se zbirali seljaki, med katerimi je bilo tudi mnogo ciganov. Namenjeni so bili v Vranjsko Banjo. Tudi tam je namreč bil cerkveni sabor, praznik Sv. Ilije. Kmalu po sedmih je vlak z nami pridrdral v Leskovac, ki je precej veliko mesto, na prvi pogled trl. do štirikrat večje od Vranja. Stopil sem naravnost po ulici kralja Petra in v kafani «Plug» sem naročil običajne čevapčiće in klekovačo. Za mizo sedé sem se jel razgovarjati z gostom, ki je prisedel in me takoj spoznal za Slovenca. Hvalil mi je Ljubljano kot «čuveno varoš», kajti dijaška leta je prebil pri nas, ko je še obiskoval Mahrovo šolo. Ta šola je tam v južnih krajih na izvrstnem glasu. Njeni absolventi imajo danes v Srbiji zelo dobre službe. Stroga disciplina, katere so se morali naučiti Srbi med Slovenci, je rodila med vojno neki prav dobre sadove.

Z govora o Ljubljani sva prišla na pomenek o Leskovcu, kjer je mož uslužben kot knjigovodja v neki tovarni. Leskovac ima po njegovi sodbi veliko ceno. Mesto je dokaj obsežno, ima lepo okolico in se ponaša s čednim bogastvom. Najživahnejša je pač tu trgovina s konoplijo, ki raste v prostrani leskovški dolini. Leskovac imajo Srbi za nekake vrste Manchester. V mestu je nad 20 tovarn, ki se večinoma pečajo s pridelavanjem konoplje in bombaža, z vrvarstvom in s tkanjem platna, sukna in gajtana, neke vrste črnih niti za sukno. Izvoz iz Leskovca je velik. Pred vojno je na primer leskovška dolina sama krila bolgarske potrebe. Bogastvo doline je pa tudi res ogromno; o tem sem se prepričal na lastne oči.

Po cesti grede srečuješ voz za vozom. Za vozmi stopajo okoličani, predvsem ženske. Krepak, zdrav in zastaven rod je to. Že na zunaj se mu pozna blagostanje. Na vratu, na prsih in na glavi se kitijo ženske z nizi cekinov, s pristnimi dukati iz prevojne dobe. Ta nakit predstavlja pravcato narodno premoženje, ogromno banko, katere bogastvo ni nikjer zabeleženo.

Pol ure izven Leskovca se vzpenja cesta k svetemu Iliji. Drevesa mečejo senco na pot, po kateri stopam počasi navzgor. Hrib me spominja na naš Rožnik. Na njem stoji cerkev z veliko kupolo, ki dominira nad širno dolino ter napravlja veličasten vtis. Kraj ceste sedijo guslarji, večinoma invalidi. Od daleč že čujem vrvenje množice. Ko stopim na planoto pred cerkvijo, pa mi zastavi pot tisočglava množica. Možnarji pokajo, šotor stoji pri šotoru. Povsod stojé dekleta in žene. Njih lica so razgreta, verjetno tudi pobarvana, da mi misel nehote ukle tja k «Vdovi Rošlinki». Vse je kakor pri nas. Na trati v senci dreves sede kmečke rodbine in se zalagajo z grižljaji, katere je prinesel narod s seboj.

Tiho sedem na klop ter izvlečem beležnico. Naenkrat me obstopi gruča otrok in odraslih. Ljudje motrijo zdaj mene, zdaj moj zapisnik. Mirno beležim vanj svoje opazke in ko dvignem glavo, ni nikogar več pri meni. Aha, si mislim, nezaupanje! Vrag vedi, kakšen organ je ta človek v oficirski uniformi!

S težavo se prerinem skozi tisočglavo množico. Na več mestih plešejo kolo in ples spremljajo številne godbe. Stopim v cerkev, ki je domala prazna. Tu se najbolje vidi, da je cerkvena slovesnost le gola formalnost. Poglaviten namen takih svečanosti je samo ta, da se narod zbere, sestane. V cerkvi diši po kadilu. Pred oltarjem stoji več svečenikov, od katerih eden pravkar mazili ljudi, druga dva pa pokladata pred ikonostasom široko štolo ljudem na glavo in molita. Ker me to opravilo ne zanima, se vrnem, stopim z cerkve in grem mimo hiše, kjer stoji na pragu plečat in golorok mož. Začnem se z njim razgovarjati. Pove mi, da je o Slovencih že mnogo slišal, «ker služijo tam srbski dečki v vojski». Slovenci so po njegovem dobri gospodarji, imajo lepe domove in med nje prav rad zahaja kralj. Skozi odprte duri zagledam na mizi gorečo svečo. «Kaj pa to,» vprašam. «Gospodine poručniče, samo izvoli» mi odgovori mož in naenkrat sem na — srbski slavi.

Kmalu se zbere okolu mize polno gostov. Pridejo tutorji, nekakšni naši «cehmoštri», posestniki in trgovci ter matrone v narodnih nošah. Pridejo seveda tudi popi, trije ali štirje v ornatu in še bogoslovec, ki študira v Bitolju. Iz vljudnosti se z njimi po pravoslavno pokrižam. A šele ko vidim, da to ne gre in da se mi ne posreči posnemati pravoslavnih cerkvenih običajev, spustim roke na sabljo. Šele ko je ceremonija pri kraju, me vprašajo, če sem katolik. «Sem, pravim, krščen in vpisan v tej verozpovedi.» Nič zato. Po njihovem so vse vere dobre in Bog je samo eden. Ej, prota Mihajlo, tako ne govore naši duhovniki!

Ne bom opisoval poteka slave, ki je tudi pri nas več ali manj znana. Žito, sladko, rakija, vino, slaščice, vsega je bilo na izbiro. Vmes pa smo se prijazno razgovarjali kakor davni znanci. Slednjič se je iz našega razgovora izcimilo vabilo na obed, katerega nisem mogel odkloniti. Pred obedom sem si pa še ogledal okolico in bogoslovec iz Bitolja mi jo je razkazal. Šla sva tudi na pokopališče, kjer sva si ogledala spomenike. V prostoru za neko ograjo počivajo štirje otroci ene rodbine. Vsi štirje so padli kot žrtve Bolgarov. Za cerkvijo pa stoji pomemben spomenik, postavljen v spomin šesttisoč Srbom, ki so dali svoje življenje za svobodo domovine. Tudi ti so bili žrtve bolgarske soldateske za časa okupacije. Moški, ženske, bogatini in siromaki, starci in deca. Mraz me spreletava kljub poletni vročini, ko čujem pripovedovati, kako je ginil narod pod puškinim kopitom.

Okoli poldneva je prišel še moj tovariš Dore, ki je bil tudi povabljen k obedu. Oba sva sedla za mizo. Vljudnosti, prijaznosti in gostoljubnost gostiteljev ni mogoče opisati. Pri mizi sva sedela na častnih mestih. Najprej smo srebali čorbo, ki se je videla celo proti zelo ljuta, jedli smo napolnjene paprike, meso z zeljem, džuveč, odojak, kuretina in močnate jedi. Vsega je bilo dovolj in vse je bilo mastno pripravljeno. Želo pa nam je gasila rakija poleg vina in piva. Stregli sta nam ljubki domačinki, Vaska in Rada, kakor da sta se v ta namen izvežbali v kaki gospodinjski šoli.

Na levi je sedel prota Mihajlo ter mi je nakladal jedi neprestano na krožnik. Sam je tudi zelo neumorno jedel, med jedjo pa je pripovedoval o Leskovcu, o vojni in o Bolgarih. Tudi sam bi bil nedvomno žalostno konjal, da ni bil v srbski vojski. Imel je za poveljnika Milana Pribičevića. Vprašal me je, ali ga poznam. Seveda, pravim, saj je bil po prevratu v Ljubljani. Ko se tako lepo zalagamo z mastnim prigrizkom, pa nam postane vroče, da se moramo odpasati. Nato odpnemo ovratnike, za ovratniki bluze in končno jih celo odložimo. V hišo pride godba, kolo zaraja, Vaska ga vodi in jaz sem ji veren in poslušen učenec. Končno pa se uverim, da je kolo na taki epikurejski slavi zelo koristna stvar.

V prijetnem razpoloženju minevajo ure do večera. Treba se je vzdigniti in se vrniti v mesto. Godba naju spremlja s tovarišem po griču navzdol in Vaska in Rada gresta z nama do mesta. Zvečer pa sediva z Doretom pred kafano «Pariz» in opazujeva korzo, ki se razvija prav po južni šegi. Šele ob devetih zvečer se vračava v garnizijo. Mehka poletna noč je zunaj, z neba sveti polna luna, v njenem svitu tonejo redke naselbine, se izgublja srebrna Morava. V duhu obnavljam prijetne spomine. In Vaska! «Pitaj ti popa, on ti da objašnjenje!» Kako je bilo na saboru? Fant in dekle sta našla priliko, da sta si podržala nekoliko dalje roko. Kakor pri nas. In seljaki so si privoščili božjo kapljico in so se vračali dobre volje domov. Vse kakor pri nas.

R. D.

Pred sodniki

Marija Polajnar iz Ljubljane je dala svoji sestrični lepo poročno darilce in sicer vrč in lavor, mož Janez je pa prodal par stolov in mizo, ker je hišni gospodar hotel imeti prazno pod streho. Te stvari so bile zarubljene. Janez je trdil, da ga tedaj, ko se je rubež vršila, ni bilo doma, in da sploh ni mogel vedeti, da je miza, ki je stala v podstrešju, zarubljena, a žena se je sklicevala nato, da ni vedela, da se to ne sme. Sodišče njenemu zagovoru ni moglo verjeti in jo je obsodilo na 100 Din globe oziroma 48 ur zapora, moža pa oprostilo.

•

Brezposelna služkinja Ančka je prirajžala v Ljubljano. Ker človeku ni dobro samemu biti, si je izvolila za spremljevalca lepega vojaka. Ko jo je pa zagledal stražnik, je kriknil: «Zapik», spoznal jo je kot staro znanko policije in jo povabil s seboj. Sodnik jo je obsodil radi potepanja na 5 tednov strogega zapora s postenjem.

•

Berač Janez je trdil, da je prosjačenje njegov poklic, čeprav je ta stan pri nas nedopusten. Da bi pokazal, kako je vzvišen nad vsemi svojimi zatiralci in zasledovalci, jo je mahal kar po Šelenburgovi ulici od hiše do hiše. Radovedni stražnik je hotel vedeti, kaj Janez počenja in ga je zasačil pri beračenju. Obsojen je bil na 5 dni strogega zapora.

•

Da ne bi prodajal moker turški med, je kupil skrbni prodajalec Ivan od nedoletnega fantiča dežnik. Deček je dežnik izmaknil svojemu starejšemu bratcu in ga ponudil Ivanu za 20 Din. Sodnik meni, da bi Ivan že moral vedeti, da so danes dežniki mnogo dražji in da je bilo sumljivo, ker mu je deček nudil dežnik, ko je ravno lilo. Bil je obsojen na 50 Din globe oziroma 24 ur zapora.

•

Tone je ležal pijan na hlevu. Okoli njega se je vse vrtelo: jasli, krave, konjiček, a nad njim pa nizka streha. Naenkrat se mu je razdelo, da se pelje po vrtiljaku. Mož se je zadovoljno nasmehnil in zaprl oči. Takoj se je pa predramil, nekaj je poleg njega zaškripalo. Ozrl se je in začuden opazil, da se je odtrgala od njega njegova lastna senca, ki se je oddaljevala. Tone se je vsedel, premišljeval, kako je to mogoče in hotel se je prepričati o svoji, ž njim nezadovoljni senci. Počasi je kobacal iz hleva in prilezel na svitlo, kjer se je zadovoljen oddahnil, njegova senca ga ni zapustila in zvijala se je po tleh v mesečini, kakor sloki njen gospodar. Tedaj pa je večno žejni Tone začutil sušo v grlu in krenil proti soseedovi krčmi, kjer pa je prestrašen spoznal, da mu je nekdo vzel iz žepa denarnico, v kateri je imel okoli 100 Din denarja. Tedaj se je spomnil one žive sence, ni pa vedel, kdo bi bil to. Revež je moral iz sodnije z dolgim nosom, ki je bil sicer mavrično moder, a mož je bil trezen, ker je bil brez denarja.

•

Debeljak France iz Kokrice je hotel prognati skobca, pa je ustrelil fazana, vrednega 800 Din. Predsednik mu ni hotel verjeti, da tako slabo vidi in ga je obsodil na 3 tedne zapora; češ, da je to storil v tujem lovskem revirju in da bi moral vedeti, da je to prepovedano.

•

«Skleda mi je splavala po Gradaščici, a jaz sem prestara in bi utonila, če bi bila skočila za njo,» se je zagovarjala starka Marička, ki je bila osumljena tatvine železne sklede njene gospodinje. Ker je baje res šla s skledo po vodo in ji je spodrsnilo, da je skleda odplavala, je bil sodnik mnenja, da ženica ni imela tatinskega namena in jo je oprostil.

•

Gospa Ivanka je sedela z malo hčerko Ivico v kuhinji pri vročem štedilniku. Hipoma sta pridrvela iz sobe sinčka-nagajivčka in se zaletela v svojo mamico, da je ubogа Ivica odletela na štedilnik. Mati jo je takoj pobrala, a dete se je že speklo po ličku. V bolnici je otrok kmalu okreval. Sodnik je spoznal, da je bila mati pri tem nedolžna, in jo je zato oprostil.

•

Francelj je prišel s svojim psom v kavarno, kjer je sedel pasji sovražnik Anzelj, ki je takoj zahteval, naj cucek izgine na cesto ter svoj zahtevek podkrepil z brco, ki pa trpina,psa ni ravno vznemirila, pač pa gospodarja, ki se je za živalco potegnil in treščil v njenega nasprotnika kozarec. Anzelj je s krvavo glavo pribežal na policijo in dobil zadoščenje pri sodniji, ki je obsodila Franceta na 100 Din kazni oziroma 48 ur zapora.

•

«Vola sta se mi odtrgala in zbezljala proti Šiški, kjer smo popreje pili na njuno kožo likof», se je zagovarjal mesar Lojze. Ker je stražnik, ki je bil priča dogodka, izpovedal, da sta se vola res odtrgala in fanta ne zadene nobena krivda, je bil oproščen.

•

Carinikovo izsiljevanje. Soba št. 79 na deželnem sodišču je izgledala v soboto izredno živahno. Avditorij je bil nabito poln in je vztrajal ves dan. — kajti razprava, ena edina, ki je trajala od 9. zjutraj do 8. zvečer, s prestankom samo tričetrt ure za obed, in še to še le ob 3. popoldne. Senat: predsednik dr. Gradnik, votanti dr. Kaiser, dr. Gaber, dr. Velušček, branitelja dr. Puc in dr. Marušič. Obtožena sta bila carinski uradnik Žarko Popović iz Ljubljane in Andja Modic, gostilničarka v Kolodvorski ulici. Obširna obtožnica jima očita, da sta lani v maju spravila na škodo cvetličarke Hvala iz Prešernove ulice, neki njen koš cvetlic, ki je baš prišel iz Trsta, na stanovanje Modiceve, potem Hvalovo poklicala k sebi in jej grozila, da mora plačati 6000 Din. S svojimi grožnjami sta izsilila od nje v gotovini 1000 Din, in zadolžnico za 5000 Din. Obtoženca sta se energično branila in tajila vsako krivdo. V obrambi sta zlasti skušala omajati verodostojnost vseh obremenilnih prič. Zato so se priče po vrsti konfrontirale, pri čemer je prišlo do burnih prizorov. Koncem celodnevne razprave so se še odvetniki nekoliko skregali, kakor je navada pri vsaki količkaj živahnejši razpravi. Večina publike je vztrajala do konca. Ob 8. zvečer je predsednik senata razglasil sodbo, Popović 8 mesecev težke ječe, Modiceva 4 mesece, oba s poostrenji in oba morata povrniti škodo. Branitelja sta prijavila ničnostno pritožbo. Na to se je množica razšla, vendar so pristaši ene in druge stranke še zelo glasno debatirali po hodnikih in pred sodiščem.

Ellen Kürti

kot **„Žena, ki ne sme ljubiti“.**

Kino »Dvor«.

Vsesokolski zlet v Pragi

Zletni znak za Prago

Za osmi vsesokolski zlet v Pragi bo izdan zletni znak, ki bo veljal za članstvo po 20 Kč. Vsak imetitelj znaka ima te-le pravice: znižano vožnjo na železnicah, skupno prenočišče, znižano prehrano na zletišču, v kolikor bodo gostilničarji dali zletnikom popust, v zletnih dneh prost vstop na zletišče k dopoldanskim skušnjam in tekmam, izvzemši nekatere prostore, v predzletnih dneh prost vstop na člansko tribuno. Telovadci in telovadke bodo imeli v dneh, ko ne telovadijo, posebne vstopnice za prost vstop na člansko tribuno. Članstvo v kroju ima z zletnim znakom pravico do posebne vstopnice na člansko tribuno, toda le za en dan izmed treh zletnih dni. Ta vstopnica pa velja 5 Kč. Članstvo se mora prijaviti pri svojih župah za te vstopnice in plačati določeni znesek. Članstvo v civilu ima z letnim znakom pravico kupiti vstopnico k dopoldanskim skušnjam in tekmam po 5 Kč. Drugih pravic članstvo v civilu (razen če so telovadci) zletni znak ne dovoljuje. Vsakdo, ki ima zletni znak, ima še pravico do znižane vstopnine na zletni velesejem in plača namesto 5 Kč le 2 Kč vstopnine. K večernim prireditvam znak ne daje nikakega znižanja vstopnine. Kdor nosi zletni znak, mora imeti pri sebi vedno tudi člansko legitimacijo.

Za naraščaj bo izdan posebni zletni znak, ki bo veljal 6 Kč. Vsak naraščajnik, ki nastopi pri telovadbi ali ki ima kroj in se udeleži sprevoda, ima pravico do zletnega znaka. Z znakom ima znižano vožnjo po železnicah, skupno prenočišče, izvzemši praški naraščaj in znižano prehrano kakor članstvo. Dalje v predzletnih in zletnih dneh prost vstop k dopoldanskim skušnjam in tekmam, v predzletnih dneh prost vstop k popoldanskim javnim telovadbam, v naraščajskih dneh znižano vstopnino k gledališkim predstavam, koncertom, akademijam itd., ki bodo objavljene s tem pristavkom. Z zletnim znakom plačajo naraščajniki po 1 Kč vstopnine na zletni velesejem. Vsak naraščajnik in član ki nosi zletni znak in ima kroj, je dolžan, da se udeleži sprevoda.

Darujte za sokolski Tabor!

Domače vesti

* **Predsednik Masaryk obišče Beograd.** Iz Prage prihaja poročilo, da bo predsednik češkoslovaške republike g. dr. Masaryk povodom svojega potovanja v Grčijo obiskal letošnjo pomlad tudi našo prestolico Beograd.

* **Francosko odlikovanje naših pomorskih oficirjev.** Francoska vlada je odlikovala več oficirjev naše vojne mornarice z redom častne legije. Predvčerajšnjim je francoski poslanik v Beogradu g. Grenard v spremstvu dveh francoskih oficirjev osebno izročil ta odlikovanja onim oficirjem, ki so na službi v Beogradu. Poveljniku vojne mornarice admiralu Prici je bil podeljen veliki oficirski križec, kapetanom fregate Vasiću, Marjaševiću in Paviću ter poročniku bojnega broda pa viteški križec.

* **Imenovanja pri direkciji državnih železnic v Ljubljani.** V našem poročilu o imenovanjih pri direkciji državnih železnic v Ljubljani se nam je vrinila tiskarska pomota in naj se glasi Anton Selan, ne Ant. Selak, uradnik II. kat. 2 b.

* **Izpremembe v državni službi.** Z odlokom ministra za narodno zdravje so imenovani: dr. Davorin Flis za zdravnika pri bolnici za duševne bolezni na Studencu pri Ljubljani, dr. Marija Fink za sekundarno zdravnico pri bolnici za ženske bolezni v Ljubljani, dr. Stanko Sila pa za zdravnika-pripravnika pri državni splošni bolnici v Ljubljani. Dr. Gregor Fedran je podal ostavko na državno službo. Pomočnik komisarja železniške in obmejne policije v Mariboru Stevan Korač je imenovan za policijskega komisarja pri upravi mesta Beograda. — Upokojeni so: sodna sluga Matija Rugale pri okrajnem sodišču v Logatcu in Josip Sever pri višjem državnem pravdništvu v Ljubljani ter Franjo Zabrič, jetniški paznik pri deželnem sodišču v Ljubljani.

* **Kongres državnih uradnikov v Beogradu.** Prihodnjo nedeljo dne 14. t. m. se bo vršil v Beogradu izredni kongres državnih uradnikov in uslužbencev v veliki dvorani poštne direkcije. Prometno ministrstvo je vsem delegatom odobrilo četrtinsko vožnjo v Beograd in nazaj.

* **Načrt zakona o vseučiliščih.** Koncem tekočega tedna se bo vršila pod predsedstvom državnega podtajnika Pasarića seja ožje komisije za izdelavo novega načrta vseučiliškega zakona. Seje se udeleže rektorji vseh naših univerz.

* **Avijatika držav Male antante.** Dne 20. t. m. odpotujejo v Prago zastopniki beograjskega Aero-kluba in obiščejo službeno češkoslovaško avijatiko v svrho, da se navežejo stiki zračne flote obeh bratskih držav. Na preliminarnem sestanku v Pragi se bo med drugim razpravljalo tudi vprašanje, kako bi se mogla postaviti na trdno bazo zračna obramba držav Male antante. Delegacija Aero-kluba se bo mudila na Češkoslovaškem deset dni.

* **Proslava Matije Gubca.** Ker je dne 15. t. m. obletnica mučeniške smrti Matije Gubca v borbi za politično samostojnost, je ministrstvo prosvete odredilo, da naj se omenjenega dne vrše v vseh šolah poljudna predavanja, v katerih naj se proslavi spomin na delovanje in mučeniško smrt Matije Gubca.

* **Minister za notranje zadeve toži »Jutarnji list«.** Zagrebški »Jutarnji list« je v zadnjem času priobčeval alarmantna poročila o batinanju aretiranih komunistov v policijskih zaporih v Beogradu. Minister za notranje zadeve dr. Boža Maksimović, proti kateremu so bila naperjena omenjena poročila, je vložil sedaj proti uredniku omenjenega lista Evgenu Demetroviću v smislu tiskovnega zakona kazensko postopanje.

* **Himen.** Dne 4. t. m. sta se poročila na Mirni učitelj g. Franc Lunaček in učiteljica Slavica Benedičič, oba vrla sokolska delavca. — V nedeljo 7. t. m. se je poročil v Mariboru v magdalenski cerkvi g. Hinko Maren, trgovski poslovodja iz Velenja, z gospico K. Gruberjevo, trgovko iz Velenja. — Poročila sta se gg. Anton Slivnik, praktični zdravnik, z gospodično Josipino Mulejevo v Lancovem, ter Fr. Resman, ravnatelj mestne hranilnice v Radovljici, z gospodično Marijo Černetovo v Gorjah. Bilo srečno!

* **Smrtna kosa.** Včeraj so pokopali v Ljubljani gospo Alojzijo Sirnik, soprogo vpokojenega nadoficijala Frana Sirnika. Pokojnica je bila blaga žena, ki je uživala vsled svojega simpatičnega nastopa splošen ugled. Žalujoči rodbini iskreno sožalje.

* **Slovensko zdravniško društvo v Ljubljani** je na svojem rednem občnem zboru dne 16. januarja izvolilo nov odbor pod predsedstvom g. dr. Pintarja in s sledečimi gospodi kot odborniki: dr. Bohič, dr. Breceljj, dr. Brenčič Lojze, dr. Brenčič Viko, dr. Hebein, dr. Matko Karel, dr. Pirc, dr. Ropas, dr. Sodja in dr. Zajc Ivan (podpredsednik). Dr. Praunseis in dr. Geiger sta bila izvoljena za revizorja. V stalno razsodišče je bi lizvoljen dr. Lapajne kot predsednik, dr. Krajc Otmar in dr. Blumauer kot prisednika. Društvo je v proslem letu pod predsedstvom g. prim. dr. Derganca pokazalo jako žilavo delavnost. Oddržanih je bilo enajst seminarjev in štiri mesečna znanstvena zborovanja. Z devetimi poljudno-zdravstvenimi predavanji, ki so se vršila pod okriljem Ljudske univerze v Ljubljani, se je pričelo hvaležno delo na polju ljudske zdravstvene izobrazbe. Društvo je pričelo v tem letu med slovenskimi zdravniki gojiti tudi družabnost; vršili so se trije izborno obiskani družabni večeri s sodelovanjem lastnega orkestra in jako posrečen izlet slovneskih zdravnikov v Rogaško Slatino.

* **Gibanje finančne kontrole na severni meji.** Ljubljanska sekcija Saveza finančne kontrole je sklicala za preteklo nedeljo v Mariboru sestanek zvaničnikov finančne kontrole, ki se je vršil v prostorih gostilne Hönigman na Meljski cesti. Na sestanek je prihitelo nad 60 delegatov, ki so zastopali vse finančne oddelke na severni meji od Prevalj pa do Sv. Lenarta v Slovenskih goricah. Navzoča sta bila tudi predsednika Saveza finančne kontrole inspektor Šobajić iz Gline ter tajnik ljubljanske sekcije podpreglednik Pevec iz Ljubljane. Uradnike finančne kontrole je zastopal podinspektor Ivan Köstl iz Maribora. Sestanek je otvoril g. Pevec, ki je podal daljše poročilo o delovanju ljubljanske sekcije v Sloveniji. Sklenjeno je bilo, da se bo vršil občni zbor ljubljanske sekcije najbrže meseca maja v Zidanem mostu. Kongres Saveza finančne kontrole se bo vršil letos meseca junija ali julija v Zemunu. Nato je povzel besedo agilni predsednik Saveza Šobajić, ki je v daljših izvajanjih podal sliko o delu, ki ga vrši Savez za socijalno in gmotno izboljšanje zvaničnikov finančne kontrole. Ugotovil je ugodno bilanco delovanja Saveza, ki šteje že dokaj uspehov svojega smotrenega in nesebičnega dela. Zborovalci so z odobravanjem vzeli obe poročili na znanje, nakar se je razvila debata o raznih vprašanjih, zlasti o preostrih kaznih glede administrativnih prestopkov. Referentoma se je zahvalil podpreglednik g. Planinc iz Maribora. Sestanek je zaključilo pevsko društvo mariborskih zvaničnikov finančne kontrole »Danica«, ki je zapelo par pesmic. Posrečen nastop pevcev je navdušil vse zborovalce, zlasti predsednika Saveza, ki je predlagal, da naj povsod ustanovijo tudi tamburaške zbore ter jim je obljubil tudi denarno podporo od strani Saveza. Polni navdušenja so se razšli zvaničniki finančne kontrole, ki vkljub svojim težkim dolžnostim na severni meji in boju za izboljšanje svojih stanovskih razmer gojijo v razveseljivem obsegu s pesmijo medsebojno družabnost ter je želeti, da bodo močan oslon tudi prosvetnemu delu na naši severni meji.

* **Novomeško učiteljsko društvo in znana deklaracija.** Prejeli smo: Na občnem zboru novomeškega učiteljskega društva 6. t. m. se je prešlo soglasno preko znane deklaracije na dnevni red. Za društvo, ki ima 100 članov, ta deklaracija sploh ne obstoja, ker si ne damo ničesar in od nikogar vsiljevati.

* **Učiteljska društva odklanjajo Dimnik-Mencinovo deklaracijo.** V minulih dneh je zborovalo več sreskih učiteljskih društev, ki so včlanjena v UJU, poverjeništvo Ljubljana. Kakor se nam poroča, so nekatera društva odklonila Dimnik-Mencinovo deklaracijo, druga pa so smatrala, da ni godna za pretres. Deklaracije niso sprejela. Učiteljsko društvo za konjiški okraj, Ptujsko, Belokranjsko, Novomeško, Litijsko, Kamniško, Radovljiško, Šmarsko - Rogaško in Celjsko učiteljsko društvo. Logaško učiteljsko društvo, kjer gospodari Medvešček, je prvotno sprejelo z malimi spremembami točko za točko, toda ob koncu so zborovalci sprevideli, da stvar ni zrela in v tem konceptu nesprejemljiva. Zato so zmedeni dokument izročili posebnemu odseku, ki naj ga predela, temeljito popravi in na prihodnjem zborovanju o njem poroča.

* **Zopet potres.** Potresni aparati v observatoriju profesorja dr. Belarja pod Triglavom so predvčerajšnjim zaznamovali katastrofalen potres v daljavi približno 10.000 km. Pričakovati je še slabejših potresov v okolici Jadrana.

* **Prijavljanje nezgod v industrijskih in obrtnih obratih.** Po predpisu zakona o inšpekciji dela so lastniki, oziroma odgovorni upravitelji vseh industrijskih, obrtnih, trgovskih in prometnih obratov in podjetij dolžni, da obvestijo pristojno inšpekcijo dela redno o vsaki nezgodi, ki se pripeti v njihovih obratovalnicah. Ker se je opazilo, da podjetniki predpisanih poročil često ne pošiljajo, opozarja inšpekcija dela vse lastnike navedenih podjetij na omenjeno dolžnost. Opustitev prijave o obrtnih nezgodah je kazniva.

* **Kako žive naši delavci v Franciji?** Iz Terrenoire v Franciji smo dobili ta-le dopis: V velikem industrijskem mestu Saint Etienne se nahajajo delavci vseh narodov. Zastopani smo tudi Slovenci, in sicer nas je okoli 15. Večinoma smo zaposleni po premogokopih. Razmere so se v zadnjem času sicer poslabšale, vendar, kdor dela in primerno živi, izhaja in si morda še kaj prihrani, ker je tukaj v primeri z Jugoslavijo vse ceneje. Ali nekaj je med nami, kar ni prav. Kakor doma, tako se tudi tukaj marsikdo pogostoma uda preveč potratnemu življenju. Nespametno je, ponašati se s tem, kdo bo več plačal ali izpil, ni lepo, delati dolgove. Pametno je le, trezno živeti in misliti na bodočnost. Pred kratkim se je razvil med slovenskimi delavci v neki gostilni grd prepir. Eni so štedljivi, drugi zapravljajo. Slednji so očitali prvim skopuštvo itd. Beseda da besedo, kmalu bi bilo prišlo do spopada. Navzoči domačini so začudeno gledali, kaj bo. Tako se širi o nas po nepotrebnem slabo mnenje. Alkohol še ni nobenemu prinesel koristi, alkohol je grobokop ljudstva.

* **Nesreča na svatbi.** Pri Kržani na Cundrovcu pri Brežicah se je preteklo nedeljo vršila svatba. Kakor le prepogosto, so pri tej priliki fantje streljali s samokresi. Zgodila se je nesreča, ki je zahtevala človeško žrtev. Neki fant, ki je užil preveč alkohola, je pri streljanju zadel v glavo 14-letnega Franca Zagorca. Dečka so takoj prepeljali v bolnico, kjer pa je kmalu nato podlegel težki poškodbi. Neprevidni strelec se bo moral zagovarjati pred sodiščem.

* **Roparski napad.** Kakor smo nedavno poročali, je bil te dni v ptujski okolici ponoči napaden in oropan posestnik Toplak iz Dornove. Kot nujno osumljenega je žandarmerija aretirala nekega Kampla iz Skorbe. Osumljenca so konfrontirali s Toplakom, ki še leži v ptujski bolnici. Toplak je v osumljencu spoznal svojega napadalca.

* **Hrošč v našem uredništvu.** Gospa Katinska Fiala, soproga kavarnarja v Ljubljani, je na svojem posestvu na Vikrčah pod Šmarno goro našla popolnoma razvitega hrošča ter nam ga poslala na obisk v našo redakcijo. Rjavi gost se vidno dobro počuti v gorkih uredniških prostorih ter korajžno kobaca po skladovnicah naših časopisov. Ko se primerno opomore, ga pošljemo n nadaljno potovanje po Ljubljani. Dobro se mu seveda ne bo godilo, ker hrastovje v tivolskih gozdih še ne nudi primerne prehrane. Prišel je pač prezgodaj — pomladi nasproti.

* **Sejem v Semiču.** Županstvo občine Semič pri Črnomlju sporoča, da se bo vršil letos običajni letni kramarski in živinski sejem v Semiču v ponedeljek 15. t. m.

* **Visoka starost.** V Ptuju je umrl te dni uradnik evidenčnega zemljiškega katastra g. Josip Pichler v visoki starosti 93 let. Bil je svojedobno davčni upravitelj, pozneje pa asistent pri evidenčnem geometru. V državni službi je bil celih 67 let.

* **Tramvaj razmesaril orožnika.** V Beogradu je v torek tramvaj povozil orožnika Radovana Marinkovića, ga vlekel 20 metrov s seboj in ga strahovito razmesaril.

* **Eksplozija ubila dva vojaka.** Na cesti med Trebinjem in Nikšićem se je dne 9. t. m. pripetila težka nesreča. Trije vojaki so peljali na vozu ročne granate. Na potu so prekladali zaboje, pri čemer je nastala eksplozija. Dva vojaka sta ostala na mestu mrtva, eden, ki je sedel spredaj, pa je ostal nepoškodovan. Naglo je prerezal vprežno jermenje in pognal konje naprej. Kmalu nato je eksplodiralo še več ročnih granat, ki so pognale še voz in ostale zaboje v zrak. Komisija, ki je prišla na kraj nesreče, je našla le ostanke nevarnega transporta.

* **Napad, nesreča ali samomor?** Iz Zidanega mosta nam pišejo: V ponedeljek ob 20.30 je prišla 2-letna Milica Grozde iz Trnovega pri Krškem s potolčeno glavo, vsa krvava, na kolodvor po zdravniško pomoč. Ko so ji povezali rane, jo je orožništvo zaslišalo, vendar pa se še ni moglo dognati, kaj se ji je pravzaprav pripetilo. Njen klobuk in sledi krvi so našli v prepadu, ki se nahaja levo na potu proti Sultadolu. Nesrečnica se zdravi sedaj v bolnici v Krškem.

* **Ženski komita pobegnil iz zapora.** V vsej Črni gori je vzbudila veliko senzacijo vest, da je iz cetinjskih zaporov pobegnila znana komitašinja Stojana Marković, sestra voditelja črnogorskih odmetnikov dr. Markovića. Zaradi raznih razbojništev je bila Stojana obsojena na osemnajst let težke ječe.

* **Gospodinje!** ki imajo rade bleščeč pod, dobijo parketno pasto na vago v drogeriji »Sanitas«, Ljubljana, Prešernova ulica 5.

Vsled ogromne dolžine filma se vršijo predstave pri velefilmu Robin Hood točno ob:

3, 5, 7, 9.

Orkester pomnožen — Cene navadne.

Elitni Kino Matica

Iz Ljubljane

u— **Poslovilni večer g. gen. konzula dr. Beneša** priredi »Jugoslov.-češkoslov. Liga«, »Česka Obec«, »Jugoslovenski Sokolski Savez« in godba dravske divizijske oblasti v sredo 24. t. m. v veliki dvorani »Kazine«, na kar že danes opozarjamo naše narodno občinstvo, ki je imelo v odhajajočem g. generalnemu konzulu najboljšega prijatelja, narodna društva najpočrtvovalnejšega podpornika.

u— **Čajanka društva Kazine** se vrši danes v mali dvorani od 17. do 20.

u— **Tečaj češkega jezika za srednješolce** se je včeraj pričel. G. direktor drž. realke Mazi je ljubeznivo dovolil, da se vrši ta tečaj v risalnici tega zavoda, za kar mu izreka odbor Lige iskreno zahvalo. Ob 15. popoldne se je zbralo v risalnici okrog 60 dijakov in dijakinj, ki sta jim odbornik Lige R. Pustoslemšek in akademik Iskra razložila velik pomen znanja češkega jezika ter pri tem zlasti povdarjala potrebo, da vsak naobraženec zna vsaj še en drug slovanski jezik, s čemer se mu odpro vrata v vse slovanske literature. Reden pouk češčine se prične v petek 12. t m. ob pol 18. v gori navednem lokalu v I. nadstropju na levo. Pouk se bo vršil v dveh oddelkih: za mlajše ob petkih ob navedeni uri, za starejše dijake pa ob sredah tudi ob isti uri. Poučeval bo g. učitelj Votava.

u— **»Protestna izjava«.** Spoštovani gospod direktor! V včerajšnji št. vašega cenjenega lista ste priobčili pod gornjim naslovom izjavo g. Bor. Miladinovića, ki protestira proti nastopu zastopnika »nekolicine svojih kolega«, ki je bolgarskemu umetniku g. Saši Popovu izročil na njegovem koncertu v imenu »Omladine Srba, Hrvata i Slovenaca« venec z državno trobojnico. Edinole v informacijo javnosti podajam sledeče pojasnilo: G. Miladinović, ki hoče govoriti v imenu akad. omladine iz južnih krajev naše domovine, gotovo ve, da ogromna večina ljubljanskih visokošolcev soglaša z mojim nastopom pri koncertu. Ako želi g. Miladinović o tem zadnjem dejstvu jasnejših dokazov, so mu pri meni vedno na razpolago. Nedvomno je g. Miladinoviću tudi znano, da sporeda koncerta ni sestavil umetnik sam, nego koncertna direkcija v sporazumu z intendanturo ljubljanskega gledališča. V ilustracijo zadeve naj ugotovim še sledeče: Baš ona nekolicina gospodov, ki so že pred koncertom zahtevali od umetnika, da izpusti rapsodijo »Vardar«, je po sijajnem odsviranju razpsodije skupno z vsem ostalim avditorijem najbolj navdušeno odobravala odigrani komad in s tem pokazala, da ne ve, kaj pravzaprav hoče in da predmetne skladbe ne pozna. Naj končno še ugotovim, da se je ravno neki gospod iz južnih krajev po uspelem koncertu oprostil radi svojega soglašanja z zahtevo po spremembi sporeda pred koncertom. Jasno je torej, da je krog, v katerega imenu hoče govoriti g. Miladinović, vrlo ozek. Kar se pa tiče nas mladih idealistov, smo trdno prepričani, da kljub vsem protinaravnim zaprekam ni več tako daleč dan, ko se tudi Bolgari pridružijo Veliki Jugoslaviji. Vlajko M. Varoščić, stud. ing. mont.

Veliki pustni korzo v orijentalski noči

14. februarja, v hotelu Union.

u— **Objava kr. italijanskega generalnega konzulata.** Kr. italijanski generalni konzulat v Ljubljani ponavlja tem potom v svojem imenu in v onem svoje vlade, kakor tudi v imenu italijanske naselbine svojo najtoplejšo zahvalo prevzvišenemu gospodu knezoškofu, civilnim, vojaškim cerkvenim oblastim, konzularnemu zboru kakor tudi tukajšnjim dnevnikom in cenjenim meščanom, ki so se udeležili dne 4. t. m. svečanega obreda v čast nepozabne italijanske kraljice matere, Margerite Savojske. Obenem se prosijo vsi oni, katerim se pomotoma ni poslala tozadevna osebna zahvala, naj to blagohotno oprostijo in naj sprejmejo to objavo kot posebni izraz iskrene zahvale.

u— **Policijske prijave.** Od torka na sredo so bili prijavljeni policiji sledeči slučaji: 2 tatvini, 1 prestopek prodaje blaga sumljivega izvora, 2 prestopka nedostojnega vedenja, 2 prestopka razgrajanja, 1 prestopek kaljenja nočnega miru, 1 pobeg od doma in 3 prestopki cestnega policijskega reda. Aretiranih je bilo 8 oseb, in sicer: 2 radi tatvine, 1 radi pijanosti in razgrajanja, 2 radi beračenja, 1 radi neplačanega vžitka in 2 radi zločina proti naravi.

u— **Pusta in draga zima.** Dež, vlaga in pusto vreme še vedno prevladuje. Večkrat smo že mislili, da se vreme prevrže, pa smo se vedno zmotili. Še vedno polagoma prši izpod neba. Mestno občino stane čiščenje cest in ulic seveda ogromno denarja, kajti pri delu je zaposlenih veliko število delovnih moči, med njimi celo ženske. Ulice se čistijo ponoči zgodaj v jutro, na prometnejših cestah pa se dela skoro ves dan. Upajmo, da nastopijo končno vendarle lepši dnevi in s tem zopet boljši časi za nas in naše čevlje.

u— **Ukradena suknja.** V unionski kavarni je v torek neznan uzmovič s slabo suknjo dalje časa koketiral z lepo suknjo trgovca Franceta Drofenika na kljuki in njegovim klobukom. Ob ugodni priliki se je hitro oblekel v njo, zagrabil še klobuk in jo brzo popihal iz lokala. Oškodovanec, ki ima krog 3300 Din škode, je tatvino opazil šele potem, ko je bil uzmovič že davno na varnem.

u—**Nasilen berač.** Prostor pred Škofijo je imel v sredo popoldne svojo senzacijo. Povzročil jo je mladi vlačugar in berač Anton Korošec, pristojen v Majšperg, ki pa svojega poklica ni popolnoma pravilno pojmoval in je postajal napram ljudem nasilen. Prevejanec, ki ljubi življenje brez dela nad vse, je obiskal tekom dneva več strank po hišah na Mestnem trgu in prosil miloščine. Kakor hitro je nabral za četrt vina, pa je že skočil v gostilno. Zato je bil že nekoliko preveč okajen, ko je popoldne nadlegoval ljudi pred Škofijo. Marsikdo je mladega berača pogledal seveda nekoliko postrani in ga odpodil. Korošec pa je postal predrzen, pričel je groziti in govoril, da bo »že dal vetra«. Okrog njega se je nato takoj zbralo nekaj pasantov, ki so privabili še druge in koncem koncev je moral mladi berač na policijo. Tamkaj so ugotovili, da Korošec res spada samo v luknjo, katere je že navajen. Kajti navihanec je bil kaznovan radi vlačugarstva in drugih prestopkov že 16-krat. Iz števila kazni je pač že razvidno, da je presedel v sodnem internatu lep košček življenja.

u— **Dva mlada tatiča.** V trgovino trgovke s kostmi, cunjami in starim železom, Viktorije Panholzerjeve v Pražakovi ulici, sta stopila v torek dopoldne dva fantiča in ji ponudila v nakup okrog 13 kg po meter dolgih bakrenih cevi, vrednih okrog 130 dinarjev. Ker pa je imela trgovka z nakupom blaga od takih dečkov že večkrat smolo in sitnosti pri sodišču, je seveda dečka takoj vprašala, kje sta cevi dobila in zahtevala dokaz lastništva. Mlada prodajalca sta se nekaj časa izvijala z raznimi izgovori in obljubila, da prineseta potrdila. Panholzerjeva je nato v prepričanju, da je baker ukraden, cevi obdržala in prijavila zadevo policiji. Dečkov seveda ni bilo več na izpregled. Cevi so bile ukradene brškone na kolodvoru. Možno pa je seveda tudi, da so zmanjkale kakemu obrtniku.

u— **Československá Obec v Ljubljani.** Přátelská schuzka členstva, při katere rozloučí se s námi pan generální konsul dr. Otakar Beneš, koná se v pátek, dne 12. ledna 1926 o osmé hodine večerní ve Zvezde. (Obvyklá místnost). — Členové, přijde všichni! — Tajemník.

u— **Preporodaši!** Danes v četrtek ob 5. se vrši v društveni sobi prvi sestanek tovarišev ki so se prijavili h govorniškemu tečaju in seminarju. — Odbor KZO.

u— **Prodaja čevljev po amerikanskem sistemu.** Velike amerikanske tvornice čevljev nudijo svojim odjemalcem potom lastnih prodajaln dvakrat v letu, to je v mesecu februarju in v jeseni, izredno priliko, da si občinstvo nabavi čevlje po znižani ceni. Temu zgledu sledi naša tovarna Peter Kozina in Ko., Tržič, ki od 1. do 15. februarja pridaja veliko množino vsakovrstnih čevljev po znatno znižani ceni. Ceni. občinstvo naj se o tem prepriča v izložbah na Aleksandrovi cesti in Bregu 20.

Napoleon

pride v kino «Dvor».

Iz Maribora

a— **Komisijonalni ogled celega mesta.** Mestni magistrat razglaša, da bo dne 2. maja začel s komisijonalnim pregledovanjem celega mesta. Zato poziva vse hišne posestnike, da odpravijo do tega dne brezpogojno vse stavbene in zdravstvene nedostatke v svojih hišah in poslopjih. To velja posebno glede greznic, smetišnic, shramb za pepel, raznih vrst hlevov za konje, svinje itd., strešnih žlebov, ograj ob cestah, kanalov itd. Oni posestniki, pri katerih se bodo ugotovili razni stavbeni in zdravstveni nedostatki, bodo kaznovani in bodo morali trpeti vse stroške komisijonelnega ogleda.

a— **Kap je zadela postreščka Franca Tomažiča** stanujočega na Koroški cesti. Rešilni oddelek ga je prepeljal v bolnico.

a— **Prepoved krošnjarenja v Mariboru.** Krošnjarenje se je v zadnjih letih tako razpaslo, da je bilo že uprav v nadlego občinstvu, trgovcem pa v resno konkurenco. Sedaj pa je izdana naredba, glasom katere je krošnjarenje v obmejnih krajih sploh prepovedano. Včeraj je policija pozvala vse tukajšnje krošnjarje ter jim odvzela tozadevna dovoljenja. Samo oni, ki so se že pred vojno tu naselili, smejo ostati, a teh je le par, vsi drugi pa morajo mesto zapustiti.

a— **Obesil se je** v Studencih pri Mariboru 50 let stari ključavničar **državne železnice Lovro Tarkuš.** Včeraj popoldne so ga našli mrtvega v njegovem stanovanju. V smrt so ga gnali najbrž vedni družinski prepiri.

a— **Pri sekanju drv** si je težko ranil levo novo delavec Fran Pišek. Presekal si je kite in glavno žilo. Rešilni oddelek mu je nudil prvo pomoč ter ga prepeljal v bolnico.

a— **Po lastni neprevidnosti skoraj zgorela.** Pod tem naslovom smo poročali v predzadnji številki, da je dekla Marija Stanzer v Razvanju pri Mariboru prevrnila svetilko, pri čemer se ji je vžgala obleka in je zadobila Stanzerjeva težke opekline. Prepeljali so jo v bolnico, kjer pa je včeraj v groznih mukah izdihnila. Blazno kričanje nesrečne ženske je globoko ganilo celo zdravnike in bolniške sestre, ki so sicer vajene takih prizorov.

a— **Nalezljive bolezni v Mariboru.** Letos niso tako zelo razširjene kot zadnja leta v tem času. Kljub vsemu prizadevanju mestnega fizikata pa jih ni mogoče popolnoma iztrebiti, čemer pa je največ krivo občinstvo samo, ki se večinoma ne ravna po navodilih zdravnikov in sumljiva obolenja celo prikriva. V minulem tednu je bil ugotovljen tudi slučaj tifusa, kojega v Mariboru že dolgo ni bilo beležiti. Najbolj je razširjena škrlatica, katere je prijavljenih 8 slučajev, na ošpicah pa so oboleli trije otroci.

a— **Pri delu ponesrečil.** Včeraj popoldne se je pri gradnji palače Pokojninskega zavoda ponesrečil 27-letni kovač Franc Pišek. Vsekal se je s krampom v levo nogo ter si jo je težko ranil. Rešilni oddelek mu je nudil prvo pomoč ter ga prepeljal v bolnico.

Iz Celja

c— **Celjska okoliška šola.** Vprašanje celjske okoliške šole je definitivno rešeno, stavbena dela se gotovo razpišejo v najkrajšem času. Kljub temu še ne mirujejo nekateri celjski klerikalci, ki bi radi iz razcepljenosti okoličanov kovali svoj kapital, a jim je okoliška šola deveta briga. V »Slovencu« se nekdo zopet ogreva za to, naj bi se zidali za celjsko okoliško občino dve šoli, ena na desnem, ena pa na levem bregu Savinje. Pred vsem je treba ugotoviti, da bi za slučaj, ako bi bil ta projekt sprejemljiv, se morala na osnovi odloka ministrstva prosvete formirati dva šolska okoliša, ki bi se morala zavezati, da nosita vsak za svojo šolo vse potrebne stroške, torej tudi za zidanje novih šolskih poslopij. Že pri razdelitvi stroškov za zidanje vsake posamezne šole, da ne govorimo o poznejšem vzdržavanju teh šol, bi pa prišlo med občinarji revnejšega desnega brega in med onimi bogatejšega levega brega do spora tako, da bi si desni breg ne mogel postaviti niti primerne enorazrednice. Pa tudi višja šolska oblast stoji danes na edino pravilnem stališču, da morajo biti vse šolske stavbe higijenično in moderno urejene ter tudi primerne za učni načrt višje organiziranih osnovnih šol. Tem bolj je to potrebno za celjsko okolico, ki kot predmestje Celja ne sme zaostajati za manjšimi podeželskimi občinami. Revnejše občine, kakor je celjska okolica, danes tekmujejo že za meščansko šolo, za katero okoliški občini ni treba skrbeti, ker jo vzdržuje za njo mesto Celje. Doslej je okoliška osnovna šola v sredini Celja; nihče se ni pritoževal, da je preoddaljena. V tem oziru gotovo ne bo večjih težav, ako se postavi novo šolsko poslopje samo za nekaj minut bolj na severno periferijo in sicer ravno v oni kraj, kjer ima okoliška občina najbolj obljudeno zaledje.

c— **Udruženje rezervnih oficirjev.** V Mariboru se je ustanovil pododbor Udruženja rezervnih oficira i ratnika za Maribor in okolico. Celjska sekcija Udruženja ostane še nadalje kot sekcija ljubljanskega pododbora, to pa iz raznih tehničnih vzrokov.

c— **Za rezervne oficirje!** Četrto predavanje za rezervne oficirje se vrši danes v četrtek ob 20. zvečer v Oficirskem domu (vojašnica kralja Petra — Dečkov trg). — Udeležba in točnost obvezna. Odbor Celjske sekcije Udruženja rezervnih oficira i ratnika.

c— **Celjsko učiteljsko društvo** je imelo 6. februarja v Celju ob skoraj polnoštevilni udeležbi občni zbor. Predsednik je uvodoma čestital novoimenovanim šolskim upraviteljem, nakar je opozoril na dopis Učiteljske tiskarne, ki dovoljuje vsem članom društva 15 odstotni popust, če se sklicujejo na številko 104. G. nadzornik Černej je poročal o poteku seje sreskih šolskih nadzornikov v Mariboru ter razjasnil članstvu, kako naj izpolnijo predpisane službeniške liste. G. Maks Wudler je poročal o zadnji seji širšega sosveta v Ljubljani. Po dolgo-

trajni in živahni debati je bila sprejeta sledeča resolucija: »Deklaracija ni niti sprejeta, niti odbita. Naj pride pred delegacijsko zborovanje, kjer naj se pretresajo tudi drugi osnutki, ki bazirajo na narodnem edinstvu, državni šoli — drž. učiteljstvu. »Učiteljski Tovariš« naj prinaša tudi nasprotna mnenja organiziranega učiteljstva.« Društvo šteje danes 135 članov, blagajna izkazuje 3301 Din preostanka. Društvo si je nabavilo v zadnjem času precej modernih revij. Knjižničar je priporočal združitev mestne knjižnice z okr. učiteljsko knjižnico. Poverjenik Samopomoči je omenil veselo dejstvo, da so vsi člani društva obenem člani te institucije razen nekaj mlajših tovarišic. Glede obveznega plačevanja za Učiteljski dom v Mariboru je bilo članstvo mnenja, da se naj zadeva razpravlja na domačih učiteljskih konferencah. Ker je g. Sivka odklonil zopetno izvolitev za predsednika radi opravičljivih vzrokov, se mu je tov. Potočnik iskreno zahvalil za njegovo dolgotrajno, uspešno in požrtvovalno delovanje kot predsednik društva, nakar je bil izvoljen sledeči odbor: Gosak, Zupančičeva, Roš, Valenčič, Gobec, Pregelj, Schreinerjeva in Voglar.

e— **Požar v celjski okolici.** V torek zvečer ob 19. uri je pogorel posestniku Gajšku v Sp. Hudinji pri Celju kozolec, v katerem se je nahajala še precejšnja množina sena. Pretila je nevarnost, da se vname tudi gospodarsko poslopje. Škoda je precejšnja in je deloma krita z zavarovalnino. Vsi znaki kažejo, da je ogenj podtaknila zlobna roka. Dejstvo je, da je bilo lansko leto v celjski okolici precej požarov kar po vrsti. Želeti je, da bi se prišlo storilcu kmalu na sled.

e— **Brv čez Voglajno** za železniškim mostom, ki jo je odnesla zadnja povodenj, zelo pogrešajo meščani, pa tudi prebivalci pod starim gradom in v Zagradu. Kakor čujemo, se je zadeva obravnavala že v finančnem in v gospodarskem odseku mestne občine celjske. Ker se je pa sprožila misel, naj bi se postavil namesto brvi na istem prostoru ali pa nekoliko nižje čez Voglajno most, se je končni sklep odložil, ker se morajo izdelati šele tozadevni načrti. O projektu bo morala sklepati tudi še okolška občina, ki je na brvi, odnosno na mostu z mestno občino enakomerno zainteresirana.

Iz Trbovelj

t— *Lovci v Hrastniku* so priredili preteklo nedeljo pri g. Domitroviču, ki ima v najemu Dernovškovo gostilno, večjo družabno prireditev.

t— *Nov vinotoč* pri Volaju je otvoril g. Franc Žic.

t— *Velikost Trbovelj v primeri s Celjem.* V kratkem se bodo vršile občinske volitve. Dočim je v mestu Celje 1426 volilnih upravičencev in dvoje volišč, je v Trbovljah 8311 volilcev in 9 volišč. V tem oziru so torej Trbovlje skoraj šestkrat večje od Celja. Razdelitev volišč je takole urejena: 1. volišče: občinska pisarna; tu volijo Trbovlje, Planina, Planinska vas, Gabersko, Knez dol, del Sv. Marka in volilci iz Loke z začetno črko A; 2. volišče: deška šola Trbovlje; volilci iz Loke z začetno črko B do incl. G.; 3. volišče: dekliška šola Trbovlje; Loke z začetno črko H do incl. L.; 4. volišče: delavski dom Trbovlje; Loke z začetno črko M do incl. R; 5. volišče: deška šola na Vodi; Loke od začetne črke S do črke Ž; 6. volišče: čakalnica zapadnega obrata; Retje od začetne črke N do vštevši črke Ž; 7. volišče: dekliška šola na Vodi; Retje od črke A do vštevši črke M; 8. volišče: delavski dom Hrastnik; Hrastnik, Ojstro, Studence, Prapretno, Plesko, Sv. Katarina, Sv. Lenart in sv. Marko od črke A do črke L; 9 volišče deška šola Hrastnik; Sv. Lenart, Ojstro, Studence, Prapretno, Plesko, Sv. Katarina in Sv. Marko od črke M do črke Ž. Kakor hitro vrne volilne imenike okrožno sodišče v Laškem, kar se pričakuje vsak dan, bo čas za vložitev kandidatskih list.

t— *Z zborovanja Oblačilne zadruge za laški okraj.* Dne 7. t. m. se je vršil IV. redni občni zbor Oblačilne zadruge za okraj Laško. Načelnik Anton Malgaj, čevljarski mojster v Trbovljah je najprej prebral odlok okrajnega glavarstva v Laškem, s katerim je imenovan Blaž Zupanc, brivski mojster v Laškem za zadružnega komisarja, ki bo nadzoroval poslovanje oblačilne zadruge. Franc Požun, čevljarski mojster, je pred legal članom, naj se v znak protesta proti temu imenovanju občni zbor ne vrši, temveč preloži za mesec dni. Izvajanja g. Požuna je članstvo iz Trbovelj, Hrastnika, Dola, Zidanega mosta, Rimskih toplic, Lok in tudi iz Laškega viharno odobravalo. Za njim je dobil besedo Ante Šuntajs, krojaški mojster, ki je strastno napadal Zupanca in naglašal, da se mora njegovo imenovanje za zadružnega komisarja na vsak način sistirati. Končno je predložil zborovalcem resolucijo, ki določa, da se bo vršil v znak protesta drug občni zbor z novimi volitvami odbora, ter se pooblašča Anton Malgaj, da vodi zadružne posle do novega občnega zbora, ki se bo vršil po preteku enega meseca, ter stopi v stik z vsemi kompetentnimi oblastmi v svrho ukinjenja imenovanja g. Zupanca za zadružnega komisarja. Resolucija je bila sprejeta brez debate. Nato se je sestal stari odbor zadruge, k seji in se pomenil o raznih potankostih, važnih za oblačilno zadrugo.

t— *Društvo rudniških nameščencev* v Hrastniku je zaključilo knjigovodski tečaj in priredilo ob tej priliki poslovilni banket. Po izjavi prof. Siča, ki je vodil tečaj, je bil uspeh pouka prvovrsten.

t— *Dramatično šolo* bodo otvorili člani trboveljskega Sokola. Dosedaj se je priglasilo okoli 50 gojencev. Šolo bodo vodili strokovnjaki iz Ljubljane.

t— *Osebni avtomobilski promet* je pričel oskrbovati v Hrastniku g. Artur Gutzmandel, bivši šofer pri Avto-družbi v Trbovljah.

t— *Člani Sokolskega gledališča Trbovlje* gostujejo v nedeljo dne 14. t. m. ob pol 6. uri v hrastniškem Narodnem domu z burko «Maks v škripcih», ki je že pri obeh predstavah v Trbovljah doživela velik uspeh. Pri predstavi, ki je polna humorja, nastopijo sledeči: gdč. Paradiževa in Urbančičeva ter gg. Freyer, Kuhar, Plavšak in Uranič. Igro režira g. Plavšak. Opozarjamo občinstvo, da se bo predstava začela točno ob napovedani uri, ker se večina igralcev odpelje že z večernim vlakom na maškerado Sokola Trbovlje.

Naši onstran granic

p— *K petdesetletnici smrti dr. Lavriča.* Tekom let so prišli v javnost pogrešeni podatki o rojstvu in smrti velikega goriškega političnega borca dr. Lavriča. Točno je to: dr. Lavrič se je rodil dne 1. novembra l. 1818. in je umrl v Gorici dne 3. marca leta 1876.... Najlepši dan svojega življenja je doživel, kakor je sam svečano izjavil, na ogromnem taboru pri Šempasu. Pred velikansko množico je takrat izvajal: «Zbrali smo se pod milim nebom in pred vsem svetom, da izrečemo tu na staroslavni slovenski zemlji, da hočemo, naj se zgodi karkoli, ostati zvesti in biti vedno vrednejši sinovi matere Slave. Ako so se naši pradedje v taborih z mečem branili pred groznimi napadi divjih Turkov in drugih sovražnikov, hočemo in moramo mi tukaj tirjati in braniti svete pravice našega naroda in to z besedo in glasovanjem, kakor se spodobi svobodnim možem. Vlada tako izve iz prvega vira, kako ljudstvo misli in po čem hrepeni... S postavo v eni roki, v drugi pa z večno pravico, ki jo je stvarnik podelil vsakemu narodu, koga se bomo bali?» Vzvišene besede trajnega pomena, ki so se globoko ukoreninile v srca primorskih Slovencev.

p— *O nujni potrebi varstva gozdov* je predaval v Trstu dr. A. Scala. Iztrebljanje gozdov je v povojni dobi v Julijski Krajini naravnost strašno. Golega gorovja je vedno več in ako se bo puščalo brezvestnim špekulantom izkoriščanje sedanjega težkega gospodarskega položaja v deželi, bo vedno več «Krasa» vsepovsodi. Slovenskim kmetovalcem ob tej priliki znova priporočamo, da naj nikar ne sekajo gozdov, ker si napravljajo s tem nepopravljivo škodo. Lire kmalu izginejo, gozda pa tudi ni več. Dolžnost vlade je, da se zavzame z največjo vnemo za kulturo gozdov. Pogozdovanja treba in vsako iztrebljevanje mora prenehati.

p— *Veliko razburjenje* je nastalo med vojnimi oškodovanci. Stvar gledé beneških obveznic smo že pojasnili. Banke zahtevajo od onih, ki so dobili na obveznice pri njih posojilo do 60 odstotkov, doplačilo v znesku 15 odstotkov vrednosti obveznic. Ubogi ljudje so v večnih denarnih stiskah in ker ne morejo takoj poravnati zahtevanih svot, prodajajo banke brezobzirno obveznice in imajo nesrečni vojni oškodovanci že sedaj samo gledó na goriško banke škode par desetin milijonov. Kaj bo? Ali se bo tako nečloveško še dalje postopalo z našimi ljudmi? To je krivica, ki kriči do eba! Kaj je vojna odškodnina odrejena za italijanske banke?

p— *Vodovod po Vipavski dolini in Krasu.* V Gorici se je vršilo napovedano zborovanje za ustanovitev konzorcija za vipavski in kraški vodovod. Navzoči so bili tudi številni slovenski župani. Sklenilo se je, da se ustanovi konzorcij za najnujnejšo in popolno obnovo bivšega vojaškega vodovoda na Krasu po načrtu, ki zadeva tržaško in videmsko provinco; zastopstvo obeh provinc naj izvede brezplačno odstopitev lastništva starih vodovodov; tehnični urad v Gorici naj izpopolni načrt s podrobno navedbo vseh del, ki se morajo izvršiti, na kar bo mogoč razgovor o stroških in njihovi porazdelitvi na interesente.

p— *Deželni uradniki morajo biti fašisti.* Te dni so prisegli tržaški deželni uradniki. Obvezani so, da ne smejo pripadati nobenemu društvu in obeni stranki, katere delovanje bi se ne skladalo z dolžnostjo njihove službe. Sklada pa se s to dolžnostjo samo delovanje fašistovske stranke, kakor se je uradnikom pri zaprisegi dovolj jasno povedalo.

k— *O protiitalijanski kampanji na Koroškem* piše fašistovski «Il Popolo di Trieste» že kar dan na dan. V mestnem svetu v Beljaku so nemški nacijonalci predlagali pomoč 2000 lir za nemške mučeniške učitelje v Poadižju. V sodni dvorani v Celovcu je zaklical neki nemški odvetnik «Revež je oni Nemec, ki pade v roke italijanskih sodišč.» Fašistovsko glasilo kar besni radi te razžalitve in zahteva zadoščenja. Sploh hoče list doseči najenergičnejšo akcijo rimske vlade, po kateri bi mogli dospeti do svojega cilja «italijanski interesi na Koroškem.» To bodo še hudi spori. Italijanska hu dobija pri našem plebiscitu se bo še kruto maščevala.

Sport

Svetovno prvenstvo v umetnem drsanju za dame

V nedeljo so se vršila v Stockholmu tekmovanja za svetovno prvenstvo v umetnem drsanju dam. Kot favoritinji sta bili prijavljeni dosedanja prvakinja Dunajčanka ga. Herma Szabo-Jaross ter ga. Brockhöft iz Berlina. Med obema se je pričakoval oster boj, čeprav je Dunajčanka Szabo-Jaross imela več šans. Do tega boja pa ni prišlo, ker ga. Brockhöft baje radi prevelikega mraza ni nastopila. Izidi so nastopni: 1.) Herma Szabo-Jaross (Avstrija, mestna številka 5, točk 340.09), 2. gdč. Sonja Henie (Norveška, 321.05), 3. miss Kate Shaw (Anglija, 16, 279.07).

Ga. Szabo-Jaross je z nedeljsko zmago postavila nov rekord s tem, da si je petkrat zaporedoma priborila svetovno mojstrstvo. Dosedanji rekord v tem oziru je skupno z g. Szabo-Jaross držala gdč. Lilly Kronberger (Budimpeša), ki si je štirikrat zaporedoma priborila svetovno prvenstvo v umetnem drsanju dam.

Lista dosedanjih zmagovalk v tej veliki konkurenci je nastopna:

1906. v Dawosu ga. Magda Syers (Anglija), 1907. na Dunaju ga. Magda Syers, 1908 v Opavi gdč. Lilly Kronberger (Madžarska) ki je zmagala tudi v letih 1909. v Budimpešti, 1910 v Berlinu in 1911 na Dunaju, 1912 v Davosu ga. Opika Meray-Horvath (Madžarska), 1913 v Stockholmu ga. Opika Meray-Horvath, 1914 v St. Moritzu ga. Opika Meray-Horvath, 1922 v Davosu ga. Herma Szabo-Jaross (Avstrija), ki je zmagala tudi leta 1923. na Dunaju, 1924 v Kristianiji in 1925. v Davosu.

Zanimivo je, da je v noči pred letošnjo konkurenco bila ena drsalka ge. Szabo-Jaross tako poškodovana, da se je tekmovanje sporazumno z ostalimi tekmovalkami moralo preložiti na popoldne. Slo je očividno za sabotažni čin.

Po tekmovanju dam za svetovno prvenstvo se je vršila mednarodna konkurenca gospodov. Izidi so bili: 1. Arne Lie (Norveška, mestna številka 3, 245.83 točk), 2. Marco Nickpaner (Finska, 6, 238.66), 3. Jakobson (Norveška, 9, 224.33), 4. inž. Jaross (Avstrija, 12, 221.83).

Težka atletika v l. 1925.

Preteklo leto je zaznamovati v vseh treh panogah, dviganju ročkov, boksu in rokoborbi, velik napredek. Najbolj izkazali pa so se dvigalci ročkov. V naslednjem navedemo samo nekaj najznamenitejših, ki jih je priznala mednarodna težkoatletska zveza.

Peresna teža (do 60 kg): Andrisek, poteg z desnico 68.4 kg, Rozinek sunek z levico 80.2 kg, z desnico 89.7 kg, obojeročno 111.5 kg. *Lahka teža* (do 67.5 kg) Stadler: poteg desno 78.6 kg, Galimberski: obojeročni sunek 128 kg, Haas: sunek desno 97.1 kg. *Lahka srednja teža* (do 75 kg) Treffny, sunek levo 92.5 kg, poteg desno: 83.8 kg. *Težka teža* (čez 82.5 kg) Schielberg obojeročno tezno: 120.6 kg, Ch. Rigoulot obojeročni sunek s prostim dvigom na prsi: 165.5 kg in obojeročni dvig od tal: 282 kg.

V Newyorku se je boril Nemec Steinke proti svetovnemu mojstru M. Cyganiewiczu v prostem stilu. Sodnik pa je po 45 minutah prekinil boj, ker sta se oba borca držala preveč v rezervi in ni nihče resno napadal.

V Edinburghu sta se merila Angležinja Phil Scott in Avstralec Cook za boksarsko prvestvo Anglije. Match je bil določen na 20 rund, gledalcev je bilo 10.000. Scott, ki je za glavo večji od Avstralca, je bil od vsega početka v premoči, vendar ni mogel mnogo opraviti proti spretnemu Cooku, ki je nedavno dvakrat premagal španskega velikana Paolina. Radi raznih nepravilnosti večkrat posvarjen, je bil Cook v 18. rundi diskvalificiran in je tako Anglež postal prvak.

Evropsko mojsterstvo v lahki teži je dobil Devos proti Italijanu Frattiniju. — Tudi španski boksar Paolino je pokazal svojo moč v Barceloni proti Barricku, s katerim se je naravnost igral in ga večkrat potolkel na tla, nakar je Barrick v 4. rundi prostovoljno odstopil.

Najmočnejši svetovni boksar Amerikanec Dempsey se bo boril 4. julija z Gene Tunneyem. Boksarska komisija pa je odločila, da mora Dempsey najprej nastopiti proti črncu Harry Willfu, sicer ju zadenejo najostrejše disciplinarne kazni, če bi se poprej kjerkoli merila.

Službene objave LHP.

(Iz seje upr. odb. dne 4. II.)

Glasom dopisa JHS-a se opozarjajo vsi klubi da čimpreje poravnajo članarino za leto 1926.

Verificirane so za ASK. Primorje s pravom nastopa kot sledi Ida Jenko, Ema Erbežnik obe 3. V. in Frida Zanner 12. V. Klubi se opozarjajo na sledeče sklepe glav. skupščine: Pozivajo se vsi klubi, da se oskrbe zadostno število rezerve, ker se bodo odslej rezervne družine tudi pritegnile v prvenstvena tekmovanja. Klubi morajo pustiti svoje igralke zdravniško pregledati vsaj dvakrat v sezoni in o tem poročati pod savezu. V to svrho izda podsavez potrebne evidenčne liste. Vsaki novi verifikaciji mora biti priložena tudi zdravniška izjava.

Opozarjajo se vsi klubi na pravilo, ki določa da je treba verifikaciji in prijavam tekem priložiti odpadajoče zneske. Prijavnina za tekmo, ki se ni vršila, zapade podsavezu.

Klubom se daje v vednost, da je vse dopise naslavljati na naslov Fančka Mihelič, Slomškova ulica 16. Prihodnja seja 18. t. m.

Tajnica.

Smučka sekcija SK. Ilirije vabi vse svoje članstvo, da se udeleži v počaščenje svojega prvaka in ostalih zmagovalcev, družabnega večera, ki se vrši v četrtek dne 11. t. m. ob 19.30 uri v restavraciji «Ljubljanski dvor». Obenem se vrši tudi pozdravni večer vračajočim se vojaškim nastavnikom.

ASK. Primorje (nogometna sekcija). — Redna seja sekcijskega odbora se vrši danes ob 20. v Narodni kavarni. — Načelnik.

Dunajski WAC je gostoval v Subotici. V torek je dunajski WAC gostoval v Subotici proti Sandu, ki ga je premagal s 4 : 1 (3 : 1).

FAC. na Malti — poražen. Dunajski FAC je zadnjo tekmo na Malti proti moštvu angleške vojne ladje «Malaye» izgubil z 0 : 1 (0 : 0).

Za kapetana ZNP je bil na zadnji seji izvoljen g. Dubravčić. Dosedanji kapetan g. Rupec je radi prezaposlenosti odstopil s tega mesta.

Vremensko poročilo od 10. t. m.

Bohinjska Bistrica ob 7. Temperatura + 4 stop. C; snega 10 cm, za zimski sport neugodno.

Kranjska gora ob 7. Temperatura + 3 C, barometer stoji mirno; brez vetra, južnega snega 15 cm, saninec neugoden.

Vremensko poročilo

Meteorološki zavod v Ljubljani, 10. februarja 1926 — Višina barometra 308.8 m

Kraj (opazovanja)	Ča	Barom.	Temper.	Rel. vlaga v %	Smer vetra in brzina v m	Oblačnost 0—10	Vrsta padavine: ob opazovanju	Vrsta padavine: v mm do 7 ure
Ljubljana (dvorec)	7.	759·2	6·4	90	S 1—2	10	megla	dež 2.1
	8.	759·8	7·0	90	SW 1—2	10	megleno	
	14.	759·7	9·3	84	SW 1—2	10	dež	
	21.	760·3	[illegible]·7	88	E 0—1	10	megla	
Zagreb	8.	760·4	4·0	98	E 0—1	10	megla	dež 0.1
Beograd	8	761·1	4·0	76	SE 6—8	2		
Sarajevo	8.	761·8	5·0	73	ESE 2—4	10		
Skoplje	8.	764·6	5·0	96	NW 0—1	6		
Gruž-Dubrovnik	7.	760·3	11·0	65	mirno	8		
Praga	7.	757·3	1·0	—	mirno	10	megla	

Solnce vzhaja ob 7·10, zahaja ob 17·20, luna vzhaja ob 5·22, zahaja ob 14·35.

Dunajska vremenska napoved za četrtek: Oblačno, padavine. Malo topleje.

Gospodarstvo

Tržna poročila

Novosadska blagovna borza. (10. t. m.) Pšenica: baška 290—295, baška 3 vagoni 295, sremska 2 vagona 292.50, baška, 77/78 kg. 1 vagon 300. Turščica: baška 7.5 vagona 170. Moka: baška, »0«, 1 vagon 480; »2«, 3 vagoni 420—425, »6«, 1 vagon 275. Tendenca neizpremenjena.

Zagrebški tedenski sejem. (10. t. m.) Dogon živine srednji. Debelih svinj je bilo malo. Inozemskih kupcev ni bilo, le nekaj konj se je nakupilo za Italijo. Cene so ostale prilično neizpremenjene, samo voli so se pocenili za 50 par pri kg. Večja partija bosanskih svinj drobne vrste je bila prodana za Maribor po zelo nizkih cenah 8.50—11.50 napram ceni minule srede 10—12 Din. Notirajo za kg žive teže: voli I. 9.50—10.50, izemno (10.50—11), II. 8—9, III. 7—7.50, bosanski I. 8—9.50, II. 7—8, III. 5.50—6.50 krave domače I. 7—8, II. 5—6, III. 3—4, junci I. 10—11, II. 8—9, junice I. 7—9, II. 3.75—6, teleta 7—11 (zaklana 10—13, svinje domače mesne 11.50—13, pitane 13—14, domače zaklane 14.50—15.50, sremske zaklane 15—16.50) Din. Krma: seno I. 100—125, II. 75—80, stinjeno 80—86, detelja in lucerna 125—150, slama 75—125 Din za 100 kilogramov.

Dunajski svinjski sejem. (9. t. m.) Dogon 10.121 komadov. Od tega je bilo 1764 komadov iz Jugoslavije. Cene debelim svinjam so spričo zmanjšane ponudbe narasle za 5—15 grošev pri kilogramu. Proti koncu sejma je postala tendenca mlačnejša. Mesne svinje so se zaradi močnega povpraševanja podražile za 40 grošev. Notirajo za kg žive teže: debele svinje I. 2.05—2.15, (2.20), srednjetežke 1.95—2.10, kmečke 1.85—2.10, stare 1.80—1.95, mesne svinje 2—2.35 (2.40) šilinga.

Dunajska borza za kmetijske produkte. (9. t. m.) Spričo močnega padca tečajev na ameriških borzah je bil današnji promet na dunajskem tržišču zelo mlačen. Popustilo je vsako zanimanje za nakupovanje. Pšenica in rž sta v ceni oslabeli. Notirajo vključno blagovnoprometni davek brez carine za 10 kg v šilingih: pšenica: domača 40.50 do 41, madžarska potiska 44.50 do 47; rž: marchfeldska 27—27.50; turščica: 20.50—21.50; oves: domači 28—29.50.

= **Konferenca o svobodni coni na Sušaku** Te dni se je vršila na Sušaku konferenca glede predloga za proglasitev Sušaka kot svobodno cono. Konferenci so prisostvovali zastopniki vseh zainteresiranih korporacij in oblastev. Prvi je govoril generalni tajnik zagrebške zbornice dr. Cuvaj, ki je predvsem naglašal, da je potrebno točno proučiti, ali ne bi svobodna carinska cona na Sušaku škodovala našim interesom. Poročevalec Ceraj-Cerič pobija ugovore proti svobodni coni in dokazuje, da bi imelo od nje koristi vse gospodarstvo. Proti ustanovitvi svobodne cone je govoril tudi Durbešić, namestnik generalnega direktorja Jadranske plovidbe, ki pravi, da razen v Zadru in na Gibraltaru ne obstoje nikjer več svobodne cone. Ta govor je izzval živahno polemiko. Naslednji govorniki so se izjavili deloma za svobodno cono, deloma proti njej. Ker so se vsi govorniki iz tamošnje okolice izjavili za svobodno cono, se je zagrebški zbornici naročilo, da potom anketiranja vodi to stvar dalje.

= **Za nov borzni zakon.** Iz Novega Sada poročajo, da je uprava tamošnje blagovne borze nenadoma poverila svoje pravno tajništvo, da izdela načrt za novi borzni zakon, ki se je pokazal potreben zaradi spremembe gospodarskih prilik.

= **Občna zbora.** Hipotekarna banka jugoslovenskih hranilnic v Ljubljani ima občni zbor 24. t. m ob pol 16. v lastni posvetovalnici v Šelenburgovi ulici. — Gospodarska zadruga akad. dr. »Jadrana« ima občni zbor 1. marca ob pol 18. v Akademskem kolegiju v Ljubljani.

= **Likvidacija.** Kreditna zadruga, r. z. z o. z. v Ljubljani, ki je bila ustanovljena z namenom, sanirati Glavno posojilnico, je sklenila po doseženem namenu razdružitev in likvidacijo. Eventuelne terjatve naj se prijavijo.

= **Določitev naroka za prisilno poravnavo.** Za razpravljanje in sklepanje o prisilni poravnavi je določen narok: v zadevi Josipa Omerze, trgovca v Ljubljani na dan 20. t. m. ob 12. pri deželnem sodišču v Ljubljani in v zadevi Angele Lorberjeve, trgovke v Trbovljah-Lokah, na dan 24. t. m. pri okrajnem sodišču v Laškem.

= **Konkurz v Beogradu.** Trgovec Jovan Obradović v Beogradu je zaprosil sodišče naj se mu razglasi konkurz, ker ne more več odgovarjati obveznostim. Aktiva se cenijo na okrog 700.000, a pasiva na okrog 1,100.000 Din.

= **Dobave.** Direkcija državnih železnic v Ljubljani sprejema do 12. t. m. ponudbe za dobavo vezilnega in ploščatega železa in vezilne pločevine; do 16. t. m. za dobavo 4000 kg barve (salasto črne), raznih čopičev, 1100 komadov nalučnikov, 50 kg voska za parkete, 100 komadov zidarskih ploščatih krtač, 1500 komadov zaščitnih korbic za vagonske svetilke; do 19. t. m. za dobavo 150 m blaga »Kanevas«. Pogoji na vpogled pri ekonomskem odeleniu te direkcije. Komanda pomorskog arsenala v Tivtu sprejema do 3. marca ponudbe za dobavo raznega materiala (lelove deske, železni materijal, pločevina, zakovice, vijaki z maticami, cinkovo belino itd.) — Vršile se bodo naslednje ofertalne licitacije: 12. t. m. pri intendanturi Dravske diviziiske oblasti v Ljubljani glede dobave 60.000 kg slame; 24., 25. in 27. t. m. glede dobave mesa za čas od 1. aprila do 1. oktobra t. l. za garnizije Bihač, Gospić, Sisak, Petrinja, Otočac, Banja Luka; 2. marca pri direkciji državnih železnic v Sarajevu glede dobave keramitnih plošč in betonskih armiranih cevi, dne 4. marca pa glede oddaje v zakup kolodvorske restavracije v Konjici; 5. marca pri direkciji državnih železnic v Ljubljani glede dobave elektromaterijala; 6 marca pri direkciji državnih železnic v Zagrebu glede dobave raznega materiala (smolene baklje, bombaž, volna, milo za pranje, kalijevo milo, vazelin, karbidni žgalniki); 8 marca pri intendanturi Dravske diviziiske oblasti v Ljubljani glede dobave 12.400 m³ drv; 9. marca pri upravi državnih monopolov v Beogradu glede dobave 1.200.000 metrov pločevinastih spojk za izdelovanje škatelj, 10. marca pa glede dobave 51 milijonov komadov okroglih belih 5 do 8 mm spojk (Nieten).

= **Prodaja.** Dne 12. t. m. se bo vršila pri direkciji državnih železnic v Ljubljani ofertalna licitacija glede prodaje 2490 kg pepela od bele kovine ter glede prodaje 1721 kg raznih kovinskih stružcev s smetmi mešanimi. Pogoji so na vpogled pri ekonomskem odelenju te direkcije. Pri gozdarskem referentu poglavarja sreza Prnjavorskega v Prnjavoru bo 8. marca ofertalna licitacija glede prodaje okrog 4000 m³ poškodovane ga lesa. Oglasi v Zbornici za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani na vpogled.

= **Rassegna economico-commerciale Italo-Jugoslava (Jugoslovensko-italijanski časopis za privredu i trgovinu).** Prejeli smo prvo letošnjo številko tega v Milanu izhajajočega gospodarskega mesečnega časopisa, čegar cilj je pospeševanje trgovinskih stikov med Jugoslavijo in Italijo. Časopis je pred vsem informativen in sicer za Italijane o jugoslovenskih, a za Jugoslovene o italijanskih na gospodarstvo se nanašajočih zadevah. Zato so jugoslovenske zadeve pisane v italijanščini, a italijanske v srbohrvaščini. Prva številka vsebuje med drugim tudi seznam večjih naših izvoznih tvrdk. Letno stane za Jugoslavijo 100 Din. Uprava in uredništvo: Via Montebello 36, Milano XII. Direktor lista je dr. Antonije Filipić.

= **Nova carinska tarifa v Grčiji.** Z letošnjim letom je bila uveljavljena v Grčiji nova carinska tarifa, s katero je večina carinskih postavk povišana. Poleg tega je uveden tudi kilogram mesto oke.

Borze

10. februarja.

LJUBLJANA. (Prve številke povpraševanja druge ponudbe in v oklepajih kupčiški zaključki). **Vrednote:** investicijsko 76—79, Vojna škoda 278—282, zastavni Kranjske 20—22, komunalne Kranjske 20—22, Celjska posojilnica 200—204, Ljubljanska kreditna 200—0, Merkantilna 100—105, Slavenska 50—0, Kreditni 175—185, Stromne 0—125, Vevče 110—0. Stavbna 90—100, Šešir 115—120. — **Blago:** Les: hrastovi plohi, neobrobljeni, 90, 110, 130 mm, od 2.50—4 m, od 20 cm, napr., fco meja 1 vagon 1050—1050, (1050); hrastove podnice, 43 mm, 2.65 m, 53 mm, 2.80, od 18—30 cm, fco meja 0—1400; hrastovi pragovi: 1.80, 13/18 0—22, 2.40, 13/23, fco meja 0—57; trami od 3/3—5/6, od 4—10 m, fco vag. meja 0—345; bukovi plohi, parjeni, 60, 70, 80 mm, Ia, od 2.50 m naprej, fco meja 1000—0; brstovi neobrobljeni plohi, od 90 cm deb. naprej od 3 m dolž. napr. in 25 cm šir. napr., zdravi, I., II., fco meja 1100—0; bukovi hlodi, od 30 cm prem., od 2 m dolž., naprej I., II., fco nakl. post. 200—0; les za celulozo od 1 m dolž., naprej in 9 cm prem. naprej fco meja 200—0; poljski pridelki: pšenica: baška, 77 kg, 2%, fco vag. baška postaja 1 vagon 300—300, (300), baška, 76 kg, fco baška postaja 1 vagon 297.50—297.50, (297.50), dom., fco vag. prekm. postaja 0—315, sremska, fco vag. nakl. post. 0—290; turščica: času primerno suha, gar. zdrava do nameb. postaje v Sloveniji, fco slov. post. 1 vagon 152—152 (152), času primerno suha, z gar. zdravega prispetja do slov. post., par. slav. post. pol vagona 125—125, (125), inzulanka, več kot času primerno suha, fco vag. prekm. post. 0—167.50 um. sušena., fco vag. baška postaja 0—142, umetno sušena, fco Postojna tranz. 0—182.50, stara, par. baška postaja 153—0; ječmen: 62 kg, fco vag. baška postaja 0—155, pomlad. pivovarn., 66/67 kg, par. Ljubljana 0—260; oves: srbski, fco Ljubljana 0—215, rešetani, fco slav. postaja pol vag. 190—190 (190); ajda domača, fco vag. prekm. postaja 0—260; rž domača, fco vag. prekm. postaja 0—210; proso rumeno, fco vag. prekm. post. 0—210, rumeno medjimur fco Ljubljana 0—220, otrobi drobni, pšenični, fco vag. naklad. postaja Vinkovci 0—115, drobni, pšen., par. Ljubljana 0—140; ježice, zlatorumene, fco vag. dol. post. 250—0; slivovka in cement nespremenjeno.

ZAGREB. Od bančnih papirjev je nazadovala Eskomptna, ki se je trgovala po 121—122 Prištedjona je dosegla nekaj zaključkov po tečaju 960—970, Srpska, Hipo in Slavenska so neizpremenjene. Na tržišču in industrijskih papirjev položaj neizpremenjen Vojna škoda je čvrstejša. Promptno blago je tekom sestanka poraslo od 280 na 283.5—284 Za ultimo t. m. se je trgovala po 280—281. Promese na Vojno škodo so se iskale po 3.5, dočim se je blago ponujalo po 4. — Dinar je v Curihu popustil, dočim so druge devize zabeležile malhen skok. Zagrebško devizno tržišče se je začelo s precej čvrsto tendenco, zaradi česar so tudi tečaji poskočili. Proti koncu je tendenca neznatno popustila in nekoliko pritisnila na tečaje. Narodna banka je dajala blago v posameznih čekih. Skupni promet je znašal 13.5 milijona dinarjev. Notirale so devize: Dunaj 799.7 do 803.7, Berlin 1352.8—1356.8, Italija izplačilo 229.11—230.31, ček 228.74—229.94, London izplačilo 277.01—278.21, ček 276.4—277.6, Newyork ček 56.78—57.08, Pariz 209 in tri osminke — 211 in tri osminke, Praga 168.38—169.38, ček 167.2—169.2, Švica 1095.5—1099.5, ček 1094.6—1098.6; efekti: bančni: Eskomptna 121—122, Hipo 66.5—67 Jugo 106—106.5, Ljubljanska kreditna 200—0, Obrtna 75—76, Prištedjona 955—960, Slavenska 50—51, Narodna 0—4350; industrijski: Šečerana 450—475, Slavonija 45—47, Trbovlje 375—395, Vevče zaključek 110; državni: investicijsko 77—0, agrarne 45—45.5, Vojna škoda, promptna 283.5—284, za februar 281—282, za marc 282—285.

BEOGRAD. Devize: Dunaj 801—802, Berlin 1350—1354, Budimpešta 0.0797—0.0799, Bukarešta 24.5—24.6, Italija 229.3—229.4, London 276.87—276.89, Newyork 56.9—56.93, Pariz 210—211, Praga 168.7—168.75 Švica 1096—1096.4. Tendenca čvrsta.

CURIH. Beograd 9.125, Berlin 123.675, Newyork 519.375, London 25.25875, Pariz 19.15, Milan 20.955, Praga 15.37, Budimpešta 0.007270, Bukarešta 2.25, Sofija 3.70, Varšava 71, Dunaj 73.05.

TRST. Devize: Beograd 43.50—43.80, Dunaj 347—351, Praga 73.25—73.65, Pariz 91.25—92, London 120.55—120.65, Newyork 24.72—24.82, Curih 477—479. Valute: dinarji 43.25—43.75, dolarji 24.60—24.75, 20 zlatih frankov 95—98, zlata lira 478.52.

DUNAJ. Devize: Beograd 12.4625—12.5025, Berlin 168.93—169.43, Budimpešta 99.43—99.73, Bukarešta 3.0650—3.0850, London 34.52—34.62, Milan 28.61—28.73, Newyork 709.35—711.85, Pariz 25.91—26.07, Praga 21.0125—21.0925, Sofija 5.04—5.08, Varšava 96.55—97.05, Curih 136.60—137.10. — Valute: dinarji 12.43—12.49, dolarji 708.75 712.75.

Deviza Beograd na ostalih borzah: v Pragi 59.55, v Berlinu 7.375, v Londonu (opoldne) 278, v Newyorku (zaključno 9. t. m.) 1.76 in pol.

Iz življenja in sveta

Smrt edine Bismarckove hčere

Iz Kiela v Nemčiji poročajo, da je v tamošnji okolici preminula grofica Marija Rantzau, edina hči Otona Bismarcka. Učakala je starost 77 let in je umrla kot vdova.

Pokojnica se je rodila staremu kancleriju iz zakona z Johanno Puttkammerjevo, žensko, o kateri se je Bismarck izražal z največjim spoštovanjem. Na svet je prišla v revolucijonarnem letu 1848. Oče, ki je bil vzoren zakonski soprog, je visel na Mariji z veliko ljubeznijo. Znana je njegova izjava, katero je poslal v obliki pisma svoji sestri, rekoč: »Toži se mi po gozdu, po deželi in lenobi, po ženi in čednih otrocih. Šele, če slišim njihovo kričanje v bližini, se napolni moje srce z očetovskimi občutki.«

Bismarckova hči je doživela v mladih letih pretresljiv udarec. Prvega ženina ji je ugrabila nepričakovana smrt. Bila je že trideset let stara, ko je prosil za njeno roko grof Kunc Rantzau, tedanji pruski poslanik v Monakovem in poznejše v Haagu. S soprogom se je dobro razumela in mu je rodila dva sina, od katerih se je prvi posvetil vojaškemu poklicu, drugi pa živi kot odvetnik v Kasslu.

Princ Karneval v Nizzi

Danes je ravno teden, kar so glasniki Karnevala zarana oznanili pričetek najveselejše sezone v Nizzi, v tej svetovno znani vsakoletni rezidenci veselega princa in njegovih številnih privržencev. Ob pol devetih se je nato vršil njegov slavnostni vhod v mesto. Ceremonija se je naravno tudi letos obnesla najpompozneje in je imela na tisoče občudovalcev od blizu in daleč. Ves dan je nato vladalo silno vrvenje in vršile so se še poslednje nujne priprave za večerno čarobno iluminacijo.

Že davno, preden je legel mrak, so se po znani Avenue de la Victoire razmestili prodajalci konfetija in korijandolov. Vozni promet je bil v ulici de la Victoire, pa tudi na trgu de Massena docela ustavljen, da je lahko nemoteno zavladal dirindaj v karnevalski atmosferi, ki je objela Nizzo. Ko so v mraku zasijale mirijade električnih lučic v vseh mogočih mavričnih barvah, so se zbirale skupine mask in gruče radovednežev, ter se med prepevanjem in požvižgavanjem karnevalske pesmi prerivale proti trgu de Massena, da vnovič sprejmejo in ustoličijo princa Karnevala. Ko je končno dospel v mogočnem spremstvu avantgarde svojih vojščakov, konjenikov, služabnikov in glasnikov v najpestrejših paradnih uniformah in z velikimi bakljami v rokah, ga je nepregledna množica pozdravljala z burnim vzklikanjem. Dvakrat se je princ Karneval popeljal po trgu naokrog, nato pa se podal proti prestolu in proglasil svoje vladanje do pepelnice.

Pustni čas je v Nizzi čudovito opajajoč. Vse poslovno življenje stopa v ozadje, svet se vdaja edinemu opravku: proslavljanju princa Karnevala in necmejenemu pustnemu rajanju, ki pritegne na tisoče tujcev z vseh krajev sveta. V vsej Nizzi vlada dan in noč mrzlica veseljačenja, po ulicah in posebno na promenadah se vršijo boji s cvetlicami, konfetijem in korijandoli, ozračje venomer vzdrhteva ob zvokih vesele popevke «fla-fla» in vzklikanju razigrane množice. Videti je najrazličnejše fantastične kostume, groteskne maske in izobilje dragocenosti. Celo najresnejši gospodje in dame polagoma ponorijo in se opravijo za kako reduto, ki jih je sleherni večer vse polno, najznamenitejše pa so v operi in municipalni kazini.

Karnevalska posebnost Nizze je obmetavanje z drobnimi cementnimi kroglicami, ki se mečejo s pomočjo malih lopatic ter se zdrobijo v siv prah, čim priletijo na obleko. Ker s tem lahko škodujejo vsaki temnejši obleki, se morajo vsi, ki niso preoblečeni v masko, opraviti s posebnim plaščem ali ogrtačem. Ta poulična zabava postaja včasi prav groba, toda ker spada med poglavitne karnevalske tradicije, je Nizza nikakor ne opusti, marveč jo samo še pomnožuje v vsakoletnem predpustnem rajanju.

Zopet nov plesni rekord?

Iz Pariza prihaja vest o novem plesnem rekordu: neki gospod Nicolas, ki mu je ples očividno zgolj sport, je preplesal zdržema polnih pet dni in še nekaj ur čez. Začel je v nedeljo ob 4. popoldne, nehal pa je v petek ob ¾11. zvečer. 126 ur in tri četrt ure, bogme, ni malo! Nicolas je s tem rekordom potolkel svoj prejšnji rekord za več kakor poldrugo uro.

Ali Nicolas je poleg slave dosegel s postavitvijo novega plesnega rekorda še več: shujšal je tekom poldnevnega plesanja za 25 in pol kg. Preden je začel plesati, je tehtal 101 kg, po plesu pa 75½ kg. Izgubil je torej v petih dneh nad 25 odstotkov na svoji teži. In to ni karsibodi . . .

Debeluščí in debeluške! Gospod Nicolas vam je pokazal ceneno in sigurno ter več ali manj prijetno sredstvo, ki vam pomore, da se v izredno kratkem času iznebite svoje odvišne tolščе. Plešite! Plešite! Čim dlje, tem bolje. Izrabite sleherno minuto svojega prostega časa za ples! Važno je le, da se striktno ravnate po Nicolasovem receptu: vsako uro pet minut pavze za toaleto, masažo, za požirek vode in grižljaj surovega mesa z jajcem.

Maščevanje slaboumnega

Bolnik, ki strelja na zdravnike, ker ga ne morejo izlečiti.

Iz Moskve poročajo o krvavi tragediji, ki se je odigrala v nekem ondotnem sanatoriju.

Brezposelni delavec Lozgačev je prihajal k zdravniku za živčne bolezni dr. Meislu na elektriziranje. Dr. Meisel je med moskovskimi zdravniki dobro znan kot izkušen špecijalist. Med ordinacijo je bil delavec popolnoma miren. Vedel se je normalno in šele, ko je odhajal, je nenadoma potegnil pri vratih iz žepa samokres ter ustrelil ž njim na zdravnika. Strel je močno odjeknil v celem poslopju in je priklical v sobo Meislovega tovariša, predstojnika klinike dr. Hirschfelda. Lozgačev je tudi njega sprejel z revolverjem. To je bil drugi samokres, s katerim se je oborožil z očitnim namenom, da postreli vse zdravnike. Dr. Hirschfeld je dobil kroglo v glavo in je obležal težko ranjen. Z drugim strelom je preluknjal pacijent zdravniku roko. Dve žrtvi pa mu še nista bili dovolj. Ko je videl, da mu nihče več ne pride na muho, je sam vdrl v sosedni prostor. Tam je napadel zobnega zdravnika Molčarskega. Tudi njemu je meril z revolverjem v glavo in ga je pogodil do smrti. Videč pa, da ni nikogar več na izpregled, je končno obračunal še s samim seboj. Ustrelil se je v glavo. Policija, ki je bila o strašnem dogodku obveščena, je prihitela v sanatorij. Atentator je bil že mrtev, njegove žrtve pa v zadnjih izdihljajih. Pri Lozgačovu se je našlo pismo, v katerem je stalo, da je streljal na zdravnike radi tega, ker ga niso mogli izlečiti. Hotel se je maščevati nad njimi, ker niso vedeli leka njegovi bolezni.

Šest mesecev sam v Hoggarju

Lepega jutra sta predlanskem dva gospoda stopila v prodajalno velike francoske tovarne za avtomobile v Parizu.

— Rada bi imela podstavo avtomobila 11 konjskih sil.

— Prosim, gospoda, kdaj jo pa želite?

— Takoj, kajti nocoj odpotujeva v Sudan.

Prodajalec ju je nezaupno motril, toda ko je eden izmed obeh potegnil iz žepa denarnico...

Zadostoval je telefonski klic v tovarno in dvajset minut pozneje sta se kupca, gg. Précourt in Rossion, odpeljala na novo kupljenem stroju, čegar jeklo se je bleščalo v solncu.

Zvečer je avto, ki je dobil karoserijo, to se pravi velik zaboj iz navadnih, a močnih desk, že bil na potu v Marseille. Dva dni pozneje so ga v Tunisu izkrcali iz parobroda. Tu pa je trajalo štiri mesece, da sta pogumna potovalca dobila od oblasti dovoljenje, da smeta preko vojaškega ozemlja na jugu.

Solnce je 13. decembra 1924 lepo sijalo kot spomladi, ko je mali enajstkonjski avto smuknil skozi bela vrata Tunisa in oddrdral proti jugu, proti Gabèsu, Čadskemu jezeru in svojemu skrivnostnem cilju, deželi Hoggar, ki leži sredi Saharske velepuščave.

Zvečer sta prišla potovalca 800 km daleč od Tunisa v Bir Kesoira, orlovsko gnezdo na vrhu strme skale, v katerem prebivata sama dva evropska vojaka.

Naslednji dan sta se odpeljala naprej proti jugu. Že 200 km ni bilo nobene ceste več. Tudi steze so izginile. Ostalo je samo od solnca razžarjeno skalovje daljnega južnega Tunisa.

Nadaljevala sta potovanje. Kmalu sta prišla v peščene planjave, kjer sta se pa zgubila. Dva dni sta preživela v strahoviti peščeni nevihti, ki jima je jemala vid. Slednjič sta dospela do strmega skalnega roba: v prepadu sta zapazila temno liso: težko zaželjeni vodnjak. Že 36 ur nista več imela vode. Pomagala sta si z oljnato vodo iz motorjevega hladilnika, iz katerega pa ipak nista smela popiti več kot par požirkov.

Deset dni pozneje sta naletela sredi puščave na francosko vojaško misijo, kateri so se bili pokvarili avtomobili. Naložila sta jo na svoj avto in ko so se pripeljali v postojanko Djanet, so jih sprejetih s topovskimi streli. Vojaški poveljnik je namreč mislil, da prihaja oficielna misija in jo je hotel tako pozdraviti.

Iz Djaneta sta se kar na tihem ponoči odpeljala naprej, toda po 500 km vožnje se je ena os avtomobila zlomila. Nesreča se je zgodila sredi Hoggarja, več sto kilometrov od vsake poti. Pogumnima raziskovalcema je pretila strašna smrt vsled žeje. Rossion je zvrtal v skalovje luknjo, vtaknil vanjo polovico municije in to mirno zapalil. Morda bi le kdo čul pok in prihitel na pomoč?

Začela ju je mučiti žeja. Naenkrat pa je Rossion zapazil lahne črte v pesku. Sklonil se je in si jih je ogledal: bila je sled gazele! Kjer so gazele, to se pravi živa bitja, mora biti tudi voda!

Blazna od veselja sta tekla po sledi naprej in dospela po 10 km do blatnega močvirja. Voda je bila sicer vroča in umazana, toda kako izborna! Bila sta rešena!

Rossion je napisal na skalo poleg močvirja par besed v arabščini in tifinarščini (jeziku tuaregov ilošagov) in začrtal v pesek več puščic, ki so značile smer kraja, kjer sta se nahajala z avtom.

Pet dni ska čakala v smrtnih skrbeh. Šesti dan pa sta zapazila, da se jima bliže jezdec na kameli. Bil je tuareg, nomad.

Pravil je, da je bil več kot 150 km oddaljen, ko je bil začul pok eksplozije v smeri vodnjaka. Takoj se je napravil na pot, čital pri vodnjaku napis in zapazil puščice...

Précourt je odšel s tuaregom v smeri proti Agadèsu, ki leži ob reki Niger in je najbližja naselbina. In Rossion je pričel puščavniško življenje . . . Čez dva meseca se je vrnil tuareški vodnik, a sam. Précourt je zbolel in se vrnil v Evropo. Rossion si je sedaj moral pomagati sam.

Pustil je avto v puščavi in odšel v Agadès. Štiri mesece je trajalo, preden je prišel tja, kajti njegov vodnik ga je zapustil. Zbolel je sredi puščave in tu ga je našla rodbina Imošagov, s katero je več mesecev živel nomadsko življenje. Imošagi so namreč kasta prebivalcev Hoggarja, ki nikakor ni zapuščena dežela.

Po 1000kilometerskem potovanju na kameli je Rossion slednjič dospel v Agadès in si dal poslati pomožno avtomobilno os iz Britanske Nigerije. Nato je napravil ž njo vso dolgo pot nazaj v sredo puščave kjer je bil ostal avto!

Še vedno sam, ga je popravil in se nato odpeljal. Srečno je prišel v Djanet. Na tem potu je pa našel v puščavi čudne sledove, ki so ga zelo zanimali. Zato se je z nekim francoskim poročnikom iz Djaneta vrnil, da doženeta, kakšni so ti sledovi.

Po dolgem iskanju sta jih našla in jima sledila. Privedle so ju do gelte (vodne mlakuže na dnu depresije). V njej sta ležala dva krokodila!

Obe puški sta počili v istem trenutku. Ena živali, ki je dolga 2.03 m, je sedaj v alžerskem muzeju. Obe sta bili

ROBIN HOOD

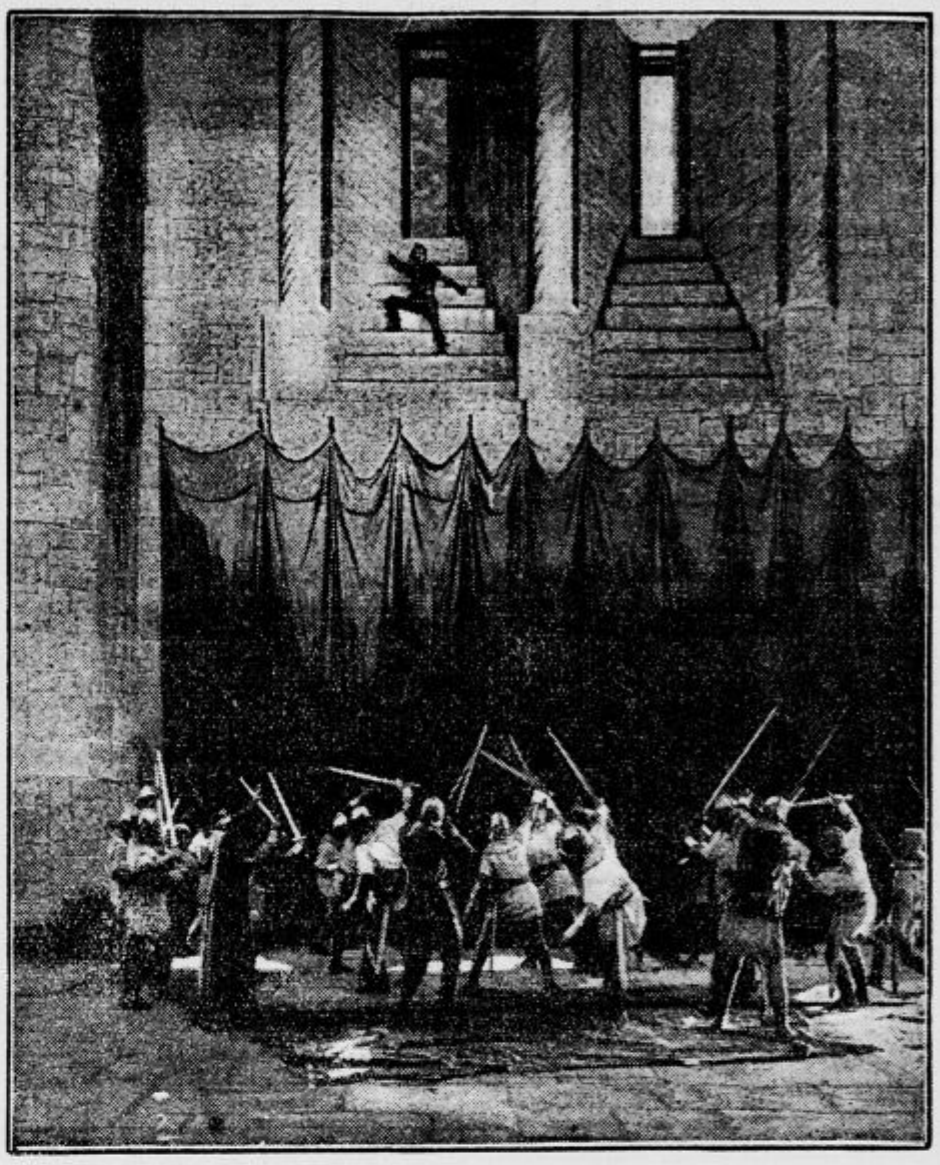

Monumentalno filmsko delo iz dobe kralja Riharda Levosrčnega — Križarska vojna v Sveti deželi — Sijajne viteške igre — Vroča ljubezen — Temni podzemeljski rovi kot ječe — Ljubezen lepe nune — Nevoščljivost in zahrbnost — Golobica in jastreb — Vratolomne pustolovščine — Človek iz gumija ali človek brez kosti — Izvrstna igra — Kolosalna režija.

Opozarjamo Vas na popis filma, ki je razstavljen v naših izložbah. —

Vsled velike dolžine filma se vrše predstave točno ob: **3., 5., 7. in 9.**

Pri vseh predstavah svira pomnoženi prvovrstni umetniški orkester sledeče skladbe: Wagner-Tannhäuser, Verdi-Othello, Wagner-Götterdämmerung, Kreutzer-Das Nachtlager, Wober-Euryanthe, Flotow-Stradella, E. Bach-Hamlet, Wagner-Wallküre.

Predprodaja vstopnic vsak dan od 10 do pol 1 **Cene navadne!**

«Elitni Kino Matica» vodilni kino v Ljubljani.

Žrtev neurja na morju

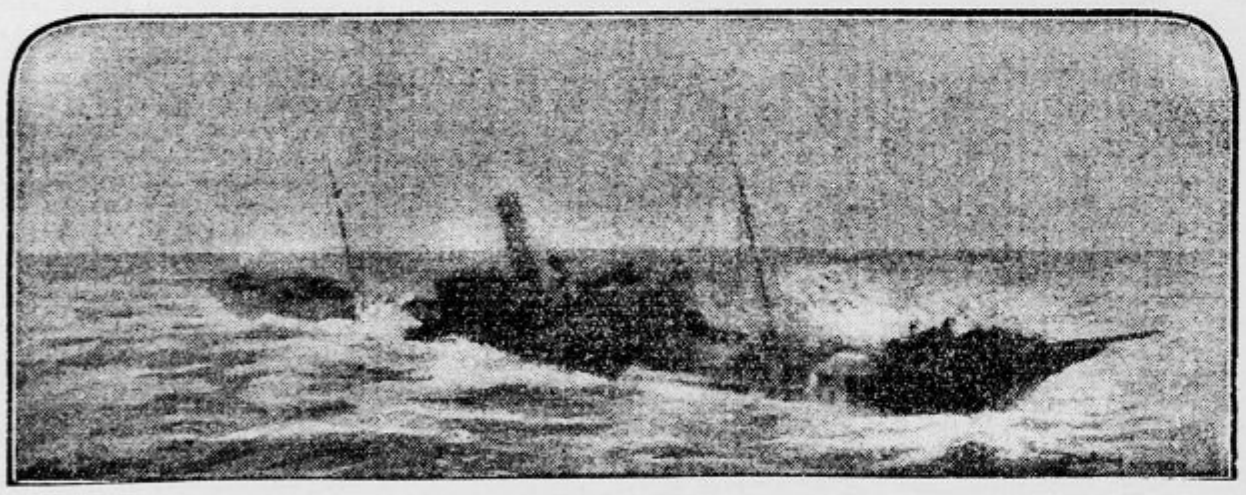

Kakor smo poročali, je angleški parnik «Laristen» postal žrtev nedavne strahovite burje na odprtem morju. Nemški parnik «Bremen», ki je prihitel na pomoč je mogel s silnimi napori rešiti le šest mornarjev, ostali so z ladjo vred postavi žrtev nesreče.

Mark Twain:

Čari mnogoženstva

V Saltlake-City smo se mudili samo dva dni in zato nismo utegnili, pečati se z običajnim preiskavanjem učinkov mnogoženstva in zbirati navadne statistične podatke in sklepe, ki so potrebni, da se pozornost nacije še enkrat obrne na to zadevo. Imel sem namen, to storiti. S prekipevajočim samozaupanjem mladosti sem gorel od nestrpnosti, da bi se kar na vrat na nos vrgel v velikanska prevratna podjetja na tem polju — dokler nisem videl mormonskih* žensk.

Tedaj sem bil ginjen. Moje srce je bilo razumnejše od glave. Ogrelo se je za te uboge, nerodne in odlično grde stavrce; in ko sem se obrnil v stran, da bi skril velikodušno solzo, ki mi je prilezla v oči, sem rekel:

»Ne; mož, ki katero njih vzame, opravlja delo krščanskega usmiljenja, ki zasluži prijazno priznanje, ne pa grde graje človeštva — in mož, ki jih vzame v zakon šestdeset njih, stori delo prevzvišene velikodušnosti, tako vzvišene, da bi se mu morali narodi v nemem čaščenju odkriti.« —

V tej deželi so grozovite povesti o umorih trmoglavih poganov priljubljen tema. Z veseljem se spominjam prijaznega večera, ki smo ga prebili v lokalu nekega pogana, kjer smo si dali pri pipi tobaka pripovedovati, kako se je Burton s konjem zakadil med milost proseče nezaščitene »morosite« in jih vse, može in žene, postrelil kakor pse, ali kako je Bill Hickmann, daveči angel, ustrelil D.-a in A.-a, ker sta proti njemu iztožila neko terjatev; ali kako je Porter Rockwell to ali ono grozno dejanje storil; in kolikokrat so bili ljudje tako neprevidni, da so prišli v Utah in so delali opazke o Brigham-u Young-u ali o mnogoženstvu ali o čem drugem svetem in kako so se dotični smeli za trdno zanesti, da jih bodo že ob prihodnji zori našli kje v kaki zakotni ulici, potrpežljivo čakajoče na svoj pogreb.

Poleg toga je nad vse zanimivo, poslušati te »pogane«, kadar govorijo o mnogoženstvu, in si dati pripovedovati, kako se kaka taka trebušna starešinska ali škofovska krota poroči s kako deklico, — jo ljubi in vzame njeno sestro zraven, — jo rad ima in se oženi še z eno njeno sestro, — jo rad ima in vzame še tretjo — jo rad ima in vzame njeno mater v zakon in se poroči nazadnje z njenim očetom, dedom in pradedom in nato še vedno nima dovolj. In kako morda postane mlada igračka enajstih let njegova žena-ljubljenka in se njena častita stara babica v oceni njunega skupnega zakonskega moža pomakne na D 4 doli in mora v kuhinji spati. In kako si mormonske žene to neznosno natrpavanje matere in hčerá v taistem gnilem gnezdu, povzdigo mlade hčere v činu in vplivu nad lastno mater potrpežljivo dovolijo, ker — po naukih njihove vere — več ko ima mož žen na zemlji in večje ko je število otrok, ki jih vzredi, višje je mesto, ki ga zasede s svojci v prihodnjem svetu — morda tudi toplejše; vendar pa se o tem, kakor se kaže, ne izražajo bolj natanko.

Kakor so povedali ti naši poganski prijatelji, ima harem Brigham-a Younga dvajset do trideset žen. Nekatere, so rekli, so se že postarale in so izstopile iz aktivne službe, so pa prav dobro spravljene in preskrbljene v kurniku ali »levnjaku«, kakor se na čuden način imenuje. Vsaka žena ima otroke pri sebi — petdeset vseh skupaj. V hiši je red in mir — ako so otroci tiho. Obedujejo vsi skupaj v isti dvorani, kar hvalijo, da je silno srečna in domača slika. Od naše družbe ni imel nihče sreče, da bi bil jedel pri gospodu Young-u, toda neki pogan, Johnson po imenu je izjavil, da je bil enkrat v levnjaku deležen skupnega zajtrka. Podal nam je primeren popis o »čitanju prezenčne liste« in drugih preliminarijih in o krvoprelitju, ki je nastalo, ko se je prikazal ajdov kolač. Toda kar je pripovedoval, je bilo le predebelo. Gospod Young mu je, tako je poročal, pripovedoval različne pametne opazke nekaterih njegovih »dvoletnikov« in pri tem z nekim ponosom poudarjal, da je bil v tej stroki leta in leta najbolj uvaževani sotrudnik nekega časnika na vzhodu; nato je hotel gospodu Johnsonu pokazati enega teh kebcev, ki je napravil zadnjo čedno opazko, toda otroka izmed drugih ni mogel najti. Ogledal si je natanko obraze vseh otrok, pa ni mogel za gotovo povedati, kateri je bil. Nazadnje je to, vzdihnivši, pustil in rekel: »Mislil sem, da bom malega pujska spet spoznal, pa ni nič.«

Dalje da je gospod Young omenil, da »je le prežalostno v življenju, kajti veselje nad novo zakonsko zvezo se tako lahko in neprikladno pokazi s pogrebno svečanostjo za kako prejšnjo nevesto.«

Potem je pripovedoval gospod Johnson, da je, ko se je z gospodom Youngom popolnoma po domače pogovarjal, prišla ena njegovih žen notri in zahtevala naprsno iglo; izvedela je namreč, da je dal št. 6 tako iglo in da mu o n a take pristranosti ne misli prezreti, ne da bi pošteno zaropotala. Gospod Young jo je opozoril, da je tujec navzoč, na kar je gospa Young menila, da če tujcu ne prija, kar se v hiši godi, si lahko zunaj mesto najde. Gospod Young ji je obljubil iglo, na kar se je odstranila. Toda čez nekaj minut se je pokazala spet druga gospa Young, ki je tudi hotela imeti naprsno iglo. Go-

* Mormoni ali Mormonci (Latter-Day Saints, »svetniki poslednjega dne«) so verska ločina, ki jo je ustanovil Joseph (Joe) Smith. Občina se je organizirala 1830. l. in je po raznih popotovanjih ustanovila leta 1840 v Illinoisu mesto Nauvoo. Po umoru Smitha in njegovega brata so se začeli Mormoni, neprestano preganjani po »poganskih« sosedih, izseljevati in so se leta 1847 ustanovili onstran Rocky Mountains v dolini Velikega slanega jezera in deželo z velikim uspehom kolonizirali. Teokratsko urejena država je bila leta 1850 kot teritorij Utah sprejeta v zvezo severnoameriških držav. Prvi predsednik je bil Brigham Young. Vera je politeistična: po smrti postanejo svetniki bogovi po činu in vrednosti. Stremljenje je, da se svetniki razmnože kakor pesek ob morju. Zato je poligamija zakonita. Zdaj je menda prepovedana. (Op. prev.)

očitno degenerirani, toda lahko si predstavljamo velikansko važnost tega odkritja, ki na jasen način dokazuje, da je v predzgodovinskih časih obstojalo veliko jezero sredi Sahare. Kako bi drugače mogli priti krokodili v sredo puščave, 1000 km daleč od vsake reke ali potoka!

Rossion se je srečno vrnil v Francijo preko In-Sale, Tugurta, Biskre, Konstantine in Tunisa. Po potu 12.000 km po puščavi sta on in njegov stroj danes spet v Parizu. Možak je izdal vse svoje malo premoženje za to potovanje in zelo obžaluje, da nima več denarja in ne more spet na novo potovanje v sredo Afrike.

Talarji „Edisonovih" devojk

«Edison» d. d. je eno največjih podjetij v Bostonu. Ima nameščenih 730 mladih damic: tipkarice, manipulantinje, telefonistke, in tako. Vse so prav dostojno plačane in so se doslej pojavljale v pisarni fletkano opravljene: v lakastih čeveljčkih, svilenih nogavicah, kratkih krilcih, in tako . . .

Nič čudnega in nič posebnega, da je pisarniško delo včasih malo zastajalo, ker je pri «Edisonu» nameščenih tudi dokaj gospodov. Ampak vrhovni pisarniški šef je vseeno ugotovil, da tako ne pojde več dalje. Sporočil je svoje nazore gospodu direktorju, ki se je povsem strinjal, da tako zares ne more dalje.

Posledica je bila: razglas! Pa kak razglas! Tu se je predvsem stavljalo vsem 730 mladim damam do znanja, da tako ne pojde več dalje . . . Nadalje: Dame se morajo odslej dostojneje oblačiti! A gospodje naj odslej vestneje opravljajo svoje delo! Da se ta program provede, je ravnateljstvo nabavilo enotne črne delovne talarje, ki jih morajo dame obleči takoj zjutraj pri nastopu službe.

Kaj so hotele mlade damice, kakor ubogati. Zdaj so vse v enotnih črnih talarjih pri delu, imajo nožice prikrite do petâ, ročice do zapestja in so zapete do vratu. In rezultat? Gosp. pisarniški šef ga pravkar objavlja v bostonskem poslovnem glasilu: delo v pisarni napreduje za 50 odstotkov hitreje, v knjigah ne mrgoli več toliko napak in mladim damam ni več treba toliko radirati kakor prej, ko se je bolj flirtalo kakor pa delalo. Če tako objavlja gospod šef, bo menda že res in točno.

Mikroorganizmi

Pod mikroorganizmi razumemo najmanjše rastlinice in živali, kar jih poznamo. Mikroorganizmi so sposobni povzročiti gnitje in vrenje (n. pr. alkoholno vrenje). Nas zanimajo predvsem oni mikroorganizmi, ki zamorejo ogrožati naše zdravje ali celo uničiti našo človeško eksistenco.

Danes poznamo že celo vrsto teh malih rastlinic in živalic, pa tudi načine njihovega škodljivega delovanja. Toda ni še dolgo tega, ko smo tavali v popolni temi v tem oziru. Zato si preglejmo malo razvoj znanja o mikroorganizmih. Prvi je videl mala živa bitja «črve» — leta 1671. Atanazij Kircher. Ta nižja živa bitja je gledal v gnilem mesu, v mleku, v kisu in v siru. Van Leeuwenhoek, oče mikrografije, si je sam skonstruiral primitiven mikroskop ali «drobnogled», kakor bi morda rekli po naše. To je bil velik napredek v znanju o mikroorganizmih. L. 1683. je Van Leeuwenhoek opazoval s tem mikroskopom mikroorganizme in jih tudi popisal. Toda šele l. 1838. je Ehrenberg natančneje raziskaval mikroorganizme v vodi in v prahu. Poskušal jih je tudi uvrstiti v nek sistem. Popisal jih je kot «infuzijske živalice». Kmalu za tem sta Cagniard - Latour in Schwann spoznala rastlinsko naravo stanic kvasne gljivice. Schwann je opozoril tudi na dejstvo, da se v zraku stalno nahajajo mikroorganizmi. Na podlagi svojih poskusov je učil, da so mikroorganizmi vzrok vrenja. Naravo, menjanje tvarin in delovanje teh vzročnikov vrenja je s posebnim uspehom raziskaval Pasteur (1857).

Mikroorganizmi v vodi, v blatu, v prahu in v zraku so bili povod misli, da je življenje, da je živ stvor nastal iz mrtve tvarine. — Spallanzani (1765), Schulze (1836), Schwann (1837), Schröder in Dusch (1854) so nasprotno pobijali to mnenje, znano pod imenom «abiogeneza» ali «generatio aequivoca». Večina znanstvenikov je na stališču, da danes ne nastajajo več živa bitja iz mrtve tvarine, vendar je prvo živo bitje moralo nastati in razviti se iz mrtve tvarine (Hertwig). Jaz sem nasprotno mnenja, da je tudi danes dana možnost, da se iz mrtve tvarine razvijajo živa bitja.

Že Atanazij Kircher je domneval, da bi znali mikroorganizmi biti povzročitelji bolezni. Vendar pa je šele Henle (1840) s sigurnostjo trdil, da zamorejo mikroorganizmi povzročiti bolezni. Definitivni dokaz za to mnenje je pa bil mogoč šele z uvedbo metod znanega učenjaka R. Kocha (1881). Koch je začel mikroorganizme gojiti in razmnoževati. Z raznimi načini gojenja se je posrečilo mnoge vrste izolirati ter jih tako nadalje preiskovati. Nadaljevanje preiskave obstoja v tem, da se te klice prenašajo na živali in opazuje vpliv klicnega delovanja na njih.

Rezultati Kochovega načina raziskovanja so postali podlaga uspešne borbe proti mnogim nalezljivim boleznim. Ti rezultati niso važni samo za bakterijologijo, higijeno itd., temveč so neprecenljive vrednosti za celokupno medicino.

Istočasno z uvedbo Kochove metode sta fizika in tehnika tako napredovali, da so se mikroskopi izredno izpopolnili in ž nimi mogli mikroorganizme ogromno povečati. Poznanje mikroorganizmov se je razširilo tudi z napredkom tehnike barvanja mikroorganizmov. Ali na žalost imajo tudi optične metode svoje meje. To dejstvo ne izpremeni niti iznajdba ultramikroskopa (1903).

Mi imamo mikroorganizme, ki jih ne moremo videti niti z največjim povečanjem pod mikroskopom. Imenujemo jih «ultravizible viruse». V bakterijologiji se porabljajo za preiskavo tudi posebne vrste lijaki, ki ne prepuščajo bakterij. Ultravizibli virusi pa gredo skozi te lijake. Zato imenujemo slednje tudi «filtrirni virusi». Ker so našli in barvali v stanicah razna telesca, ki jih smatrajo za «obkrožna telesca» nevidnih mikroorganizmov — jih zovejo tudi «Aphanozoa» ali «Chlamydozoa». V skupino teh nevidnih mikroorganizmov spadajo povzročitelji znanih bolezni, kakor koze, škrlatinke, trahoma, male boginje, pegavice, stekline, nahoda.

Dr. M.

Ljubezenski roman v farovžu

V Brnu se je pred par dnevi odigral žalosten konec ljubezenskega romana, ki se je pričel v farovžu.

V Zabrovreku je živel župnik Kučerer, ki si je pred leti vzel za kuharico 18letno Ljudmilo Dedec. Dekle je bilo krasne postave in očarljive zunanjosti. Nekaj časa je Ljudmila pomagala v župnišču pri gospodinjstvu, potem pa je župnik odpustil kuharico in izročil vodstvo gospodinjskih del nji. Kmalu nato je prišel Kučerer v težko skušnjavo. Nekaj časa se ji je upiral, slednjič pa je podlegel. Zapeljal je dekle in živel ž njim v grešnem razmerju. Njuno življenje je dajalo slab zgled celi fari. Ljudmilo je bilo tega tako sram, da si je sklenila vzeti življenje. To je storila na ta način, da se je obesila.

Ko je župnik izvedel za strašni korak ljubljenega dekleta, se ga je lotila težka depresija. Vzel je brivno britev ter si je ž njo prerezal žile na zapestju. Ljudje so ga našli krvavečega na zemlji in so poklicali zdravnika, ki ga je obvezal in rešil smrti. Komaj pa je nekoliko okreval, je začel kazati znake blaznosti in prepeljati so ga morali v opazovalnico za umobolne, kjer se njegovo duševno stanje stalno slabša. Ljudje pripovedujejo, da je imela župnikova ljubica priložnost poročiti se, da je pa to odklonila, ker ni mogla prekiniti razmerja z župnikom. In tako se je končala ta ljubezen v farovžu z dvojno dramo.

Če hočeš dobro kuhati

kupiš najboljšo aluminijasto posodo le pri tvrdki **Stanko Florjančič, trg. z železnino Ljubljana, Sv. Petra cesta.**

Papir iz eukalipta

Iz Amerike poročajo, da se je posrečilo kemičnemu in tehničnemu laboratoriju univerze v Wisconsinu dognati nov način izdelovanja papirja, in sicer iz eukalipt, ki spadajo v vrsto mirtacej. Skorja teh dreves se je vsekakor že prej uporabljala za izdelovanje papirja, vendar si z lesom samim v papirni industriji niso mogli pomagati.

Eukalipte rastejo v Avstraliji in Tasmaniji, ki sta njihova prava domovina. Drevo pa se je obneslo tudi drugod, posebno v močvirnatih krajih, kjer so ga začeli gojiti poglavitno radi izboljševanja klimatičnih razmer. Tako najdemo danes eukalipte obilno tudi v Braziliji, v Kaliforniji in Floridi. Drevo zraste do 155 m visoko in meri v obsegu do 30 m. V ugodnih klimatičnih razmerah se razvije do porabne stopnje tekom 8 ali 9 let in po tolikem času doseže konsistenco, ki je potrebna papirni industriji.

V Ameriki se porabijo za fabrikacijo papirja vsako leto ogromne množine lesa iglastega drevja. Samo v ameriških Zedinjenih državah se je porabilo lansko leto nad eno milijardo kg časopisnega papirja, kar predstavlja vrednost 78 in pol milijonov dolarjev. Novi fabrikat bo po sodbi strokovnjakov prav dobro nadomestil vse dosedanje izdelke rotacijskega papirja in s podiranjem velikih eukalipt omejil dosedanje neusmiljeno izsekavanje iglastega drevja.

Pariška gledališča

Pariz, začetkom februarja.

Opéra - Comique ima na programu komad, ki se izplača ga gledati: «Le joueur de viole» (Igralec viole), avtor gosp. Raoul Laparra. Dejanje se vrši v izmišljeni deželi ob nedoločenem času. Življenjske sanje starega kitarista so, sestaviti violo, koje strune bi imele glas štirih letnih časov. Stvar se mu pa ne posreči. Šele njegov sin udejstvi te sanje. Mladi igralec viole ljubi nečakinjo mestnega sodnika in oni dan, ko vidi, da mu ona vrača ljubezen, se začenja pomlad in prva struna zazveni: to je struna Ljubezni. Pride poletje in kralj se pelje s svojim spremstvom skozi gozd, kamor sta se ljubimca skrila. Vladar vzame igralca viole na svoj dvor in s poletjem pride Slava. S prihodom jeseni se pa mladi mož iztrezne in vrne k svojemu očetu, ki umira in si želi še enkrat videti svojega sina. Radi njegove žalosti zazveni tretja struna: to je struna Bolesti.

V naslednjem dejanju se sin spet pokaže na dvoru, a v žalni obleki: oče mu je umrl. In kaj vidi? Njegova tovarišica je v kraljevi družbi; ljubi ga in on jo hoče poročiti. Slednjič pride zima. Temna noč je in v palači pripravljajo slavnost, da razveselijo bodočo kraljico. Kljub zabavi, ki jo obdaja, pa ostane žalostna, peče jo vest. Vihar pa naenkrat razbije steklena vrata dvorane, kjer se nahaja. Prikaže se igralec. V svojem obupu je našel zadnjo struno: to je struna Smrti. Igrá umirajoč in ona pride k njemu in umre poleg njega. Razkačeni kralj hoče razbiti violo, toda ta poje sama dalje . . . delo umetnika ostane po njegovi smrti.

Dejanje te lepe pesnitve, ki je čisto alegorična in krasno izdelana, je počasno, saj se razteza na pet obsežnih slik. Godba je melodična, simfonična in zelo prikupljiva. Zanimivo je, da je avtor besedila in godbe ena in ista oseba, radi katere je tudi delo vseskozi homogeno.

V Odéonu igrajo «Le Silence» (Molk) Luciena Chantela, delo, ki ga je izbral komité, sestavljen od Društva književnikov. To je presunljiva drama gluhosti, v kateri skuša avtor analizirati bolnikovo duševno stanje.

Mlada zdravnica, nastavljena v bolnišnici, naenkrat opazi, da slabo čuje. Bolezen naglo napreduje in sirota kmalu popolnoma ogluši. Njeni prijatelji se je vedno bolj ogibljejo in slednjič jo zapusti celo njen soprog. Polašča se je obup. Vendar se ji vrne pogum in sklene, da se popolnoma posveti znanosti, da pozabi strašni molk, ki jo obdaja.

To je pravzaprav bolj sujet za roman kakor za gledališko igro, kajti moralna bol, povzročena po popolni gluhosti, je notranja, duševna bol. Zato je igra mestoma dolgočasna in se njeno dejanje vleče, vendar je pa to resno delo vredno zanimanja.

G. André Lang je hotel prikazati svoje pojmovanje Ljubezni v igri «La Fantasie amoureuse» (Ljubezenska fantazija), ki jo predstavljajo v Théâtre des Jeunes Auteurs (Gledališču mladih avtorjev). Po avtorjevem mnenju kurtizana s svojim flirtom obvaruje moškega pred strastjo, to je pred osmešenjem in boljo. Koketa Gabrijela skuša zapeljati ljubimca svoje hčerke Lucije, toda njeni številni ljubimci jo spravijo v zadrego. Odgovori jim s tem, da jim da pravcati pouk v galantni psihologiji. Naenkrat pa odvede Lucijo njen snubač, ki hoče, da ona spozna pravo ljubezen. Tretji akt je poln simbolizma: osebe igre se usedejo v parter in pred njimi defilirajo na odru posebljene postave Ljubezni v njenih različnih oblikah.

Molière in Musset sta inspirirala to živahno, pogumno pisano delo.

V Maison de l' Oeuvre igrajo italijansko komedijo «La Fleur sous les yeux» (Roža pod očmi), ki jo je spisal gosp. Fausto - Maria Martini. Stvar je banalna, a zelo zabavna in nam prikazuje vznemirjenost dveh mladih zakoncev, ki bi rada visoko letela, a sta prisiljena živeti v srednjih razmerah. Da se rešita dolgočasnosti vsakdanjega življenja, se podata v elegantno kopališče, kjer igrata ljubimca in metreso. Ko sta se spet vrnila domov, se vdasta v skromno zakonsko srečo, kajti po svojem poskusu sta mnenja, da je le še najboljša izmed vseh.

Gledališče Nouvel - Ambigu predstavlja «Sang d' Espagne» (Španska kri), avtorja sta gg. René Saunier in André Salmon. To je sirova, a taktno obdelana slikovita melodrama. Španski marki Don Pablo noče, da bi njegov sin Francisco poročil Caridado, hčerko njegovega uslužbenca, kajti izbral je zanj senorito iz bogate rodbine. Zato pošlje sina v tujino in da celo stvar končno uredi, natveze dekletu, da je njegov sin ne ljubi več in jo celo zapelje. Caridad se je medtem kompromitirala tudi z nekim kravjim pastirjem in ko se Francisco vrne domov, avtorjema ne preostane nič drugega, da končata igro s tem, da pastir zabode dekle . . .

Nekatera gledališča so začela z uprizarjanjem starih komadov; tako igrajo v Théâtre de la Porte Saint - Martin «Cyrana de Bergerac». Cyrane igra g. Francen nad vsako kritiko. Ragueneauja pa gosp. Jean Coquelin, ustvaritelj te osebe. Mojstersko delo Edmonda Rostanda ima nezmanjšano privlačno moč in vsako leto ga na tem gledališču igrajo več mesecev zapored. —ž—

Osmi greh

Katekizem našteva sedem naglavnih grehov. Zamikalo pa je te dni neko francosko pisateljico in je razpisala anketo: «Kakšen greh smatrate za osmi smrtni greh?»

To zanimivo vprašanje je izzvalo številne odgovore; resne in neresne, dovtipne in glupe, globokoumne in smešne. Mnogi se niso zadovoljili samo z osmim smrtnim grehom, marveč so nanizali še devetega, desetega, in tako. Tudi proslavljeni romancier Victor Margueritte je v tem smislu zaokrožil svoj odgovor, češ: «Za osmi smrtni greh označujem nevednost in sicer v pričakovanju devetega in desetega greha, ker ne uvidevam, zakaj bi se zaustavljali na poti, po kateri pod zaščito policije stopata vera in morala.»

Za mentaliteto po vojni so vrlo značilni lapidarni odgovori nekaternikov, ki so kot osmi naglavni greh označili: pravičnost, človekoljubnost, pacifizem. Neki anonimus pa je mirno odgovoril tudi: poštenost . . .

Nedvomno pa si bo francoska pisateljica najbolje zapomnila odgovor neke pametne dame, ki je zapisala: «Osmi smrtni greh je — anketomanija. To je bolezen, ki brezposelne radovedneže in radovednice nagiba k temu, da prirejajo ankete o vseh mogočih vprašanjih. Posebno pa o tistih, ki se jih nič ne tičejo ali pa jim sami vedo najbolje odgovoriti.» Bum!

Vroč vrelec na dnu jezera

Na površini Bodenskega jezera je že nekaj dni pojavljajo blatne lise, ki razširjajo smrad po nekem plinu. Domače prebivalstvo, ki je pojav takoj opazilo, je opozorilo merodajne činitelje. Strokovnjaki so se res začeli zanimati za stvar in so ugotovili, da so lise čisto navadno blato, ki je privrelo na površje iz globine. Konstatirali so tudi, da more prihajati plin, ki ga blato razširja, samo iz notranjosti naše zemlje.

Radi lažjega tolmačenja nenavadnega pojava so šli nekateri učenjaki meriti globino vode na mestu, kjer se pojavljajo pege na površini. Našli so, da je jezero na tem mestu za 20 metrov globlje kakor drugod. Povprečna globina Bodenskega jezera znaša namreč 180 metrov, na mestu, kjer udarjajo iz zemlje plini in nosijo na površino blato, pa je voda 200 metrov globoka. Iz te podzemske luknje prihaja očividno na dan vrela voda.

Ker se nahajajo slični pojavi tudi na Islandiji, se domneva, da se je odprla pod Bodenskim jezerom zemlja in da je prišla voda v stik z ognjem, ki gori pod zemeljsko skorjo. Zavod za raziskovanje jezer in voda v Langenargenu je radi tega sklenil natančno preiskati blatne snovi, ki se dvigajo nad vodo, in plane, katere prinašajo s seboj ter jih izločajo. O pojavu sta obveščeni tudi biološki in geološki postaji v Friedrichshafiu in Wasserburgu. Domačini pričakujejo z veliko napetostjo izida teh preiskav, kajti s strani učenjakov se napovedujejo tozadevno senzacijonalna razkritja.

× *Usoden padec s telegrafskega droga.* Iz Londona javljajo: Te dni sta bila zaposlena v bližini kolodvora v Farringtonu dva brzojavna mojstra, ki sta popravljala žice na telegrafskih drogovih. Opravljala sta svoje delo v višini 40ih metrov. Naenkrat pa se je drog nagnil, zlomil in padel na tla. Oba moža sta treščila na zemljo in sta bila na mestu mrtva.

× *Grofica Bothmerjeva in njen mož.* Tatinska grofica Bothmerjeva, ki je bila obsojena v Potsdamu pri Berlinu je sedaj na svobodi. Te dni se je vršila pred okrajnim sodiščem v Potsdamu obravnava glede njene ločitve od zakonskega moža. Kakor znano, se je grof Bothmer nasitil svoje žene, ki mu je povzročila velike skrbi in še večje škandale. Pred sodniki je izjavil, da se hoče na vsak način ločiti od nje, da je pa v gmotnem pogledu ne bo pozabil, ker je bila svojim otrokom vedno dobra mati.

× *Deževje v Severni Angliji.* V pokrajini Northamptona je povzročilo deževje v zadnjih dneh velikanske poplave. Deli Northamptona, ki ležijo na nizkem terenu, se nahajajo popolnoma pod vodo. Škoda je neprecenljiva.

× *Konstrukcija ameriškega Zeppelina.* Iz Amerike poročajo, da se tamkaj gradi ladja Zeppelinovega tipa, ki bi bila v stanu preleteti Atlantski ocean v dveh dneh. Balon bo 255 m dolg ter bo imel prostora za trikratno količino plina «Shenandoaha». Tudi ime zračne ladje je že določeno. Imenovala se bo Good Year Zeppelin I. V normalnem času bo balon lahko vzel na krov sto potnikov, v vojni dobi pa bo na njem prostora za prenašanje dvajsetih letal in velike zaloge municije.

× *60 stopinj pod ničlo!* V severnih krajih Švedske je pritisnil hud mraz, kakršnega ne pomnijo zadnja leta v teh krajih. V Pitel je kazalo živo srebro te dni 60 stopinj pod ničlo.

× *Naraščanje prebivalstva v Berlinu.* Pred kratkim je izšla uradna statistika prebivalstva v Berlinu. Iz nje izhaja, da je prebivalstvo nemške prestolice v prošlem letu 1925. narastlo za 107 tisoč duš.

Šolska naloga

Učiteljica je dala nalogo: «Kaj vem o avtomobilu». Kratka naloga, primerna za deklice tretjega razreda ljudske šole. Kvečjemu dvestopetdeset besed, je pripomnila učiteljica.

Mala Divica ni dolgo pomišljala. Naloga se ji je zdela lahka. Saj je avtomobil danes vsakdanja pojava, sploh pa se je tudi že vozila v njem s tatekom in mamico. In baš zadnjič si ga je kupil tudi stric. Naloga ji torej ni bila težka. Evo, kako jo je napisala:

«Naš stric si je prejšnji teden kupil avtomobil. Prvič, ko se je peljal v njem, se je zaletel v drevo in avtomobil razbil. To bi bilo prvih dvajset besed. Ostalih dvesto trideset pa jih je povedal stric, ko so ga ranjenega peljali domov. Teh pa ne smem porabiti za šolsko nalogo, ker se ne spodobijo za tako mlado deklico kakor sem jaz.»

---

spod Young ji je skušal dopovedati, toda ona mu je na kratko odrezala besedo. Št. 6 da jo je dobila, je rekla, in številki 11 je bila obljubljena, »naj le nikar ne poskuša ugnati jo, — ona že pozna svoje pravice.« Obljubil ji je in ona je šla. Zdaj so prišle pa kar tri gospe Young skup noter in so navalile z viharjem solz, zmerjanja in prošenj na svojega zakonskega gospodarja. Slišale so vse, kar se je zgodilo s št. 6, 11 in 14. Obljubljene so bile tri nadaljne naprsne igle. Komaj so te odšle, že je prikorakalo devet nadaljnih zakonskih polovic gospoda Younga hkratu v gosjem redu in nova nevihta je izbruhnila in divjala nad prorokom in njegovim gostom. Devet nadaljnih igel je bilo obljubljenih, nakar so sestre po usodi v gosjem redu spet odšle. In noter jih je prišlo zopet enajst s tuljenjem, javkanjem in škripanjem z zobmi. Z obljubo nadaljnih enajst naprsnih igel je bil še enkrat kupljen mir.

»Tu imate primer,« je rekel gospod Young. »Vidite, kako je. Vidite, kako življenje imam. Človek ne more biti zmeraj pameten. V nepremišljenem trenotku sem dal svoji ljubljenki št. 6 — oprostite, da jo tako imenujem, toda drugega imena se v tem hipu ne spomnim, — naprsno iglo. Stala ni več nego petindvajset dolarjev — to se pravi, to je bila navidezna cena — toda kar bo končno neizogibno stala, znaša dosti več. Saj ste sami videli, kako je vsota narasla na šestopetdeset dolarjev — in oh, to še zdavnaj ni konec! Saj imam tu žene na vsem ozemlju Utah. Na tucate imam žen, ki njih številk niti ne vem, ne da bi pogledal v rodbinsko biblijo. Raztresene so na dolgo in široko po hribih in dolinah v moji državi. In zapomnite si dobro: vsaka posamezna bo slišala o tej nesrečni naprsni igli in vse do zadnje jo bodo morale imeti ali pa umreti. Naprsna igla moje št. 6 bo prišla na petindvajsetsto dolarjev, preden bo konec historije. In potem bodo te stvari svoje igle primerjale med seboj in ako bo samo ena za idejo lepša od drugih, mi jih bodo vse položile pred noge in jaz naj potem naročim nove, ako hočem obdržati mir v hiši. Vi najbrže niste vedeli, toda ves čas, ko ste bili skupaj z mojimi otroki, so vas čuječi služabniki moje hiše opazovali. Da ste kakemu otroku ponudili le desetico ali košček kandisa ali sicer kako tako malenkost, — tisti hip bi vas pognali iz hiše, ako namreč dar še ne bi bil iz vaših prstov. Drugače pa bi bilo neizogibno za vas, vsem mojim otrokom dati natanko enako darilo — in ker vem iz skušnje, kaj je od tega odvisno, bi bil pri razdeljevanju sam prisoten, da bi se prepričal o natančni izvršitvi. Neki gospod je podaril enemu mojih otrok pločevinasto piščalko — pravi satanov izum, pred katerim [illegible] nepopisno grozo, kakor bi se vam tudi godilo, ako bi imeli osemdeset do devetdeset otrok v hiši. Toda dejanje se je zgodilo — mož je ušel. Jaz sem vedel, kam bo prišlo in sem hlepel po maščevanju. Poslal sem celo krdelo davečih angelov za njim, ki so podili moža globoko v skalnate soteske Nevade. Toda dobili ga niso nikdar. Nisem krut — nisem maščevalen, toda da sem ga dobil, gospod, bi ga, tako mi Joseph Smith* pomagaj, zaprl v otroško sobo, dokler ga ne bi pamži do mrtvega izpiskali! Pri zaklanem telesu svetega Perley-a Pratt-a (Bog mu grehe odpusti), kaj takega še ni bilo na svetu. Jaz sem vedel, kdo je dal otroku piščalko, toda ljubosumnih mater nisem mogel o tem prepričati. Mislile so pačda sem bil jaz in konec pesmi je bil, kar je vsak pameten človek že naprej lahko videl: moral sem naročiti stodeset piščalk — takrat smo, mislim, imeli stodeset otrok v hiši, zdaj jih je nekaj v šoli — stodeset takih cvilečih oné. Na veke naj bom mutast, ako ni res, da smo si od takrat morali pomagati samo z znamenji, dokler se otroci niso piščalk naveličali. In kadar še kdo dá kakemu mojemu otroku piščalko in ga dobim med prste, ga obesim više nego Haman-a!

Pri senci Nephis-a! Vi ne veste, kaj se pravi oženjen biti. Jaz sem bogat in vsakdo ve to. Jaz sem dobrodušen, in ves svet izkorišča to. Jaz imam krepke očetovske nagone, zato mi obesijo na vrat vse najdenčke. Kadar hoče kako žensko bitje svojemu srčku prav dobro postlati, muči tako dolgo svoje možgane, dokler ne iztakne kakega načrta, da ga meni v roke pricitra. Pa ti pride, nekoč ženska z otrokom čudno mrtvaške barve (sama je bila prav taka) in prisega, da je otrok moj in ona moja žena — da sem se takrat in takrat poročil z njo, toda številko je pozabila, njenega imena pa se seveda jaz nisem mogel spomniti. No, opozorila me je, kako mi je otrok podoben, in res je bilo tako videti — v tej deželi je to kaj navadnega — in, da napravim stvar na kratko, vtaknem otroka v otroško sobo, in ona gre po svojih potih.

In pri duhu Orson-a Hydes-a, ko so otroku umili barvo, je bil Indijanec! Pri moji duši, vi ne veste, kaj se pravi biti oženjen! Pravo pasje življenje je, gospod, — pravo pasje življenje. In kako naj človek varčuje pri tem! — to je nemogoče. Poskusil sem spraviti nevestino poročno obleko za vse priložnosti. A ne pomaga nič. Zdaj se poročite z spojino kalika in jetike, suho kakor letvo, drugič pa s stvarjo, ki ni drugega kakor oblečena vodnjica in potem daste lahko poročno obleko s starim zrakoplovom razširiti! Da, tako je! In mislite samo na račun perila — (oprostite te solze) — devetstoštirinosemdeset kosov na teden! Ne, gospod, kaj takega kakor je varčevanje ni v družini, kakoršna je moja. Že predmet »zibeli« — samo pomislite! In glistniki! Sirup! Korenčki za zobe! In žepne ure, da se malčki igrajo! In vse sorte reči, da se z njimi pohištvo razpraska! In užigalice, da jih jedo, in steklovina, da se z njo porežejo. Samo predmet »steklo« bi zadostoval za vzdrževanje vaše družine, trdim jaz. Pa naj grabim in stiskam, kakor hočem, nikakor ne morem tako hitro napredovati, kakor bi moral pri šansah, ki jih imam. Bogu bodi potoženo, takrat, ko sem imel dvainsedemdeset žen tukaj v hiši,

* To ime, kakor tudi druga v govoru Brighama Younga so iz mormonske zgodovine.

Moda

Oprema jedilne mize

Kulturni nivo naroda in rodbine se ne meri samo z nivojem šolske naobrazbe. Šolska naobrazba je res glavni činitelj kulture, toda človek je lahko tudi kljub visoki šolski naobrazbi nekulturen. Njegova kultura je lahko enostranska. O resnični kulturi moremo govoriti samo tedaj, če gre kultura duha roko v roki s kulturo srca in telesa, s skrbjo za lastno zunanjost in opremo stanovanja. Ljudi s srednje- in višješolsko izobrazbo ima srednja Evropa mnogo. Razmeroma malo pa imamo vsestransko kulturnih ljudi. V Evropi najdete intelektualno visoko razvitega človeka, ki se po cele mesece ne koplje, ki si umije vrat komaj enkrat na teden, srajco pa preobleče komaj vsakih štirinajst dni. Niso redki slučaji, da pride drugače naobražen človek k jedi z umazanimi rokami. Ne smemo se torej čuditi, da Angležev prezira pripadnike drugih narodov in jih smatra za nekaka nižja bitja, dasi se v šolski naobrazbi ne more meriti z njimi. Angležev morda ne ve, katerega leta je Scipio premagal Hanibala, zato pa ima vedno čist ovratnik in ne gre iz hiše, preden se ne obrije in umije. Angleži so trdno prepričani, da se meri kultura naroda po količini porabljenega mila, ne pa po učenosti.

Med činitelje, po katerih se meri kulturni nivo rodbine, spada tudi oprema jedilne mize. Z izdatki za namizno opremo se pri nas vse preveč štedi. Pogosto se pripeti, da večerjajo drugače kulturni ljudje na koncu mize z rokami in žepnim nožem. Pogrinjati mizo se jim zdi nepotrebna izguba časa. Tudi uporaba servijete jim je potrata. Pomagajo si kar z navadnim časopisnim papirjem, ki jim nadomestuje prt. To je razumljivo in dopustno pri narodu, ki si delovnega časa še ne zna razdeliti tako, da bi se mogli zbrati za mizo istočasno vsi rodbinski člani. V tem pogledu se radi pregrešimo zoper spoštovanje domačega ognjišča. Vsak rodbinski član pride domov ob svojem času in gospodinja mora nositi obed na mizo od pol ene do štirih. Zvečer pa se rodbina, v kateri so odrasli otroci, sploh nikoli ne zbere za mizo. O rodbinskem življenju v pravem pomenu besede pri nas sploh ne more biti govora. Zato pa tudi ni prazvit kult jedilne mize tako, kakor pri drugih naprednih narodih, osobito pri Angležih.

V Angliji imajo pred odhodom na delo zajtrk in dopoldansko malco skupaj. Obed je ob šestih zvečer, ko so vsi rodbinski člani doma. Delo se konča v vseh uradih in podjetjih ob 5. Miza mora biti vedno čista in pogrnjena z belim prtom. Redko se pripeti, da bi obedoval Anglež brez cvetlic na mizi. Nam se zdi to čudno. »Čemu neki so na mizi cvetlice?« — si bo mislil marsikdo. »Glavno je, da pride na mizo kos mastne pečenke in liter dobrega vina. Od prta in cvetlic ne bo nihče sit.«

Klobuček za prehodno dobo

je na pogled sicer malce ekstravaganten, a se bo hitro priljubil. Za to jamči že samo dejstvo, da je kombiniran iz svile in slame, s čemer so omogočeni vsakojaki ljubki efekti. Naravno, da je naš vzorec samo eden izmed številnih modelov, ki so že v pripravi.

Toda to ni res. Za čisto in lepo opremljeno mizo tekne jed vse drugače kakor pa za nepogrnjeno ali celo umazano mizo.

Človeku se smilijo naši zidarji, tesarji in drugi delavci, ki jedo opoldne v kakem kotu na cesti z umazanimi rokami, brez mize in brez krožnikov. Kolika razlika med našimi in francoskimi delavci, ki se opoldne in zvečer umijejo in preoblečejo ter gredo obedovat domov ali v bližnjo ljudsko restavracijo. Tam jedo za pogrnjeno mizo, kakor vsi drugi sloji. Po jedi si prižgo cigarete in posede pred popoldanskim delom nekaj časa v prijetnem pogovoru s tovariši.

Napačno je misliti, da mora biti miza pogrnjena samo takrat, kadar so povabljeni gosti. Miza mora biti okusno opremljena vedno, tudi če gostov ni. S tem seveda ni rečeno, da mora biti na mizo vedno najfinejši prt. Zadostuje navaden prt, samo da je lepo opran in polikan. Za čajanke, h katerim so povabljeni gosti, mora biti seveda finejši prt. Na mizo se postavi široka vaza, ki je s šopkom cvetlic najlepši okrasek jedilnice. Moda razpolaga sicer z bogato zalogo razkošnih namiznih prtov, ki pa kot rečeno niso obligatni. Glavna stvar je čisto namizno perilo in tista intimna atmosfera, ki jo zna pričarati vsaka priznana in skrbna gospodinja seveda če ni preobložena z delom izven doma. Žal je takih gospodinj pri nas vedno manj, kar je tudi razumljivo, ker so življenske razmere zelo težke. Z njimi je izginila od domačih ognjišč tudi radost in udobnost. Za čajanke in ožje družabne večere pri nas ljudje nimajo časa. In ravno radi omenjenih nedostakov je tudi družabnost pri nas tako malo razvita.

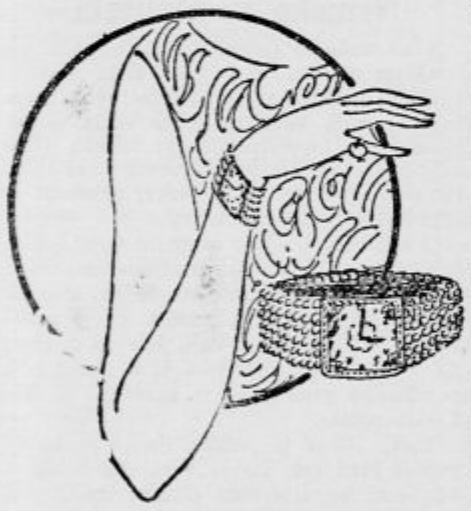

Damske urice

Na zapestju so četverooglate. To je edina sedaj modna oblika, zato so okrogle urice domala že popolnoma izginile. Sicer pa je tudi res, da se urica v pravokotni ali kvadratni obliki najprikladneje prilagodi roki, posebno če je prikrojena na široko zapestnico iz tankih členkov, ki se zdijo kakor metalna tkanina. A tudi širok svilen trak se dobro obnaša k oglati urici; izberi pa trak za čez dan v črni, in za zvečer v sivkasti barvi!

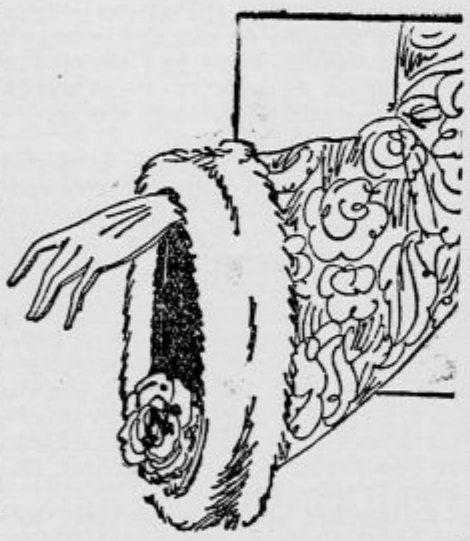

Roža v rokavcu

je koketna modna kaprica, ki se je letos silno priljubila. Obstoja v tem, da v rokavec večernega plašča pritrdiš rožo, ki harmonira z barvo toalete. Smatrajo, da se bo ta kaprica uveljavila tudi pri pomladanskih promenadnih oblekah na ta način, da se bo roža preselila z revérja v rokavec.

Kino

Filmski teden

Trije filmi so bili, ki so prejšnji teden vzlic istočasnemu predvajanju v treh kinih polnili dvorane: Morski vrag v Matici, Maciste v peklu v Dvoru in Silvestrovo razuzdanega ruskega kneza v Idealu. Morski vrag je bil scenično gotovo na višku; njegova romantična vsebina je privabila v kino predvsem one ljudi, ki niso cenili Pariške metrese... Igra je publiki ugajala; vendar smatramo, da so ameriški igralci neprimerno naravnejši in simpatičnejši, kadar nastopijo v modernih vlogah. — Maciste v peklu je film le z eno izrazito ambicijo: polniti blagajne. Ta namen je v polni meri dosegel. Tej vrsti filmov bo uspeh zagotovljen vse dotlej, dokler bo občinstvo hlepelo po cenenih senzacijah. In teh nudi vsak Macistov film v izobilju. — Silvestrovo razuzdanega ruskega kneza pove že v naslovu vse. Erotika je pač človeška slabost ali pa moč, kakor hočete; o gornjem filmu se ne more baš reči, da je je nudil premalo. In potem še balalajke; kaj hočete? Film je izdelala newyorška tvornica Metro - Goldwyn; v glavnih vlogah sta nastopala Joim Gilbert in Alleen Pringle, ki sta svojo nalogo odlično rešila. — Boj za moža (Laura La Plante, Ruth Clifford, Norman Kerry; Untversal - film, New York; Ideal) je bil malo zanimiv film dokaj medle vsebine. Par dobrih scen (nekatere so bile celo zelo dobre) in odlična igra simpatične Laure La Plante, dočim se ostali igralci niso povzpeli nad povprečnost. — Jaz sem morilec (francoski film; Huguette Duflos in Sessue Haykawa; Dvor) je obdolžitev samega sebe, česar je zmožen samo Japonec. In Japonec Sessue Hayakawa tudi igra glavno vlogo v filmu z gornjim naslovom. Če bi jo igral Indogerman, bi se zgodba zdela neverjetna. Dejanje teče homogeno in napeto do konca. Igra dobra, brez poze, ki je sicer lastna igralcem v francoskih filmih. Fotografija zaslužl pohvalo. — Kaj si želi vsaka žena (Lucy Doraine; Ideal) je vprašanje, na katero odgovor ni baš lahek; Lucy Doraine ga v filmu vsekakor ni rešila, niti ga ni skušala rešiti. S sličnimi filmi si avstrijsko-nemška filmska industrija znatno uničuje prestiž v boju za ameriško konkurenco. Lucij Doraine ima sicer še vedno širok krog oboževalcev, ali njegova zvezda vidno ugaša. Morda bi pod boljšo režijo dosegla kaj več? — Venera z Montmartra (Lya Mara). Dunajski listi so prinesli o filmu laskavo in negalantno kritiko. Ker jim na to pot ne moremo slediti, si oceno prihranimo.

Matica je okrog nedelje predvajala Srečno smrt, duhovito tragikomedijo izživžganega dramatika, ki pa je takoj postal slaven, čim se je v listih raznesla (v ostalem pogrešna) vest, da je utonil v morju. Začeli so predvajati njegove drame, razni direktorji so se jeli puliti za njegovo ostalino in potegovati za roko ene »vdove«. V tem pa se dozdevni mrtvec vrne. Videč, da ga živega čaka le pozabljenost in prezir, skleno ostati »mrtev« še nadalje in se izda za brata ponesrečenega pesnika. Iz te zapletne situacije se porajajo druga za drugo komične scene, v katerih je glavni junak srečni — nesrečni poet — Nikolaj Rimski. V filmu je interpoliranih par tkzv. trik - prizorov, risanih z roko. Filmu je dodana starejša Chaplinova dvodejanska burleska. V celoti: prijeten večer.

Ulica bede in greha (Die freudlose Gasse, po romanu H. Bettauerja; v glavnih vlogah Asta Nielsen, grofici Esterhazy in Tolstoj, Werner, Krauss, Karl Ettlinger itd. Ufa - film, Ljubljanski dvor) je pretresljiva slika povojnega inflacijskega življenja na Dunaju: na eni strani brezmejna beda in iz nje izvirajoče moralno in telesno propadanje srednjega in nižjega sloja, na drugi strani orgije in veseljačenje po srečni konjunkturi obogatelih vertižnikov. V filmu nastopa cela vrsta znanih nemških igralcev in igralk; ustvarili so domala vsi posrečene tipe. Le Asta Nielsen, se zdi, je malce premalo mlada za svojo vlogo. Morda je to vzrok, da je opustila film in se vnovič zatekla na deske? Ulica bede in greha je dober film, ker je manuskript dober in režija odlična; še boljši bi bil, če bi bila interpretacija mestoma manj staromodno teatralična. Qu.

PLESNE TOALETE
NA IZBIRO IN PO
NAROČILU!

Modni atelje
MARIJA ŠARC
Kongresni trg 4/I.

Kino in film v Rusiji

Kino ima v Rusiji opraviti z velikimi težkočami. Ruska kinematografska cenzura izdaja skoraj dan na dan nove odredbe in prepovedi, tičoče se importa evropskih filmov, tako da je Rusija danes na polju filma domala odrezana od ostale Evrope. Največji trn v očeh sovjetskih cenzorjev so kriminalni in nravstveni filmi, poslednji pač vsled svojega »buržujskega« obeležja. Znatno bolje kakor evropskemu se godi ameriškemu filmu, to pa zavoljo tega, ker ga je mnogo lažje striči in preurediti boljševiškim tendencam primerno. Razen tega je ameriški film neprimerno cenejši kakor evropski.

Lastne filmske produkcije Rusi do nedavna še niso imeli, vsaj tolike ne, da bi bila vredna omembe. Zadnje čase pa se Rusija tudi na tem polju polagoma emancipira od inozemskega vpliva ter proizvaja filme, ki vzdrže konkurenco z boljšimi evropskimi produkti. Pred kratkim je Nemčija kupila tak film ruskega izvora. Naslov mu je »Postajenačelnik« ter je prirejen po znani Puškinovi noveli. Ideja je originalna: Semen Vujrin je načelnik male postaje lokalne železnice, ležeče daleč zunaj na deželi. Starec ima hčerko, ki ji je ime Dunja. Nekega dne zapazi lepo dekle častnik, ki potuje službeno skozi deželo. Dekle mu je všeč, in da bi ostal čim dlje v njeni bližini, hlini bolezen. Lepa Dunja mu streže. Med obema se razvije ljubezen in častnik deklico zapelje, nakar jo odvede seboj v Moskvo. Nesrečni oče oboli. Ko ozdravi, se napoti v širno Moskvo iskat svojo hčer, ki jo slednjič najde. Toda častnik je ne pusti od sebe. Strtega srca se vrne oče domov. Nekega večera se mu zazdi, da je nekdo potrkal na vrata. Hiti odpirat, zalde v gosto meglo, utrujen se spodtakne in pade v sneg, ki ga zamede.

Vlogo Dunjinega očeta igra veliki ruski filmski igralec Moskvin. Kritika trdi, da je njegova igra tako globoko realistična, da ostavi vtis na slehernem gledalcu. Dunjo igra Malinovskaja, častnika pa Tamarin. — Fotografija prvovrstna.

Paberki

Barbara La Marr †. Slovita ameriška filmska igralka, pri nas domala nepoznana Barbara La Marr, je, kakor poročajo iz Pasadene v Kaliforniji, 1. t. m. umrla. Še pred par leti je Barbara igrala manjše, sekundarne vloge za honorar 5 dolarjev na dan (8400 Din na mesec), kar je za filmskega igralca onstran oceana najmanjša plača. V treh letih pa je tako napredovala, da je dobivala poslednje čase 2500 dolarjev na teden (140.000 dinarjev). Barbara La Marr pa je uživala še drugi sloves: dosegla je ženski rekord v razporokah. Od leta 1913. do 1925. se je poročila in ločila nič manj kakor petkrat. In še malo pred smrtjo je vložila tožbo za ločitev šestega zakona, pa jo je smrt prehitela.

•

Koliko je stal »Morski vrag«? Reklama trdi, pet milijonov dolarjev, kar bo pač malo preveč. Ameriški listi pravijo, da je stal en milijon dolarjev (56 milijonov dinarjev). Verjetno; saj pa tudi ni igrača, zgraditi prave, pravcate afriške gradove, angleške dvorce in španske galere! In gaža Miltona Sillsa — 9000 dolarjev (pol milijona dinarjev) na teden — takisto ni da bi človek rekel majhna.

•

Koliko meri Mary Pickford? 148 centimetrov! Še manša od nje je May Mc. Avoy, ki meri celih 146 centimetrov! Nasprotno pa se mora Constance Talmadge šteti s svojimi 163 cm naravnost med velikanke. Milton Sills meri 180 cm, istotako Monte Blue.

Radio

Uspehi «Ameriškega tedna»

Po inicijativi nekaterih ameriških radiofonskih družb se je vršil od 24. januarja do 1. februarja »Ameriški teden«, čegar namen je bil praktično preizkusiti možnost izmenjavanja radiofonskih programov med Ameriko in Evropo. Treba je bilo določiti, katere ameriške radiofonske oddajne postaje se v Evropi najbolje sprejemajo in obratno. V to svrho so evropske radiofonske oddajne postaje oddajale omenjene dni med 5. in 6. uro za Ameriko določene programe. Tega oddajanja so se udeležile vse nemške glavne radiofonske oddajne postaje, vse angleške, nekaj španskih, Dunaj, Praga, Bruxelles, od francoksih pa le Toulouse.

V času, ko so oddajale evropske oddajne postaje, so vse ameriške oddajne postaje molčale, da ne bi motile sprejema iz Evrope.

Kakor poročajo, je v Ameriki vladalo za te poskuse velikansko zanimanje. Ko je prišel določeni trenotek in so že zadnje oddajne postaje po mestih utihnile, se je začulo namesto koncertov iz Evrope grozno piskanje, žvižganje in tuljenje tisoč in tisoč reakcij, tako da je bil vsak sprejem iz Evrope nemogoč.

V New Yorku so imeli poleg tega še to smolo, da se je baš tedaj na morju pred pristaniščem ponesrečil parnik, ki je s svojim brezžičnim S. O. S. klical na pomoč. Ta klic je sprožil brzojavljenje med parniki, ki so odplули na pomoč in so radi tega evropski koncerti splavali za ta dan po vodi.

V mestih tudi ostale dni ni bilo dosti bolje in se je le malokomu posrečilo ujeti kake glasove iz Evrope.

Bolje kakor v mestih so sprejemali na deželi, dasi tudi tu rezultati niso bili zadovoljivi. Od vseh evropskih radiofonskih oddajnih postaj se je splošno čul najbolje Bournemouth na Angleškem.

Za sprejemanje ameriških radiofonskih oddajnih postaj v Evropi so bili določeni isti dnevi, toda v času med 1. in 5. uro zjutraj.

Tudi v Evropi smo Ameriko jako slabo sprejemali, a v splošnem pa bolje kakor so v Ameriki naše oddajne postaje. Kaosa z reakcijami kakor v Ameriki ni bilo. Pravijo, da kaže to dejstvo veliko disciplino evropskih radio amaterjev. Cinično pa pristavlja neki list, da reakcije niso piskale pri nas zato, ker v Evropi za te poskuse ni bilo posebnega zanimanja in so amaterji tu raje spali.

Poskusi se torej niso posebno obnesli in izmenjava radiofonskih programov med Ameriko in Evropo praktično še ne bo tako kmalu mogoča, dasi se je že v gotovih slučajih ob posebno ugodnem vremenu v Ameriki kakor tudi v Evropi posrečila.

Nemci o radiofoniji v Jugoslaviji

Neki nemški strokovni list objavlja naslednji članek:

»Radiofonija je bila v Jugoslaviji urejena že julija 1923. Tedaj je izšla naredba ministrstva pošte in telegrafa, po kateri je bilo dovoljeno vsakemu jugoslovenskemu državljanu uporabljati prejemni aparat, ako je po ugodeni prošnji plačal letno pristojbino 400 Din. Izjemo je delal le 20 km obmejni pas, kjer so se izdajala dovoljenja sporazumno z notranjim ministrstvom le političnо zanesljivim osebam. Inozemcem pa je bila uporaba prejemnih aparatov sploh prepovedana.

Obe omenjeni omejitvi pa sta bili odstranjeni z novo odredbo, ki je izšla pretekli mesec. Razen nekaterih birokratičnih težkoč, ki pa bodo s časom tudi izginile, torej ni za razširjenje radiofonije nobenih ovir. In vendar je uporaba prejemnih aparatov malenkostna. Za vso Jugoslavijo je izdanih doslej komaj 1000 dovoljenj in še med temi, ki so upravičeni sprejemati, jih ima komaj tri četrtine res prejemne aparate.

Vzrok temu je dvojen. Predvsem se gleda tu precej skeptično na užitke, ki bi jih mogel nuditi radio. Kaj naj počnemo s tem? Nekaj gramofonu podobnega, to je vse. Za enkrat je še mnogo potrebnejšega kakor radio. In če se da končno vendar kdo pregovoriti in gre poslušat kak radio - koncert, potem bo v 75 izmed 100 primerov gotovo še bolj zbegan kakor prej, ker pride v poštev le sprejemanje oddaljenih inozemskih oddajnih postaj in je treba močno ojačevati in s tem so motnje in šumi neizbežni. In preden se tisti, ki posluša, nanje navadi, da more koncentrirati uho le na to, kar se oddaja, bo v večini primerov že zdavnaj zbežal od prejemnega aparata.

Potujoča predvajanja radio-koncertov bolj škodujejo kakor vzbujajo interese. In če se pozneje v krajih, kjer so se koncerti predvajali, skušajo uvesti prejemni aparati, se

---

sem stokal pod bremenom, da moram tisoče dolarjev vtakniti v dvainsedemdeset posteljnakov, dočim bi jih bil lahko na obresti razposodil. Zato sem se brž vse zaloge v izgubo iznebil in sem dal iztesati en sam posteljnjak, sedem čevljev dolg in šestindevetdeset čevljev širok. Toda bilo je napak. Jaz nikakor nisem mogel spati. Zdelo se mi je, da smrči vseh dvainsedemdeset žen naenkrat. Bil je oglušujoč šum. In pa nevarnost pri stvari! To je bilo najhuje. Potegnile so vse naenkrat sapo vase, in tedaj se je resnično lahko videlo, kako so se stene hiše na noter upognile — potem so zopet vse kmalu sapo izdihnile, tako da se je videlo, kako so se stene na ven napihnile in se je slišalo tramovje pokati in škodle škripati. Prijatelj, dejte, da vam star mož svetuje, in ne nakopljite si prevelike družine na vrat — čujte, nikar tega ne storite, jaz vam pravim. V mali družini in samo v mali družini najdete udobnost in notranji mir, ki sta nazadnje le najboliša blagoslova, ki nam ju more ta svet nuditi, in ki nam ju ne more nadomestiti ne bogastvo, ne slava, ne oblast in ne veličina, ako ju ni. Zanesite se, deset do enajst žen imate dovolj — preko tega ne pojdite nikdar.«

Imel sem nedolžen občutek, kakor da ta gospod Johnson ni povsem zanesljiv. In vendar je bil jako zabavna osebnost, in težko verjamem, da bi bilo to, kar nam je povedal, iz kakega drugega vira. On je prav prijetno delal vtis molčečih Mormoncev. M. V.

Ant. Adamič:

Sorodne duše

»Moj dragi mož je strašno nagle jeze, pravi pa, da je nervozen.« Dvignila je čašico čaja in pila. Dvoje iskrenih oči je prosilo preko robu čašice oproščenja. Izpila je in povesila oči; obžalovala je, kar je izgovorila.

»Milostiva, verujte mi — moja ženka me sodi krivično.« Zorc se je okrenil k svoji zamišljeni, lepi sosedi, k Oblakovi ženi.

»Krivično?« se je predramila kakor iz sanj Oblakova. »Vi ste morda res nervozni, toda tako zelo ne, kot jaz. V resnici bolna sem samo jaz, vsi drugi ste zdravi. Jaz, jaz . . .«

»Moji ženi se meša — oprosti, ljuba Marija.« Oblak se je dobrodušno zasmejal. Odprl je dozo in nudil cigarete. Žena se je zravnala indignirano in si zrahljala bluzo. Že je odprla dražestna usta, toda šklopnila je z zobmi in zasukala glavico v stran.

Zorčeva je posredovala in brbljala: »Ne jezite se, gospa. Umljivo, da ste ob tem položaju razburljivejši. Tedaj smo vse me trpinke nekako nenormalne. Ali ni res? Najbolj zdrava ženska je takrat, rekla bi — hi.«

»Histerična! Imenitno!« Oblak se je krohotal in si mel roke. Zorc je prižigal njegovi ženi cigareto, Zorčeva je pa hihetaje kazala na svojega moža: »Ta je tudi hi-hi!«

Zorčev obraz je potemnel; brskal je po žepu, potem pa odmigal z roko. Dlan je položil na okroglo, kamenito mizo.

»Prosim posluha,« je zahteval odločno. »Drugega ne vem kot to, da bi bila moja žena in gospod Oblak idealen par, kajti sorodni duši sta si.« Oblakova je resno pritrdila, sorodni duši sta se pa spogledali in prasnili v smeh.

»Kar zmeniva se!« Oblak je primeknil svoj stol bliže k Zorčevi in jo prijel okoli pasu. Zazibala sta se.

»Glej jo, Joro — še moža mi bo prevzela.« Oblakova je zazehala; njene nemirne oči so švigale k sosedni mizi, kjer je trojica mladeničev dvorila koketni bubi-devojki.

Zorc je zbijal s petami po tleh. »In še nekaj bi vam rad pojasnil. — Gospa Oblakova, prosim pozor.« Njegov razdražen glas je družbico osupnil.

»Kar pojasnite, povejte. Poslušamo.« Oblak je zopet prisedel k ženi, Zorčeva je pa prijela svojega moža za roko, ki jo je pa on takoj izmaknil. »Samo ne o svoji bolezni,« ga je prosila.

»O čem pa? Saj vam lahko razkladam vso noč, a dvomim, da bi vas prepričal! — Ker smo že govorili o tem, vas vprašam: Kaj je nervoziteta? — Vem, iz vas govori zdravnik. Koše receptov in zlatih nasvetov, da moraš živ v grob! Požrl sem čuda veliko zdravil, kakor baldrijana, broma, veronala; gojil sem vse športe, se dolgočasil v letoviščih in v gorskih samotah, sedaj je mera polna. Kaj je nervoziteta? Nezadovoljnost s samim seboj, disharmonija med duhom in materijo! Ravnovesja ni. In vse to nesoglasje in žočljiva neubranost ti brni, divja, grmi v glavi od zore do mraka in vso noč. Zdi se mi, da sta to dva neskladna tona, ki mi trobita v ušesih. Mukoma zaspim, za par ur. Trobljenje me zbudi. Prižgem luč, buljim v strop, poslušam. Zdi se mi, da čujem obupni krik sirene s potapljajoče se ladje. Nepopisna otožnost se me polasti. Srce mi dreveni, noge, roke ledene. Strahotna praznota, morje sive enoličnosti, niti enega svetlega žarka. Brezizraznost . . . nič . . . večnost . . . Groza me . . . Žena, daj revolver . . . Smrt . . . o blažena!«

Žena se ga je oklenila okoli pasu, jokala se je.

»Že zopet si nekoliko preveč pil, dragec, in tedaj je vedno tako. Pomiri se, ljubček moj. — Prosim, pojdimo domov. Kaj ne, gospa? Polnoč je že.«

Oblak se je oziral po okolici. Vse mize polne razigranih obrazov, blestečih se oči. Šumen čebelnjak. Vzkliki, cvilež smeh, iz kota neubrano petje. Žličke žvenketajo po tasah, ventilatorji buče. Vzduh po kavi, limoni, po rumu. Omama, prijetna pijanost. Luč lestencev je ovita v belovolneno odejo. Miza se ne briga za mizo, ampak hiti, da česa ne zamudi . . .

Ker se Zorc ni hotel pomiriti in je še vedno krilil z rokami po zraku, položila mu je Oblakova svojo gorko, mehko dlan na čelo. To je zaleglo. Saj sem vedela, da ni tako hudo,« je rekla zmagoslavno.

Oblak je zvonil z žličko ob kozarcih vode. »Graševino ali kaj boljšega? Na zdravje gospoda Zorca, ki je odložil smrt do jutri — ha-ha.« Tudi Zorc se je nasmehnil, toda kislo; le žena njegova je ostala resna.

Trčili so in pili. »Sedaj pa še ti povej, kako silovito se martraš s svojo nervoziteto,« je dregal s komolcem

pokaže vedno veličanski odpor proti tej torturi slušnih živcev. Če pa si potem kdo res omisli prejemni aparat in okusi veselje, ki leži v negovanju takega aparata, in marsikako samotno uro, daleč v pustem kraju, posluša z njim, kaj mu pripoveduje svet, tedaj postane gotovo navdušen pristaš in prerok tega novega gibanja. Ta ne občuti več pokanja in šumov, on sliši le zvoke in glasove, in od svojega aparata se ne more več ločiti.

Nadaljna ovira so visoke cene. Kakor že omenjeno, pride v poštev le sprejemanje iz inozemstva, to se pravi, da je treba večcevnih prejemnih aparatov in zraven še precej drage montaže, tako, da si more omisliti prejemni aparat le precej petičen človek ali pa velik entuziast. Žal pa je tu zadnjih še manj kakor prvih.

Vršili so se že tudi skromni poskusi z lastno oddajno postajo. Radio-telegrafska oddajna postaja Rakovica pri Beogradu je dobila privesek za radiotelefonijo; sredi Beograda so uredili studio in se od tu oddaja na valu 1650 m, šestkrat na teden, po pol ure poročila in trikrat na teden po pol ure koncerte. Ti malenkostni programi seveda ne morejo nikogar navdušiti za nabavo prejemnega aparata. Dalje je tudi sežnot in kvaliteta oddajanja iz različnih tehničnih vzrokov popolnoma nezadostna. Sto kilometrov od Beograda se sliši navadno Moskva, gotovo pa Berlin mnogo boljše ko Beograd. Radi tako organiziranega oddajanja ni moglo priti doslej do ustanovitve lastne radiofonske družbe, radi česar odpade tudi vsaka propaganda za radiofonijo, ki bi se sicer gotovo vršila, ker bi bilo to v interesu radiofonske družbe. In vendar bi baš v Jugoslaviji radiofonija lahko igrala tako važno ulogo. Številna zakotna sela in samotne naselbine, po vsej deželi raztresene posamezne družine, katerih člani so se v dobi svojih študij navadili na kulturne užitke, ki so jim sedaj odrečeni, — vsem tem bi postal prejemni aparat neobhodna potreba, če bi ga le mogli uporabljati.

Radio - klub v Zagrebu (radio-klubov je že več, tako v Beogradu, Novem Sadu in Zagrebu), odnosno nekateri njegovi člani so dobili koncesijo za zgradbo radiofonske oddajne postaje. Značilno pa je vsekakor, da doslej ni bilo mogoče zbrati potrebnih, ne ravno preobilnih denarnih sredstev.

V Beogradu se sedaj trudijo nekatere osebe, da ustanove radiofonsko družbo za vso Jugoslavijo, ki bi delovala skupno z imetelji koncesij v Zagrebu. Z velikim trudom so zbrali del potrebnega kapitala. Upamo, da se bo od tam v nekaj mesecih razlegal po etru glas: Ovdje Beograd!

Beogradska postaja bo lahko odposlala zahvalo vseh jugoslovenskih poslušalcev inozemstvu za vse lepe večere, ki so jim jih nudile inozemske postaje, posebno nemške in med njimi posebno blagoglasna berlinska. Marsikdo med njimi je sledil v soboto, 12. decembra zvečer, z bajnim veseljem sprehodu po berlinskem božičnem sejmu, in se pustil odvesti iz zasneženega sela Južne Srbije ali Bosne v vrvenje daljnega velemesta, kljub snežnim zametom,

Radiofonija in poljedelstvo.

Kakšno važnost pripisujejo ameriški poljedelci radiofoniji, je razvidno iz števila prejemnih apartov, ki so last poljedelcev. L. 1921. jih je bilo 145.000, l. 1924 že 365.000, lansko leto pa je narastlo njihovo število na 550.000. Največ poljedelcev, ki imajo svoje prejemne aparate, je v državi Illinois.

Težkoče francoske radiofonije

V Franciji radiofonija ni organizirana tako kakor v ostalih evropskih državah. Lastniki prejemnih aparatov niso abonenti radiofonskih oddajnih postaj. Programi, ki jih oddajajo francoske oddajne postaje, so le darovi različnih društev, velikih listov itd. Spočetka je to zadostovalo in so imele postaje vedno dosti oddajati. Zadnje čase pa postajajo taki dobrotniki, ki na lastne stroške vzdržujejo programe kake oddajne postaje, vedno bolj redki. Kvaliteta programov neprestano pada. Država pa se kljub neprestanim zahtevam publike še ni odločila, da bi reorganizirala radiofonijo po zgledu ostalih evropskih držav. Posledica teh razmer je, da prodaja prejemnih aparatov na Francoskem relativno precej zaostaja.

Da se temu odpomore in francoska radiofonija zopet dvigne, je sklenila francoska radio - industrija, da bo sama vzdrževala programe radiofonskih oddajnih postaj, a za pokritje stroškov bo nastavila na prejemne aparate in sestavne dele posebne takse. V načrtu pa so te takse tako visoke, da se Francozi upravičeno boje, da ne bo s temi francoskimi radiofoniji prav nič pomagano in da bi nastal v razvoju najbrže še večji zastoj, kakor ga beležijo sedaj.

Vesta - Radiumplastik senčniki

epohalna novost za lestence in svetilke

izdeluje edino

VESTA, svetilobna in metalna industrija LJUBLJANA, Kolodvorska ul. 8/I.

Filatelija

Pošta za povzdigo tujskega prometa

Koristi tujskega prometa so v naši ožji domovini že tako znane, da je njih navajanje popolnoma nepotrebno, le naša poštna uprava o tem viru dohodkov še ni ničesar čula. Pravzaprav ta zadeva ne spada v njen delokrog in z iniciativnim predlogom ali dejanjem bi prekoračila strogo začrtano mejo svojega poslovanja, zakaj iniciativa v tem oziru je dovoljena le referentu za tujski promet v Beogradu. Če bi bil ta gospod tako navdušen filatelist kot je njegov ljubljanski kolega, bi gotovo stopil k poštnemu ministru in ga pregovoril, naj pripreže svoje konjiče pred njegov nadušljiv avtomobil ter ga pomagal potegniti v boljše sezone.

Mnogo držav je izdalo znamke s slikami lepih krajev in znamenitih spomenikov. Miljoni in miljoni teh malih plakatov, ki nič ne stanejo, je šlo po celem svetu in širilo sloves vpodobljenih pokrajinskih lepot. In če te znamke nadomeste druge, jih na tisoče še ostane v albumih zbiralcev, kjer jih neprestano vabijo v kraje, odkoder so prišle. In za take znamke se filatelisti stepo, ker so navadno čedne ter dobrodošel okras monotone galerije kronanih glav, grbov in številk. Bosna je že leta 1906. izdala take miniaturne lepake s pogledi na najlepše kraje Bosne in Hercegovine. Okvirje okrog pokrajin je narisal slavni Kolo Moser in v baker jih je vrezal znameniti Schirnböck. Poštna uprava je torej z vso skrbjo šla na delo in izročila izvršitev najboljšim umetnikom, zato je bil tudi uspeh nepričakovano velik. Država za državo je z večjo ali manjšo srečo posnemala Bosno in se okoristila s ceno reklamo in z dobički od znamk, kterih ogromne množine so pokupili filatelisti. Ti so bili pa z nakupom zadovoljni, ker vse take znamke, ktere so v resnici lepe in imajo tudi estetično vrednost, v ceni zelo hitro rastejo. Vse znamke namreč, ki se odlikujejo po svoji lepoti, pa če je njih število še tako veliko, so priljubljene tudi filatelistom, česar pa naša poštna uprava še ni utegnila spoznati, a tudi zavodi za povzdigo tujskega prometa so z malimi izjemami imeli prav nesrečno roko pri izbiri osnutkov za svoje publikacije. Prekrasne motive imamo in izvrstne umetnike ter najmodernejše naprave za dovršene reprodukcije, a vsa naša risana ali slikana reklama je le prav medel odsev lepot naše domovine ali pa, če tudi dobra slika, ni plakat. Pospeševatelji našega tujskega prometa še ne ločijo slavnega slikarja od dobrega reklamnega umetnika in ne vedo, da ima slikar najintimnejših čarov pokrajine pred seboj čisto druge cilje kot slikar dobrih plakatov, zato je tudi iz umetnikov in trgovcev sestavljeno razsodišče za oceno plakatov Ljubljanskega veselejma prisodilo po pravici prvo nagrado nadarjenemu tiskarniškemu učencu. Za uspeh reklame je torej važnejša sodba iz najboljših umetnikov in strokovnjakov za reklamo sestavljenih razsodišč kot pa ime avtorja. Sicer imamo pa tudi v tej stroki med našimi umetniki že toliko izkušenih mojstrov, da jim s popolnim zaupanjem brez razpisov konkurence lahko poverimo vsako naročilo. S popolnim zaupanjem, ker le potem bo naročena umetnina izražala umetnikov okus, ne pa »dobrohotnega pokroviteljstva« ali pa celo prav pogosto le slabega okusa naročnikovega. Kaj bi neki rekel poštni minister, če bi po njegovem vzgledu ministrski svet izročil ureditev poštnih zvez referentu za umetnost in izobrazbo telefonistk našim umetnikom?

Drugje se je reklama polastila tudi poštnih žigov, posebno v prospeh prometa s tujci. V Srednji Evropi že skoraj ni več letovišča, ki bi na svojem poštnem pečatu ne imel male slike ali silhuete najlepše točke kraja ali pa vsaj napisa, ki opozarja na letovišče, zrak, prirodne lepote, zdravilne vode ali druge dobrote dotičnega kraja, n. pr.: Neustadt v Haardtu: slika mesteca, ime kraja in datum ter dva grozda; Thale v Harcu: Jahreskurort * Bergtheater * ime kraja in datum; Wiesbaden Ia: Wiesbaden (das Heilbad für) Herbst und Winterkuren Einreise unbehindert. Taki žigi so seveda navadno večji kot običajni in večkrat ovalni ali pravokotni, kakor že zahtevata slika in napis — vedno pa prikupne oblike, da se lepo poda na pismo. Če bi Zveza za tujski promet predložila nekaj takih žigov, bi se jih poštna uprava gotovo ne branila, kakor tudi rada dovoljuje raznim večjim prireditvam posebne priložnostne žige: n. pr. velesejmu in sokolskim ter orlovskim zletom.

Na prav poseben način je že pred vojno podpirala udobnost prebivalstva pošta v Monakovem. Tam je bil na vsakem stojišču izvoščkov telefonski zvonec in kadar se je ta oglasil, se je odpeljal prvi izvošček do najbližjega poštnega urada, kjer je sprejel listek z naslovom stranke, ktera ga je za določeno uro telefonično naročila. Tudi zaspance budi telefon in spominja pozabljivce, a to pri nas ne pride v poštev, ker — koliko telefonskih številk pa ima »svetovno« letovišče Bled? Po številu kopalnih sob in telefonskih številk se namreč drugje računa stopnja letovišč. Štejte jih kar na prste!

Najbolj praktično reklamo je pa pred leti vpeljala Švica, pozneje Gdanska in jo sedaj vpeljuje Nemčija, namreč dopisnice z malimi slikami krajev na naslovni strani. Trgovci z razglednicami so se pri ministrstvu pritožili proti tej novotariji, ker so mislili, da jim bo škodovala. Ker je odgovor važen, ga objavljamo v kratkem posnetku.

Dopisnice s slikami se za poizkušnjo že več tednov razpečavajo. To so dopisnice s slikami mest, letovišč, krajevnih znamenitosti itd. na levem zgornjem delu v barvi poštne znamke, kakršne so se v Švici zelo obnesle. Zainteresirani krogi so namen poštnega ministrstva živahno pozdravili, ker si obetajo povzdigo tujskega prometa v tem ali onem kraju. Naročila takih dopisnic se sprejemajo samo od zvez in organizacij, ki delujejo v splošno korist, torej od prometnih, olepševalnih in podobnih društev in od mestnih, letoviških in kopaliških uprav, ne pa od podjetij, ki delujejo v privatno korist. Te dopisnice izdeluje po naročilu krajev in letoviških uprav »državni poštni reklamni zavod« in se prodajajo pri poštnih okencih kakor navadne dopisnice, a nikdar ne v onem kraju, ki je na njih naslikan, da ne bi bili z njimi oškodovani prodajalci razglednic. Če se pa posreči s prodajo takih dopisnic v oddaljenih krajih dvigniti tujski promet v naslikanem kraju, imajo tudi prodajalci razglednic le dobiček od njih, ker se v dotičnem kraju razpeča več razglednic. Dopisnice s slikami, ki so tako majhne, da zavzamejo le malo prostora na naslovni strani, se prodajajo po isti ceni kot navadne dopisnice, samo da dopisnico s sliko kupec lahko odkloni in zahteva navadno, kar se pa le prav redko dogaja? Z razglednico pa želimo poslati kolikortoliko jasno in umetniško dovršeno sliko kraja s čim krajšim pozdravom, da ne gubimo časa s pisanjem, na dopisnico z malo sliko spredaj in s celo prazno stranjo zadaj bi pa že iz razlogov olike ne smeli napisati le kratkega pozdrava. Konečno pa tudi v kraju, kjer se nahajamo, ni naprodaj dopisnic s sliko tistega kraja. Zato ministrstvo odklanja pritožbo trgovcev z razglednicami.

Ker od takih dopisnic nima nikdo škode, država pa večstransko korist, bo gotovo tudi pri nas sama ali pa na predlog zelo marljivih organizacij za povzdigo prometa s tujci poštna uprava rada uvedla podobne karte, posebno ker mora vsled sklepa svetovnega poštnega kongresa v Stockholmu natisniti nove dopisnice večje oblike, kjer bo dovolj prostora za lične slike prelepih naših krajev. **Ante Gaber.**

Naša trgovina z znamkami se sicer nikakor ne da primerjati s tujo, vendar imajo pa tudi domači trgovci naložene znatne svote v slovenskih znamkah kar priča oklic okrožnega sodišča v Celju, ki pravi, da je Franjo Počkaj v Šmarju pri Jelšah vložil zoper Adolfa Ernsta, trgovca v Hamburgu 6, Moorkamp 5, tožbo zaradi 132.000 Din s pripadki. Ker je sodanje bivališče Adolfa Ernsta neznano, se mu postavlja za oskrbnika dr. Anton Ogrizek, odvetnik v Celju. Toženec je bil srečni kupec ostanka nerabljenih jugoslovenskih, avstrijskih, madžarskih in bosanskih znamk v nominalni vrednosti 44 milijonov dinarjev, za katere je naša država baje izkupila le smešno ceno 2 milijona 200.000 dinarjev. Adolf Ernst je bil največji trgovec z znamkami v Jugoslaviji in je imel v Beogradu trgovino »Balkan« in eno največjih trgovin v Hamburgu. Obe trgovini je prodal in postal lastnik prekrasnega gradu na Francoskem, tako da bo gosp. Počkaj izgubljenega Ernsta in svotico že našel.

Da najboljši je to znaj, Colombo Ceylon čaj!

Skavtizem

Skavtizem ni sport — skavtizem je vzgoja.

Vedno glasneje se čuje klic po reformi vzgoje. In ta klic ne prihaja samo iz vrst poklicnih vzgojiteljev, temveč morda še bolj iz vrst lajikov. Vsi so pričeli končno uvidevati, da ne zadostuje, če zna gojenec brati, pisati in računati, če se obnaša, kakor zahteva «bon ton». Uvideli so, da mora otrok sam priti na podlagi lastnih izkušenj do prepričanja o potrebi tega in onega. Vsi so uverjeni o potrebi nove, temeljitejše vzgoje in iščejo novih potov — pri tem pa ne vidijo ali nočejo videti onih, ki so že davno to pot ubrali.

Kdor pazno čita naše časopise, je gotovo že večkrat naletel na članek, ki je pisal splošno o taborništvu ali pa posebej o skavtizmu. Nekateri so o tej naravni vzgoji že kolikortoliko poučeni. Ker pa je želeti, da se skavtizem razširi po vseh krajih, da se kot najboljša in najmodernejša ter prirodna vzgoja razširi po vseh naših šolah, sem se namenil spisati o tej vzgoji par besed javnosti v informacijo, da se naš pokret ne bo napačno sodilo.

Skavtizem je organizacija, ki vzgaja na način, ki ga je že davno zahteval Rousseau v svojem »Emilu«, ki je takrat v praksi popolnoma propal. Ta način vzgoje je povratek k naravi, k preprostosti. Skavtizem vzgaja v prosti naravi na taborenju, na izletih, na potovanjih; skavtizem navaja k samopomoči, k redu in disciplini potom lastne strokovne izkušnje, k usmiljenju, k danes tolj potrebni ljubezni do bližnjega itd., skratka: skavtizem vzgaja praktično iz življenja za življenje. Poleg tega pa navaja k zmernosti, k odpovedi našim najhujšim strupom: alkoholu in nikotinu. Mesto, da bi pohajala naša mladina zakajene ter zaduhle gostilne in beznice, jo vodi skavtizem ven v gozd, kjer se vežba v raznih za življenje potrebnih spretnostih, kjer opazuje naravo, kjer uživa veličastnost miru v božji naravi. Skavtizem spretno uporablja otroško fantazijo in romantična nagnenja ter jih s posebno metodo napeljuje na dobra in koristna pota, da postanejo vredni člani človeške družbe in dobri državljani. Skavtizem vzgaja mladino direktno po socijalnih metodah in državljansko. Vsled tega obstoji vsa organizacija na principu samovladanja mladine — odrastli vršijo le nadzorovanje.

Najmanjša edinica je vod, ki obstoji iz 4 do 8 dečkov, ki imajo svojega vodnka; vôdi se družijo v četo s četovodji na čelu, čete pa v steg, katerega vodi starejšina. V Ljubljani je »Zmajev steg«. Tudi po starostnih stopnjah se deli vzgoja. Do 11. leta se dečki imenujejo volčiči, do 17. leta so izvidniki ali skavti, dalje pa so brdjani ali roveri, kamor pristopajo mladeniči od 17. leta dalje in pa možje, ki se družijo v posebnih klubom podobnih edinicah. Slično se delé deklice v letice (čebelice), planinke in stanarice.

Ko novinec pristopi k skavtom, mora položiti sledečo obljubo: »Obljubljam, da bom izpolnjeval svoje dolžnosti napram Bogu, domovini in državnemu poglavarju, da bom pomagal bližnjemu v sili in da bom izpolnjeval skavtske zakone.«

Ti zakoni pa so sledeči: Skavt govori vedno resnico, je koristen, ljubi bližnjega in je brat vsakemu skavtu, je vljuden, postopa lepo z živalmi, je poslušen, je vedno dobre volje, je delaven in štedljiv, je vzdržen (alkohola) in ne puši in je čist v mislih, besedah in dejanjih.

Obljuba in zakoni obsegajo ves smoter, ki ga ima skavtska vzgoja. Program dela pa se zrcali v izpitih, ki jih mora skavt polagati. Teh je troje, in sicer so postopoma težavnejši. Poleg teh treh strogo obveznih imamo tudi neobvezne izpite v raznih spretnostih, ki jih skavt zna. Za vsak izpit se nosi navadno posebno znamenje na kroju. Izpiti zahtevajo razne sportne, gimnastične in sploh telovadne spretnosti, ostre čute, poznavanje prirode, prvo pomoč pri nesrečah, pijonirske znanosti in mnogo drugih za življenje potrebnih stvari.

Taborniški pokret je ustanovil ameriški naravoslovec E. Th. Seton z organizacijo gozdovnikov. Ker pa je ta organizacija premalo gojila patrijotični duh, je ustanovil Anglež Baden-Powell organizacijo skavtov, ki se je kmalu razširila po vsem svetu. Danes imajo skavte vsi količkaj kulturni narodi. Za Angleži so prvi ustanovili skavte Američani in Nemci, med slovanskimi narodi pa Čehi in Poljaki. Skavtizem se ne sme smatrati kot nekaj tujega, importiranega, ker je Baden-Powellova organizacija tako gibljiva, da so jo vsi narodi brez velikih sprememb prikrojili za njih naravo. Na ta način je skavtizem v vsaki državi nov, kakor bi bil ustanovljen za dotično državo posebej in vendar je to stari skavtizem, kakor je bil prvotno zamišljen.

Skavtizem naj se ne smatra kot telovadna ali sportna organizacija v novi obliki, skavtizem naj se smatra le kot najboljša državljansko- in človečansko-vzgojna metoda, ki uporablja vsa znana in preizkušena sredstva za dosego ideala človeka, ki stoji na višku telesne in duševne moči in lepote.

Leta 1910. se je ustanovila organizacija skavtov v Srbiji, leta 1922. pa v Ljubljani. Po Sloveniji se nahajajo skavti v Ljubljani, Kočevju, Mariboru, Trbovljah in Celju, ustanavljajo pa se že tudi v več drugih krajih. Želeti je, da se skavtizem razširi po vseh krajih, pri tem pa lahko največ pomaga učiteljstvo, ki je že itak poklicano, da vzgaja, in to ne smo v šoli, temveč tudi zunaj šole.

Nadejamo se, da bo ta vzgojna metoda prišla v široko javnost, kjer bo izpostavljena najstrožji preizkušnji; trdno pa smo prepričani, da bo to izkušnjo sijajno prestala in da bo postala last vsega naroda, kakor je to že davno pri naših severnih bratih Čehih.

Črni Mrav.

Inventurna prodaja

China-servisi

— po znižanih cenah —

F. Čuden

Prešernova 1. Prešernova 1.

Nemška mentaliteta

Kako malo so spremenili Nemci tudi po strašnem polomu, ki so ga doživeli s svojo nasilno politiko v svetovni vojni, svojo mentaliteto, nam kaže ravnokar izišla izdaja Herderjeva konverzacijskega leksika (Der kleine Herder, Nachschlagebuch über alles, für alle. Freiburg, 1925.) Nekaj primerov iz tega slovarja bo zadostovalo.

O udeležbi Srbije v svetovni vojni pravi: Srbija je radi avstrijskega ultimatuma vsled umora avstrijske prestolonasledne dvojice po srbskih zarotnikih, pustila, da je prišlo julija 1914 do vojne, kajti bila je sigurna, da ji Rusija pomaga. Bila je v jeseni 1915 popolnoma premagana in zasedena in šele l. 1918 prosta.

Torej Srbija je pustila, da je prišlo do vojne! Med tem ko je v resnici Srbija v odgovoru na avstrijski ultimat ugodila čisto vsem avstrijskim pogojem, samo da bi preprečila vojno, a je kljub temu Avstrija začela z vojno!

O Jugoslaviji pravi ta leksikon med drugim, da tvori pol milijona Nemcev in še več Madžarov, enako tudi kakor druge gospodarsko in kulturno višje stoječe obrobne pokrajine nemirno tuje telo v državi.

Katere so te «nemirne» pokrajine, nam pisec ne pove in mi si tudi ne moremo predstavljati, katere so, ker jih namreč ni.

Najzanimivejše je čitati poglavje o svetovni vojni. Da je pisano s čisto nemškega stališča, nas ne sme presenetiti. Vsekakor je pa presenetljivo, da prizna angleška prizadevanja avg. 1914., da se prepreči vojna, kar Nemci dosedaj nikoli niso hoteli priznati.

Pod rubriko «Krainburg» stoji sledeče: serbische Bezirkstadt (Slowenien) in Krain, an der Mündung der Kanker in die Save. 2600 E.; Schloß Kieselstein (13 Jh.).

Torej: Krainburg, Kanker, Kieselstein!

O Koroški omeni, da ima 21% Slovencev in da so prišli vsled delnega plebiscita 10. okt. 1920 mali deli k Jugoslaviji!... S plebiscitom je bilo menda le malo drugače!

Pri Ljubljani vsaj slovensko ime omeni, pri Ljubljanici pa ne. O Ljubljani pravi, da je srbsko mesto v Sloveniji in da ima tobačno tovarno, predilnico in univerzo. Pa menda ne misli predilnice (stare sladkorne tovarne), ki je nekdaj stala tam, kjer stoji sedaj palača ravnateljstva državnih železnic?

Leksikon kaže, ka· se tiče Slovanov, torej še vedno veliko neorijentiranost, kar se tiče preureditve Evrope po vojni, pa popolno nerazumevanje novo nastalih razmer. Herderjev leksikon je katoliški in če katoliki, ki so v Nemčiji, kakor povsod, kolikor toliko nenacijonalni, kažejo tako mišljenje, koliko slabše m ı potem biti v drugih krogih nemškega naroda!

Podpirajte Društvo slepih!

Oblak svojo ženo. »Moja ženica je edinstvena in vsak dan je zanjo ali melodram ali tragedija — ha-ha.«

»Misli si o meni, kar hočeš,« mu je odvrnila ostro in odsekano. »Pa bom res povedala, in sicer gospej, ki me bo gotovo boljše razumela, kot ti — burkljež.«

»Ne jezi se no! Kar povej, saj tudi jaz rad poslušam.«

»Poslušati, a ne umevati je lakajstvo!«

»Sluga ponižen,« se je poklonil soprog hahljaje.

Oblakove to ni motilo. Govorila je počasi in se vedno bolj razvnemala; lica so ji pordela.

»Vsi poznamo, recimo po plesnem večeru, one čudezne momente, ko ležemo za nekaj ur k počitku: ples se nadaljuje, godba nam svira nepretrgoma v ušesih, zaziblje nas v polsen. V polsnu rajamo še vedno po taktu sladke melodije, vse do popolne onemoglosti... dokler se nam živci ne pomirijo in ne zajadramo v globok, zdravilen spanec. Živčna razdraženost je naravna in jaz se je ne bojim. Pač pa se strašim onih noči, kadar mi skrbi prekladajo glavo. Zaspati ne morem; ko pa me premaga, se pogreznem v bolesten vrtinec, ki mi muči telo in duha. Ne rečem, da si belim glavo z nepotrebnimi skrbmi — najmanj me vznemirjajo opravljivi, zlobni in zavistni jeziki v soseščini ter v sorodstvu — toda so stvari, ki vam ležejo na dušo, ki vas preganjajo še v sanjah. — Zgodilo se je, da mi je moj mož ukradel vso noč.«

»Jaz sem bil tako nesrečen? Nikdar mi nisi tega omenila, ha-ha.«

»Nisem ti, ker se mi je sanjalo, da si umrl.«

»O, jaz srečni. Brez skrbi, še bom živel.«

»Tudi o vas se mi je sanjalo, gospod Zorc. Tako-le je bilo. Moj mož mi pošlje oni teden s potovanja brzojav, ki se je glasil dobesedno: »Pridem jutri s prvim — pošlji dekle kolodvor.« Prvi jutranji prispe ob 4. uri. Zvodaj, o jej. Skrb me je bila, če ne bomo morda zaspali, osobito še služkinja, ki spi kot tnalo. Nje ne zbudi budilka, razen ob 7. uri, ko se je že naspala. Zato sem postavila budilko na svojo nočno omarico. Prihod mojega moža je bil nepričakovan, imela sem opravka drugi dan preko glave.« Oblakova je bistro pogledala Zorca.

»In moji živci, gospa!« je nadaljevala živahno. »Že itak sem rahlega spanja, sedaj pa ta skrb. V polsnu sem ponavljala vedno ene in iste besede: Pošlji — dekle — kolodvor . . . Kako bedasta stilizacija, je-li? Zbudila sem se, besede so mi vršale po možganih. Pošlji dekle . . . In zopet sem zadremala in bledla o tem nezmiselnem pozivu. Zasaniala sem pregrozne sanje. Pomislite, da mi je umrl moj mož. Poslušajte, gospod Zorc!«

»Strašne sanje!« Zorčeva je jedva dihala.

»Strašne, da,« je skrivnostno vzdihnila Oblakova in tiščala roko na srce. Zorc je drsal po stolu.

»Takoj po pogrebu — hu — me je peljal vaš soprog na naš dom. Ondi sem odprla predal pisalne mize mojega moža in vzela sem v roko šop bankovcev.«

»Nimam doma ničesar, vse je v banki,« se je oglasil Oblak.

»Nikar me ne moti! To je postransko. Štela sem denar, prosim, toda kako? Tako-le: Pošlji — dekle — kolodvor — pošlji — dekle — kolodvor . . . Vrgla sem denar po mizi, potem ga je štel gospod Zorc. Gledal me je srepo, s prsti je pa štel. Kako? Tako-le: Pošlji — dekle — kolodvor — pošlji — dekle . . . Njegov glas je naraščal, hreščal kovinsko, zadiral se mi je v možgane: Pošlji — dekle — kolodvor-r-r-r-r! — Planila sem s postelje — budilka poleg mene je besnela . . . Prosim, ali nisem res bolna?«

»Pa še kako! je rekel njen mož in klical natakarja. Molče so se odpravili v garderobo.

•

Izza vogala je pridivjala ledena burja. Dami sta skrili obraz v kožuhovino, gospoda sta si zavihala ovratnika zimskih sukenj do ušes. Oblak je ponudil roko Zorčevi, rekoč:

»Gospa, povejte mi kaj novega o hčerki Danici.«

Oblakova se je oklenila Zorca; molče sta korakala za onima dvema. In ko sta nekoliko zaostala, je šepnila Oblakova:

»Ti si komedijant!«

»Sorodna dušica, toda bolj rutiniran, kot ti.«

»Kaj se ve? Jutri v kavarni? Starega ne bo doma.«

»Kakor želite.«

Oblak in Zorčeva sta ju počakala. Na križišču so se poslovili kot prisrčni prijatelji.

Zapišite si:

„Cvetličarka iz Potsdamskega trga“

bo filmska senzacija Ljubljane.

Prihodnje dni kino „Dvor“

Po slovanskem svetu

Jezikovne naredbe na Češkoslovaškem

Ministrski svet češkoslovaške republike je dne 3. t. m. odobril naredbo za izvedbo jezikovnega zakona. Ta naredba je izšla v zbirki zakonov in naredb dne 4. t. m. in se nanaša na ministrstvo notranjih del pravosodstva, trgovine, javnih del in zdravstva, nadalje tudi na javne korporacije, kolikor so podrejene v tem ministrstvu, in na urade lokalne samouprave. Naredba se ne tiče ministrstva za socijalno skrbstvo, ministrstva prosvete in ministrstva pošt in železnic.

Prvi del jezikovne naredbe se nanaša na sodišče, urade, zavode, podjetja in organe češkoslovaške republike, drugi del obsega določbe o avtonomnih oblastih, zastopstvih in javnih korporacijah, tretji del vsebuje določbe o zaščiti strank, o jezikovni vporabi in o nadzorstvu, četrti del končne določbe. Naredba obsega 20 glavnih odstavkov in sto členov.

Jezikovne naredbe podajajo splošna načela, po katerih naj se uraduje pri vseh državnih uradih, kakor tudi pri uradih lokalne samouprave. **Za službeni državni jezik je določena čehoslovaščina.** Izjeme te določbe so pripuščene 1.) pri sodiščih, v katerih območju živi narodna manjšina, ki šteje 20% vsega prebivalstva in 2.) pri sodiščih in uradih, v čijih okraju je dvetretjinska drugorodna manjšina. V slučaju pod 1.) sprejemajo državni in drugi javni uradi vloge tudi v jeziku manjšine in jih rešujejo ne samo v državnem jeziku, marveč tudi v jeziku narodne manjšine. Ako ni nobene vloge, izda urad rešitev v državnem jeziku; 2.) stranka pa ima pravico, da zahteva v roku treh dni rešitev v svojem, to je manjšinskem jeziku. Pri kazenskem postopanju je javni tožitelj, ako gre za pripadnike manjšine, dolžan podati tožbo tudi v jeziku manjšine. V bistvu odreja naredba, da se pri sodiščih z vsakomur obravnava v njegovem jeziku. Uradni protokoli, kakor tudi vse, kar se tiče notranjega uradovanja, se piše samo v državnem jeziku. Pri javnih knjigah, tiskopisih in zapiskih se uradi poslužujejo vselej na prvem mestu državnega jezika in na drugem mestu šele jezika narodne manjšine.

Tam, kjer je 20% prebivalstva narodne manjšine, se poslužujejo drugi javni uradi državnega jezika na prvem mestu in jezika narodne manjšine na drugem mestu. V drugem slučaju, t. j. pri sodiščih in uradih, čijih delokrog se omejuje samo na en okraj, v katerem živi vsaj dvetretjinska manjšina, se lahko rešujejo vloge v jeziku manjšine samo takrat, ako so vsi udeleženci pripadniki te manjšine. To velja tudi za kazensko postopanje. Povelievalni in službeni jezik orožništva je državni jezik, to je čehoslovaščina. Z uradi tujih držav dopisujejo državni uradi v državnem jeziku.

V državno službo se sprejemajo samo tisti, ki so v besedi in pisavi vešči državnega jezika. Izjemoma se sprejemajo v državno službo tudi osebe z delnim znanjem državnega jezika, ako se zavežejo, da se do gotovega roka popolnoma nauče državnega jezika.

V avtonomnih uradih in v javnih korporacijah in v občinah, kjer ni vsaj 20% pripadnikov drugorodne manjšine, se uraduje v češkoslovaškem jeziku. Kjer živi 20% narodna manjšina, se sprejemajo in rešujejo vloge tudi v jeziku te manjšine. V krajih s 50% manjšino je uradni in razpravni jezik tudi jezik manjšine.

Člen 99. vladne naredbe določa: »Ako zahteva javni interes, da se vporablja državni jezik, lahko politična oblast tam, kjer korporacije ali druge osebe objavljajo z javnimi razglasi ali označujejo z javnimi napisi, namenjenimi prebivalstvu, hiše, posestva ali druge predmete, ki so določeni za javno vporabo, le-tem zaukaže, da morajo te razglase ali označbe izvršiti tudi v državnem, to je v češkoslovaškem jeziku. Občine ne smejo prepovedovati izvešanja ali nalepljenja objav, ako te objave niso pisane ali tiskane v državnem jeziku.« Ta točka se nanaša na javne napise na gostilnah in kavarnah, glede katerih je nedavno upravno sodišče, kakor je znano, razsodilo, da se njih lastnike ne sme siliti, da bi imeli napise nad svojimi lokali tudi v češkoslovaškem jeziku.

Člen 100. se nanaša izključno na jezikovno vporabo v Podkarpatski Rusiji. Ta člen obsega štiri točke in sicer določa: § 1. Dokler jezikovno vporabo v Podkarpatski Rusiji ne uredi deželni zbor, veljajo tudi za tam določbe te naredbe. § 2. V ruskem jeziku se lahko vlagajo vloge pri vseh sodiščih, oblastih in organih v Podkarpatski Rusiji. V istem jeziku se morajo vloge tudi reševati. V tem jeziku morajo poleg češčine biti sestavljeni tudi napisi na uradnih poslopjih. V ruskem jeziku morajo biti izdani tudi vsi uradni razglasi. § 3. Vloge, podane v ruskem jeziku, morajo sprejemati vse avtonomne oblasti in javne korporacije v Podkarpatski Rusiji in jih pod analognimi pogoji, kakor veljajo za državni jezik, tudi reševati v tem jeziku. Pri skupščinah in posvetovanjih teh korporacij se lahko vsakdo poslužuje ruskega jezika in stavi predloge v tem jeziku. Ravno tako morajo napisi na avtonomnih uradih in javnih korporacijah biti poleg češčine sestavljeni tudi v ruskem jeziku. Isto velja tudi za javne razglase teh korporacij. § 4. Nameščenci, ki opravljajo upravo v oblastih in okrajnih uradih, so podrejeni istim predpisom, ki veljajo za državne nameščence.«

Češkoslovaška je dala s to jezikovno naredbo svojim narodnostnim manjšinam vse, kar jim gre. Ako bi Slovenci na Koroškem ali v Primorju uživali take pravice v uradih, kakor jih bodo imeli na primer Nemci na Češkoslovaškem, bi bili lahko zadovoljni. Tudi pod Avstrijo niso Slovenci uživali niti sence teh pravic, ki jih imajo sedaj Nemci na Češkem. Seveda Nemci s temi jezikovnimi naredbami niso zadovoljni, oni bi radi, da bi bila nemščina v takozvanem strnenem nemškem ozemlju in v jezikovno mešanih krajih edini uradni jezik kakor nekoč pod Avstrijo.

Nastopno predavanje prof. Voj. Moleta v Krakovu

Kakor znano, je bil profesor ljubljanske univerze g. dr. Vojeslav Molè poklican v Krakov, da predava tamkaj o zgodovini vzhodne (slovanske) umetnosti. S tem se je v Krakovu začela ustvarjati misel »Slovanskega Instituta«, in stolica za zgodovino slovanske umetnosti, ki jo je — kontraktualno na leto dni — zasedel g. Molè, je prva izmed realiziranih stolic tega Instituta. V nastopnem predavanju je prof. Molè razpravljal o »Osnovah bizantinske umetnosti«. Predavanje je sedaj izšlo v tisku v reviji »Przeglad wspolczesny« (dec. 1925, Krakow).

Pogledi na »bizantinsko« umetnost so se v zadnjih desetletjih bistveno izpremenili; g. prof. Molè je s svojimi razpravami v ljubljanskem kulturno-zgodovinskem Zborniku in drugje v mnogočem razčistil odnošaj med zapadno in vzhodno umetnostjo. V nastopnem predavanju v Krakovu je o tem izvajal tako-le: »Kaj je pravzaprav — Carigrad (Konstantinopol)?« Predvsem je to novi Rim, ki ga je Konstantin Veliki nad Bosporom sezidal po vzorcu prestolnice nad Tibero, mesto s cesarskimi tradicijami, ki je posnemalo arhitekturo Rima. Ta Konstantinopol je sicer kmalu izginil, ali rimske tradicije so ostale. Bospor pa ni Tibera, saj ne leži v srcu sveta latinskega, ampak helenističnega in zato so se rimske tradicije neločljivo zvezale z umetnostjo kosmopolitičnega helenizma, ko se je razraščal nad ruinami starega Vzhoda. Tretji činitelj bizantinske umetnosti je bila umetnost Vzhoda samega, ki se je, odkar je rimsko cesarstvo začelo propadati, budila v novo življenje v krajih, ki niso nikoli bili popolnoma helenizirani, ter je izven mej imperija doživel veliki preporod v državi Arsacidov in Sasanidov. Vse te sestavine je družil in vezal v celino najvažnejši element, duševni element, namreč krščanstvo, ne samo kot religija, nego kot temelj vsega socijalnega življenja. Zanimivo bi bilo vedeti, kako so mislili o umetnosti Bizantinci sami, ali na žalost nam bogata bizantinska literatura ni zapustila dela, ki bi iz njega mogli razvideti bizantinsko teorijo umetnosti. Vsekakor pa je bizantinska umetnost imela kljub vnanjim helenističnim formam svoje lastno vsebino in je izražala svoje duševno življenje, udarila je temelje umetniškega življenja številnim novim narodom in da so njenim formam podlegali celo narodi, ki so imeli že svojo enotno, jako razvito umetnost (Zapad v romanski dobi), v tem tiči njena veličina in njen zgodovinski pomen.

Resolucije slovanskega zbora v Sofiji

Slavjanskoto družestvo v Sofiji je nam poslalo v objavo te-le resolucije, ki so bile sprejete na slovanskem zboru v Sofiji dne 7. decembra: 1. V interesu naučnega in kulturnega zbližanja Slovanov je, da se organizujejo sploh vsa, ne samo špecijalna medslovanska društva, ki naj vzbujajo slovansko samozavest in širijo medsebojno spoznavanje in zbližanje na kulturni podlagi. Želeti bi bilo, da bi taka društva in take organizacije poleg referatov, predavanj in jezikovnih kurzov sklicavale zbore in prirejale sestanke slovanske omladine, na katerih bi le-ta spoznavala slovanske narode in probleme, ki jih zanimajo. 2. V svrho zbližanja na naučnem in umetniškem polju naj se od časa do časa prirejajo kulturnonaučni in umetniški kongresi. 3. Slovansko časopisje naj skrbi za medsebojno spoznavanje slovanskih narodov in naj v to svrho uvede **posebne rubrike**, posvečene slovanskim narodom in njih težnjam. Vesti, tičoče se Slovanov, naj bodo objektivne, blagohotne, brez vsake zlobne tendence. 4. Želeti bi bilo, da se med posameznimi slovanskimi narodi zamenjavajo profesorji in študenti. 5. Slovanski znanstveniki, književniki in publicisti naj med sabo zamenjavajo svoja dela in naj so drug drugemu na bratsko uslugo. 6. Slovanski časopisi naj stopijo v medsebojno zameno svojih listov, isto naj store tudi drugi zavodi, ki izdajajo perijodične časopise in knjige. Posebno bi bilo želeti, da bi med sabo zamenjavali svoja izdanja slovanski znanstveni instituti, predvsem akademije in vseučilišča. 7. V enem izmed slovanskih središč naj se otvori specijalna slovanska knjigarna. 8. Vse slovanske organizacije in vsi delavci za slovansko edinstvo naj se zavzemajo za kulturno svobodo slovanskih narodov.

Otvoritev slovanskega seminarja v Krakovu. Dne 3. t. m. je bil v Krakovu otvorjen slovanski seminar, o katerem smo že pisali. K otvoritvi je prispelo mnogo gostov iz Prage in Varšave. Na čast gostov je priredila mestna občina krakovska na predvečer banket, na katerem so vsi govorniki poudarjali velik pomen slovanske ideje. Slavnostna otvoritev se je vršila v dvorani »Malopolskega Towarzajstwa«. Otvoritveni govor je imel prof. Styrylsky. V svojem govoru je poudarjal, da so se po vojni prvič sestali v Krakovu zastopniki slovanskih narodov k skupnemu delu, ki naj služi blagru slovanskih narodnosti. V tem delstvu zre govornik izraz naraščajoče sile Slovanstva, začetek izpolnitve prorokovanja velikega poljskega pesnika Mickiewicza da prevzemo enkrat Slovani vodstvo v duhovnem življenju Evrope. Na to je pozdravil navzoče odlične goste, med njimi zlasti mestnega župana dr. Wielgusa, češkoslov. poslanca Karla Mocifa, čslov. konzula v Krakovu Sedlivega, čslov. poslanca Hrdino, prof. Matulo iz Prage in oba bolgarska odposlanca dr. Gavriljskega in S. Drenovskega. V imenu poljedelskega ministra je pozdravil podjetje njegov pomočnik Raczynski, v imenu mesta pa župan dr. Wielgus, ki je izrazil svoje zadovoljstvo, da je bil izbran Krakov za sedež seminarja, ki ima velik smoter zbliževati slovanske narode. Bolgar Slavčo Denovski je poudarjal potrebo enotne slovanske kulture, ki edina privede Slovanstvo k veliki bodočnosti. V imenu Čehov so govorili posl. inž. Hrdlina, poslanik Mečič in Janko Ursiny; v imenu Jugoslovenov Dačić, v imenu Poljakov pa Chmielewski, posl. Brodacki, Jura, Olewinsk, Bancer, Litwin in Zalenski. Nato je imel profesor Grabowski otvoritveno predavanje o temi: »Poljska in Slovanstvo«. Po končani otvoritveni slavnosti so se gostje napotili pred spomenik Mickiewicza in Kosciuska, kjer so položili vence.

Lev Trockij o sovjetskih časopisih. V Moskvi so imeli te dni pod predsedništvom Leva Trockega sestanek izdajatelji sovjetskih časopisov. Glavni smoter sestanka je bil zboljšanje listov v vsebinskem in grafičnotehničnem oziru. Trockij je ostro kritiziral tehnično ureditev sovjetskih listov in je v podkrepljenje svoje kritike predložil eno številko »Izvestij«. Naglašal e, da so ti listi naravnost škandalozno urejevani. Končno je Trockij predlagal, da bi se poslal vsaki tiskarni po 1 izvod londonskih »Times«, da vidijo, kako mora biti urejevan dober list.

Na poti k češkoslovaško - poljski uniji. Zdi se, da jemljejo poljski politični krogi idejo o poljsko - češko - slovaški uniji za bolj resno, kakor se je sprva pričakovalo. Dne 29. januarja je imel v Varšavi sejo glavni odbor ljudske stranke Piast in na tej seji so bile v razpravi te - le točke: poročilo bivšega ministrskega predsednika Witosa o politični situaciji, referat ministra trgovine in obrti o gospodarskem položaju in **poročilo poslanca Dembskega o poljsko-češkoslovaški uniji.** Po vsestranski, zelo živahni debati je bila sprejeta ta - le resolucija: Ljudska stranka Piast je prepričana, da mora imeti zunanja politika za cilj utrditev miru, kakor tudi politično in gospodarsko konsolidacijo Evrope. Poljska politika mora stremiti za tem, da naveže čim najožje stike s svojimi sosedi. Glavni odbor ljudske stranke Piast priporoča parlamentarni komisiji za zunanjo politiko, da bi posvetila vso skrb in pozornost vprašanju poljsko-češkoslovaške unije in podvrgla to vprašanje najresnejšemu študiju. — Iz te rezolucije se da sklepati, da bo Witoševa stranka za to idejo pričela s kampanjo tudi v parlamentu. »Rzec Pospolita« objavlja razgovore s predsednikom zunanjega odbora v poljskem parlamentu posl. Dembskim o vprašanju poljsko-češkoslov. unije. Prof. Dembski je povdarjal, da zahteva vprašanje poljsko-češkoslov. unije popolno enodušnost javnega mnenja v obeh državah glede gotovih političnih in gospodarskih problemov. Z ozirom na to je tudi sklenil glavni odbor ljudske stranke Piast izvoliti poseben odbor, ki naj študira vprašanje politične in gospodarske unije. Politična unija bi morala biti naravna posledica carinske unije. Predpogoj politične unije bi bil enotni program zunanje politike obeh držav.

Bolgarski glasbeni umetniki na Dunaju. Nemci še vedno skušajo vzdržati intimne stike z Bolgari, ki so jih navezali z njimi med svetovno vojno. Trudijo se na vse načine, da jih navežejo čim najbolj nase. Zato vabijo v Nemčijo in v Avstrijo bolgarske dijake, znanstvenike, umetnike, žurnaliste, ker se zavedajo, da si najlagje preko teh pridobe vpliv na bolgarsko javnost. S štipendijami in raznimi drugimi ugodnostmi so privabili na nemške univerze večino bolgarskih dijakov, ki študirajo v inozemstvu, in so sistematično na delu, da prihaja v Nemčijo in v Avstrijo čim največ bolgarskih profesorjev, umetnikov in drugih kulturnih delavcev. S tem so dosegli, da je mnogo teh, zlasti kar je mlajše generacije, že danes nemško orijentiranih. Prvenstvo v tej smotreno zasnovani akciji pripada Dunaju. Baš te dni sta nastopila na Dunaju dva bolgarska umetnika in sicer baritonist Narodnega gledališča v Sofiji Ceko Karolev in kapelnik tega gledališča T. Hadžijev. Oba sta nastopila v dunajski »Volksoperi« v »Trubadurju«, prvi v vlogi grofa Lune, drugi pa kot dirigent. Obema pojo dunajski listi hvalo, ne moremo pa razsoditi, ali je ta hvala iskreno mišljena ali je zgolj preračunjena za gotove namene. Ako je iskrena, smo je veseli, kakor smo veseli vsakega slovanskega uspeha.

Sovjetski »Requiem«. Ravnatelj državnega konservatorija v Moskvi, Šiškov, je skomponiral velik oratorij za soliste, zbor in orkester. Zbor je posvečen spominu Vladimirja Iljiča Ljenina. Besedilo za skladbo je sestavil pesnik Bjeljajev. Oratorij se je prvič izvajal dne 22. januarja, na dan druge obletnice Ljeninove smrti ter baje predstavlja nov tip glasbe. Dejanje predoča občutke žalujoče množice; muzika je pisana nekako v Skrjabinovem slogu. Orkester mora markirati celo žvižganje siren v tovarnah. Konec skladbe izzveneva v veliko fugo, ki se končuje z internacijonalno marseljezo. Izvedba »Rdečega Requiema« je v Moskvi trajala 40 minut.

Inozemska politika

Priključitev Avstrije k Nemčiji in Francija

n Pariz, 7. februarja.

Pariški «Temps» je posvetil uvodni članek sobotne številke avstrijskemu vprašanju. «Tempsova» izvajanja so pomembna, ker ni nobena tajnost, da dobiva ta resni dnevnik svoje informacije in često tudi direktive naravnost iz francoskega zunanjega ministrstva. «Tempsov» uvodnik se nanaša na članek «Avstrija in priključitev k Reichu», ki ga prinaša ista številka izpod peresa «važne avstrijske osebnosti».

Navedimo najprej nekaj misli in trditev iz članka tega Avstrijca. Pisec pravi:

«V Avstriji in še posebej na Dunaju je vzvod, na katerem sloni sistem nove srednje Evrope. Zato se more le v Avstriji in samo potom Avstrije ogrožati zemljevid podonavskih držav, kakršen je bil načrtan v Saint - Germainu.» Avtor hiti zatrjevati, da Avstrijci niso prav nič podobni madžarskim ponarejevalcem in da «ne snujejo nikakršnih kovarstev proti komurkoli.»

Vendar francoska javnost niti izdaleka ne pozna avstrijskih reparacij: «Ne mislite vendar v Parizu še naprej, da se bo Avstrija, potem ko je sprejela ženevski statut, zadovoljila s tem, da nadaljuje pot gospodarske obnove in da se za vso bodočnost podvrže državnemu sistemu in zemljevidu, o katerem smo pravkar govorili. **Otresite se zmote! Sedanja Avstrija nima volje do obstoja v današnji obliki: ona se niti malo ni odrekla famozni «priključitvi» k Nemčiji!»**

«Avstrija ne mara živeti v bodočnosti lastnega državnega življenja v okviru mej, ki so ji bile vsiljene . . . Prebivalci «nove Avstrije» se hočejo **priključiti Nemčiji**, pa najsi ima to kakršne hoče posledice. To je dejstvo, pred katerim «povprečni Francoz» ne sme zapirati oči. Kdor ima oči odprte, mora priznati, da **vsi oni, ki se pečajo v Avstriji z zunanjo politiko, vodijo politiko «priključitve». Kdor ne izvaja te politike, sploh ne izvaja nobene. To je jasno kot beli dan slehernemu, kdor živi v Avstriji, in ne morem doumeti, zakaj v Franciji ne bi uvideli, da je res tako.»**

«Važna avstrijska osebnost» zatrjuje, da je bila prva leta po vojni Avstrija volina živeti lastno državno življenje: «Vodila je aktivno politiko, vrgla se je z vso vnemo na delo, **stremeč po pridobitvi nekaterih spornih pokrajin.»** Toda finančna kriza in njej sledeča gospodarska kriza je ubila voljo za aktivno politiko v prid samostojne Avstrije. Prišlo je tako daleč, da «razne avstrijske vlade ne najdejo za avstrijski problem druge rešitve kot enostavno solucijo, da Avstrija utone v celoti velike nemške nacije, ki se bo na koncu koncev že nekako izkopala iz težav.» Na sleherno pritožbo davkoplačevalcev in vse druge neprijetnosti se odgovarja enostavno: «Res je, da tako ne gre več naprej. Priključimo se Nemčiji! Za mizo, kjer je pripravljeno za deset oseb, bo tudi enajsti še našel svoj delež.»

Priključitvena misel se je v Avstriji tako vsidrala, da «kdor o njej diskutira, izdaja sveto stvar, vsak skeptik je izdajalec in zamaše mu usta z zasramovanjem in s kričanjem.» **«Priključitev je edina politika, ki se je v Avstriji mogla obdržati,** edina, ki je zmagala nad vsemi nasprotniki in ki neustrašeno koraka k svojemu določenemu cilju. Ker ni nobene druge politike, je ta edina, ki ima izgled na uspeh.» To je seveda tudi politika današnjega Ramekovega kabineta. «Vse avstrijske vlade vodijo svojo zunanjo politiko z neko boječnostjo in rabijo **dvoumne fraze**, ki naj doma zadovoljijo zahtevo po priključitvi in ki se na drugi strani inspirira **od ganljivega zaupanja v naivnost in nepoučenost inozemstva.»**

Kako se sodi v Avstriji o stališču, ki ga bodo druge države zavzele napram priključitvi Avstrije Nemčiji, nam pove pisec tako-le: **«Molk velesil dovoljuje nado, da njihovo nasprotovanje ne bo nepopustljivo.** Na Dunaju pravijo, da bodo tako v Ženevi kot pri zavezniških vladah navsezadnje razumeli, da tu gre za spontano evolucijo in za neizbežno nujnost . . .»

«Temps» odgovarja na uvodnem mestu na izvajanja avstrijskega politika med drugim sledeče:

«Tak položaj je nadvse resen in nevaren. Mednarodni krogi, ki so najbolje razpoloženi napram donavski republiki, ki niso zanemarili nobenega truda, da ji pomorejo v uri krize, da jo rešijo katastrofe, **ne morejo niti za trenutek dopustiti da bi bila priključitev k Nemčiji edina rešitev avstrijskega problema,** ki še preostaja. Taka solucija bi razdrla novo ravnotežje v srednji Evropi, ravnotežje, čigar ohranitev je eden bistvenih pogojev splošnega miru. Spas Evrope pa je važnejši kot vsi drugi oziri. Niti v Zvezi narodov niti drugod se ne more rešitev Evrope žrtvovati za blagor Avstrije. Če hočejo ali če nočejo v Berlinu in na Dunaju, se bo Avstrija morala prilagoditi splošnim potrebam evropskega reda, kakršnega je ustvarila zmaga zaveznikov. S pomočjo sil, ki ji ni manjkala v težkih okoliščinah, more, če ima voljo za to, ostati samostojna država, ki je po pravici ponosna na svojo neodvisnost.»

Da se Avstriji vrne volja do samostojnega življenja, priporoča «Temps» tako - le zdravilo:

«Mi neprestano trdimo, da se da avstrijski narod najzanesljiveje odvrniti od nemogoče priključitve k Reichu, **če se Avstriji zagotove sredstva, da bi mogla z lastnim naporom živeti na gospodarskem polju . . .** V tem oziru se ni storilo vse, kar je bilo mogoče storiti, in zadelo se je na nepremagljiva interesna nasprotstva, **na katera smo že** večkrat opozorili . . .»

«Temps» s tem - le stavkom očividno misli na stališče «nasledstvenih» držav, ki ne marajo uničiti svoje industrije, ki se branijo katastrofalne invazije avstrijskih izdelkov in nočejo žrtvovati svoje gospodarske samostojnosti samo za to, da bi Dunaj nehal groziti s priključitvijo Nemčiji. «Tempsova» izvajanja dokazujejo, da je navzlic jasnemu opozorilu svojega avstrijskega dopisnika še vedno ostal «povprečen Francoz, v čigar naivnost ima avstrijska diplomacija tako ganljivo zaupanje.» Da se misli Avstrija prej ali slej priključiti Nemčiji, je jasno. Današnja njena agitacija pa ni le propaganda za «Anschluß», temveč tudi čisto navadno izsiljevanje napram velesilam, zlasti napram Franciji, ki se najbolj boji priključitve. «Temps» bi moral pomisliti, da se je Avstrija duhovno itak že priključila Nemčiji, da je bi utrjeno gospodarstvo ne oviralo, da ne bi pri prvi priložnosti, n. pr. v slučaju konflikta, tudi javno stopila na stran Nemčije in pozvala nemške čete na Karavanke in na Donavo.

Za mir Evrope in za varnost Francije bi bilo pametnejše in zanesljivejše, jačati pozicije Jugoslavije, Češkoslovaške in drugih narodnih držav, kot na škodo teh res zanesljivih in zvestih sil dajati potuho gospodarskemu imperijalizmu Avstrije, današnje zaveznice, jutri pa morda že sestavnega dela Velike Nemčije.

— **Čuvajte svoje lice od kvarljivega učinka mila, ki Vam povzroča mozolje, prezgodnje gube in druge kožne izpuščaje. Uporabljajte za umivanje lic oz. obraza edino perfektno in od mnogih zdravnikov priporočeno sredstvo pariško emulzijo »Visagine Adelina Patti«, s katero boste dosegli trajno svežost polti in odstranjuje vse kožne bolezni. Priznanja prihajajo dnevno. Dobiva se v lekarnah, drogerijah in parfumerijah za ceno Din 30 stekleničica. Glavno skladišče za Jugoslavijo: Zagreb, Gajeva ulica 8.**

Svila od Mez Vater i sinovi

je najboljša za šivanje, vezenje in luknjičanje.

Dobi se v vsaki modni trgovini
Glavna zaloga pri

Djakovič i Spiller,

Zagreb, Zrinjski trg 15.

Šah

Boj za državno prvenstvo

V nedeljo dne 14. t. m. se bo odigrala v Zagrebu odločilna tekma za državno prvenstvo med teami Novega Sada in Zagreba. Ljubljana je, kakor znano, iz tega boja izpadla, ker so po neodločenem boju ljubljanski igralci potrošili več časa kot Zagrebčani, kar je imelo za posledico poraz.

V nedeljo pade torej odločitev, kdo bo prvak med jugoslovenskimi mesti. Novi Sad razpolaga z izbornim, jako močnim moštvom; med drugimi bo igral za Novi Sad tudi nacijonalni mojster prof. Cirić. Pa tudi imena, kot prof. Feuer, k. je v Subotici delil drugo in tretje mesto z dr. Singerjem, nadalje Kulžinski, zelo talentirani ruski igralec in novosadski prvaki Gribušin, dr. Iljič in Vidor jamčijo, da bo borba trdovratna in žilava. Zagrebčani nastopijo v isti postavi, kot proti Ljubljani. Prve štiri deske so izredno močno zasedene: dr. Leo Singer, Agapjejev, Kosta Rožič in Goldmann. Na teh štirih deskah so šanse za Zagrebčane po našem mnenju nekoliko boljše. Nevarnost za Zagreb pomeni «spodja hiša», ki je pri Novosadčanih izredno močna.

Mednarodni Filidorjev spominski turnir. V Franciji se vrši vsako leto spominski turnir na čast velikemu francoskemu šahovskemu geniju Filidorju. Letos se je turnir vršil v Hyeresu, letovišču v južni Franciji. Na splošno presenečenje je zmagal pariški amater Beratey. Drugi je bil znani velemojster Janovski in tretji talentirani Tržačan Maks Romich.

Šahovska Velika noč v Dresdenu. Na letošnjo Veliko noč bo glavno mesto Saksonske središče šahovske pozornosti. Vršil se bo velik internacijonalni turnir z Aljelinom Niemcovičem in Tartakoverjem in nekaterimi nemškimi mojstri. Poleg tega bosta tamkaj dva glavna turnirja za prvovrstne amaterje in bo zborovala istočasno tudi nemška šahovska zveza. Glavno pozornost pa bo zbujal match Avstrija-Nemčija, ki se bo odigral med turnirjem. Ta čas se bo po pravici lahko imenoval šahovski veliki teden.

•

Aljehin je v Londonu igral simultansko slepo produkcijo z osmimi prvovrstnimi igralci, med katerimi se je nahajal tudi angleški mojster Jesty. Dobil je vseh osem partij po hudem boju. — Lasker pa je v Newyorku dobil proti 37 nasprotnikom 35 partij in 2 remiziral.

•

Ljubljanski šahovski klub sklicuje za petek, 12. t. m. širši sestanek v igralni sobi kavarne «Emona». Ker je dnevni red važen, je udeležba potrebna.

Kulturni pregled

Gledališki repertoarji

Ljubljanska drama

Začetek ob 20. uri.

Četrtek, 11.: «Druga mladost». C.
Petek, 12.: Zaprto.
Sobota, 13.: «Ani Cristie». Premijera. Izv.
Nedelja, 14.: ob 15.: «Druga mladost». Ljudska predstava po znižanih cenah. Izven. Ob 20.: «Ani Cristie». Ljudska predstava po znižanih cenah. Izv.
Pondeljek, 15.: «Henrik IV.» D.
Torek, 16.: Zaprto.

Ljubljanska opera

Začetek ob pol 20. uri.

Četrtek, 11.: «Zvedave ženske». E.
Petek, 12.: «Don Juan». D.
Sobota, 13.: «Tosca». Izv.
Nedelja, 14.: ob 15.: «Zvedave ženske». Ljudska predstava po znižanih cenah. Izv
Pondeljek, 15.: «Don Juan». B.
Torek, 16.: Zaprto.
Sreda, 17.: «Večni mornar». Premijera. Izv.

Mariborsko gledališče

Začetek ob 20 uri.

Sobota, 13.: «Cigani». Premijera.

Francoski glas o kiparju Dolinarju

Pariški list »La Revue Moderne« objavlja simpatično pisano kritiko o našem kiparju Lojzetu Dolinarju. G. Clement Morro piše o njem takole:

Par fotografij, ki so bile razstavljene v jugoslovenski sekciji na mednarodni razstavi dekorativnih umetnosti v Parizu, nas je opozorilo na mogočnega kiparja, ki je tudi v lastni domovini na glasu dobrega mojstra.

Dela, katera smo videli, so predstavljala metope, določene za neko palačo v Ljubljani. Ena izmed skulptur je bila »Delo«, skupina dveh golih teles z razvitimi mišicami. Plastika, delana zelo moderno, je bila tako izrazita, da smo dobili skoraj vtis mehanizma, ki se preliva skozi človeško telo, katerega so upognili trdi zakoni dela.

Lojzeta Dolinarja bi lahko primerjali z Rodinom, na katerega spominja mož posebno po nagrobnem spomeniku, ki stoji na Krekovem grobu. Kdor vidi to skulpturo, se ne more otresti misli na Rodinovega »Misleca«. To seveda pravim, ne da bi hotel s tem prizadeti Dolinarjev talent in kiparjevo osebnost.

Sledе beležke in podatki o Dolinarjevem življenju, študiranju in delu. G. Morro ne pozabi omeniti tudi dejstva, da je g. Dolinar delal v istem ateljeju kot bivša učenka kiparja Rodina, miss Malvina Hoffmanova v Newyorku. Končno omenja zadnja Dolinarjeva dela: nagrobnik za Praprotnikovo grobnico v Ljubljani, dekorativni fris za palačo Jadranske banke v Beogradu, monumentalno skulpturo za Narodno skupščino v Beogradu, portrete, kompozicije za drobno keramično plastiko, skulpture v lesu ter plakete, od katerih se omenja kot posebnost plaketa za Jugoslovenskega Sokola.

Wagnerjev «Večni mornar»

(K petkovi premijeri v ljubljanski operi).

Rihard Wagner je največji dramatski skladatelj 19. stoletja in brez dvoma najenergičnejši muzikalni mislec vseh časov, obenem pesnik (tekste svojih oper je zlagal sam) zelo genijalne in mogočne koncepcije. Rodil se je bil 22. maja 1813 v Lipskem, umrl pa je 13. februarja 1883 v Bayreuthu, kjer je v zadnjem desetletju svojega življenja s pomočjo svojih somišlenikov ustanovil in sezidal nacionalno nemško gledališče za vprizarjanje muzikalno dramatičnih slavnostnih iger, ki je omejeno le na izvajanja Wagnerjevih oper ter še danes obstoja. Kot skladatelj je prehodil Wagner dolgo razvojno pot, ki jo dele v tri perijode: mladostne skladbe z vštetо opero »Rienzi«, kjer je dosegel ideal velike opere in ga obenem zaključil, dobo od »Večnega mornarja« do »Lohengrina«, kjer dohiti specifični muzik Wagner prej dozorelega pesnika Wagnerja in dobo konsekventne izvedbe v njegovih spisih formuliranih reformatorskih idej od »Rendrega zlata« do »Parsifala«. Vsa ta pot razvoja je bila obenem genijalnega napredovanja. Z »Lohengrinom« je dosegla romantična opera svoj višek. Od tod naprej se je razvil Wagner v skladatelja takozvanega celotnoumetniškega dela, ki naj združi v sebi vse umetnosti za predstavljanje drame. Poglavitno pri tem je razmerje med Wagnerjevim simfoničnim orkestrom in njegovo peto besedo. Orkester nadomešča takorekoč antični kor in komentira vsa intimna občutja vidnega dejanja. Tako komentiranje omogoča raba takozvanega vodilnega motiva.

Število Wagnerjevih oper je veliko. Izvzemši mladostna dela so vse vsakemu izobražencu vsaj po imenih in opisih znane. »Večni mornar« spada v drugo dobo Wagnerjevega ustvarjanja, kaže pa že jasno vsa bistva velikega skladatelja. Sicer se je drži še nekaj ostankov stare opere, vendar pa tvori še celotno muzikalno enoto kot dramatična tridejanska balada. Celo delo zraste tako v tekstovnem kakor v muzikalnem oziru iz balade, ki jo poje Senta o Večnem mornarju. — Premijera »Večnega mornarja« v Ljubljani bo izven abonmaja, ker so vprizoritve Wagnerjevih del za vsako gledališče, gledališko kulturni dogodki prvega reda. Pričakovati je, da bo tudi ljubljansko občinstvo pri »Večnem mornarju« vedno napolnilo hišo.

Važna in zanimiva knjiga

Dr. Albin Ogris: Politične stranke, 8, VIII. in 270 strani, 1926, Samozaložba. Predgovor napisal dr. Albert Kramer.

Ta že na prvi pogled veleaktualen spis obravnava *najspornejša in najkočljivejša vprašanja notranje politike* ter skuša v strnjeni obliki podati *sistematično sliko* sodobnega političnega strankarstva in v glavnih potezah orisati socialno tehnologijo moderne demokracije. V podrobnem je vsebina knjige naslednja:

Predgovor in *uvod.*

I. Poglavje: Sociologija političnega strankarstva. 1.) Vidiki in perspektive. 2.) Socialna kontrola. 3.) Fiktivnost in socialnost pojmov. 4.) Pojem stranke. 5.) Kaj je država? 6.) Odnosi med državo in politično stranko. 7.) Strankotvorni činitelji.

II. Poglavje: Idejna in tehnična organizacija politične stranke. A. Idejna organizacija: 1.) Strankina ideologija kot pravec in merilo socialnega dogajanja. 2.) Programi. 3.) Strankarska disciplina. 4.) Javno mnenje. 5.) Tisk kot sredstvo socialne ekonomizacije. B. Tehnična organizacija: 1.) Strankarska organizacija kot pogoj parlamentarne organizacije. 2.) Agitacija in propaganda. 3.) Strankini vodniki, oligarhi in birokrati.

III. Poglavje: Funkcije političnih strank v pravotvornem procesu: 1.) Metode in stopnje pravotvornega procesa. 2. Volilna funkcija in njene metode. 3.) Parlament kot realizator močanske volje političnih strank. 4.) Zakonodaja, njene metode in njena reforma. 5.) Politično strankarstvo v državni upravi.

O ceni knjige se mora reči, da je z ozirom na sedanje razmere na slovenskem knjižnem trgu izredno nizka; znaša z navadno poštnino 42 Din, po pošti priporočeno: 45 Din, za inozemstvo: 45 Din, za dijake pa 35 Din. Naroča se pri pisatelju-samozaložniku v Ljubljani, Ciril-Metodova ulica št. 19.

Premijera Wagnerjeve opere »Večni mornar« je vsled velikih tehničnih priprav, ki so za to veliko in v odersko tehnično pogledu izredno težko delo potrebna prestavljena na sredo, dne 17. t. m. Delavnice do današnjega dne še niso mogle izvršiti vesga dela. Premijera se vrši kot izven predstava in bodo vstopnice od sobote dalje v predprodaji pri dnevni blagajni v operi.

V petek, dne 12. t. m. se poje po daljšem presledku za abonente reda »D« Mozartova klasična opera »Don Juan«. Naslovno vlogo poje g. Balaban, najtežavnejšo vlogo Reporella pa poje naš Betetto. Glavne ženske vloge so v rokah gg. Čaletove, Lovšetove in Thalerjeve. Ostale vloge pojo: Kovač, Rumpelj, Župan. Dirigent Niko Štritof, režiser prof. Šest.

Slovenska gledališke gojenke v tujini. Bivša ljubljanska baletna plesalka **Rut Vavpotičeva** obiskuje že drugo leto šolo slavne Gončarove v Parizu. Ruska umetnica Gončarova je poslala upravi Narod. gledališča v Ljubljani izredno ugodno spričevalo o uspešnem napredovanju gdč. Vavpotičeve. Mlada naša rojakinja, ki je že doma kazala bodisi na lastnih prireditvah bodisi pri opernih predstavah velik talent, je imela tudi v Parizu že večkrat priliko nastopiti na koncertnih in propagandnih slovanskih prireditvah kot solista pred najbolj kritično publiko. Gdč. Vavpotičeva se šola dalje v pariškem gledališču Châtelet, znanem po baletnih monstre prireditvah. — Na dunajski dramatski akademiji pa sta gdč. **Nada Obereignerjeva** in gdč. **Maša Slavčeva.** Prva je na oddelku dr. Schulbauerja, druga pa dr. Beera, obe v 1. razredu. Poročila o njunem napredovanju so jako ugodna.

Miha Maleš v praškem tisku. Nedeljska ilustrirana priloga praškega dnevnika »Prager Presse« prinaša dve reprodukciji slikarskih izdelkov Mihe Maleša, med njimi tudi slikarjev avtoportret v lesorezu.

Repertoar Nar. gedališča v Beogradu in Zagrebu. Beograd: Boris Godunov, Aida, Smrt Uroša V., Labodje jezero, Vozel, Gjido, Koncert beograjske filharmonije, Osma žena, Traviata, Kean, Zona Zamilrova. — Zagreb: Walküra (z g. Skupjewskim v vlogi Siegmunda). Lakmé, Kirnanja, Pustolovec pred durmi, Miloševa ženitev, Matija Gubec, Carmen.

Hranilovićeva spomenica. V Novem Sadu je izšla »Hranilovićea spomenica«, katero je izdal poseben odbor, ki skrbi za postavitev spomenika pokojnemu pesniku in članu novosadske sekcije Novinarskega Udruženja. Spomenica je izšla z zelo zanimivo vsebino ter stane 60 Din. Naroča se pri uredništvu »Hranilovićeve« spomenice v Novem Sadu, Ustavska ulica 46.

Narodno gledališče v Osijeku je prestalo hudo finančno krizo, ker je imelo velik dolg iz prejšnjih sezon. Novemu upravniku g. Rukavini se je posrečilo doseči, da je prevzela odplačevanje starih dolgov država in nakazala gledališču izdatni kredit. Pod novo upravo se deluje marljivo in točno; maloštevilni ansambl vrši dolžnost v polni meri. Abonenti so četverni, a—d, igra se vsak večer, razen ob pondeljkih; ob nedeljah imajo po dve predstavi. Dijaške predstave se vrše ob petkih. Vrhu tega se prirejajo koncerti ali matineje. Doslej je igrala drama komade: »Allons enfanst!« Iva Vojnovića, »Tomislav« Miletića, »Kralj Lear« Shakespearja, »Božji človek« M. Begovića, »Pirovanje« Dimitrijevića, »Cyrano, »Sumljiva oseba«, Br. Nušića, »Hasanaginica« Ogrizovića, »Graničarji« Freudenreicha, »Zvesti Maks«, »Morfij«, »Kaj hoče žena«, »Mali Biragi«, »Lumpacij Vagabund«, »Sirotna devočka« i. dr. Opera je prinesla sledeči repertoar: Zrinjski, Aida, Traviata, Žongler, Tosca, Betterfly, Rusalka, Ples v maskah, Nižava, Samson in Dalila. Operete so bile: Grofica Marica (40 krat!), Kneginja Čardaša, Začarani dvor, Holandska ženica, Madame Pompadour, Pappenheim in Orlov. Gostovali so gg. Zikova, Popova, Gjungjenac, Adamović, Cindrova, Šimenc, Knitti i. dr. Obisk je vedno dober.

Jugoslovansko petje in godba pred 50 leti. Jugoslovanstvo ima v nas Slovencih vedeto proti tujstvu. Ako Slovenec pade, pade i drugo. Nobeden vodja ne bode pustil vedet brez pomoči, in tako ne sme pustiti Jugoslovanstvo Slovenstva brez pomoči. In če kje najdemo vezila mej nami, ai vsaj **pripravljajočega sredstva za zdinjenje,** tak v vzajemnem podpiranju jugoslovanskega petja in godbe: te glasove vsi razumemo, in ako jih dobro, ne bodemo i gluhi proti drugim. Torej na pomoč, jugoslovanski rodoljubi, umiraloči naši godbi! (Stanc v »Sl. Narodu« 1876, 8. februarja) — Jugoslovenska misel o duhovnem zjedinjenju ni torej šele od včeraj, nego je nahajala krepkega izraza že pred 50 leti.

O historični razstavi portretnega slikarstva na Slovenskem poroča v zagrebški »Jugoslov. Njivi« od 1. februarja 1926. slikar-grafik prof. Milanko Gjurić.

Premijera dramatizacije Šenoinovega »Zlatarjevega zlata« v zagrebški drami. V Zagrebu je vprizorilo dramsko gledališče te dni Ivanovo dramatizacilo romana Avgusta Šenoe »Zlatarjevo zlato«. Stvar je dobro izpadla in kritika ugotavlja, da se je gledališče s tem delom obogatilo za dobro ljudsko dramo. Režiser je g. Tito Strozzi, inscenacijo pa je oskrbel slikar Marijan Trepše.

Priprave za razstavo v Filadelfiji ustavljene. Ministrstvo za trgovino, ki je poverilo priprave za razstavo v Filadelfiji zagrebškemu slikarju prof. Tomislavu Krizmanu, je sedaj svoja naročila preklicalo. Merodajni krogi sodijo, radi tega, da naša država sploh ne pojne v Ameriko.

Načrt za nov ruski zakon o avtorskem pravu. Društvo ruskih oderskih pisateljev in skladateljev v Ljeningradu sklicuje za bližnjo prihodnost protestno zborovanje, na katerem hoče nastopiti za pravice pisateljev in komponistov. Sovjeti namreč pripravljajo nov zakon o avtorskem pravu, s katerim bi bilo dosedanjih pravic ustvarjajočih umetnikov kmalu konec. Zakon predvideva izplačevanje tantijem za opere in drame samo tekom enega četrtstoletja, če pa avtor prej umre, postane celo to brezpredmetno. V Rusiji so doslej v tem pogledu veljali drugi predpisi. Mnogi avtorji in komponisti so čestokrat živeli celo življenje od tantijem enega samega dela, če je postalo popularno. Z novim zakonom bodo posebno težko prizadeti nekateri skladatelji znanih baletov. Glazunov n. pr. izgubi pravico do tantijem za svoj balet »Raymonda«, katerega je napisal pred 27mi leti. Geza ne bo imel več pravice prejemati nagrade za svojo dramo »Kazen«. Tudi nekateri drugi pisatelji bodo oškodovani. Med njimi se nahajajo n. pr. Nemirovič-Dančenko, Sumbatov-Južin, Potapenko itd. Z novim zakonom izgube pravico na dosedanje nagrade tudi potomci in nasledniki glasbenikov Čajkovskega, Rubinsteina, Arenskega. Lišna ter Ivanceva. Skladateljski in libretistovski poklic bo torej po novem sovjetskem zakonu o avtorskih pravicah postavljen pred nove naloge. Noben pisatelj in komponist ne bo več mogel živeti v zavesti, da mu bo omogočilo eksistenco eno samo uspelo delo, temveč bo moral delati neprestano dalje in paziti, da z novim delom vsako pot prekosi samega sebe.

Ruske drame v inozemstvu. V Londonu igrajo sedaj dve drami ruskega pisatelja Čehova v inscenaciji režiserja Komisarževskega. Prva drama je »Ivanov«, druga pa »Striček Vanja«. V Parizu se igra Kuprinova »Jama«, berlinska gledališča pa imajo na sporedu Osipa Dymova »Zadnjo ljubezen«. Vsi ti komadi žanjejo v inozemstvu veliko priznanje.

Pasijonske igre v Oberammergau se bodo zopet ponavljale poleti 1927., l. 1934. pa se bo obhajala v Oberammergau tristoletnica teh iger. Jubilej bo združen z velikimi svečanostmi.

Palača za knjige. Po vzorcu »Buchhändlerhausa« v Lipskem hoče sovjetska vlada sezidati v Ljeningradu palačo za knjige. Stavba bo stala na mestu sedanjih Pavlovskih kasarn, ki se porušijo, njih materijal pa se porabi za nove hiše.

Švedski pevci v Srednji Evropi. Berlinski listi poročajo, da obiščejo švedski pevci Prago, Dunaj, Berlin in Kodanj. Vsa ta mesta bodo seznanili z novejšo skandinavsko glasbo. Zbor šteje okolu sto članov in odpotuje iz domovine v začetku junija.

Iz glasbenega življenja

Violoncello koncert Juliette Alvin

Po posredovanju ljubljanskega Francoskega inštituta in pariške Association francaise d' Echange et d' Expansion aritistique smo čuli v ponedeljek zvečer v Ljubljani vrlo uspelo koncertno soarejo na čelu, ki nam je pokazala več zelo zanimivih francoskih skladb iz literature za vijoloncello. Koncert nam je tudi v manjših kompozicijah razodel resno komorno smer in je potrdil glas o umetničini izborni, smotreni, klasični muzikalni vzgoji.

Čelo gospodične Alvin — delo francoskega mojstra — poje neverjetno mehko, zastrto. Njegov ton je skrajno čist, na visokih in nižjih strunah enakomerno širok, plemenito zveneč, osvojevalen. Virtuozinja zna svojemu instrumentu dati tehnično usovršenega razmaha, toplote in v kantilenah prisrčnega, nežnega, občutnega izraza. V fraziranju in zlasti premišljeno odtehtanem, ekonomalnem izrabljanju čelove moči se izvrstno šolani čelistki pozna blag vpliv njenega velikega učitelja Pabla Casalsa.

Program lepega večera je obsegal pretežno francoske kompozicije. Tako smo čuli klasično sonato Francoza Jean-Baptistea Brevala (1756—1825), znanega virtuoza na violončelu, prvega čelista pariške opere in profesorja na konservatoriju. Ob tej prijetni stari skladbi smo uživali sočno francosko klasičnost in marsikdo se je mogel uveriti, da niso izključno merodajni samo Nemci, ki jih — žalibog — edine mi poznamo. Bachovo Suito za samcat čelo je virtuozinja zaigrala s poglobljenjem v častito skladbo in razumevanjem za ritmično razgibane mojstrove klasične plesne suitine dele. Sok večera pa je bila imenitna Debussyjeva sonata (Prologue, Serenade in Finale). Tu sta čelistka in pianist vsak v svojem posvedočila svojo visoko interpretsko umetnost, da smo komponistovim prešernim glasbenim invencijam občudujoče prisluhnili.

Izmed manjših skladb naj omenim zlasti lepo Fauréjevo Elegijo, zanimiv Lalojev Intermezzo in poskočno-gibčne Couperin-Salmonove Kerubine. V vseh je virtuozinja pokazala brezhibno obvladanje instrumenta in stilno, profinjeno prednašanje.

Naš prof. Ravnik je imel sijajen večer. Spremljal je tako prvovrstno, da smo bili odkrito ponosni nanj (Debussy!)

Z močnim odobravanjem je dokaj številna publika preprosila umetnico, da nam je dodala še četrti stavek (vivace) Sammartinijeve sonate, Gabriela Faureja Po snu in neko klasično francosko skladbo za violoncello solo.

Še več takih koncertov bi radi slišali

P. Km.

Šaljapinov koncert v Beogradu in državni uradniki. Koncertna agencija »Balkan« v Beogradu je pridobila Fjodora Šaljapina za par nastopov v Beogradu. Ker pa bo vstopnina za njegove prireditve zelo visoka, je podjetje »Balkan« uredilo stvar tako, da je rezerviralo neko število mest za državne uradnike, ki bodo imeli pri vstopnicah 30% popusta.

Glasbene študije in članki skladatelja Miloja Milojevića. V založništvu Geze Kona v Beogradu je izšla pred kratkim zbirka glasbenih študij in člankov skladatelja Miloja Milojevića. Knjiga nosi naslov »Muzičke študije i članci«. Predgovor ji je napisal prof. beograjske univerze Bogdan Popović. Kolekcija obsega razprave o Leošku Janačku, Cezarju Franku, Saint-Saensu ter o srbskem skladatelju Stevanu Mokranicu.

Nova opera skladatelja D' Alberta. Skladatelj D' Albert je napisal novo opero »Golem«. Sujet je komponist zajel iz stare praške legende o Golemu, delo je nastalo v času, ko je bil skladatelj v bolnici. Kakor znano, si je D' Albert pretresel možgane. Pa del je z motocikla in se močno poškodoval. V bolnišnici ni imel nobenega dela, pa je sédel in napisal opero, ki ima tri dejanja. Kakor poročajo poznavalci dela, je ta D' Albertova opera zelo daleč od verizma. Preveva jo srednjeveška mistika in sam skladatelj je izjavil, da ni pisal nobenega svojega dela s toliko pobožnostjo kakor to stvar. D' Albert sam smatra »Golem« za svoje najboljše operno delo.

Operni pevec Petrović v Parizu. Iz Pariza poročajo, da je dospel tjakaj operni pevec Branislav Petrović, ki je priredil javen koncert z jugoslovenskim sporedom.

Koncert Jana Kubelika v Beogradu. Kakor smo že poročali, nastopi dne 22. t. m. v Beogradu slavni češki violinist Jan Kubelik, učenec mojstra Ševčika. Njegov koncert se bo vršil v dvorani »Luksorja« ter bo obsegal skladatelje: Bacha, Beethovena, Paganinija, Kubelika in Saint-Saensa. Produkcija se bo vršila ob ljudskih cenah.

Arh. prof. *Rado Kregar:*

Slovenski balet

III.

Za baletnim mojstrom g. Poggiolessijem je gledališka uprava angažirala Trobiša, baletnega mojstra iz Draždan. G. Trobiš je bil vzgojen v klasičnem nemškem baletu. Skušal se je modernizirati ter prilagoditi se nazorom moderne plesne umetnosti, kar pa se mu ni vedno posrečilo. Bil je marljiv in vesten učitelj ter je imel z uprizoritvijo dveh baletnih večerov «Možiček» in «Smrtna tarantela» dovolj dober uspeh. Zbudil je upanje, da se naš balet zopet dvigne. V baletnem večeru «Cvetje malo Ide» pa je odpovedal. Videl sem ta balet prvič na Dunaju v dvorni operi. Ljubljanski ni bil niti njegova senca. V plesnih kreacijah se je gosp. Trobiš naslanjal na izvedbe drugih velemestnih baletov.

Deloma pa nosi odgovornost za propadanje našega baleta tudi gledališka uprava. Izdatki za balet so se vedno bolj krčili in ob zaključku sezone 1924/25 je bilo slišati, da se misli balet sploh opustiti. Odpuščen je bil g. Trobiš in z njim vred vse plesalke, ki niso bile prevedene. G. Trobiš se je vrnil v Draždane. Odšla je tudi gdč. Svobodova, ki je bila na našem gledališču primabalerina celih pet sezon. Gdč. Svobodova je bila splošno priljubljena plesalka, posebno dobra v groteskih plesih. Plesala je v številnih operah in vseh baletnih večerih velike ali glavne uloge, v «Labodjem jezeru», «Od bajke do bajke», v «Možičku», v «Smrtni tranteli» in drugod. Njeni plesi so bili često povsem individuelnega karakterja, včasih sicer nekoliko primitivno pojmovani. V svojih plesnih kreacijah je ustvarila marsikaj samostojnega, originalnega. Sedaj je članica baletnega zbora «Fromanovih» v Zagrebu, kjer jo čaka sigurno dobra karijera, kajti tam ima prvovrstne učitelje in vzorne umetnike-plesalce.

Letos je gledališka uprava v Ljubljani angažirala plesalko gdč. Tuljakovo, baletko iz šole ruskega klasičnega baleta. Preje je dama plesala v Osijeku. Baleti, katere je naštudirala doslej z našim baletnim zborom so: «Favnova noč», «Srce iz lecta», «Capriccio espagnol» ter «Poziv na ples». Ti plesi pričajo, da je gdč. Tuljakova vestna in marljiva učiteljica. Iz plesov, ki jih pleše sama sklepam, da obvlada kot plesalka tehniko baleta. Je temperamentna ter se v nekaterih plesih individualno izraža. Manj sreče ima kot režiserka. Razmah ji onemogoča tudi uprava s pomanjkanjem razumevanja za plesno umetnost. Nezadostna oprema, nedovršeno in nezadostno naštudirano delo jemlje baletnemu zboru ves ugled. Kritika in občinstvo zahtevata gotov umetniški novo uprizoritve, zahtevata dostojne opreme ter modernih del. Sredstva pa, ki jih nudi uprava baletu, so minimalna in nezadostna. Ako ni sredstev za opremo baletov, potem je tudi baletni zbor brezpomemben. Pripominjam pa, da dokler se goji pri nas klasična opera, da nam je dotlej balet neobhodno potreben.

Treba je pobijati trditev, da nimamo zmožnega baletnega naraščaja. Dobro naštudirani in dostojno opremljeni baletni večeri so dokazali, da se dajo z našimi balerinami doseči prav lepi uspehi. Baletni trio Mohar-Japelj-Smerkolj in Jančar-Jezeršek. Jakše bi zmogel pod vodstvom spretnega baletnega mojstra zadostiti potrebam klasične opere ter smotrenim študijam tudi modernim plesnim večerom.

Pariško glasbeno pismo

Pariz, 1. februarja.

Pariz je postal po vojni romarska pot vseh onih umetnikov, ki bi radi kaj veljali v svetu. Naval na to mesto je ogromen, toda le malokateremu se posreči pridobiti si zaželjeno slavo in bogastvo in nista vedno zmožnost in nadkriljujoče znanje, ki pripomoreta do tega cilja; češče so drugi, manj idealni vzroki nenadnega porajanja »zvezd« na nebu vseh panog umetnosti. Pravi Parižan ne ceni toliko globine in občutenosti, kot estetično zunanjost in duhovitost; v glasbi igrata zanj formelna zaokroženost in zvočna barvitost večjo vlogo kot globokoumna koncepcija in iskrenost. Sijaj in blesk sta Parižanu nad vse ljuba in Eifflov stolp, ki zažari vsak lepovremni večer v tisoč lučkah, oznanjajoč Citroenovo slavo, je bleščeči simbol »mesta luči«, kot se glasi ponosni prizivek Pariza.

Koncertno življenje je mogočno razmahnjeno. Glavni njegovi činitelji so znani vodilni orkestri konservatorija, Concerts Colonne, Lamoureux in Pasdeloup, ki nastopajo vsak teden v soboto in nedeljo z daljšimi sporedi. Concerts du Conservatoire, ki jih vodita ravnatelja konservatorija, Henri Rabaud in Philippe Gaubert, očitujejo klasično usmerjenost in prinašajo po večini velika dela svetovnih mojstrov. Concerts Lamoureux (pod vodstvom Camille Chevillarda in Paul Paraya), Concerts Colonne (dirigent Gabriel Pierné) ter Concerts Pasdeloup (vodji Rhené - Baton in Albert Wolff) pa prednašajo pestro niz kompozicij vseh časov, tudi moderne, izbrano več ali manj okusno in v vrstnem redu, ki bi pri nas izzval trop puščic iz tulja bojevitejših kritikov. Zadnji Pasdeloupjev koncert je na primer očitoval sledečo vrsto skladateljev: Humperdinck, Rimsky - Korsakov, Haydn, Canal in Richard Strauss. Običajni pa so festivali, posvečeni glasbi posameznih narodov; tako sem čul v Concerts Pasdeloup pod vodstvom A. Wolffa dobro uspeli »Festival Russe«, ki je prinesel poleg drugega Borodinovo h - mol simfonijo, istega skladatelja »Stepno skico« ter Skrjabinov »Poème de l'extase«.

Slavni dirigent Walter Straram je organiziral lastni, izborni orkester, s katerim izvaja vsak četrtek v abonmaju izbrana dela svetovne literature. Njegova umerjena, stroga gesta in plastičnost podajanja sta mu pridobili lepo število častilcev, ki napolnjujejo njegove koncerte.

Dne 29. januarja je priredilo društvo »Le foyer francais« pod pokroviteljstvom baronice James - Henri de Ritschild slavnosten koncert, na katerem se je prvič izvajalo simfonično delo »Dieu vainqueur« skladatelja Luciena Haudeberta s sodelovanjem orkestra Concerts Lamoureux, najboljših opernih solistov in zbora «Choeur mixte de Paris« pod vodstvom dirigenta Parla Paraya.

Pri orgljah je sodelovala slavna organistka Nadia Boulanger. Skladba, pisana v monumentalnem slogu Césarja Francka, obstoji iz treh velikih delov, od katerih je najpomembnejši drugi, se ne odlikuje toliko po originalnosti idej in veliki invenciji, kakor po lepi izobličenosti in dovršenem tehničnem znanju. Mnogoštevilna, elitna publika jo je sprejela dokaj gorko.

Iz ogromnega števila solističnih koncertov naj omenim le klavirske koncerte svetovnih mojstrov Godovskega, Trebinskega in Borovskega, violinski koncert Bronislava Hubermanna in harfistko Suzanno Stell, katere spored se je odlikoval po bogastvu na modernih francoskih originalnih skladbah za harfo in pihala. Ljubljančane bo morda zanimalo, da je pianist Borovski pravkar absolvirati pet koncertov pregleda mojstrskih skladb 19. in 20. stoletja ter se podaja na daljšo turnejo v Anglijo — od koder namerava obiskati spet tudi Jugoslavijo. Kakor sem posnel iz razgovora z njim, topot ne misli posetiti Ljubljane.

Drugo glavno glasbeno torišče sta obe operi, predvsem tkzv. »velika« opera. Njen repertoar je dokaj enoličen ter niha od Fausta preko Borisa k Wagnerju, ki ga Francozi močno gojijo. Predstave se odlikujejo po luksuriozni inscenaciji in izbornem orkestru, solisti pa niso nadpovprečnih kvalitet. Pred kratkim sem čul v operi Wagnerjeve »Mojstre - pevce« pod vodstvom dirigenta Philippa Gauberta. Predstava je bila lepo zaokrožena vzlic nekaterim neosnovanim izpuščajem in v tehničnem oziru ne le brezhibna, temveč prav vzorna. Manjkalo pa ji je poglobitve v to delo pravega mojstra - pevca in interpretacija je bila omejena le na ljubeznjivost. V operi, kakor v vseh francoskih orkestrih, kar sem jih imel doslej priliko slišati, se odlikujejo lesena pihala, ki done kot pri orgljah; godala so sicer jako mnogobrojno zastopana, vendar ne zvene tako zaokroženo kot les; trobila po večini niso nadpovprečna, a vzlic temu je homogenost francoskih vodilnih orkestrov znana in vzorna.

Ljubljančan bi se spočetka čudil predvsem dvema običajema v pariškem koncertnem življenju: prvič se vsi koncerti pričnejo komaj ob 9. zvečer, drugič pa v Parizu večina koncertnih obiskovalcev, tudi na najdražjih prostorih, ne običava odložiti svojih plaščev v garderobi, kar bi se pri nas smatralo kot velik prestopek zoper elitnost. Nasprotno je videti često odlične zastopnike družbe, ki do početka koncerta ohranijo klobuk na glavi v koncertni dvorani. V ostalem je publika vzorna in se skuša poglobiti v podajane skladbe, kar sem posebno opazil pri solističnih koncertih. Mladine opaziš med publiko jako malo, saj pa tudi razsežna stojišča, kot pri nas, niso v navadi. Večina teh koncertnih obiskovalcev pa je osebnih prijateljev in sorodnikov nastopajočih umetnikov, ki pridejo na koncert s tu zelo priljubljenimi znižanimi vstopnicami.

Naj ta referat poda skromno sliko bogastva tukajšnjega muzikalnega življenja, ki utriplje brez oddiha v ostrem ritmu velikomestnega vrvenja. V splošnem vlada velika nadprodukcija reproduktivnih umetnikov in med njimi prevladujejo (kot dandanes menda povsod) ruski emigranti, ki so si znali bodisi z zmožnostjo ali sicer pridobiti odločilna mesta v kulturnem življenju. Med imeni skladateljev ali nastopajočih umetnikov pa le redko naletiš na pristnega francoskega človeka.

Harrold Lloyd
večeri smeha
pridejo v kino „Dvor"

Izseljeniško vprašanje

Z nekaterimi statističnimi podatki in diagrami.

Eden izmed glavnih znakov, ki spremljajo moderno civilizacijo, je izseljevanje. V dobah gospodarskih pretresljajev se izseljeniško gibanje občuti še mnogo jasneje kakor v miru. Tako je n. pr. primer v Napoleonovi dobi zavzelo to gibanje tolik razmah, da so na njem interesirane države začele voditi o njem posebno statistiko.

Ves devetnajsti vek tja do početka svetovne vojne je izseljeniško gibanje neprestano naraščalo; smer gibanja je šla iz Evrope v Ameriko, zlasti v Zedinjene države. Leta 1914. pa se je ta ogromni val nenadoma zaustavil. Prenehal pa ni, izpremenil je le svojo smer: začelo se je izseljevanje v vojujoče se evropske države, predvsem v Anglijo in Francijo, ki sta pritegnili naše velik del inozemskih rokodelcev. Z vseh strani sveta so se stekale nepregledne množine ladij, otovorjene z ljudmi, na obalah evropskih držav.

Početkom leta 1920. se je izseljevanje preko oceana začelo znova. V dobi gospodarske nestabilnosti in političnih nemirov, ko je povojna beda zavladala med vsemi sloji narodov, je potreba po izseljenju postala naravnost neodoljiva. Toda Zedinjene države, ki so bile pri izseljevanju najbolj prizadete, so se temu gibanju uprle z neizprosnimi zakoni. Vsled tega so nastale v izseljevanju fluktuacije, porajale so se vedno nove, včasih nepremostljive težkoče, na katerih so se zaman trošile življenske moči, da o materijalnih izgubah niti ne govorimo.

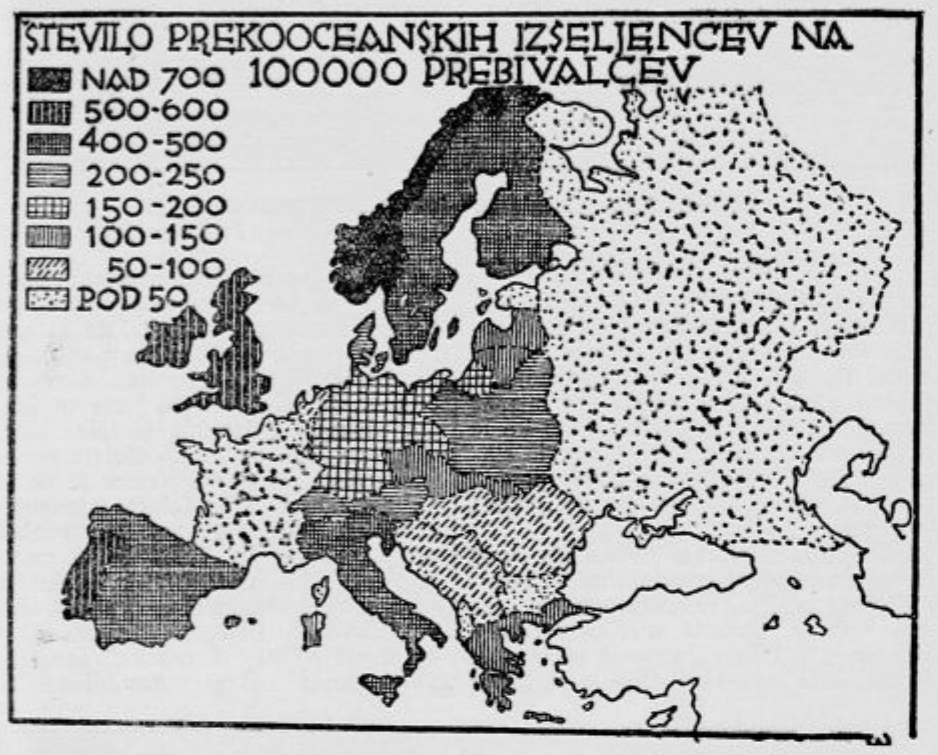

Že l. 1919. je bil ustanovljen »Mednarodni rad dela« (Bureau International du Travail), ki se je z vso vnemo lotil perečega izseljeniškega problema. Skušal je in še skuša v prvi vrsti vzpostaviti ravnovesje med povpraševanjem in ponudbo in dajal je izseljencem nasvete, kam naj se obrnejo, da dobe delo. Pred kratkim je izdal rezultate vsega svojega delovanja od ustanovitve pa do danes. V njih je vsebovan ogromen materijal, predelan po službenih statistikah nad šestdesetih držav, ki so mu dale svoje podatke na razpolago. Ti podatki so zelo zanimivi, zato jih v naslednjem izvlečku priobčujemo. Škoda le, da je v njih obdelana Jugoslavija le sumarično, zgolj v splošnem diagramu Evrope; krivda bo pač na nas samih, ki nismo izdali še nobene tozadevne statistike.

Prekooceansko izseljevanje v letih 1920 do 1923 se je zmanjšalo skoraj za 50 odstotkov v primeri z leti 1910—1913. Izjemo tvorijo le tri države: Nemčija, Holandska in Švica, ki izkazujejo v teh letih večje število izseljencev kakor pred vojno. Toda dočim so bile na izseljencih najbolj deležne Zedinjene države, sta po vojni stopili na njih mesto Kanada in Mehika. Vzrok je v tem, da so Zedinjene države zabranile priseljevanje Evropejcev. »Percentum limit Act« iz leta 1921. dovoljuje kot maksimum izseljencev za vsako državo le 3% tistega števila izseljencev dotične države, ki ga izkazuje statistika Zedinjenih držav za leto 1910. Leta 1924. so Američani s posebnim zakonom ta odstotek še bolj znižali: od 8% z ozirom na število izseljencev leta 1890. na 2%.

Francoski kontingent je štel v letih 1922—1923 4.380 izseljencev, leta 1924. je padel na 3.954. Švicarski kontingent šteje danes 2081 kot najvišje dopustno število. Ta kontingent je seve brzo izčrpan. Švicar, ki bi se hotel izseliti v Zedinjene države, bo čakal dve do tri leta — pod pogojem, da se javi na listi že danes.

Zakaj so Zedinjene države tako rigorozne v izseljeniškem vprašanju? Ker se boje brezposelnosti lastnih državljanov. Vzlic strogim prepovedim pa so Zedinjene države še vedno cilj sto in stotisočem emigrantom. Prišlo je celo tako daleč, da je nastalo pravo tihotapstvo z izseljenci. Brezvestni agentje spravijo vsako leto 125 do 150 tisoč izseljencev preko mej Zedinjenih držav. Seveda se dajo zato dobro plačati. Ameriški list »World« je o tej novi ameriški industriji zadnjič objavil celo serijo člankov pod naslovom »Tihotapstvo z izseljenci«. Po njegovem nese ta industrija na leto svojih 30 milijonov dolarjev. Nekateri izseljenci so plačali agentom do 2500 dolarjev (80.000 dinarjev!). Pa ko bi vsaj dosegli cilj! Nešteto jih je med njimi, ki jih brezvestni agentje vkrcajo na Kubi, da jih potem, po večdnevni vožnji, izkrcajo— zopet na Kubi! Drugim zopet se zgodi še hujše: agenti jih odpeljejo v kak zapuščen kraj Mehike ter se ne ustraše niti umora, če čutijo, da so preganjani.

*

Danes se val prekooceanskega izseljevanja ne usmerja več tako silno v Zedinjene države, temboj pa za to v Argentinijo, Kanado, Novo Zelandijo, Brazilijo, Južno Afriko in Avstralijo.

V letih 1921—1923 je izseljevanje znatno padlo v južni in vzhodni, narastlo pa v zapadni in severni Evropi. Posebno se opaža naraščanje v Nemčiji, na Danskem, Norveškem, Finskem in Švedskem. Čudna je grafična linija nemškega izseljevanja. Človek bi pričakoval, da bo mogočno narasla v prvih povojnih letih za dobe padanja marke. Pa ni. Začela je naraščati šele leta 1923., takrat pa v naravnost strahovitih dimenzijah. V istem letu je začelo naraščati izseljevanje tudi na Danskem, Norveškem in Švedskem, torej v državah z zelo visoko valuto. Pač posledica brezposelnosti, nastale baš vsled visoko stoječe valute

V Franciji je izseljevanje razmeroma majhno. Znamenje, da je tam življenje ceneno. Francija niti ne vodi podrobne statistike o izseljevanju. Iz Francije se vsako leto izseli jedva 12.000 Francozov.

Pretežna večina izseljencev se nikdar več ne vrne v svojo staro domovino. Izučila jih je žalostna usoda tistih izmed njih, ki so se vrnili domov in se zbog izpremenjenih gospodarskih razmer niso mogli uživeti v novo življenje. Zato raje ostanejo v svoji novi domovini. Število izseljencev, ki so se povrnili domov, se je v poslednjih letih zmanjšalo napram prejšnjim za 50%.

V naslednjem prinašamo kratko tabelo o stanju izseljencev v nekaterih državah v letih 1920 do 1923. Številke so relativne in zaokrožene in kažejo le, kako je izseljevanje naraščalo oziroma padalo. Baza 100 kaže povprečno stanje izseljeništva v omenjenih letih.

	1920	1921	1922	1923
Anglija	124	88	76	112
Avstrija	58	57	116	169
Belgija	228	52	66	54
Češkoslovaška	97	98	117	88
Danska	108	92	71	129
Finska	78	50	80	192
Holandija	136	75	50	139
Madžarska	68	85	115	132
Nemčija	18	51	79	252
Norveška	65	53	74	208
Poljska	117	137	59	87
Portugalska	150	58	93	99
Romunija	96	20	163	121
Rusija	78	147	68	107
Španija	162	68	69	101
Švedska	55	46	72	227
Švica	125	94	77	104
povprečno v vsej Evropi, vštevši tudi države, ki v gornji razpredelnici niso navedene:	118	89	74	119

*

Istočasno, ko se opaža pojenjavanje prekooceanskega izseljevanja, pa narašča izseljevanje v Evropi sami. Italija, Poljska, Češkoslovaška in Rumunija oddajajo velik del kontingentov izseljencev v Francijo in Nemčijo. Nemčija je skušala to gibanje zajezikti, kar se ji je tudi v precejšnji meri posrečilo: dočim se je pred vojno izseljilo v

SVOBODNI POKLICI IN JAVNE SLUŽBE

Nemčijo 700.000 delavcev, je padlo njih število leta 1924. na 100.000. Nasprotno pa se je v Franciji pomnožilo: predvojnemu kontingentu 50.000 sezonskih in poljskih delavcev, ki so se letno izseliti v Francijo, stoji leta 1923. nasproti številu 500.000. Največ se v Francijo izseljuje Lahov, ki pa so Francozom izmed vseh tujcev najbolj nemili gostje. Predvsem zato, ker je med njimi največ kriminalnih tipov.

V prejšnjih letih se je večina izseljencev posvetila poljedelstvu. Danes se opaža, da zanimanje za poljedelstvo pojenjuje in da narašča zanimanje za industrijo in svobodne poklice. Tudi se danes gros izseljencev ne rekrutira več iz propadlih eksistenc in zločinskih tipov, iz elementov, ki bi se ne

znali prilagoditi civilizaciji in obupanih brezposelnikov. Danes se izseljujejo boljši elementi, celo najboljši, kvalificirani delavci, ki jih povsod pogrešajo in ki baš zato reprezentirajo aristokracijo med delavstvom.

A čudno! Če opazujemo razdelitev poklicev med izseljenci, vidimo, da se precej šnje število kvalificiranih delavcev ne špecijalizira na svojo stroko. Nedvomno jih od tega odvračajo težkoče, na katere nalete pri iskanju službe. Treba je pač v prvi vrsti živeti in prehraniti rodbino. Tako postanejo često poljedelci, izurjeni delavci, da celo intelektualci navadni ročni delavci. Delajo pač, kar jim pride pod roke, in ko se povrnejo v domovino, jih statistika uvrsti med »neznane poklice«. Od tod tolika razlika v obeh diagramih v rubriki »neznani poklici«: 29.3% med izseljenci, 46% med onimi, ki so se vrnili domov.

*

In tako vidimo, da vzlic vsem omejitvam in težkočam, na katere nalete emigrantje, vzlic vsem sitnostim z dokumenti, potnimi listi, vzlic denarnim neprilikam, obveznim zdravniškim preiskavam in neobhodnemu legitimiranju o pismenosti, vzlic napornosti dolge vožnje in neštetim drugim zaprekam: da je izseljeniško gibanje neprestano v teku. Posledica bede časa.

In vendar: prej ali slej bo prišel čas, ko bo treba temu težkemu socijalnemu vprašanju — izseljevanju — pogledati drugače v oči, ne kakor danes v suho zakonsko naredbo in grobo formalnostjo. Preveč težko je to vprašanje in pregloboko reže v meso narodov, da bi ga reševali zgolj okosteneli paragrafi.

Moderna tehnika

Naše ceste

Začetkom tekočega stoletja se je zdelo, da bo železnica skoro docela izpodrinila cesto. Baš to stoletje pa nam je prineslo avtomobil, ki zahteva ceste, in sicer boljše, kakor promet z uprego. Jasno je, kakšne važnosti je dobro in uporabno cestno omrežje za promet, trgovino, pošto in varnostno službo, zlasti pa za strategijo. Dobra cesta je postala neizogibna potreba. Avto, ki je ustvaril pogoje za nadalnji obstoj ceste, je pa tudi njihov največji sovražnik, ako niso zanj pripravljene in oskrbovane. Posebno za svetovne vojne se je jasno pokazalo, kam vodi prekomerna obraba cestišča po avtomobilih in to celo z železnimi obroči.

Ob suhem vremenu nastaja na cestah prah, ki ga dviga avto, ob dežju pa meče elastično avtomobilsko kolo blato vsepovsodi. Na ta način nastajajo kolesnice in grape, v katerih se vseda voda, in te luže se pri velikem prometu še poglabljajo. Pritisk koles pa rahlja tudi zvezo med posameznimi kosi gramoza in kvari na ta način gornjo plast in nasipino ceste. Neoskrbovana cesta tedaj dobiva polno lukenj in jarkov.

Tudi po najmodernejših načelih zgrajena makadamska cesta občuti hitre izpremembe brzine vozil. Cestišče se mora upirati nastajajočemu pritisku in tegu, vozilo skuša premakniti podlago, ker si vrteča živa sila koles in hitrost voza nista v ravnomočju. Razliko teh dveh sil trpi cesta. Križišča, ovinki in klanci povzročajo, posebno ob mokrem vremenu, drsanje koles, ki razkopavajo cesto. Pri zaviranju na klancih nastane tudi trenje, ki trga cestišče, ki je na teh mestih itak izpostavljeno vremenskim in vodnemu izpodjedanju. To vse povzroča razpoke, ki se širijo in v katere pronica voda, naj si bo naškropljena — česar se pri nas res ni bati — ali pa deževnica, in zmehča cestno podlago. Nevaren sovražnik ceste je tudi mraz. Kakor hitro začne zmrzevati, razpoka podlaga ceste in jarki so neizogibni.

Ako primerjamo materijal, ki bi ga morali prav za prav rabiti, da bi najbolj odgovarjal zahtevam hitrega prometa, bi se odločili na prvem mestu za gumi. Gumijaste ceste izdeluje Rubber Roadways Ltd. v Londonu. Obraba takih cest je minimalna, ker ne znaša namreč v teku petih let niti en milimeter. Za naše kraje seveda take ceste ne prihajajo v poštev, ker so predrage.

V praksi razlikujemo trdo sipo: granit, diorit ,porfir, bazalt, kremenjak, kvarcit in granulit, in mehko: apnenec, peščenec, lapor in dr. Mnogo inženjerjev meni, da je mehka sipa kriva hitremu propadanju cest. Pri prevzemanju materijala polagajo važnost na to, da dobijo gramoz, ki je pokazal pri preiskavi čim višje tlakoporne koeficijente in čim manjšo obrabo na brusu. Taka ocena vodi mnogokrat do zmot. Predvsem je materijal, ki ga pošljejo k preizkušnji, navadno izbran in ni poraba, ki jo je napravil strokovnjak, povprečna z druge strani, je pač želeti za cesto s konjskim prometom iz že zgoraj navedenih razlogov trde sipe. Za avtomobilski promet pa to ni neobhodno potrebno, večje važnosti je celo trgoporni koeficijent gramoza; njegova žilavost in sprijemnost.

Cestišče obstoja iz sipe, ki se je po stalnem pritisku odzgoraj tako sesedla, da se podpirajo v njej zrna med seboj, prostor med temi zrni izpolnjuje drobni materijal, in vse to skupaj tvori več ali manj elastično lego. Sestavnim delom take ceste ne škoduje pritisk običajnih vozil ob primerni brzini. Tovorni avto 3 obroči iz kompaktnega gumija ima 13 do 15 kg pritiska na kvadratni centimeter, cestni valjar 75—120 kg. To so majhna števila v primeri s pritiskom obloženega vprežnega voza z železnimi obroči, ki znaša preko 120, v posameznih slučajih do 180 kg. Razvidno je torej, da ne zahteva avto trdejšega gramoznega materijala in da zanj zadostuje tudi sipa manjše trdote in manjšega tlakopornega koeficijenta, seveda pod pogojem, da se ta materijal v mokrem in suhem stanju dobro med seboj sprime. Mogoče je tudi umetno pospešiti sprijemanje sipe. Seveda je treba za vsako cesto posebej upoštevati vremenske in terenske razmere. Da izhaja cesta tudi ob mešanem in frekventnem prometu z razmeroma mehkim materijalom, kažejo izvrstni uspehi cest iz gumija, asfalta, lesa, betona in drugih tvarin. Plastičnost in elastičnost ceste imata dosti večjo ulogo kakor njena trdota.

Pred kratkim je objavil dr. inž. Grengg, profesor in ravnatelj dunajskega tehnološkega obrtnega muzeja novo metodo za preiskavanje trdote in uporabnosti gramoza. Materijal preiščejo najprej na upor, pri zdrobljenju, nato pa obrabo v železnem bobnu (betonskem mlinu) potem pa sledi poskus na tlakoporno silo sipe, ko je že nekaj časa bila izpostavljena prometu in atmosferilijam.

Pri preiskavanju glede sprijemnosti materijala se je pokazalo, kako velikanske važnosti je apnenec kot lepilo. Tudi v praksi se pokaže, da je včasih odporna najbolj žilava sipa brez dodatka apnenca, da se pa mehki apnenec sam dobro obnese, o čemer priča vzorno stanje cest v alpski Italiji, kjer so ceste posute s samim apnencem. A ne le apnenec, tudi ostale karbonatne rude so toliko reaktivne, da so kot sipa oziroma sipin dodatek prav dobro porabne.

Te rude tvorijo že same po sebi, temboj pa v zvezi z zemeljskim voskom, katranovimi odpadki in preparati izborna cestišča. Upliv atmosferilij je baš tolik, da pomore k trdnemu posedanju in tvorbi homogene skorje.

Za sedaj prihaja pri nas edino makadamska cesta v poštev, ker bi bili nabavni stroški za tlakovanje ali asfaltirane ceste preveliki. Poleg tega moramo računati pri nas redno z mešanim prometom. Kajti do izključno motorskega prometa ne bo še prišlo tako kmalu, vsaj ne pri obstoječih davčnih in carinskih razmerah. Celo v Zedinjenih državah, kjer absolutno prevladuje avtomobilski promet, gradijo mnogo makadamskih cest, posebno na klancih in serpentinah, ker je na taki cesti trenje večje, torej vožnja ob vlažnem vremenu varnejša in ker konji ne zmorejo asfaltnih oziroma gladko tlakovanih klancev.

Za nasipanje take ceste je treba uporabljati gramoz s hrapavo površino zrn, ali lovljen gramoz ali zdrobljen oziroma valjan rečni gramoz. Seveda bi bilo brez smisla, da bi pri nas, kjer je savski gramoz cenen in blizu, pričeli lomiti drugega v kamnolomih. To bi bilo precej dražje in materijal ne bi bil mnogo boljši kot rečni gramoz, ako je dobro zvaljan, to je da se dobro sprime, zdrobi in zatolče. Ceste pa ne smemo le graditi; treba jo je tudi vzdrževati in opazovati. To nalogo ima cestar in iz znanstvenega vidika petrograf, ki preskuje ne le začetni materijal, temveč tudi kamen, ki je že prestal promet.

Poiskusi, popraviti primanjkljaje cest potom impregniranja z zemeljsko smolo ali surovim kamenim oljem, so se izvrstno obnesli. Ceste, nasute z mešano sipo, prepojeno z omenjenimi sredstvi, je frekventni promet tako izlikal, da se jim sestava iz dveh vrst sip na prvi mah niti ne pozna. Seveda gre tu za zvaljane in oskrbovane ceste.

Da ceste pri nas propadajo, ni čudno. Cestnega valjarja sploh ne poznajo, nasipanje se vrši neredno in nepopolno. Naša gradbena direkcija svojčas niti ni izrabila svojega cestnega kredita, ki je bil potem seveda ukinjen. Ali se te napake ne dajo popraviti? Brez denarnih sredstev ni mogoče vzdrževati cest za promet, kakor ga imamo dandanes. Treba jih je nasipavati in valjati, treba jih je čistiti in opremiti s podzidki, mostovi, škarpami in dr. Nesmiselno je nasuti gramoz le v izvožene kolesnice, ker je naravno, da izvozijo avtomobili in vozovi poleg starih kolesnic nove. Ako je cesta postala pomanjkljiva, jo je treba posuti preko cele širine in jo zvaljati. Mnogokrat je čuti tožbo, da kolesarji kvarijo ceste. Da temu ni tako, priča izvrstno stanje onih ozkih prog ob cestnem robu, ki jih uporabljajo kolesarji in ki so i v slabem vremenu gladke ter povzročajo na suhi cesti razmeroma manj prahu kot ostala cesta.

Oljanje ceste zabranjuje tvorbo prahu in onemogoča vodi pronicanje pod cestišče. Sestavo olja je treba prilagoditi posameznim vrstam sipe. Posebno ugodno je oljanje za gorske ceste, ker jih potem ne kvari v taki meri sneg in led po zimi, niti jih voda tako izdatno ne raztrga.

Eminentna narodno - gospodarska važnost našega cestnega omrežja za nas in naše mejaše nas nujno vabi, da se vendar enkrat prilagodimo zahtevam modernega cestnega prometa ter da ne štedimo tam, kjer se na račun trenotnih državnih prihrankov troši narodno imetje na voznem in uprežnem materijalu.

F. L. Y.

Sokol

Telovadna akademija na Ježici

Na Svečnici sta izvedli društvi iz Ježice in Št. Vida v Sokolskem domu na Ježici skupno telovadno akademijo, ki je izredno lepo uspela in značí uprav višek telovadnega napredka v obeh društvih. S tako izvrstno akademijo sta obenem dostojno proslavili obletnico skupnega telovadnega delovanja. Obe društvi imata namreč poleg svojih lastnih še skupne vaditeljske seje, skupne telovadne ure, izlete in nastope, izmenjavo vaditeljev, itd., ker je izredno dvignilo telovadbo tako v Št. Vidu kot na Ježici in ji je dalo močno živahnost, sistematičnost, resnost in značaj pridnega tekmovanja. Društvi, ki zasledujeta pri tem predvsem društvene interese, pa predočujeta naprednjakom obeh krajev to svojo združitev v delu kot poziv na združitev in enotnost vseh naprednih sil v domačem kraju.

Akademijo je obiskalo nepričakovano mnogo domačinov. JSS je zastopal podstarosta br. Bajželj, ljubljansko župo pa br. Kosmač

Prireditev so otvorili domači tamburaši s točko: »Oj Banovci«, nakar je s. Roznanova učinkovito deklamirala »Pesem slovenske mladine«. Po kratkem nagovoru in pojasnitvah k sameznim točkam je prva nastopila šestorica ženske dece v vajah s cvetnimi loki. Če izvzamemo kratko motnjo v začetku, je bila točka zelo dobro navežbana. Novo sestavo »Karmen« od br. Dequala lahko označimo kot težko točko, ki je bila kakor nalašč za krepke naraščajnike. Ženski naraščaj je brezhibno izvedel 2 vaji za Prago. Pri tem oddelku opazujemo stalen in obilen napredek. Dequalove proste vaje za moško deco so zelo težavna točka, zlasti izvedba teh vaj istočasno v 4 smeri. Izvedba je bila prav odlična. Najlepše, v svoji idealni izvedbi uprav vžigajoča pa je bila Vidmarjeva »Jugoslavija«. Ta točka ostane večno lepa. Telovadcem čestitamo na odlični izvedbi. Po odmoru je br. Sitar deklamiral Golarjevo »U boj«. Nato je moški naraščaj izvedel nove vaje br. Dovča. Zahtevajo zelo mnogo izurjenosti in so bile dobro izvajane. Peta vaja članov iz leta 1922. je bila res vzorna. Dequalov balet ženskega naraščaja je žel obilo priznanje in so ga morale pridne naraščajnice ponoviti. »Faust« je izpadel izvrstno, izvajan v poltemi je bil še prav posebno lep.

Tudi telovadna vrsta na konju je povoljno izpadla. Videli smo težke vaje, ki so bile vse dobro izvajane, samo tremo, ki drugače pri teh telovadcih ni v navadi, jih je sprva malo motil. Zaključna skupina na konju je izzvala prav po zaslugi obilo pohvale.

Veseli nas tolik moralni uspeh prireditve in priznanje, ki so ga dali Sokolu obiskovalci in celo njega nasprotniki. Na tem uspehu imajo seveda prvo zaslugo požrtvovalni vaditelji in vaditeljice, katerim želimo še mnogo takih akademij. Zdravo!

Gorenjeposavsko okrožje celjske sokolske župe je imelo dne 31. januarja na Zidanem mostu svoj 7. občni zbor. Zastopana so bila vsa društva. Okrožni načelnik brat Razpotnik je podal poročilo o tehničnem delu v okrožju. V splošnem društva niso dosti napredovala, edino društvo v Radečah je delo podvojilo. Pri ostalih okrožnih društvih igra veliko vlogo gmotno vprašanje. Z gradnjo sokolskih domov, odnosno s popravili so prišla razna društva v gmotne stiske. In tako se društveni funkcijonarji pečajo pogosto s tem, kako bi spravili društvo zopet na trdno finančno podlago. Je to nemali razlog, da okrožje v tehničnem oziru ne more pokazati posebnega napredka. Okrožje se je minulo leto v veličastnem številu udeležilo župnega zleta, izredno dobro je bilo zastopano tudi na medzletni tekmi v Beogradu. Končno je apeliral okrožni načelnik na navzoče zastopnike, da se poprimejo dela zlasti v telovadnici, tako da bo posavsko okrožje na letošnjem župnem zletu zastopano še v večjem številu kakor doslej. Bo to nekaka skušnja za veliki vseslovanski sokolski nastop v Pragi, ki se bo vršil prve dni julija. Posavsko sokolsko okrožje ne sme zaostajati. Ono mora poslati v Prago vse svoje najboljše. Poročila ostalih funkcijonarjev so se nanašala zlasti na statistiko. Pri volitvah je bil izvoljen okrožnim načelnikom in nadzornikom br. Srečko Razpotnik, Radeče, namestnikom br. Kužnik, Trbovlje, za okrožno načelnico sestra Hallerjeva, Dol, namestnico sestra Pavčičeva, Radeče, tajnikom br. Selevšek France, Radeče, prosvetarjem br. Jurko, Dol.

Občni zbor Sokola v Središču ob Dravi se je vršil v nedeljo dne 7. t. m. ob povoljni udeležbi članstva. Poročila funkcijonarjev so dala sliko obsežnega dela, ki je bilo izvršeno v pretečenem letu v obeh smereh sokolskega udejstvovanja, tehnični in kulturnoprosvetni. Izzvenela pa so vsa, zlasti pa lepo poročilo br. načelnika v poziv, da se še z večjo disciplino in ljubeznijo pristopi k nadaljnemu tehničnemu delu, ki čaka društvo v prihodnjem letu. Brat načelnik je poudarjal važnost idejne vzgoje, podal je lepe misli in navodila, kak mora biti pravi Sokol: skromen in požrtvovalen, vse svoje delo in življenje mora uravnati po sokolskih načelih. Apeliral je na izvršujoče člane in članice, da z marljivim posečanjem telovadnice skrbe, da bo društvo v Pragi dostojno zastopano, neizvršujoče članstvo pa naj osigura materijalno stran udeležbe vsesokolskega zleta v Pragi. Iz poročila predsednika prosvetnega odbora se je dalo posneti, da je bilo kljub splošno težkim gospodarskim razmeram kulturno prosvetno delovanje dovolj intenzivno in uspešno. Navedel je v svojem poročilu tudi programatične misli in podčrtal glavno nalogo Sokolstva. Sokolstvo je šola za življenje; v sokolskem duhu vzgojeni ljudje morajo priti na površje, da vodijo narod in državo v lepšo bodočnost. Društvo naj deluje na to, da se sokolska misel še bolj razširi in poglobi. Brat blagajnik je podal podrobno, vestno poročilo o denarnem stanju društva. Gmotno stanje društva je slejkoprej težko. Z zgradbo svojega doma se je društvo ...ločno zadolžilo, odplačevanje obveznosti gre počasi. Pri volitvah je bil z vsklikom izvoljen po večini stari odbor, z zaslužnim dosedanjim starosto br. Franjom Kočevarjem na čelu. Pri slučajnostih je br. starosta med drugimi tudi točno pojasnil zadevo vinskega sekma. Ugotovljeno je, da je društveni odbor postopal korektno in ga ne zadene krivda, da se vinski sejem ni vršil v Sokolskem domu.

„Hudičeve hiše“ v stari Ljubljani

Farnih cerkva pet ima Gospod Bog v naši Ljubljani,
toliko tudi kasarn ima peklenska pošast.
Vabita Peter, Miklavž nas z Jakobom k Bogu Ljubljance,
vabi nas Janez Krstnik, vabi Marija v nebo.
Hiše: kazino, redut, koloseum z njimi teater,
*ima strelišče hudič, svoje si cipce lovit.**

Tako poslanico «Ljubljančanom» so našli v zapuščini dne 8. februarja 1849 umrlega drja Franceta Prešerna. V imenitni antitezi — božje hiše in peklenščekove kasarne — je ugotovil pesnik, da izvršujejo «hudičeve hiše» to, kar je napovedal satanas v «Nebeški procesiji».

Hudič — cipar! Odkod ta izvirna primera? Starejši trnovski in krakovski rod je pomnil, da je Prešeren rad zahajal v prijazno naselbino ob izlivu Gradaščice. Tudi v gostilni je čestokrat posedal med Trnovčani in Krakovci, tako n. pr. pri Črnem Juriju Za zidom (sedaj Cankarjevo nabrežje) v Rebekovi hiši, naslajal se je ob njihovem ubranem petju in poslušal njihove, mnogokrat zelo osoljene pripovedi. Gotovo je prišel na vrsto med drugim lov na cipe. Morda so vneti tičarji, kakršni so bili stari Trnovčani, celo zvabili pesnika, da je šel ob zgodnji jutranji uri nekega jesenskega dne na izprehod proti barju in si ogledal, kako se cipce love. Pred zelenim šotorom so bile razvrščene nastave. Iz šotora se je oglašala cipnica; kmalu so priletele cipce in posedle na nastavljene lepljenke. Mahoma je priskoči cipar in podavil neprevidne živalce.

Hudič — cipar! Tudi on je razpostavil svoje šotore, polne lepljenk, v njih se razlega godba, vabeča na ples, na uživanje. Obiščimo po vrsti, kakor jih je navel Prešeren, nekdanje ljubljanske «hudičeve hiše»!

1. Kazina

Kaj je ta »hudičeva hiša«, je povedal Prešeren v »Nebeški procesiji«: »Kaj je, kaže nam ime — žensko, moško tam mladino z materami vred — kazé«. Kazina (Casino) je italijanskega izvora in pomeni: hišica, zbornica.

Začetek ljubljanske Kazine sega v leto 1799. V prvem nadstropju starega gledališča so se shajali moški iz boljših krogov na zabavo. Kot društvo s pravili se je ustanovila Kazina za francoske okupacije leta 1810. Tedaj je gostovala na Glavnem trgu št. 8, potem št. 5, naposled v Gosposki ulici v Gerliczyjevi hiši. Leta 1810. je štela Kazina 178 članov, med njimi Valentina Vodnika. Leta 1833. se je razšlo staro in v začetku nastopnega leta osnovalo novo Kazinsko društvo s sedežem v Gosposki ulici št. 214. Sedanje kazinsko poslopje

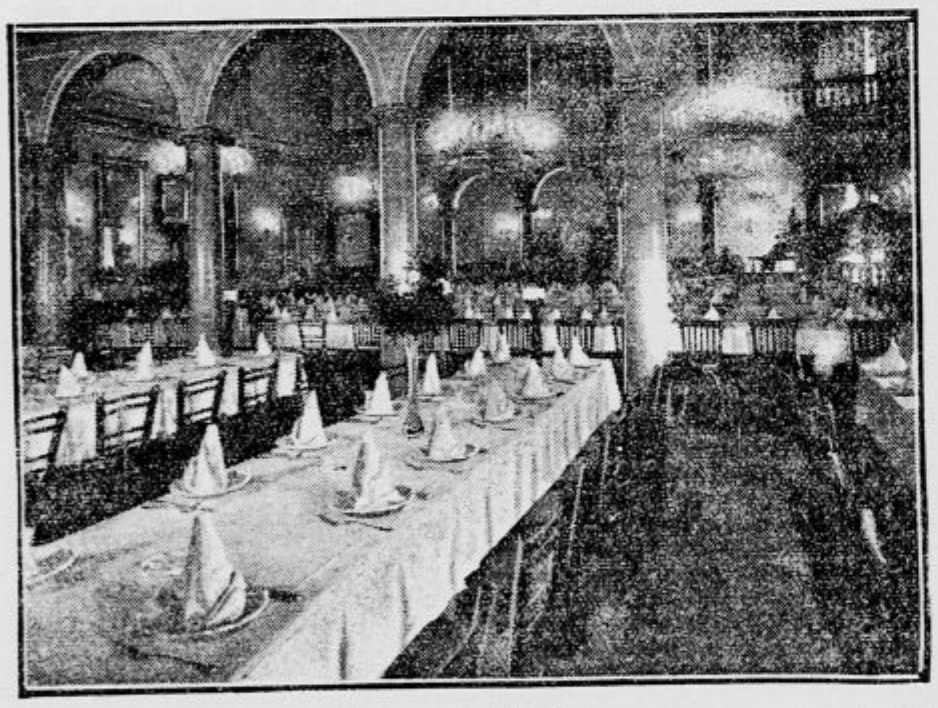

Dvorana v Kazini. *Po fotografiji iz l. 1926.*

so jeli zidati leta 1836. in je bilo dve leti pozneje dogotovljeno. Društveni člani so bili razvrščeni v stalne in nestalne. Med prvimi je bil zabeležen leta 1834. in 1835. naš pesnik (Herr Preschern, Doctor der Rechte). Kot gosta je uvel Stanka Vraza na ples v Kazini, a ponemčena družba mu ni ugajala. Tu je prevladovala nemščina, vendar slovenščina ni bila izključena.

Prešeren je v svoji drugi Uganjki — obe se bavita s Kazino — trdil, da hodi v Kazino tisti, »ki znan povsod je po napeti štuli in le svojo, to neumno tuli«. A društveni zapisniki pričajo, da so se v krasni kazinski dvorani zabavali najodličnejši Ljubljančani. Poleg plemenitašev so bili člani Kazine odvetniki, uradniki, trgovci, profesorji, zdravniki, slikarji (Matej Langus), meščani — celo duhovniki: knezoškof Wolf, prošt Luka Burger, kanoniki, bogoslovski profesorji mestni župniki. Kazina je bila tedaj skupno zabavišče ljubljanskega plemstva, uradništva in meščanstva, ko še ni bilo niti narodne niti stanovske ločitve v Ljubljani (LZ 1912, 167).

Preobrat je nastal pomalem leta 1848., še bolj pa 13 let pozneje, ko je stopila na junaški mejdan Čitalnica, ki je domovala mnogo let nasproti Kazini v Souvanovi hiši. »Čitalnica naša — ko stena stoji, je varna od strele nasprotnih oči«, je pel o nji Miroslav Vilhar leta 1863. V času najhujših narodnih bojev ni zlepa prestopil zaveden Slovenec kazinskega praga. »Kazina od zunaj je lepa, to znam, od znotraj ne znam nič, ker surko imam!« (isti). Najhujši naklepi zoper slovensko narodnost so se skovali v Kazini; iz nje so se neštetokrat izzivali Slovenci. Ni čuda, da je prišlo večkrat do spopadov in so pobite šipe kazinskih oken pričale, da slovenska krv ni voda. Leto 1918. je pokopalo nemško trinoštvo v beli Ljubljani in vrglo ob tla nemško kazino. Iz nje je izšla naša »Zvezda«.

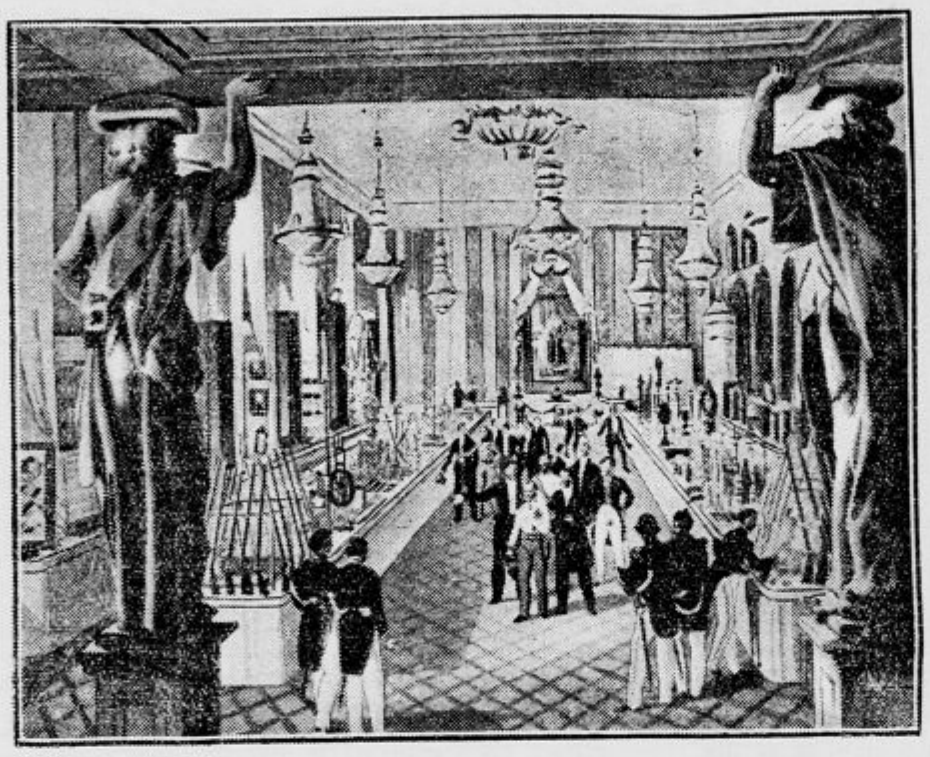

Redutna dvorana z deželno obrtno razstavo ob priliki obiska cesarja Ferdinanda *Po kolorirani litografiji iz l. 1845.*

2. Reduta

Ker smo pri Kazini povedali, odkod je prišla, treba tudi o Reduti pojasniti, kjer je bila rojena. Redoute je francoska beseda,* ki pomeni majhno utrdbo, potem maskerado.

Reduta je stala tam, kjer je sedaj šentjakobska dekliška šola. Nekdaj je bila ondukaj jezuitska gimnazija. Nad vratmi gimnazijskega poslopja in še tudi nad vratmi poznejše redute je bil v kamen vrezan latinski napis, pričajoč s svojim kronogramom, da so deželni stanovi na svoje stroške postavili to poslopje leta 1658. Pred dobrimi 40 leti je dal deželni odbor ta napis s smolo zamazati in potem kamen sivo pobarvati, a solnčni žarki niso mirovali, dokler se ni napis zopet prikazal. S cerkvijo sv. Jakoba in jezuitskim samostanom je dne 28. junija 1774 pogorela tudi gimnazija. Pod vodstvom abbeja Gruberja se je znova sezidalo to poslopje kot Reduta. Pod njeno streho so bile še nekaj časa: gimnazija, normalka in anatomijski zavod. Gimnazija se je preselila s šolskim letom 1790—1791 na sedanji Vodnikov trg, kjer je dobila zavetje tudi normalka.

Dvorana v Reduti je bila leta 1786. popravljena. Deželni stanovi so šteli zanjo 7000 gld. Kakor kaže naša slika, je bila prelestno opravljena; imponirali sta zlasti krasni karijatidi, noseči galerijo. Reduto so v zadregi zaradi učnih prostorov in glede na to, da se je z maskeradami motila pred pustom šentjakobska služba božja, hoteli premestiti v nekdanji frančiškanski samostan; a so opustili to namero in premestili tja šole.

Reduta je bila namenjena zabavi, zlasti plesom. Plesni red iz leta 1775. je določeval, kako naj se vedejo posetniki plesov. V redutno dvorano je bil dovoljen vstop vsem, razen livriranih postrežnikov, in sicer s preobleko ali brez nje, toda le z eno samo krinko ali znakom. Nihče ni smel priti na ples z ostrogami ali s puško, razen stražnih častnikov in plesnih komisarjev, ki jim je bilo nadzorovati ples in paziti na red. Prepovedano je bilo hrumenje in nedostojno vedenje.

Leta 1792. je posečalo poprek vsak ples v Reduti krog 300 oseb — lepo število glede na visoko vstopnino 40 krajcarjev. Leta 1807. so povišali vstopnino na 51 kr. (Vrhovec, Laibach 55).

Za francoske zasedbe so zborovali v redutni dvorani prostozidarji, ki so se zvali Les amis du roi de Roma et de Napoleon; v drugem nadstropju je bila loža za navadne sestanke (Costa, Reiseer. 33).

Redutna dvorana se je rabila za razstave (obrtna leta 1844.), predstave (Kristovo trpljenje krog leta 1869.), koncerte (Filharmoničnega društva, Glasbene Matice). Tu je zboroval do potresa kranjski deželni zbor; tedaj je bila vsakikrat razpeta železna veriga med Reduto in Stiškim dvorcem, da niso vozovi motili zborovanja. V redutni dvorani so se vršili srditi besedni boji med slovenskimi in nemškutarskimi poslanci. Nepozabni ostanejo trenutki, prebiti na ondotni galeriji, odkoder smo burno pritrjevali našim prvoboriteljem, a se razsrjeni zgražali nad govori poslanca Dežmana in njegovih tovarišev.

Potres je leta 1895. hudo poškodoval Reduto. V novem, krasnem poslopju, ki ga je sezidalo mesto, se je otvorila dne 1. oktobra 1901 slovenska dekliška šola, ki je bila že prej 20 let v stari Reduti.

3. Kolizej

Kolos — velikan! Koliseum, velikansko zgradbo, obsegajočo 6 velikih dvoran in 126 sob, je zgradil graški stavbenik Ivan Benedikt Withalm. Prešeren je v »Nebeški procesiji« sodil, da bo Koliseum zlasti nevaren služkinjam; duhovito je, obrnivši vrsto nazaj, razvrstil zloge:

Koliseum pot k nebesom
bo zazidal krščencam.
Trl tam bo se um s kolesom,
nova Sodoma bo tam.

»Novice« (1845, 76) so veselo pozdravile Koliseum v predalčku »Urno, kaj je novega?«: Koliseum v Ljubljani so konec pretečenega mesca (aprila) začeli zidati. G. Withalm iz Gradca nam bo to veliko hišo napravil, ktera bo več namenov imela. Pervi namen je, da bo kasarna v nji, kjer bodo tisti vojaki prebivali, kterim moraio mestni hišni gospodarji stanišče dajati; razun kasarne bo v sredi tega poslopja velik prostor za gledišče. Kar je pa nam pri ti napravi všeč, je, da bo Ljubljansko mesto poslopje dobilo, kakoršnega smo v taki velikosti in lepoti do zdaj še pogreševali. Ta hiša bo v jami poleg »Najbelta« stala.

Ko so dne 31. aprila 1845. popoldne slovesno vzidavali temeljne kamene, je kipel šampanjec, so pokali »štuki« in je godba igrala. Gledalcev je bilo brez števila.

Pravo veselišče Ljubljančanov naj bi postal Koliseum; tako namero je gojil Withalm. Iz Italije je pozval slikarja Otavija Codecasa, da bi slikal veliko jezdarnico. Umetnemu vrtnarju je dal nalog, da obda novo zgradbo s prijetnimi nasadi. V Koliseju se je otvorila velika pivarna s kavarno in pekarna, iz katere se je dobival najlepši in najboljši kruh.

Dne 20. decembra 1847. se je trlo zopet na tisoče ljudi krog Koliseja. Po nemarnosti je izbruhnil požar. Velik del poslopja je bil uničen. Zlobne roke so razbile mnogo peči. Škoda se je cenila na več nego 50.000 goldinarjev. Withalmovi vztrajnosti se je posrečilo, da je bil Kolisej v kratkem zopet v prejšnjem stanju.

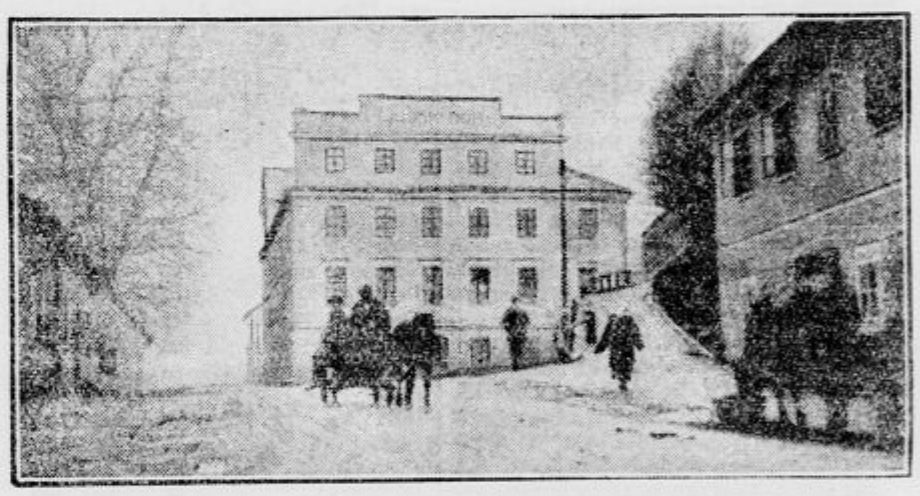

Staro strelišče *Po fotografiji iz l. 1926.*

poslopje s preprosto zunanjostjo. Leta 1846. se je na troške deželnih stanov izvršila prezidava in prenovitev gledališča. Leta 1859. so mu pristavili pri vhodu podstrešek sloneči na kamenitih stebrih z lepimi glavicami. Znotraj se je dvigalo v 4 nadstropja; imelo je tri vrste lož (69) in galerijo; v parterju je bilo 112 sedežev in 8 klopi. Prostor je nudilo 900 do 1000 osebam. Vrh loka med parterjem in odrom je šla nekdaj prozorna ura. Na desni in levi vhoda sta bila izprva nameščeni kavarna in bilard.

Staro gledališče, na katerega mestu stoji izza leta 1891. Filharmonija (Kino Matica), je bila zibelka slovenske drame in opere; zato mu je ohranjen v zgodovini slovenske prosvete neminljiv spomin. Nemška igra in italijanska opera sta kraljevali v njem. »Temà« je bila; a šinil je prvi slovenski žarek. Ko se včasih ni nihče nadejal, poroča Kopitar, da se bo pela slovenska pesem med laškimi, je začel pevec ali pevka sredi spevoigre popevati domačo pesmico, ki jo je zložil Zois, in v parterju in ložah je zadonel vesel hrup in ploskanje, da ni moči popisati. Tako je bilo med leti 1770. do 1780. Dne 28. decembra 1789. pa je stopila na gledališki oder »Županova Micika«, ki jo je iz nemščine prevel in priredil na pobudo Zoisovo Linhart. Leta 1803. je sledil »Tinček Petelinček«; igrali so ga ljubljanski otroci. Gledališki oder je pokrila zopet »temà« z neznatnimi izjemami tja do leta 1848., ko je prodrlo uverjenje, da je eden izmed najgotovejših in najpotrebnejših pripomočkov za povzdigo domačega jezika ta, da ga spravimo v pesmih ali v govoru v gledališče (N. 1848). Tedaj porojeno Slovensko društvo je jelo prirejati igre in besede; njegovo delovanje je bilo blagoslovljeno. Žal, da je izpodletela osnova Gledališkega društva. Nemec je oblastno gospodoval v deželnem gledališču; zaman je trkal Slovenec na gledališka vrata. Slovenska Talija se je morala izza leta 1861. zadovoljiti s čitalničnim odrom. Šele Dramatično društvo, ustanovljeno leta 1867., je doseglo, da so se smele vršiti slovenske predstave vsak mesec enkrat. Navdušenje slovenskega občinstva je rastlo; »mraz« je izginil in tuja »temà« se je čezdalje bolj umikala »luči«. Ipak slovenščina v starem gledališču še ni bila gospodarica. Zagospodovala je v novem od tedaj, ko so si Nemci postavili svoje gledališče, ki pa je sedaj tudi naše (A. Trstenjak, Slov. gledališče).

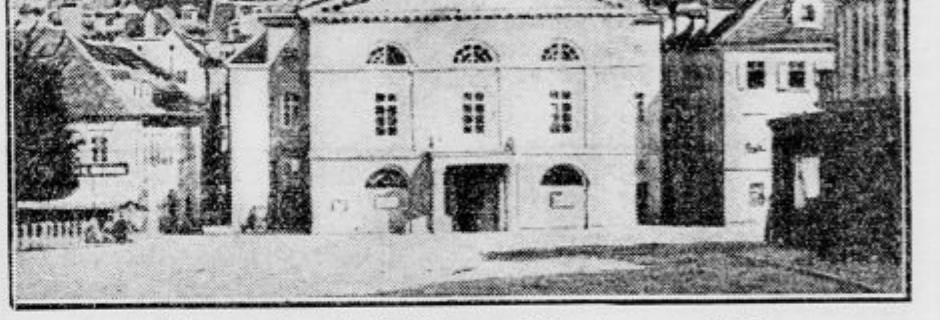

Stanovsko gledališče na Kongresnem trgu. *Po fotografiji iz l. 1870*

4. Staro gledališče

»Sezidalo se bo gledišče, ko se leto pomladi« — to prerokovanje Prešernovo v »Nebeški procesiji« se ni hotelo izvršiti. Pomlad je hitela za pomladjo, a novega gledališča ni videla Ljubljana; vzrastlo je šele leta 1892., potem ko je ponoči 17. februarja 1887. pogorelo staro gledališče, ki je bilo po Prešernovem poročilu »revno, v njem le smrad, tesnà in mraz«.

Na stavbišču starega gledališča se je širila poprej prostorna deželna jezdarnica, znana iz drja Tavčarja povesti »Janez Solnce«. Deželni stavbenik Lovro Proger jo je v šestih mesecih preobrazil v gledališče leta 1765. Bilo je skromno

5. Strelišče

Za Gradom v ulici, ki ji je dalo staro strelišče ime, se dviga ogromna stavba, noseča na visokem pročelju napis »Ljudski dom«; prejšnji se je glasil: »Bürgerliche Schiesstätte«. Stari ljubljanski govorici je bila beseda »strelišče« neznana: rekali so »šištat« ali celo »širštat«.

Ljubljančani so se že od nekdaj radi vadili v streljanju. Star letopis poroča, da je bilo dne 14. julija 1562. tekmovalno streljanje v Ljubljani »in der Wenden statt« (v slovenskem mestu); dobitek je znašal 50 tolarjev. Leta 1711. se je ustanovilo Strelsko društvo s posebnimi pravili; 22 let pozneje je cesar Karol VI. določil ta okraj za Gradom za strelišče. Izprva je bilo leseno. Po sedemdesetletnem obstoju so ga podrli leta 1803. in naslednjega leta sezidali novo. Leta 1843. je bilo strelišče povečano in leta 1876. opuščeno. Tedaj so ga premestili pod Rožnik.

Iz dobe, ko so se kosali tu mojstri strelci, je ohranjenih nekaj spominskih ščepov večinoma z latinskimi in nemškimi napisi; slovenski so redki, n. pr. eden iz leta 1804. (besedilo najbrž Vodnikovo). Drugi slovenski napis: Tudi slepa kura zrno najde — je pogodil Miroslav Vilhar (Harambaša v Slovanu 1913, 159).

V veliki dvorani, s katero se ponaša staro strelišče in v kateri prireja sedaj »Ljudski oder« gledališke predstave, so se vršili nekdaj plesi. Sv. Krištof v »Nebeški procesiji« trdi, da

nje (t. j. Ljubljane) strelišče je odročno,
tam je preberaški ples;
tam šivarstvo premogočno,
plev z otrobi tam je zmes.

Stara »Laibaherica« je prinašala naznanila plesov na strelišču. Leta 1834.

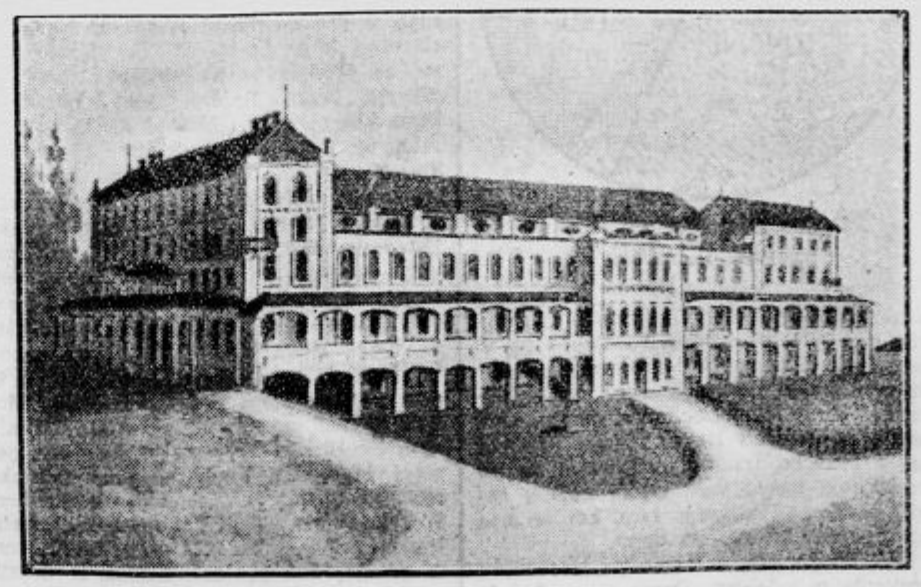

Kolisej *Po sliki iz l. 1850.*

* Citiral po «Novicah» 1849 str. 39.

* Prešeren je rabil francosko: redut.

objavlja, da se bo vršil v ponedeljek dne 20. januarja v novo ozaljšani meščanski streliški dvorani drugi (predpustni) ples. Vstopiti sme vsak, kdor je dostojno oblečen, razen mask in livrej. Natančneje obvestilo na lepaku. Za ples dne 16. oktobra 1836. je znašala vstopnina 40 krajcarjev. Vabilo naglaša, da se trajno poskrbi za popolno razsvetljavo z voščenimi svečami, za dobro sestavljen orkester in izvrstno postrežbo.

V zgodovini starega strelišča je važen 27. dan junija 1845., ko se je tamkaj slavila 25letnica županovanja Ivana Nep. Hradeckega. Čestitko mu je zložil Prešeren, a govoril jo je dr. Lovro Toman.

V streliški dvorani so do pred 60 leti razdeljevali jako slovesno konec šolskega leta premije najboljšim gimnazijskim dijakom.

Po opustitvi strelskih vaj je mnogo let sitila ubožne sloje »Ljudska kuhinja« na starem strelišču.

Staroslav.

Dopisi

JEŽICA. Naš Sokol je imel 4. februarja v svoji telovadnici znamenito društveno slavje. Sprejel je na svečan način 8 naraščajnikov k članskemu oddelku, ki je s tem narastel na lepo vrsto 15 rednih telovadcev. Na te naraščajnike sme biti Sokol posebno ponosen, saj sodelujejo pri njem večinoma vsi prav od prvih let. Uspeh te njihove vztrajnosti smo videli na neštetih prireditvah in vemo, da v bodoče še pomnože svoje zanimanje za sok. cilje. Zato smemo upati, da bo imela Ježica prav kmalu svoje najboljše telovadce samo v sokolskih vrstah. Sploh opažamo zadnja leta, da goji na Ježici samo Sokol telovadbo zdržema in dovolj resno. Zadnji dve telovadni akademiji v Sokolskem in Orlovskem domu sta to prav očividno potrdili. Za naše prilike naravnost prelepi Sokolovi uspehi naj bodre zlasti mladino k še jačjemu sodelovanju s Sokolom, dovolj pa naj opozore nas najprej in v prvi vrsti one, ki so doma iz naprednih hiš, pa zahajajo v tabor nasprotnika. Starši, zdaj ni več izgovora, zdaj imamo naprednjaki svoj dom!

MENGEŠ. Sokolsko društvo v Mengšu priredi v nedeljo dne 14 .februarja v salonu brata Funtka svojo peto maškerado. Zanimanje za prireditev je veliko. Lepe in dostojne maske dobrodošle.

KAMNIK. Sokol v Kamniku opozarja na svojo maškerado, ki se bo vršila dne 13. februarja ob pol 9. zvečer v vseh prostorih društvenega doma v Kamniku. Prijavljenih je že veliko število lepih in originalnih mask. Za zunanje posetnike ugodna železniška zveza. Prireditev je edina te vrste letos v Kamniku ter se priporoča odbor za številni obisk.

RIBNICA. Plesna šola tukajšnjega Sokola je v nedeljo 7. februarja v salonu hotela Arko zaključila plesne vaje z običajnim plesnim venčkom. Predsednik plesne šole g. Mrovlje se je zahvalil pokroviteljici gospej dr. Schiffrerjevi in s. Ančikovi za sodelovanje; prvi je bil izročen šopek, drugi pa darilo. Plesnemu učitelju br. Mrovljetu so plesalci in plesalke poklonili spominsko darilo. Najlepša prireditev v predpustu bo brezdvomno sokolska maškerada »Na obali« dne 14. februarja. Zveze zelo ugodne. Zdravo!

LITIJA. Na pustno soboto dne 13. februarja priredi Sokol svojo običajno »Veliko maškerado«. Vstopnina 10 Din. Pričetek ob 20. uri. Zbirališče mask od 19. ure dalje v gostilni »Mešek«, od tam skupni pohod v Sokolski dom. Po demaskiranju »velika tajnost«, kot posebna velezanimiva točka večera. Naj nihče ne zamudi prilike. — Vsi iskreno vabljeni! Odbor.

LOČE. Dne 26. januarja je imela krajevna organizacija Sam. dem. stranke za Loče, Žiče in okolico svoj letni občni zbor. Izvoljeni so bili sledeči gg.: J. Kržič iz Loč, predsednik; Jože Gosak, pos. iz Žič, podpredsednik; Ivo Šalamun, priv. uradnik na Zbelovem, blagajnik; A. Pirjevec iz Loč, tajnik. Udeležba je bila povoljna. Pristopilo je tudi 6 novih članov. Udeležili smo se v večjem številu Pribićevićevega impozantnega shoda v Celju. Vidi se, da organizacija pridobiva ugled med ljudstvom, ker so bili med nanovo vstopivšimi člani pristaši drugih strank.

POLJČANE. Gospa Thea Suppanz iz Maribora je naklonila »Čitalnici« znesek Din 200. Hvala lepa! Posnemajte! Odbor.

MALA NEDELJA. Narodno kulturno društvo je vprizorilo v nedeljo 7. t. m. ob povoljni udeležbi občinstva ljudsko igro »Deseti brat«. Na pustni torek ob 17. uri se bo vršila v društvenem domu domača zabava s plesom in maškerado. Vabimo k obilni udeležbi.

SV. KRIŽ PRI ROGAŠKI SLATINI. Dne 15. t. m. se bo vršila v farni cerkvi pri Sv. Križu redka slavnost, biserna poroka zakoncev Valentina in Marije Cverlin od Sv. Eme. Jubilant ima 88, njegova družica pa 77 let. Oba sta sorodnika dobro znane Ogrizkove in Žurmanove rodbine.

Erna Poropatova roj. Bratuša
Jožko Poropat
poročena
Ljubljana 9. II. 1926. Beograd

Mali oglasi

Mali oglasi, ki služijo v posredovalne in socialne namene občinstva, vsaka beseda 50 par. Najmanjši znesek Din 5·—.

Ženitve, dopisovanje ter oglasi strogo trgovskega značaja, vsaka beseda Din 1·—. Najmanjši znesek Din 10·—.

Prireditve

Mestna Orjuna Hrastnik-Dol
...redi v soboto dne 13. t. m. ob 6. uri zvečer v go... ...skih prostorih g. Rosa ...ško maškerado. Kdor se ...i pošteno zabavati, naj ...amudi prilike. 3314

Podoficirsko podp. društvo
...ljanske garnizije priredi ...soboto dne 13. februarja ...ob 20. uri v prostorih ...ljanskega »Nar. doma«
podoficirski ples
...obilni udeležbi prireditve ...vabijo vsi bivši dl. al. ...oficirji, rezervni in vpo...eni oficirji, uradništvo ...drugo cenjeno občinstvo. ...r je čisti dobiček prire...ve namenjen samo za ...rodeiro namene, se pred...ila hvaležno sprejemajo. ...opnina za osebo 15 Din. 3302

Zveza šoferjev
...renije, vabi svoje čla... ...in prijatelje na zabavni
družabni večer
...ga priredi v soboto dne ...t. m. ob 20. uri v pro...rih hotela »Miklič«, Ko...vorska ulica. 3366

...Ljubljanskem oficirskem domu
...vrši dne 14. t. m. ob ...½10. uri dopoldne
redni zbor
...i izvolitve novega od...a. Gg. rezervni oficirji, ...ri so člani, se vljudno ...jo, da se udeleže tega ...a. — Odbor. 3410

...r 14. svečana se vrši
v Škofji Loki
...elika maškerada
...namenju časa — lomi ...vak po svoje. 3257

Sokolsko društvo na Bledu
...edi v soboto 13. t. m. ...v Zdraviliškem domu
maškerado
...ra orkester »Sloga« iz ...ljane. Nastopijo ma... ...v skupinah, znana ko... ...a Pat in Patachon. — ...impler. Kasne premije ...tajlepše maske so raz...ljene v izložbi brata ...erija. Dvorana bajno ...krašena. 3406

...onska maškerada Sokola, Trbovlje
...vrši dne 14. febr. 1926 ...20 uri v Sokol. domu. ...kracija bajna. Vino iz...no. Pridite vsi polno...vilno, posebno maske. 3404

...astni odbor Orjuna Ljubljana
...danes ob 20. uri svoj
občni zbor
...verandi restavracije pri ...Ivu, na Gosposvetski ...— Odbor. 3463

...rva črno-bela reduta
...Primork in Akad. ...nega kluba »Primorje« ...urja se članstvo, da se ...ni poslalo vabil za ...reduto, ki se vrši v ...da 13. t. m. v Unionu, ...imajo člani vstop k ...vinci s klubovo izkaz... ...Oficijelni sprejemi se ...od 20.—20.30. ure, ...naj blagovolijo cenjeni ...niki redute vzeti na ...je. Maske se naprošajo ...pridejo pravočasno, ker ...najpozneje ob 21. uri ...ni sprevod v dvorano. ...tem se maske zbirajo ...posebnem prostoru, kjer ...vrši tudi kontrola mask. ...red bo za Ljubljano ...nalna novost. Z ozirom ...devino, ki je predpisa... ...a to reduto, opozarja... ...cenj. občinstvo, da mo... ...biti plesne toalete ka... ...tudi maske v črnih, ...ali črno-belih barvah ...je v oblekah drugo... ...dostop na priredi... ...do polnoči zabranjen. 3471

...avljice za deco
...priredi v petek dne ...t. m. ob 5. uri pop. ...v pravljic v mali dvo... ...Narodnega doma. — ...naša ga. Škerlj-Med... ...članica Narodnega ...lišča. 3456

Črno-bela reduta in ljubljanske trgovine
Opozarjamo cenj. občinstvo in zlasti posetnike redute na izložbena okna trgovin Mayer, Skaberne, Schwab, Ciuha, »Leda«, Götzl, Magdič, Kette, Maček, Kozina, Sinkovec-Sess, Hamann i. dr., v katerih so razstavljeni krasni predmeti v črno-beli kombinaciji. Izid tega medsebojnega tekmovanja ljubljanskih trgovin objavimo v soboto, dne 13. t. m. — Jurijo tvorijo, kakor znano, naši umetniki-slikarji in žurnalisti. 3475

Pozor! Pozor!
Lepe maske
Na veliki maškeradi Sokola v Mostah, ki se vrši dne 14. t. m. v Sokolski dvorani na Selu, pridejo v bogatem razporedu na vrsto tudi krasne nagrade za najlepše maske. Torej vse lepe maske, ki mislite tekmovati, v nedeljo v Moste. Sodeluje priznana godba »Sloga«. Zdravo! — Odbor. 3444

Sokol v Ribnici
priredi v nedeljo 14. t. m. pri Cenetu
veliko maškerado
»Na morski obali«. Godba drav. divizijske oblasti. — Vstopnina 10 Din. 3429

Službe (dobe)

Zobotehniški praktikant
s 4 razr. srednje ali meščanske šole, se sprejme. Naslov pove uprava »Jutra« 3354

Tapetniški vajenec
se sprejme pri tapetniku Avgustu Pavlic, Ljubljana, Vegova ulica 10. 3332

Fotograf. pomočnik
vešč in zanesljiv, popolnoma samostojen, se išče. — Ponudbe z referencami na atelje V. Vlašič, Maribor. 3324

Prodajalka
špecerijske stroke z večletno prakso in dobrimi priporočili se sprejme. Popolna oskrba v hiši. Ponudbe pod »Prodajalka 1926« na upravo »Jutra«. 3306

Uradnik
za pisarniška dela in skladišče, ki položi kavcijo od zneska 30.000 Din dalje, se sprejme pod ugodnimi pogoji. Pismene ponudbe pod šifro »Eksistenca« na »Propaganda«, reklamna družba z o. z., Ljubljana, Šelenburgova ulica štev. 7/II. 3268

Trgovski pomočnik
železninar, dobro izurjena moč, se sprejme pri tvrdki Karl Cimperšek, Sevnica. 3248

Na sedežih srezkih glavarstev Mariborske oblasti rabimo po eno inteligentno osebo za
pisarniški posel
Ponudbe na oglasni zavod Kovačič, Maribor, Slomškov trg 16. 3300

Drvarji - šveleraši
se sprejemajo za izdelovanje bukovih pragov v akord — vsaki dan večje število. France Hočevar, gostilna pri postaji Semič, Dolenjsko. — Pogoji ugodni in dobra plača. 2921

Gospo ali gdč.
za vodstvo kuhinje, kakor družabnica ali v lastni režiji, se nujno išče za vinarno v Zagrebu; lastnik Slovenec. Potrebno približno 30 tisoč gotovine. Cenj. ponudbe na upr. »Jutra« pod »Stalnost-2020«. 3380

Blagajnika
ki bi opravljal tudi druge notranje pisarniške posle, išče za 1. marec velika zavarovalnica za svojo filijalko v Ljubljani. Zahteva se, da dotični položi jamstvo, bodisi kake banke ali kogarsibodi do Din 100.000. Služba stalna in ugledna. Plača po dogovoru. — Ponudbe na upravo »Jutra« z navedbo reference in sposobnosti pod značko »Blagajnik«. 3411

Učenko
močno in zdravo, sprejme večja manufakturna trgovina na deželi. Ponudbe na upravo »Jutra« pod šifro »Krepka«. 3252

Pozor! Pozor!
Redka prilika!
Izboren, izvanreden dohodek nudim moški ali ženski osebi, ki razpolaga s kapitalom 15—20.000 Din. Tedenski čisti zaslužek najmanj 400—500 Din, ki se da tudi podvojiti. Lahko osebno sodelovanje potrebno, nadzor glede porabe kapitala vedno mogoč — torej brez rizika. Ponudba zajamčeno resna. — Drugo ustmeno. Reflektantje, ki se resno zanimajo za zadevo, naj sporoče takoj svoj naslov pod značko »Redka prilika« na upravo »Jutra«. 3412

Marljiva sobarica
izobražena in poštena, se sprejme takoj. Naslov v upravi »Jutra«. 3302

Snažilca jedilnega orodja
sprejme restavracija hotela »Slon«. 3403

Dekle
zdravo, pošteno in snažno, staro do 30 let, se sprejme v boljšo hišo k majhnemu otroku. Znati mora lepo prati in likati. — Prednost imajo le zanesljiva dekleta. — Naslov pove uprava »Jutra«. 3217

Prodajalka
mešane stroke, pridna in zanesljiva, se takoj sprejme. Ponudbe pod »Dobra moč 2048« na upr. »Jutra« 3420

Pisarniški vodja
z večletno trgovsko prakso, samostojen, resen, se sprejme za tehnično podjetje. Ponudbe na upravo »Jutra« pod šifro »Zahteva plače«. 3454

Dve vajenki
preševalki, iščemo za takojšen nastop. Javiti se je pri M. Novak & Comp., Gosposka ulica 16, tu. 3472

Sedlarski pomočnik
vešč pri vozovih in pleskanju, se išče. Lahko dobi tudi delavnico v zakup ali jo kupi. Naslov pove upr. »Jutra«. 3292

Potnika
sprejme trgovina vina. — Prve mesece plača le provizijo. Nastop takoj. Ponudbe na upravo »Jutra« pod »Eksistenca 1946«. 3283

Zastopniki
z mesečnimi stalnimi dohodki 1900 lir, se iščejo povsod za takoj. Società Lirpinia-Montesarchio, Italija. 3432

Službe (išče)

Ključavničar
dober delavec, vojaščine prost, išče mesta kjerkoli. Gre tudi kot praktikant k avtomobilu. Cenjene ponudbe na upravo »Jutra« pod značko »Pomoč v sili« 3339

Trg. pomočnica
mešane stroke, išče primerne službe. Nastop po dogovoru. Pisma pod značko »Dobra moč« na upravo »Jutra«. 3215

Šivilja
ki je delala samo v večjih mestih, gre za zmerno ceno — tudi brez hrane — na dom. Cenjene ponudbe na upr. »Jutra« pod šifro »Štajerka«. 3205

Šivilja
dobro izurjena, gre šivat v damski salon. Ponudbe pod šifro »Pomočnica« na upravo »Jutra«. 3417

Mesta gospodinje
iščem pri enem ali več gospodih, kjerkoli. Grem tudi v Zagreb. Ponudbe na upravo »Jutra« pod šifro »Nesrečna«. 3422

Plačilna natakarica
išče službe. Dopise na upr. »Jutra« pod »Plačilna«. 3419

Gospodična
trg. naobražena, z večletno pisarniško prakso, išče mesto blagajničarke, gre tudi kot pomoč v trgovini. Vešča je slov. in nemškega jezika, deloma srbščine. Kraj poljuben. — Cenjene ponudbe na upravo »Jutra« pod »Št. 24«. 3316

Mesta gospodinje
k boljšemu gospodu išče gospodična srednjih let. — Opravljala bi vsa domača dela. Ponudbe na upravo »Jutra« pod značko »Gospodinja 1997«. 3398

Gospodična
trg. naobražena, z večletno prakso, išče mesto v izplačilnem ali knjigovodskem oddelku. Vešča je slovenščine in nemščine, deloma tudi srbščine. Cenjene ponudbe na upravo »Jutra« pod »Št. 100«. 3317

Deček
15 let star, s primerno šolsko naobrazbo, ki ima veselje do mizarske obrti, se takoj odda boljšemu mojstru na deželo. — Alojzij Slapar, Sp. Jarše št. 20 pošta Domžale. 3400

Orožnik
išče stalne in primerne službe. Vešč je slovenščine, srbohrvaščine in nemščine v govoru in pisavi, kakor tudi strojepisja in cirilice. Cenjene ponudbe na upr. »Jutra« pod šifro »Stalna služba 2035«. 3392

Boljša vdova
srednjih let, pridna gospodinja, išče službe pri samskemu gospodu ali otrocih. Ponudbe na upravo »Jutra« pod »Vdova«. 3468

Kontoristinja
z večletno prakso, samostojna, išče službe v mestu ali na deželi. — Ponudbe na upravo »Jutra« pod »Takoj 24«. 3458

Zanesljiva oseba
Kdo me vzame kot družabnico brez kavcije v kako restavracijo, gostilno ali kaj primernega. Sem v tej stroki popolnoma izvežbana, boljša oseba, prvovrstna kuharica ter dobra gospodinja. — Dopise prosim na upravo »Jutra« pod značko »Dobra moč«. 3450

Mlada prodajalka
špecerijske stroke, zmožna nemškega in slov. jezika, išče službe za takoj. — Naslov pove upr. »Jutra« 3438

Trgovski pomočnik
mlad, izurjen v mešani stroki, z dobrimi spričevali, želi mesta v kaki trgovini na deželi. Gre tudi 2 meseca brezplačno. Ponudbe pod šifro »Mlad« na upr. »Jutra«. 3433

Prodam

KOKS — ČEBIN
Wolfova 1/II. Telefon: 56. 481/III

Vreče za oglje
ugodno naprodaj. Ponudbe na upr. »Jutra« pod šifro »Vreče za oglje«. 3280

4 železopločevinaste table
v velikosti po 4.60 × 1.90 m se prodajo. Naslov pove uprava »Jutra«. 3360

Radio
aparate in dele najceneje pri J. Goreo — palača Lj. kreditne banke. 25-a

Prodam oleandre
ovijalke voščenke in gomolje kane. Naslov pove uprava »Jutra«. 3427

Spalnica in jedilnica
lepo delo, se ugodno proda Naslov pove upr. »Jutra« 3461

Trebušni pasovi
gumijasti in prsni držalci pravkar došli. Besednik in drug, Ljubljana, Prešernova ulica 5. 3390

Kolo »Torpedo«
kompletno, skoraj novo, s karbidno svetilko, naprodaj za 1800 Din. Na ogled v čevljarni Zalokar v Kolodvorski ulici štev. 18. 3401

Union Leksikon
mali Mayerjev, 6 zvezkov, iz leta 1908. dobro ohranjen se ceno proda. — Naslov pove upr. »Jutra« 3456

Lepa narodna noša
in nov spomladanski kostum se ceno proda na Rimski cesti 23, pritličje, levo. 3437

Stavbeniki, pozor!
Prodam 4 nosilke (traverze) po 5.60 m dolge, profil 36. — Anton Petkovšek, Dol. Logatec. 3434

Na obroke dobijo čevlje
državni in zasebni nameščenci pri M. Trebar, Ljubljana, Sv. Petra cesta 6. 3442

Dve lepi maski
se prodasta, event. posodita. Istotam ste naprodaj 2 viseči svetilki in 1 omara. Rimska cesta 10, pritličje, levo. 3399

Obrt

Ažuriranje
v vseh barvah — plesiranje Resljeva cesta 12/I. 3321

Vulkanizira
vse vrste gumija parna vulkanizacija P. Škafar v Ljubljani Rimska cesta 11 270

Pekarija
se vzame v najem ali se kupi hiša s pekarijo. — Ponudbe na upravo »Jutra« pod šifro »Pekarija 2032«. 3397

Pridelki

Lepega sena
polsladkega, ima več vagonov naprodaj po jako nizki ceni Frane Mastnak, Sv. Jurij ob južni železnici 3277

Kupim

Lisice, kune, vidre
zajce itd. kupuje po najvišjih dnevnih cenah P. Semko. Ljubljana, Turjaški trg št. 1. 42

Fotografski aparat
najnovejšega sistema, dobro ohranjen, kupi F. Gabrijelčič, Ljubljana, Karlovška cesta 4. 3363

Dobro sesalko
(Druckpumpe) za preizkušanje parnh kotlov, kupi Frančiška Rozman, Stožice št. 50. 3425

Steklenice
od kisle vode se kupijo v večji množini in tudi posamezni komadi. Kje, pove uprava »Jutra«. 3105

Priklopni voz
(Beiwagen) dobro ohranjen, ki pristoja za vozilo B. S. A. 3½ HP (499 kcm) kupim — Ponudbe na naslov: M. Rakusch, Celje. 3082

Otroški voziček
sportni, dobro ohranjen, se kupi. Ponudbe pod »Dobro ohranjen« na upr. »Jutra«. 3415

Moško kolo
kupim. Ponudbe na upravo »Jutra« pod »Dobro kolo«. 3441

Brzojavne droge
borove, nekaj tisoč komadov od 7—13 m dolge, kupim proti takojšnji dobavi. Naslov pove upr. »Jutra« 3435

Prazne sode
za žganje, ca 1000 litrov in mala do 60 litrov kupim Cenjene ponudbe z navedbo cene in števila sodov poslati na naslov: A. Rojec, Stična. 3405

Tračno žago
(Bandsäge), cirkularko in žago cylinder kupim. Ponudbe z najnižjo ceno na naslov: Jurij Gosar, pos. v Stari Loki 8, p. Škofja Loka. 3185

Posest

Kupim vilo
na Mirju ali pod Rožnikom — brez posredovalcev. Ponudbe na upravo »Jutra« pod »Vila 1942«. 3278

Stavbno parcelo
v Krakovskem predmestju kupim. Ponudbe na upravo »Jutra« pod »Parcela 600«. 3274

Stavbo
primerno za tvorniško podjetje iščemo v najem ali nakup v Ljubljani. — Ponudbe pod šifro »Tovarna« na »Propaganda«, reklamna družba z o. z. v Ljubljani, Šelenburgova ul. 7/II 3364

Hišo
na prometnem kraju pri cesti proda Marija Boh, Trbovlje I. 3407

Posestvo
v Savinski dolini, s vodno močjo, v bližini rudnika proda Marija Boh, Trbovlje I. 3408

2 lepi hiši
na periferiji Ljubljane naprodaj (posamezno ali skupaj). Ponudbe na upravo »Jutra« pod šifro »Periferija 2079«. 3459

Enonadstropna hiša
tristanovanjska, ob tramvajski postaji, naprodaj za 75.000 Din. Ponudbe na upravo »Jutra« pod značko »Bližnja periferija«. 3452

Hiša
z velikim vrtom, pripravna za razno obrt v Bohoričevi ulici se zamenja ali proda. 3436

Novoizgrajena hiša
enonadstropna, z velikim vrtom, na prometnem kraju tik Ljubljane, primerna za večjo obrt, tovarno, zavetišče, sanatorij itd. se takoj proda. Plačilni pogoji zelo ugodni, tudi na obroke. Naslov pove upr. »Jutra«. 3426

Lokali

Trgovina meš. blaga
sredi mesta pri cerkvi, s stanovanjem, se ugodno da v najem, event. proda. Naslov pove upr. »Jutra« 3409

Lepa trgovina
obstoječa nad 100 let, na prometnem kraju Ljubljane, se proda z vsem blagom in opravo. Le resnim kupcem daje informacije oglasni zavod Kopitar v Ljubljani, Čopova ul. 21/III 3393

Manjši lokal
na lepem kraju v mestu, se proda. — Naslov pove uprava »Jutra«. 3457

Stanovanja

Iščem stanovanje
2—3 sob s kuhinjo. Cena postranska stvar. Ponudbe na upr. »Jutra« pod šifro »A. Š.» 3313

Lepo, prazno sobo
solnčno, s hrano, išče zakonski par brez otrok. Ponudbe z navedbo cene pod »Zanesljiva plačnika« na upravo »Jutra«. 3398

2 opremljeni sobi
v novi vili v mestu se takoj oddasta. Naslov pove uprava »Jutra«. 3276

Sobo
lepo opremljeno, s strogo separiranim vhodom, išče gospod v sredini mesta. — Cenjene ponudbe na upr. »Jutra« pod šifro »Sredina mesta«. 3421

Brezplačno preplekam in preslikam
stanovanje onemu, kdor mi preskrbi stanovanje 1 sobe in kuhinje, najraje v Šiški Ponudbe poslati na B. F., Zgornja Šiška 65. 3394

Iščem 2 sobi
v centru mesta od 1. marca, in sicer 1 za pisarno, 1 pa za stanovanje za dve osebi, ako mogoče tudi s hrano za 2 osebi. Cenjene ponudbe z označbo cene na upr. »Jutra« pod šifro »2 sobi S. b.« 3336

Opremljena soba
blizu pošte se odda boljšemu gospodu. Naslov v upravi »Jutra«. 3440

Opremljena soba
lepa, se odda samo solidnemu gospodu. Kje, pove uprava »Jutra«. 3443

Stanovanje
dobi, kdor odkupi istotam pohištvo. Naslov se izve v trafiki pri sv. Petra cerkvi 3446

Čedno sobo
solnčno, s elektr. razsvetljavo in posebnim vhodom iščem proti dobri najemnini pri rodbini, ki oddaja samo eno sobo. Ponudbe pod »Mirni dom 2081« na upravo »Jutra«. 3473

Za 3 mesece naprej
plačam najemnino, če dobim mirno, solnčno sobo, najraje v kaki vili na Mirju, cesti na Rožnik ali v bližini. Ponudbe na upr. »Jutra« pod »Solnce«. 3474

Soba
moderno opremljena, nasproti sodišča, se odda v najem boljšemu gospodu. Naslov pove upr. »Jutra«. 3476

Opremljena soba
lepa in solnčna, v bližini glavnega kolodvora, se odda zakoncema brez otrok Naslov pove upr. »Jutra« 3447

Opremljena soba
v centrumu z vso oskrbo se takoj odda. Kje, pove uprava »Jutra«. 3455

Opremljena sobica
se takoj odda. Naslov v upravi »Jutra«. 3418

Opremljeno sobo
išče mlad. soliden gospod. Cenjene ponudbe pod »Dom samca« na upravo »Jutra«. 3069

Kapital

Trgovski zastopnik
ki zastopa v Ljubljani več prvovrstnih tovarn, išče vsled obilega posla sodelujočega
družabnika (co)
s kapitalom od 75—100.000 Din. Posredovalci izključeni. Ponudbe na poštni predal 122, Ljubljana. 3264

Posodim
35.000—40.000 Din na hišo ali posestvo. Vdove s 3 otroci niso izključene. — Ponudbe na upravo »Jutra« pod šifro »Dosti denarja«. 3449

Dopisi

Resnega znanja
radi večernih sprehodov žele tri vesele, samostojne gospodične s enakimi gospodi. Neanonimne dopise pod šifro »Ana, Djana in Jana« na upravo »Jutra«. 3414

Mlad gospod
želi resnega znanja s popolnoma samostojno, mlado in bujnoraslo devojko. — Dopise na upravo »Jutra« pod značko »Pomlad 1876« 3391

Ločena žena
po višjem državnem uradniku, s premoženjem, išče znanja z inteligentnim gospodom srednjih let. — Ponudbe na upravo »Jutra« pod »Eleonora«. 3467

Intel. blondinka
mlajša, simpatična, dobro situirana, išče v svrho duševnega razvedrila naobraženega gospoda 30—40 let starega. Ponudbe na upr. »Jutra« pod šifro »Pomoč pri ločitvi«. 3466

Rad bi
spoznal gospod uglednega, akademičnega poklica mlado, stasito gospodično, trdnega značaja in globoke srčne kulture, najraje z dežele. Sorodniki so prošeni za posredovanje. Odgovore prosim na upravo »Jutra« pod šifro »Vigred življenja«. 3430

Moj možiček
Neizmerno se veselim svidenja! Si zdrav? Živa še, a malo, ker me preveč mučiš. Vroče poljube Tvoja zvesta! 3462

Dva akademika
želita dopisovati z dvema gospodičnama (od 16—19 leta). — Dopise na upravo »Jutra« pod šifro »Janko in Joško«. 3439

Ženitve

Gospod
40 let star, trgovec in večji hišni posestnik želi vsled ženitve znanja z gospodično ali vdovo, tudi s enim otrokom. Starost do 32 let z nekaj premoženja. Samo resne ponudbe s sliko pod »Tresnost 2039« na upravo »Jutra«. Tajnost in povrnitev slike zajamčena. 3413

Inteligenten gospod
srednjih let bi se rad poročil z gospodično ali vdovo s 1 ali 2 otrokoma, ki ima malo premoženje ali lastno hišico. Slike se naprošajo, tajnost obojestranska. Ponudbe pod značko »Resnost« na upr. »Jutra«. 3448

Višji drž. uradnik
samec, srednje starosti in srednje postave, soliden, plemenitega srca, lepe zunanjosti, izvrsten družabnik, z lastnim večjim premoženjem, želi resnega znanja v svrho ženitve z njemu primerno gospico. — Ponudbe na upravo »Jutra« pod »Planino«. Tajnost zajamčena. 3460

Glasba

Klavir
zelo dobro ohranjen, dober glas, radi razmer se ceno proda. Naslov pove uprava »Jutra«. 3182

Pianino
ali kratek klavir, dobro ohranjen, se kupi. Ponudbe na upr. »Jutra« pod šifro »Takoj 2072«. 3451

Živali

Mladi volčji psi
pristne pasme se oddajo. Vilsonia, Bled 2. 3333

Pes volčje pasme
star 14 mesecev, izvrsten čuvaj, se proda. Ponudbe na upr. »Jutra« pod šifro »Volčjak št. 77«. 3267

Izgubljeno

Zlata zapestnica
se je izgubila v nedeljo od državnega kolodvora do glavne pošte. Poštenega najditelja prosimo, da jo vrne proti nagradi. — Naslov pove upr. »Jutra« 3396

Razno

Modni listi
za krojače in šivilje s slovenskim poukom in veliko siiko, polletno 120 Din. — Krojna šola Stari trg 19/I. 1. marca nov krojni tečaj za šivilje. 3348

Hrano iščeta
2 osebi v boljši hiši v bližini glavnega kolodvora. Cenjene ponudbe na upr. »Jutra« pod šifro »Hrana«. 3335

Prepisi na stroj in prevodi
iz srbohrvatskega in nemškega se preskrbe. Dopise pod »Prepisi in prevodi« na upravo »Jutra«. 3266

Radio-klinika
Rabljene radio aparate vseh sistemov, vsakovrstne sestavne dele, slušala, akumulatorje, kupujemo in prodajamo po ugodnih cenah. Sprejemamo v popravilo aparate in posamezne dele. Šelenburgova ul. 7/I. 3465

Export — Import
Trgovinski časopis Commercio Italo-Jugoslavo — Viale XX Settembre 65, objavlja naslove uvoznih in izvoznih tvrdk, kakor tudi ponudbe in povpraševanja po robi vsakršne branže. — Oglasna pristojbina za objavo 3 lire. 2932

Več mask
posodi Lina Kuclar, Tržaška cesta 11/II, levo. 3470

KOTLARJE in dva vajenca sprejme kotlar Ivan Kapelj Ljubljana,
Šiška, Aljaževa cesta.

Polenovko
namočeno
marinade vseh vrst
po konkurenčnih cenah
morske in sladkovodne ribe
dobite vsak dan v specijalni trgovini „RIBA“ Gradišče št. 7. Ljubljana.

ZLATA JAMA.
Stara, dobro uvedena
trgovina z železnino
v velikem mestu Slovenije
je na prodaj.
Vprašanja pod „Zlata jama“ na upravo „Jutra“.

Žrebanje srečk loterije JSS
nepreklicno 1. marca 1926.
Dobitki po Din 50.000, 25.000, 10.000, 5.000, 1.000 v gotovini in še razni drugi.
Srečke se naročajo pri Jugoslovenskem sokolskem savezu v Ljubljani (Narodni dom) pri vseh v JSS včlanjenih društvih in po raznih trgovinah in trafikah. Kupujte srečke! Ne odbijajte sreče!

Učinkovita obramba in lek zoper grlobol, hripavost, prehlad, nahod, akutne in kronične bronhite, katarje, hripo, influenco, naduho in zasoplost so razkužilne pastilje
VALDA
Neizogiben pogoj: Zahtevajte strogo v vseh lekarnah in drogerijah izvirne pastilje
VALDA
Samo v škatljicah z napisom
VALDA

Hektografični, kopirni, računski in povoščeni zvitki (role) za registrirne blagajne in računske stroje. Barve, matrice in spec. papir za razmnoževanje. Barvni trakovi **Pico** in **Braco** ter ogljeni papir
L. BARAGA, Ljubljana, Šelenburgova ulica št 6.
Telefon št. 980. 11 27 a Telefon št. 980.

Lipski pomladni velesejem 1926
Splošni velesejem od 28. februarja do 6. marca
mobilija, reklama, knjige, čevlji in usnje, tobak, umetnine i. t. d. i. t. d.
Tehnični velesejem od 28. februarja do 10. marca
elektrotehnika, železo, stroji vseh vrst i. t. d. i. t. d.
Tekstilni velesejem od 28. februarja do 4. marca
Razstava umetne svile od 28. februarja do 10. marca
:: Brezplačni vizum :: 33 ⅓% popusta na železnicah v Nemčiji ::
Pojasnila daje častno zastopstvo
STEGJ IN DRUGI, LJUBLJANA, DUNAJSKA CESTA 1 b — TELEFON 925
6784

Sax Rohmer: 41

Rdeči detektiv

— Policija! Policija! je zakrakal krokar.

— Molči, ga je nahrulil Kerry. Dajte zverino spat!

— Prav rad, je vljudno zamrmral Sin Sin Wa.

Dvignil je roko do rame in krokar je iz nje splezal na prste.

— Pridi, Tling-a-Ling, je dejal Sin Sin Wa svoji domači živali. Greš spat.

Krokar je skočil s Kitajčeve roke in stopil v omaro.

— Tako, lepo! je zamrmral Sin Sin Wa in zaprl omaro. Nato je sedel na klop poleg omare, položil roke na kolena in se smehljal.

Kerry je počasi žvečil svoj gumi in tiho opazoval Kitajca, slednjič pa je dejal:

— Stražnik Bryce, ali veste, da je tole Sin Sin Wa, posestnik te hiše?

— Da gospod, je odvrnil Bryce.

— Ali ste ga že kdaj preje videli?

— Da, parkrat.

— Parkrat? Lepo. Ali ste že kdaj bili v tej sobi?

Stražniku je postalo to izpraševanje neprijetno, ko je pa videl, kako divje gleda rdeči detektiv, je priznal:

— Da gospod, včasih. Kake pol urice v mrzli zimski noči, da sem se pogrel.

— Gospodje so mi vedno dobro došli, je zamrmral Sin Sin Wa.

Kerry ni zmaknil svojega ostrega pogleda od stražnikovega obraza, ko mu je dejal:

— Sedaj, dragi moj, vas vprašam pa nekaj drugega. Nočem vas ničesar spraševati o toplih in mrzlih nočeh... vsi smo pač ljudje. Toda — ali ste kdaj kaj sumljivega videli, slišali ali duhali v tej hiši?

— Nikoli, je resno odgovoril stražnik.

— Ali ste kdaj opazili katerokoli stvar, iz katere bi bili mogli spoznati, da Sin Sin Wan nekaj skriva v prvem nadstropju?

— Nikoli. Nikdar ni prišla kaka pritožba zoper njega.

— Vse v redu, je spet zamrmral Sin Sin Wa.

Kerry je še par trenutkov ostro gledal stražnika, potem se pa naenkrat obrnil proti Kitajcu in mu dejal:

— Vašo ženo hočem videti! Sem ž njo!

Sin Sin Wa je obupno udaril z rokami na svoja kolena.

— Ona zelo hudobna ženska! Ona se ne preživlja pošteno.

— Kaj kvasiš! ga je nahrulil Kerry, sem ž njo!

— Moje žene ni tukaj, je dejal Sin Sin Wa in razprostrl roke.

Kerry je stopil korak naprej.

— Sem ž njo, ali pa... Potegnil je okove iz žepa svojega plašča.

— Žalostno, je zamrmral Sin Sin Wa, če mora človek trpeti za svojo hudobno ženo, in pomolil je Kerryju svoje roke, da ga uklene. Kerry je divje grizel svoj gumi in postrani pogledal stražnika.

— Ali ste kdaj videli njegovo ženo? je vprašal.

— Ne, sploh nisem vedel, da je oženjen.

— Ona je hudobna ženska, je znova zamrmral Sin Sin Wa.

— Zadnjič vas vprašam, je dejal Kerry in stopil še korak naprej, tako, da njegov nos ni bil več kot pet oddaljen od Kitajčevega. Kje je gospa Sin?

— Ušla je, je žalostno odgovoril Kitajec. Zelo hudobna ženska. Tatica. Ukradla vse moje dolarje.

— A?

Kerry je zmigal z ramami in zarožljal z okovi, Kitajec pa je nadaljeval:

— Sin Sin Wa šef hiše, žena vzela dolarje, in — pff!

Dvignil je roko in pri tem pihnil v zrak. V Kerryjevih očeh se je v tem trenutku pokazala divja, onemogla jeza. Slednjič je dejal:

— Bryce, vi se ne ganete od tu, jaz bom medtem preiskal hišo.

— Prav, gospod.

Kerry se je nato zopet obrnil h Kitajcu:

— Ali je kdo v prvem nadstropju? je vprašal.

— Nihče. Sin Sin Wa je sam s svojim dobrim Duhom.

Kerry je spravil okove v žep in privlekel iz njega električno svetiljko. Kitajca sploh ni pogledal, temveč je šel po ozkem hodniku do stopnic in začel po njih stopati navzgor. V prvem nadstropju je prišel v ropotarnico polno stare šare. Ko je ob zidu zapazil veliko omaro, je zmagoslavno vzkliknil.

Stopal je po zaprašenih tleh preko polomljenih stolov, razbite posode in starih oblek do omare in jo odprl. V omari je visela različna obleka in klobuki. Kerry je kratkomalo vse zmetal na tla.

Ko je bila omara prazna, je stopil vanjo in začel trkati na njeno zadnjo steno. Oči so mu veselo-divje žarele in tako krepko je grizel gumi, ki ga je imel v ustih, da so se mu mišice na obrazu kar napenjale.

— Če nikoli nisem šel z glavo skozi zid, je dejal, bom pa to pot.

Trkal je na vseh straneh, zgoraj in spodaj s svojimi krepkimi prsti in s svojo palico, toda zid za omaro je bil ravno tako neprodoren, kakor povsod drugod.

Kerry je naglo pregledal vso sobo, potem pa je vstopil še v sosedno, ki je, kot je spoznal, morala služiti za spalnico. Toda ta je ležala proti dvorišču in se ni dotikala zidu sosedne hiše. V obeh sobah so bila okna zaprta. Kerry si jih je bližje ogledal in je spoznal, da jih že zelo dolgo ni nihče odprl. V sobi, v kateri je stala omara, so bile celo zunanje oknice tudi zaprte. Vkljub temu je pa Kerry duhal, da diši v sobi po megli. Vrnil se je po stopnicah v spodnji prostor.

Ugasnil je svojo žepno svetiljko, se široko razkoračil in opazoval Kitajca. Ta se je še vedno prijazno smehljal, držal svoje rumene roke na kolenih in nepremično sedel na klopi. Stražnik Bryce je sedel za mizo. Ko je Kerry rezko vstopil, je vstal.

Kerry je rezko dejal Kitajcu:

— Med to hišo in sosednjo so vrata. Moja informacija je točna. Dal mi jo je nekdo, ki je večkrat šel skozi ta vrata.

— Prokleti lažnjivec! je zamrmral Sin Sin Wa.

— Kaj? je zakričal Kerry, kaj ste rekli, vi rumena opica?

Stisnil je pesti in stopil korak naprej.

— Velika laž! je razlagal nepremični Sin Sin Wa. Zelo hudobni možak je povedal to laž, da škodi ubogemu Kitajcu.

V tišini, ki je sledila tem besedam, je bilo mogoče čuti, kako je Kerry grizel svoj gumi. Nato se je nenadoma obrnil proti stražniku.

— Iditi in pripeljite dva stražnika s seboj, je zapovedal. Bomo že našli pot.

— Dobro, gospod!

Bryce je stopil k vratom in na obrazu se mu je kar poznalo, kako mu je odleglo. Odprl je vrata. Megla zunaj je bila gosta kot rumena zavesa.

— Oho, je dejal Bryce, to bo pa že nekaj časa trajalo.

— Vrnite se čim hitreje, pa glejte, da se ne boste obirali na potu!

RAZPIS.

Občina Zdravilišče Rogaška Slatina razpisuje službo

občinskega tajnika.

Nastop službe dne 1. marca 1926. Plača po dogovoru.

Prošnje z dokazili o sposobnosti in o dosedanjem službovanju naj se vlože pri županstvu zdravilišča Rogaška Slatina do dne 25. februarja 1926.

Župan: **A. Hvalec** l. r.

NAJBOLJI LEK ZA KURJE OČI

"SMRT ŽULJEVIMA"

Zahtevajte samo originalni **„Smrt Žuljevima"!** U apotekama in drogerijama 1 zavoj 10 Dinara. **LABORATORIJA LAMICO,** Beograd, Kondina 11, 61-a

Odlikovane Tovarne **E. Frette e C.** Monza (Italia)

Tkanine — Prtenine — Perilo — Oprema za dom — za neveste

Dobave za hotele, restavracije in zdravilišča

OBRNITI SE NA PODRUŽNICO v TRSTU VIA MAZZINI, 30

L. Mikuš 14-a

LJUBLJANA, Mestni trg 15

Izdelovatelj dežnikov

Na drobno! Na debelo!

Zaloga sprehajalnih palic

Stari dežniki se nanove preobličejo.

Specijalna mehanična delavnica

za popravo pisalnih, računskih, kopirnih in razmnoževalnih strojev kakor tudi registrirnih blagajn — Razne tipke in pisave za pisalne stroje vseh sistemov spremenim po naročilu in vzorcu. Tehnična znamenja.

LUD. BARAGA, Ljubljana, Selenburgova ulica 6. 27

Telefon št. 980. Telefon št. 980.

Razpis.

Elektrarna na Dolu, r. z. z o. z. razpisuje s tem zmanjševalno dražbo

zgradbe elektrovoda

za razsvetljavo vasi Dol pri Hrastniku.

Podatki, načrti in podrobnosti so na razpolago pri načelniku zadruge v pisarni „Hranilnice in posojilnice na Dolu" štev. 6.

Ponudbe je vposlati najdalje do 28. februarja 1926.

Načelstvo elektrarne si pridrži pravico oddati napeljavo omrežja ne glede na višino ponudbe.

Anton Gnus, načelnik.

En velik ali dva mala

lokala za skladišče

iščemo na Valvazorjevem trgu ali njega neposredni bližini. Vhod direkten. Tla tudi beton. Prilično svetlo. Ponudbe na **M. Novak & Comp.,** Gosposka ulica 16.

IVAN ZAKOTNIK LJUBLJANA DUNAJSKA C. 46 Telefon št. 379

MESTNI TESARSKI MOJSTER

Vsakovrstna tesarska dela, moderne lesene stavbe, ostrešja za palače, hiše, vile, tovarne, cerkve in zvonike; stropi, razna tla, stopnice, ledenice, paviljoni, verande, lesene ograje i. t. d. Gradba lesenih mostov, jezov in mlinov.

Parna žaga. 42-a **Tovarna furnirja.**

Hipotekarna banka jugoslovanskih hranilnic v Ljubljani

Brzojavi Hipotekarna — Telefon 173

(prej Kranjska deželna banka)

izvršuje vse bančne posle in transakcije

Sprejema vloge na hranilne knjižice in tekoči račun proti najugodnejšemu obrestovanju

ter daje vsakovrstne kredite in predujme. Nakup in prodaja valut in deviz.

58 a

Na obroke in posodo

prve svetovne fabrikate: STEINWAY, FÖRSTER, BÖSENDORFER, Original STINGL itd. dobite let pri muziku-strokovnjaku (bivšem učitelju Glasbene Matice)

ALFONZ BREZNIK

Ljubljana, Mestni trg 3, poleg magistrata.

Istotam najbogatejša izbera vsakovrstnih godal, mojstrskih violin in najfinejših strun.

Najpoglavitnejša tvrdka Jugoslavije! 61a

Ameriški povratniki

iščejo v Sloveniji več posestev na dezell, industrijskih podjetij ter vil in hiš v mestih.

Ponudbe s ceno in opisom sprejema: **Dr. Ivan Černe,** Gospodarska pisarna Ljubljani. 82

Klišeje vseh vrst

v poljubni velikosti za vse vrste eno- in večbarvnega tiska izdeluje v kratkem času

„JUGOGRAFIKA" KLISARNA

V LJUBLJANI, SV. PETRA NASIP ST. 23.

Naročila sprejema tudi oglasni oddelek uprave „Jutra", Prešernova ulica 4.

Nobenega slovenskega izobraženca ne bi smelo manjkati med naročniki Ljubljanskega Zvona, ki vodi že 46 let slovensko književnost ter vestno zbira okoli sebe naše najboljše pisatelje.

LJUBLJANSKI ZVON

l. 1926

priobči zanimiv satiričen roman Vl. Levstika, obširno novelo Franceta Bevka, historični roman Jožeta Lavrenčiča in proizvode cele vrste drugih pisateljev. Izhajal bo v povsem novi obliki in opremi.

Naročnina znaša za celo leto v Jugoslaviji Din 120·—, za inozemstvo Din 150·—.

Naročite ga takoj pri

Tiskovni zadrugi v Ljubljani.

Prešernova ulica št. 54.

Stanje vloženega denarja nad 180 milijonov dinarjev ali 720 milijonov kron.

Sprejema vloge na hranilne knjižice kakor tudi na tekoči račun, in sicer proti najugodnejšemu obrestovanju.

Hranilnica plačuje zlasti za vloge proti dogovorjeni odpovedi v tekočem računu najvišje mogoče obresti.

Telefon štev. 16 — Ustanovljena l. 1889 — Poštni ček 10.533

Mestna hranilnica ljubljanska

(Gradska štedionica)

LJUBLJANA, Prešernova ulica.

Jamstvo za vse vloge in obresti, tudi tekočega računa, je večje kot kjerkoli drugod, ker jamči zanje poleg lastnega hranilničnega premoženja še **mesto Ljubljana** z vsem premoženjem ter davčno močjo. Vprav radi tega nalagajo pri njej **sodišča** denar nedoletnih, **župnijski uradi,** cerkveni in **občine** občinski denar.

Naši rojaki v Ameriki nalagajo svoje prihranke največ v naši hranilnici, ker je **denar tu popolnoma varen.** Hranilnica daje posojila po nizki obrestni meri na posestva in menice.

Urejuje dr. Albert Kramer. Izdaja za Konzorcij «Jutra» Adolf Ribnikar. Za Narodno tiskarno dd. kot tiskarnarja Fran Jezeršek. Za inseratni del je odgovoren Alojzij Novak. Vsi v Ljubljani.